GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENİ YETİŞTİRMEDE
GÖRSEL KÜLTÜR EĞİTİMİNE YÖNELİK
BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Elvin KARAASLAN KLOSE

Doktora Tezi

Eskişehir, 2014

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENİ YETİŞTİRMEDE GÖRSEL KÜLTÜR EĞİTİMİNE YÖNELİK BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Elvin KARAASLAN KLOSE

DOKTORA TEZİ
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Necla COŞKUN

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Mayıs 2014

"Bu Tez Çalışması Anadolu Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri'nce desteklenmiştir.
Proje No: 1208E126"

ACTION RESEARCH ON VISUAL CULTURE EDUCATION IN VISUAL ARTS TEACHER TRAINING

Elvin KARAASLAN KLOSE

DISSERTATION

Department of Fine Arts Education

Advisor: Assoc.Prof. Necla COŞKUN

Eskişehir

Anadolu University Graduate School of Educational Sciences

May 2014

"This Dissertation was supported by Anadolu University, Scientific Research Projects.
Project No: 1208E126"

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Elvin KARAASLAN'ın "Görsel Sanatlar Öğretmeni Yetiştirmede Görsel Kültür Eğitimine Yönelik Bir Eylem Araştırması" başlıklı tezi 13.05.2014 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Öğretmenliği Programında, Doktora tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Doç.Necla COŞKUN	.....
Üye	: Doç.Şemsettin EDEER	
Üye	: Doç.Dr. İ.Özgür SOĞANCI	
Üye	: Doç.Dr.Burçin TÜRKCAN	
Üye	: Yard.DoçDr. Nur BALKIR KURU	

Prof.Dr.Esra CEYHAN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖZET

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENİ YETİŞTİRMEDE GÖRSEL KÜLTÜR EĞİTİMİNE YÖNELİK BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Elvin KARAASLAN KLOSE

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Mayıs 2014

Danışman: Doç. Necla COŞKUN

Teknolojik gelişmelerle birlikte görsel uyarıcıların ön plana çıktığı günümüz dünyasında, imgelerin, teknolojinin olanaklarıyla yeniden üretimi, sosyal yaşamı olduğu kadar sanatı, sanatın anlamını ve üretimini de değiştirip dönüştürmektedir. Görüntüleme teknolojilerinin yaşamsal deneyimlerde olduğu kadar sanat alanında kazandığı önem, bu alanları görsel kültür çalışmaları yoluyla inceleme gereği doğurmuştur. Bu anlamda yakın zamanda sanat eğitimi alanındaki teorik tartışmalar, eleştirel pedagoji ve disiplinlerarasılık gibi paradigmalarla ilişkilendirilen görsel kültür egitiminin sanat eğitimine dahil edilmesine odaklanmaktadır.

Bu araştırmanın; sanat, eğitim, kültür, toplum, yeni teknolojiler ve medyalar arasında varolan bağlantıları ortaya çıkarmak ve önemini vurgulamak açısından önem taşıyacağı düşünülmektedir. Araştırmada, bu bağlantıların, günümüzde Görsel Sanatlar Eğitiminin geleneksel bağlarının yanısıra yeni bir eğilim olarak ortaya çıkan, teori ve pratiği birleştiren görsel kültür çalışmaları yoluyla öğretilmesine yönelik etkinlikler hazırlanmaya çalışılmıştır.

Alanyazında konuyla ilgili araştırma ve kaynakların yetersizliği dolayısıyla bu araştırma bir çok açıdan önem taşımaktadır. Sanat eğitimi veren kurumlarda, diğer disiplinlere de açılımı sağlayacak doğrultuda, sosyo-kültürel alan ve çeşitli medyalar ile gerçekleşen gündelik görsel deneyimleri içeren, eleştirel bir yaklaşımı sağlayacak herhangi bir ders içeriği yeterince bulunmamaktadır.

Görsel kültür çalışmalarının sanat eğitimine nasıl dahil edilebileceğini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada, eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Araştırmacının Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olmasından dolayı araştırmanın ortamını Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim Anasanat Atölye dersinde oluşmuştur. Araştırmanın katılımcılarını 2012-2013 öğretim yılı Güz ve Bahar Döneminde, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde Resim Anasanat Atölye dersini alan 12 dördüncü sınıf öğrencisi ve bu dersi yürüten öğretim elemanı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, 1 Ekim 2012 – 4 Nisan 2013 tarihleri arasındaki 11 haftalık sürede 44 ders saatinde yapılandırılmıştır. Araştırmada, dersin video kayıtları, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri, yarı yapılandırılmış görüşmeler, öğrencilerin sanatsal çalışmalarını içeren döküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiş, elde edilen bulgular araştırma soruları çerçevesinde yorumlanmıştır. Sonuçlardan yola çıkarak uygulamaya ve daha sonraki araştırmalara yönelik öneriler geliştirilmiştir. Araştırmada ulaşılan sonuçlardan önemli görülen bazıları şu şekildedir:

- Görsel kültür çalışmaları ile öğrencilerin, imajların sosyal ve kültürel işlevlerine karşı farkındalık geliştirdikleri, eleştirel yorumlarda bulundukları ve bu bağlamda günlük deneyimlerinden faydalandıkları görülmüştür.
- Bu araştırma ile öğrencilerin sosyal içerikli konuları sanatsal bir bakış açısıyla sorguladıkları ve bu anlamda hem çağdaş sanat üretimi hem de sosyal konulara karşı farkındalık kazandıkları görülmüştür.
- Öğrencilerin okuma ve araştırma yapmaya karşı olan önyargılarını zamanla kırdıkları görülmüştür.
- Öğrenciler, görsel kültür çalışmalarının onlara gelecekteki öğretmenlik deneyimlerinde fayda sağlayacağını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Görsel Kültür, Eleştirel Pedagoji, Disiplinlerarası Öğrenme.

ABSTRACT

ACTION RESEARCH ON VISUAL CULTURE EDUCATION
IN VISUAL ARTS TEACHER TRAINING

Elvin KARAASLAN KLOSE

Department of Fine Arts Education

Anadolu University Graduate School of Educational Sciences

May 2014

Advisor: Assoc. Prof. Necla COŞKUN

With the developments in technology, reproduction of images thanks to technological opportunities change and transform not only the social life but also the art, meaning of art and its production in today's world of visual stimuli. The importance of imaging technologies both in life experiences and in the field of art has made it necessary to examine these fields with visual culture studies. The emphasis of culture on experiences in visual format has caused visual culture to appear as a field of study and brought forward visual culture education which helps analyze and give meaning to visual stimuli that individuals come across. In this respect, recent theoretical discussions in the field of art education have all focused on including visual culture education – associated with such paradigms as critical pedagogy - into art education.

The present study is believed to reveal the relationships between art, education, culture, society, new technologies and media and to emphasize their importance. In the study, various activities were prepared to teach these relationships not only via the traditional connections of today's Visual Art Education but also via the visual culture studies that, as a new tendency, combine theory and practice.

As there are limited related studies and sources in literature, this study is important in many respects. In institutions giving art education, there is no sufficient course content which will help access to other disciplines, which includes daily visual experiences via the socio-cultural area and various media and which will allow a critical approach.

In this study, which aimed at determining how to include visual culture studies in art education, the action research design was used. As the researcher was a research

assistant in the department of Fine Arts Education at the Education Faculty of Çanakkale Onsekiz Mart University, the study was carried out within the scope of the course of Art Studio. The participants in the study were 12 senior students taking the course of Art Studio in the department of Fine Arts Education at the Education Faculty of Çanakkale Onsekiz Mart University in the Fall Term and Spring Term of the academic year of 2012-2013 and the faculty member giving this course. The research data were collected in 44 class hours in a period of 11 weeks between 1 October 2012 - 4 April 2013. In the study, the video records of classes, researcher's journals, students' journals, semi-structured interviews, documents and students' art studies were used. The research data were analyzed with the content analysis method, and the findings obtained were interpreted within the framework of the research questions. Based on the results obtained, several suggestions were put forward for practice and for future studies. Some of the important findings obtained in the study are as follows:

- It was seen that with the visual culture studies, the students raised their awareness of the social and cultural functions of images; that they made critical interpretations; and that they made good use of their daily experiences.
- With this study, it was revealed that the students interrogated social issues from an artistic perspective and that they raised their awareness of both modern art production and social issues.
- It was seen that the students were able to avoid their prejudice against reading and research in time.
- The students reported that visual culture studies would contribute to their future teaching experiences.

Key Words: Art education, Visual Culture, Critical Pedagogy, Interdisciplinary Learning

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde birçok kişinin katkısı olmuştur. Özellikle, doktora öğrenciliğim süresince ve bu araştırmanın her aşamasında göstermiş olduğu destek ve katkılarının yanı sıra manevi desteğini, emeğini ve sabrını esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Necla COŞKUN'a teşekkürlerim sonsuzdur. Tez izleme komitelerindeki yapıcı görüş ve önerileriyle bu tezin gerçekleşmesinde önemli katkılar sağlayan Doç.Dr. Burçin TÜRKCAN'a içtenlikle teşekküre ederim. Tez izleme komitesinde beni yanlız bırakmayan hocam Doç.Şemsettin EDEER'e teşekürlerimi sunarım. Akademik ve mesleki gelişimimde çok önemli ve değerli katkılarıyla ufkumu genişleten değerli hocam Doç.Dr. İ. Özgür SOĞANCI'ya içtenlikle teşekkür ederim. Araştırma süresince yardımlarını esirgemeyen güler yüzlü hocam Doç.Dr.S.Duygu ERİŞTİ'ye ve yoğun çalışmaları arasında zaman ayırıp tez savunma jürimde yer alan değerli hocam Yard.Doç.Dr. Nur BALKIR KURU'ya çok teşekkür ederim.

Araştırmaya olan katılımıyla yanımda olan arkadaşım Öğr.Gör. Ayşe BOZDAĞ'a, bilgi ve deneyimlerini esirgemeyen gezgin arkadaşım Henrik MANNINEN'e ve araştırma sürecinde beni destekleyen arkadaşlarım Arş.Gör.Dr. Elif AVCI'ya ve Johannes ACKVA'ya çok teşekkür ederim.

Yaşamım boyunca desteklerini esirgemeyen ve bugünlere gelmemde maddi manevi katkılarını her zaman hatırlayacağım sevgili annem Nurhayat KARAASLAN ve sevgili babam Haluk KARAASLAN'a ve bu süreçte beni bir an olsun yanlız bırakmayan Eray KARAASLAN ve Ezgi ÖZTÜRK'e, varlıklarıyla yaşamıma renk katan Berre ve Ayas ÖZTÜRK'e sonsuz teşekkür ederim.

Gerek tez uygulama sürecinde bilgi ve deneyimiyle katkılar sağlayan, gerekse her zaman bana destek olan, sevgisini ve anlayışını her zaman paylaşan, hayat arkadaşım Björn KLOSE'ye sonsuz teşekkür ederim.

Ayrıca araştırmaya verdikleri destek için Anadolu Üniversitesi'ne teşekkürlerimi sunarım.

Elvin KARAASLAN KLOSE

Eskişehir, 2014

ÖZGEÇMİŞ

Elvin KARAASLAN KLOSE
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Doktora

Eğitim

Yüksek Lisans	2008	Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı
Lisans	2005	Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Eğitimi Programı
Lise	2001	Bornova Anadolu Meslek Lisesi Grafik Tasarımı Bölümü - İzmir

İş

2012 -	Araştırma Görevlisi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü

İletişim

İş Adresi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü.
E-posta Adresi: elvin2501@gmail.com

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ii
ÖZET iii
ABSTRACT v
ÖNSÖZ vii
ÖZGEÇMİŞ viii
İÇİNDEKİLER ix
TABLOLAR LİSTESİ xii
ŞEKİLLER LİSTESİ xiii
RESİM LİSTESİ xiv
KISALTMALAR LİSTESİ xvi
BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ 1
Görsel Kültür 1
Sanat Eğitimi Bağlamında Görsel Kültür 3
Kuramsal Altyapı 15
Yapılandırmacı Yaklaşım 15
İşbirlikçi Öğrenme Yöntemi 19
Disiplinlerarası Eğitim 22
Eleştirel Pedagoji 29
Eleştirel Pedagoji Bağlamında Görsel Kültür 33
Kavram Haritası 35
İlgili Araştırmalar 38
Amaç 43
Önem 44
Sınırlılıklar 44
Tanımlar 45
İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM 47
Araştırmanın Modeli 47
Eylem Araştırmasının Amacı 49
Eylem Araştırmasının Özellikleri 50

Eylem Araştırmasının Türleri ... 51
Eylem Araştırmasını Uygulama Süreci ... 52
Odaklanılacak Alanın Belirlenmesi ... 54
Eylem Araştırmasında Veri Toplama ve Çözümleme Süreci ... 56
Eylem Planının Geliştirilmesi ... 57
Ortam ... 57
Katılımcılar ... 58
Veri Toplama Araçları ... 58
Ürün Değerlendirme Formu ... 59
Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumu ... 59
Eylem Araştırmasında Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması ... 61
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUMLAR ... 63
Araştırmanın Uygulama Öncesi Süreci ... 65
Ders İçeriğinin Oluşturulması ... 65
Ders İzlencesi ... 66
Ders Ortamının Hazırlanması ... 67
Araştırmanın Uygulama Süreci ... 68
Görsel Kültürü Haritalandırmak Etkinliğinin Süreci ... 69
Kavramlarla Görsel Kültür ... 82
Görsel Kültürü Haritalandırmak ... 129
Kavram haritasını oluşturma süreci. ... 138
Uygulamada Görsel Kültür Etkinliğinin Süreci ... 154
Uygulamada Görsel Kültür ... 190
Yamuk Bakmak Etkinliğinin Süreci ... 211
Görsel Kültür Çalışması ... 244
Görsel Kültür Çalışmasının Yapısı ... 245
Görsel Kültür Çalışmasının Katkıları ... 253
Çalışmayla İlgili Öneriler ... 268
Yaşanan Sorunlar ... 273
"Görsel Kültür" Algıları ... 277
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER ... 280
Sonuç ... 280

Öneriler 285
Uygulamaya Yönelik Öneriler 285
Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler 287
EKLER 288
KAYNAKÇA 307

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 *Eylem Planındaki Değişikliklere Göre Yeniden Düzenlenen Ders Programı* . 67
Tablo 2 *Görsel Kültürü Haritalandırmak Etkinliğinin Özeti* 72
Tablo 3 *Birinci Haftaya İlişkin Ders Süreci* 74
Tablo 4 *Öğrencilerle Birlikte Oluşturulan Kavram Listesi* 76
Tablo 5 *İkinci Haftaya İlişkin Ders Süreci* 77
Tablo 6 *Kavramlarla Görsel Kültür Dersine İlişkin Öğrenci Günlüklerinin Özeti* 79
Tablo 7 *Kavramlarla Görsel Kültür Dersinde Gerçekleşen Sınıf Tartışmalarına İlişkin Bulgular* 82
Tablo 8 *Öğrencilerin Çağdaş Sanat Algılarına İlişkin Görüşler*. 83
Tablo 9 *Öğrencilerin Medya Algılarına İlişkin Görüşler* 88
Tablo 10 *Üçüncü Haftaya İlişkin Ders Süreci* 96
Tablo 11 *Dördüncü Haftaya İlişkin Ders Süreci* 100
Tablo 12 *Dergi İnceleme Kategorileri* 103
Tablo 13 *Medya ve Görsel Kültür Dersi Öğrenci Günlükleri ve Video Kayıtları Özeti* 104
Tablo 14 *Seçilmiş Olan Dergilere İlşkin Ortak Öğrenci Yorumları* 114
Tablo 15 *Beşinci Haftaya İlişkin Ders Süreci* 119
Tablo 16 *Altıncı Haftaya İlişkin Ders Süreci* 124
Tablo 17 *Görsel Kültürü Haritalandırmak Etkinliğine İlişkin Görüşler* 129
Tablo 18 *Görsel Kültürü Haritalandırmak Etkinliğinin Yapısına İlişkin Görüşler* 130
Tablo 19 *Görsel kültürün Somutlaştırılmasına İlişkin Görüşler* 136
Tablo 20 *Kavram Haritası Uygulamasına İlişkin Görüşler* 138
Tablo 21 *Etkinlikte Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşler* 150
Tablo 22 *Uygulamada Görsel Kültür Etkinliğinin Özeti* 156
Tablo 23 *Yedinci Haftaya İlişkin Ders Süreci* 157
Tablo 24 *Sekizinci Haftaya İlişkin Ders Süreci* 158
Tablo 25 *Uygulamada Görsel Kültür Etkinliğine İlişkin Görüşler* 192
Tablo 26 *Etkinliğin Yapısına İlişkin Görüşler* 192
Tablo 27 *Etkinliğin Katkısına İlişkin Görüşler* 200
Tablo 28 *Yamuk Bakmak Etkinliğinin Özeti* 213
Tablo 29 *Birinci Haftaya İlişkin Ders Süreci* 214
Tablo 30 *İkinci Haftaya İlişkin Ders Süreci* 222
Tablo 31 *Üçüncü Haftaya İlişkin Ders Süreci* 233
Tablo 32 *Görsel Kültür Çalışmasına İlişkin Görüşler* 244
Tablo 33 *Görsel Kültür Çalışmasının Yapısına İlişkin Temalar* 245
Tablo 34 *Görsel Kültür Çalışmasının Katkılarına İlişkin Görüşler* 253
Tablo 35 *Çalışmada Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşler* 273

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Görsel Kültürün Bileşenleri 5
Şekil 2: Görsel Kültür İnfografik 14
Şekil 3: Repko'nun Bilgi Üretme Ve Problem Çözmek İçin Tamamlayıcı Yollar Şeması 24
Şekil 4: Repko'nun Bilişsel Merkezsizleşme Şeması 25
Şekil 5: Eylem Araştırmalarının Diyalektik Döngüsü 53
Şekil 6: Uygulama Sürecinde Verilerin Analizinden Ulaşılan Temalar ve Alt temalar . 64
Şekil 7: Görsel Kültür Çalışması Kapsamında Gerçekleşen Etkinlikler 69
Şekil 8: Etkinlik 1 Görsel Kültürü Haritalandırmak 71
Şekil 9: Etkinlik 2 Uygulamada Görsel Kültür 156
Şekil 10: Etkinlik 3 Yamuk Bakmak (Uygulama Süreci) 212

RESİM LİSTESİ

Resim 1: Etkinlik Kapsamında Oluşturulmaya Başlanılan Kavram Haritasının İlk Hali 99
Resim 2: Görsel Kültürü Haritalandırmak Etkinliği Kapsamında Öğrencilerin Oluşturduğu Kavram Haritası 128
Resim 3: Öğrenciler İş Birliğiyle Kavram Haritasını Oluştururken 131
Resim 4: Kavram Haritası Ayrıntı - 1 132
Resim 5: Tuğçe'nin şehir yaşamında görsel kültür dersine ilişkin kavram haritasındaki paylaşımları 139
Resim 6: Fulya ve Çisem'in şehir yaşamında görsel kültür uygulamasına ilişkin kavram haritasındaki paylaşımı. 140
Resim 7: Tuğçe'nin sanatçı incelemesi dersine ilişkin (Cindy Sherman) kavram haritasındaki paylaşımı 142
Resim 8: Mehmet'in Mona Lisa'ya dair haritadaki paylaşımları 143
Resim 9: Öğrencilerin kavram haritasında Duchamp'ın çalışmasıyla ilişkilendirdikleri paylaşımlar 144
Resim 10: Kavram Haritası Ayrıntı - 2 145
Resim 11: Tuğçe'nin kavram haritasındaki "yatan kadınlar" paylaşımı 146
Resim 12: Çisem, Fulya ve Ulaş'ın sanatçı incelemesi dersine ilişkin kavram haritasındaki paylaşımı. 147
Resim 13: Çağla'nın kavramına ilişkin paylaşımları 148
Resim 14: Mehmet'in kavram haritasındaki paylaşımı 149
Resim 15: Tuğçe'nin çalışmasından görüntüler 159
Resim 16: Tuğçe'nin çalışmasından ayrıntı 160
Resim 17: Mehmet'in çalışması-1 163
Resim 18: Mehmet'in çalışması-2 164
Resim 19: Mehmet'in çalışması-3 165
Resim 20: Mehmet'in çalışması-4 165
Resim 21: Mehmet'in çalışması-5 166
Resim 22: Mehmet'in çalışması-6 167
Resim 23: Güpse'nin çalışması 169
Resim 24: Çağla'nın çalışması-1 170
Resim 25: Çağla'nın çalışması-2 171
Resim 26: Duygu'nun çalışması-1 174
Resim 27: Duygu'nun çalışması-2 175
Resim 28: Çisem'in çalışması 176
Resim 29: Fulya'nın çalışması-1 177
Resim 30: Fulya'nın çalışması-2 178
Resim 31: Banu'nun çalışması 181
Resim 32: Ulaş'ın çalışması 183

Resim 33: Türkan'ın video çalışması 187
Resim 34: Aysun'un çalışması 188
Resim 35: Henrik'in sınıfta öğrencilerle paylaştığı ilüstrasyonu-1 230
Resim 36: Henrik'in sınıfta öğrencilerle paylaştığı ilüstrasyonu-2 230
Resim 37: Henrik'in sınıfta öğrencilerle paylaştığı ilüstrasyonu-3 231
Resim 38: Henrik'in sınıfta öğrencilerle paylaştığı ilüstrasyonu-4 232
Resim 39: Henrik'in sınıfta öğrencilerle paylaştığı ilüstrasyonu-5 232

KISALTMALAR LİSTESİ

G1 : Birinci yarı-yapılandırılmış görüşme

G2 : İkinci yarı-yapılandırılmış görüşme

UG : Öğrencilerin uygulama çalışmaları (sanatsal üretim) çerçevesinde gerçekleşen yarı- yapılandırılmış görüşme.

AG : Araştırmacı Günlüğü

ÖG : Öğrenci Günlüğü

DV : Ders Videosu

BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞ

Eğitimin bir amacı da bireyi içinde yaşadığı topluma hazırlamaksa eğer, kültürel farklılaşma, küreselleşme ve teknolojik dönüşümlerin etkisiyle, dünyanın hızlı değişimleriyle başa çıkabilecek bireyler yetiştirmek eğitimin en önemli özelliklerinden biri olmalıdır. Bu nedenle Görsel Sanatlar Eğitiminin öğrencilerin sosyal bağlarını güçlendirecek şekilde dönüştürülmesi, sanat ve sosyo-kültürel alan arasındaki bağlantının, en elverişli olduğu görsel kültür çalışmaları yoluyla gerçekleşebilir. Bu çalışma öğrencilerin etraflarını kuşatan görselleri yeniden yorumlayıp daha eleştirel yaklaşmaları ve görsel deneyimlerine yaratıcı cevaplar üretmeleri, gündelik deneyimler, popüler görsel kültür, sanat ve sanat üretimi arasındaki işlevsel bağlantıları ortaya çıkarabileceği için önem taşımaktadır.

Öğrenciler açısından bakıldığında görsel kültür ve teknoloji ilişkisi daha iyi anlamayı gerektiren oldukça karmaşık bir olgudur. Eğer sanat bizim yaşamımızın kişisel sunumunu yansıtıyorsa, biz de yaşamlarımızın nasıl olduğunu ve nelerden nasıl etkilendiğini anlamak zorundayız. Bu anlamda hızla gelişen/değişen teknolojinin yaşamımıza etkisi göz ardı edilemeyecek derece önemlidir. Günümüzde öğrencilerin bir çoğu gündelik yaşamlarını bu teknolojilerle içi içe ve dünyanın geri kalanıyla bu teknolojik araçlarla iletişim halinde geçirmektedir. Görsel sanatlar eğitiminde okuyan öğrencilerin günlük yaşamlarında sürekli karşıllaştıkları bu görselleri, aldıkları sanat eğitimi doğrultusunda nasıl yorumladıkları önemlidir. Teknolojik araçların etkisiyle hızla gelişen ve değişen medyalarla gerçekleşen görsel kültür deneyimlerinin, özellikle de sanat ve gündelik yaşamın iç içe geçmiş oldugu çağdaş sanat pratiklerini ve bunların üretim süreçlerini kavramadaki önemi büyüktür.

Görsel Kültür

Teknolojik gelişmelerle birlikte görsel uyarıcıların ön plana çıktığı günümüz dünyasında, imgelerin, teknolojinin olanaklarıyla yeniden üretimi, sosyal yaşamı olduğu kadar sanatı, sanatın anlamını ve üretimini de değiştirip dönüştürmektedir. Walter Benjamin'in olacağını sezdiği teknolojik dönüşümdür bu. 1960'ların ortalarına kadar

mekanik yeniden üretimin kültürel olarak baskınlığı sonrasında Benjamin'in görüşleri Debord'un *gösteri* ve McLuhan'ın medyaya odaklanan teknoloji yorumlarıyla genişler. Bu dönemde televizyon ve internet gibi ses ve görüntü temelli teknolojilerin oluşturduğu yeni kültür McLuhan'ın (2001) deyimiyle *Global Köyü* oluşturmakta, yüksek oranda göstergelere dayalı yapısıyla da Guy Debord'un (1967) deyimiyle *Gösteri Toplumu'*nu oluşturmaktaydı.

Eski kesinliklerin ortadan kalktığı, anlamın belirsizleştiği, yerleşik doğrulara ve referans noktalarına daha az bağlı kalınan bu dönemde; herşeyin net çizgilerle birbirinden ayrıldığı yapısalcı modernizm yerini, temsili sınırların melezleştiği ve herşeyin kültürel performans, kimlik ve politik temsil biçimlerine dönüştüğü postmoden bir kültüre bırakmıştır. Dolayısıyla eğlence eğitim ve ticari alan arasındaki sınırlar popüler kültürün hayatın her alanına işlemesiyle birlikte yıkılmıştır. Hiyerarşilerin ortadan kalktığı bu dönem Deleuze ve Guatari'nin (1977) deyimiyle merkezci düşünce yerini *yersizyurtsuzlaşmaya*, köksüzleşmeye bırakmıştır. Onlara göre kapitalizm oluşturduğu yeni düzeniyle var olan yapıyı parçalamakta, yurtsuzlaştırmakta ve sonrasında kendi varoluşu için yeniden yeryurtsahibi yapmaktadır. Herşeyin darmadağın olup, en alakasız şeylerin bile yanyana gelebileceği bu kaygan zemin, Jameson'ın (1997) deyimiyle *pastiche'*i meydana getirmekteydi. Jameson'a göre *Pastiche,* özgün biçimde ortaya çıkmış kültürel üretimlerin, başka bağlamlara ait eklektik birlikteliğiyle kodların harmanlanmasını destekleyen bir üslup melezliği ile kültürün yüzeysel derinliksizliğinin olumlanması, gerçekliğin imgelere dönüşümü ve görüntülerin kültürel alanı işgal etmesidir.

Dolaysıyla bu sosyal dönüşümler, sanat dünyasına da yansımış ve artık imajlar genellikle orjinal bağlamları olmadan görülür olmuştur. Bu yapısökümle gerçekleşen günümüz sanatı, önceki sanat pratiklerinden ayrılarak, popüler medya görsellerini de kapsayacak şekilde sanat/hayat arasındaki sınırları yıkarak gündelik hayatın her alanına yayılmıştır.

Görüntüleme teknolojilerinin yaşamsal deneyimlerde olduğu kadar sanat alanında kazandığı önem, bu alanları görsel kültür çalışmaları yoluyla inceleme gereği doğurmuştur. Kültürün görsel formdaki deneyimlere yaptığı vurgu, görsel kültürün bir çalışma alanı olarak ortaya çıkmasına neden olmuş, bireylerin karşı karşıya geldiği

görsel uyarıcıların çözümlenmesine ve anlamlandırılmasına yarayan görsel kültür çalışmalarını gündeme getirmiştir.

Görsel uyarıcıların ön plana çıktığı günümüz dünyasında insanlar için görmek herşeyden daha etkili bir ortam yaratmış ve tüketicinin bilgi, anlam ve zevk aradığı görsel olaylarla ilgilenen (Mirzoeff, 1998, s.3) görsel kültürü bir çalışma alanı olarak gerekli kılmıştır. Görsel deneyimin sosyal ve kültürel anlamda incelenmesi görsel kültürün, günlük yaşam içerisindeki yeri ve önemini ortaya koymaktadır. Bu noktada görsele yaptığı vurgu ile medya, görsel kültür içinde şekillenen bir olgu olarak ön plana çıkmaktadır.

Sosyal deneyimlerimizin önemli bir bölümünü kapsayan medya, kültürümüzün taşıyıcılığını üstlendiği gibi onu yeniden üretmekte, dönüştürmekte ve kendi görsel kültürünü oluşturmaktadır. İşitsel ve görsel türden bütün medya üretimlerinin temelde tasarım ve kurguya ait estetik değerlerle öne çıkması da, bu medyaların "görsel kültür" ve "sanat eğitimi" ile organik bağını sorgulamamız gerektiğini gösteren önemli bir nedendir.

Sanat Eğitimi Bağlamında Görsel Kültür

Günümüzde eğitimcileri her anlamda geleneksel ayrımların melezleştiği, sanayi sonrası kültürel ve sosyal çeşitliliklerle birlikte, elektronik imaj, tüketim kültürü ve popüler kültür gibi yükselen postmoden değerlerin kolajıyla şekillenmiş bir gençlikle karşı karşıyadır. Böylesine kökten bir biçimde değişen ekonomik, sosyal ve teknolojik bir düzlemin üzerinde öğrencilerin gündelik yaşamlarında meydana gelen parçalanma ve belirsizlikler teorisyenleri bu konuda eğitimde klasik anlayışın dışına çıkıp farklı teoriler geliştirmeye itmiştir.

Bu dönemde postmodern dünyanın bir gereği olarak eğitim geleneksel disiplinlerden uzaklaşıp, medya çalışmaları, toplum ve teknoloji, popüler kültür gibi konuların işlendiği daha disiplinlerarası alanlara yerleştirilmeye çalışıldı. Özellikle bu dönemde otoriteler tarafından şekillenen baskın medyanın gücü, öğrencilerin; geçmişe, bugüne ve geleceğe dair olan anlayışını şekillendiren tarihsel ve sosyal bağlamlar arasındaki ilişkilerle ilgili eleştirel bir sorgulama yapmalarını gerektiriyordu. Bu durum eğitim alanında eleştirel pedegoji ve kültürel çalışmalardan yararlanma gereğini doğurdu.

Yazılı, işitsel, görsel ifade biçimlerinin medya, popüler kültür, film, reklam, televizyon, internet ve hatta alışveriş merkezleri ve diğer kültürel üretim aygıtları üzerinden nasıl üretildiği, organize edildiği ve dağıtıldığı, bu alanları sorgulama ihtiyacı doğurmuştur. Günümüz dünyasının şartları doğrultusunda postmodern düşünür ve eğitimcilerin eleştirel düşünmeye verdikleri önemi destekleyen görsel kültür teorisyenleri, sosyal ve kültürel eleştiriyi pedagojik yöntem olarak pratikleştiren ve eğitim ortamlarına taşıyan Michael Apple (1995), Henry A. Giroux (1994), Peter McLaren (1994, 2007) gibi teorisyenlerin sundukları argümanlar doğrultusunda; kültürlerarasılık, disiplinlerarasılık, günlük yaşam, ideoloji, ekonomi, tüketim, cinsiyet farklılıkları gibi kavramları sanat eğitimi ortamlarına taşımaktadırlar.

Bu değişimler eğitim alanında disiplinlerarası bir eğitim anlayışıyla birlikte eleştirel pedagoji ve kültürel çalışmaların kullanımını zorunlu kılmıştır. Freedman'a göre yaşadığımız bu karmaşık çağda, alanlarında son derece uzmanlaşmış profesyonellerin bile farkında olduğu gibi disiplinleraşırı ve disiplinlerarası bilgi gerektirmektedir(2003, s.27). Bu gereklilik sanat eğitimi alanında görsel kültür eğitimiyle çözümlenmeye çalışılmıştır. Görsel kültür teorisyenleri sanat eğitimini klasik kalıplarından çıkartıp, sanat eğitiminde, öğrencilerin sosyal yaşamlarını da kapsayacak şekilde medya, popüler kültür, film, reklam, televizyon, internet ve hatta alışveriş merkezleri ve diğer kültürel üretim aygıtlarına yer vermeye çalışırken daha disiplinlerarası, kültürlerarası bir eğitim anlayışını benimsemişlerdir.

Fakat günümüzde sanat eğitimi veren kurumlar, klasik yapılarından hala kurtulabilmiş görülmemektedir. Sanatın elitis tanımlarıyla sınırlı kalmış ya da 60'lar sonrası sanat akımlarına ulaşamamış, ulaşmış olsa bile klasik eğitim anlayışıyla ve dönemin sosyal olaylarından kopuk bir şekilde aktarıldığından dolayı öğrenciler tarafından algılanamamış ve dolayısıyla öğrencilerin sanatsal üretimlerine de yansıyamamıştır. Ayrıca sanat eğitimi alan bu öğrencilerin ileride öğretmen olacakları düşünülünce karşımıza daha vahim bir tablo çıkmaktadır. Bu noktada problem, sanatsal anlamda teoriği pratiğe aktarabilecekleri bir ortam sağlanabilmesinin yanında alana dair bilgilerini, öğretmenlik yaşantılarında nasıl pratiğe dökecekleri konusunda onları destekleyecek etkinliklerde düzenlenmelidir.

Postmodern dönemle birlikte değişen yaşam koşulları eğitimcileri, yetersiz kalan klasik eğitim anlayışının dışına çıkmaya zorlamış, bu durum sanat eğitiminde de yankı

bulmuştur. Sanat eğitiminin bu problemlerini, eleştirel teori ve eleştirel pedagoji gibi paradigmalar ile ilişkilendirilen görsel kültür eğitmiyle çözümlemeye çalışan Duncum(2006), Tavin (2003), Freedman (2003), Darts (2006a, 2006b) gibi teorisyenler, eğitimcileri bu konuda destekliyecek çalışmalar sunmaya çalışmışlardır. Bu teorisyenler öğrencilerin kendileri ve görsel kültür arasındaki ilişkileri doğrultusunda sosyal içerikli projeler oluşturarak, bu öğrencilerin ileride sosyal ve sisyasi konular arasında daha büyük çapta bağlantı kurabilmeleri için bu eğitimin gerekliliğine inanmaktadır. Darts(2006a,s.7), öğrencilerinin görsel kültür uygulamasını, kültürel nesnelerin, sembollerin, işeretlerin, ürün ve sitillerin sorgulanması ve analizinde onların kültürel süreçleri ve görsel eserleri anlamalarında yardımcı olurken kendilerini ve birbirlerini anlamalarında da teşvik edici bulduklarını belirtmektedir. Ayrıca, sosyal ve kültürel bağlantılar ile görsel kültürün öğretilmesinin öğrencilere daha anlamlı bir sanat eğitimi sağladığına dikkat çekmektedir.

Şekil 1: Görsel Kültürün Bileşenleri

Kerry Freedman (2003, s.86) bizim, giderek artan seviyede görsel kültürle çevrelenmiş bir dünyada yaşadığımızı ve bunun eğitimin her düzeyindeki öğrencileri etkilediğinden ve hatta yeni doğmuş bebeklerin bile heyecan veren parlak renkli

oyuncaklara verdikleri tepkilerden bahsederek, günümüzde insanların genellikle popüler kültür alanında çoğalan bu görsellere, ilk çocukluk yıllarından başlayarak maruz kaldıklarını belirtir. Dolayısıyla, gününümüz koşullarında sanat müzelerinin işlevi de değişmiş; reklam fotoğraflarından, cansız insan bedenlerine ve yerli kabile objelerine kadar her çeşit görsel kültür öğesi bu mekanlarda sergilenmektedir. Fakat günümüzde görsel kültür formlarını görmek için sanat müzelerine ve galerilere gitmemize gerek kalmamıştır. Günümüzde görsel formların temsillerini, her televizyon izlediğimizde, alışveriş merkezlerinde gezerken, eğlence parklarını ziyaret ederken ve internette sörf yaparken deneyimlemekteyiz. Aynı şekilde günümüzde sanatı gördüğümüz yerler de televizyon, bankalar, gazeteler, alışveriş merkezleri, parklar ve internet sitelerini kapsayacak şekilde genişlemiştir.

Freedman'a (2003) göre sanat iletişimseldir ve insanlara diğer araçlarla erişemedikleri dünyayı farklı açılardan algılayabilme imkanı sunar. İnsanlara görüntü ve obje üretme imkanı sunan bu insan yeteneği sayesinde, diğer insanlar anlam oluşturma, değer yükleme gibi kavramlar geliştirerek, bu üretimlere bakma isteğindedirler. Fakat, birşeyler oluşturabilme potansiyelimize rağmen; beynimizde fiziksel bir bağlantı oluşturabilmek için; anlayış, değer verme, eleştiri gibi gerekli olan beceri ve kavramların öğrenilmesi gerekmektedir. Aynı şekilde, güzel sanat üretimi ve görsel sanatların karmaşıklığına bir cevap bulmaya çalışma, öğrenme sürecinde herhangi bir rehberlik olmadan gerçekleşmesi pek olası değildir. İnsanlara bu konuda eğitim/öğretim verilmediği sürece, onların her gün görmüş oldukları tasarlanmış objelere ve görüntülere bile yüzeysel olarak bakmalarından ve sadece işlevsel olarak değerlendirmelerinden ötesine geçmek mümkün değildir. Aynı şekilde, öğrenciler görsel deneyimlerine daha derin bir anlayış geliştirdiklerinde görüntü yüzeylerine eleştirel bakmaya başlar ve sonrasında kültür, toplum ve hatta bireysel kimliğin şekillenmesinde görsel sanatların önemini kavrayabilirler.

Fakat ne yazık ki, insanların çoğu ortaokul veya lise eğitiminden sonra resmi bir sanat eğitimine ve hatta hiçbir görsel sanat üretimi deneyimine sahip değildir. Günümüzde sanat eğitiminin yetersizliği, sadece görsel sanat tarihinin öneminden ya da görsel sanatların insanların kendini ifade biçimi olmasının öneminden değil aynı zamanda çağdaş kültürün görsel hale gelmiş olmasından dolayı endişe vericidir. Günümüzde küresel kültür hızla metin tabanlı iletişimden, imajlarla dolu bir iletişime

doğru kaymaktadır. Görsel kültürün, televizyonda, müzede, magazin dergilerinde, sinemalarda, reklam panolarında, bilgisayarda, alışveriş merkezlerinde ve bunun gibi bir çok yerde karşımıza çıkması, görsel kültürün günümüzdeki baskın etkisinin bir kanıtı olarak gösterilebilir. Sonuç olarak, görsel kültür karmaşıklığının öğrenilmesi, insan gelişimi için daha kritik bir hale gelmiş, bu durum sanat ve sanat eğitimi anlayışında da değişiklikleri gerekli kılmıştır.

Duncum (2006) öğrencilerin maruz kaldığı görsel imge bombardımanının olumsuz etkilerine karşı, görsel kültür eğitiminin aynı zamanda toplumsal bir amaca da hizmet ettiğini savunmaktadır. Tavin (2003, s.200) sanat eğitimcilerinin, gerçek yaşam mücadeleleriyle ve belirli gerçek yaşam meselelerine ilişkin demokratik bir projeyle meşgul olmalarını önermekte, tarihi ve politik durumların görsel kültür eğitimi içerisinde kullanılmasını teşvik etmektedir. Darts (2004, s.325) bu konudaki görüşlerini şu cümlelerle aktarmaktadır:

> Sonuç olarak, eğer sanat eğitiminin öğrencileri pasif izleyici olmaktan çıkartıp daha üretken ve daha düşünceli kültürel üretim ve direnç şekillerine yöneltmesi gerekiyorsa, sanat eğitimcilerinin öğrencilere gündelik görsel deneyimlere daha fazla anlam yüklemek ve daha yaratıcı şekilde cevap vermek için yardımcı olması gerekmektedir. Görsel kültür eğitimcileri, eleştirel ve yaratıcı kültürel üretimi teşvik ederek, görsel kültür içerisindeki gizli ideolojik mücadeleleri açığa çıkararak, öğrencileri gittikçe karmaşıklaşan günlük görsel çevreye anlamlı tepki verebilme yetisi aşılar. Sanatçılar, tasarımcılar ve diğer görsel metin yaratıcıları tarafından kullanılan güçlü stratejileri ve estetik taktikleri açığa çıkarma ve yıkma için pedagojik çaba ile görsel kültür eğitimcileri öğrencilere kendilerini, toplumlarını ve içinde yaşadıkları dünyayı inceleme, ve değiştirme için gerekli entellektüel ve yaratıcı araçları sunmaya başlayabilirler…"

Freedman (2003, s.16) görsel kültür öğretiminde "sınırları zorlayıcı" üç bileşen saptar:

1. "Formun sınırlarını zorlamak" geleneksel ve yeni görsel biçimler arasındaki rekabet sınırlarını içerir
2. "Nesnelerin sınırlarını zorlamak" giderek genişlemekte olan görsel kültür alanının etkisiyle nesne/eser merkezli sanat eğitiminin, sanat müfredatının odak noktasını oluşturması.
3. "Okul derslerinin sınırlarını zorlamak" sanat müfredatının görsel kültürü daha geniş kapsamlı yansıtmasının gerekliliği.

Freedman (2003), sanat müfredatında sanat uygulamalarını genişletmek için çok küçük bir alan bırakıldığını belirterek, eğitimcilerin öğrencilere; üretim, keşif, işlev ve anlam bağlamında bir eğitimi görsel kültür çerçevesinde vermeye başladıklarına dikkat çekmiştir.

Ayrıca, Freedman akademik nesne temelli sanat eğitiminde iki probleme dikkat çekmektedir. Ona göre, öğrenciler ne öğrenmeli sorusundan ziyade, neyin kolay öğretilebileceği ve değerlendirilebileceği, müfredattaki öğrenme hedefleri ve değerlendirmenin daralmasıyla sonuçlanmaktadır. Aynı müfredatın tekrar tekrar öğretilmesiyle objeler kendi kültürel kimliklerini, anlamlarını, maksatlarını kaybederek basitleştirilmiş olurlar (2003, s.17). Freedman öğrenirken ve yeni bilgiler edinirken erken yaştan itibaren çeşitli katagorilere ve kavramlara tabi tutulduğumuzdan; karşılaştırarak ve mükayese ederek eski bilgilerimize eklediğimiz yeni bilgilerle daha fazla bilgi edinmenin sürekliliğinin adapte edileceği bir anlayışın, görsel kültür eğitimi ile mümkün olabileceğini dile getirmektedir (2003, s.19). Freeman'ın bahsettiği bu anlayış yapılandırmacı eğitim anlayışıyla örtüşmektedir.

Görselliğin gücünü modern dönemlerde farkeden Walter Benjamin'le birlikte, endüstriyel çağ sonrasında olgunlaşan ve artık neredeyse tüm iletişimin imgeler yoluyla gerçekleşmekte olduğu postmodern kapitalist toplumu sorunsallaştıran Guy Debord (1967), McLuhan (2001), Harvey(2003), Baudrillard (1997) gibi postmodern sosyolog, düşünür ve medya eleştirmenlerinin de tartışmaları tüketim, medya ve imaj üretimi üçgeninde devam etmektedir.

Sayısal teknoloji kendi görsel kültürünü oluştururken, kendinden önceki iletişim biçimlerininkini de içselleştirmiş ve bunları sonsuz bir şekilde yeniden üretmiştir. Sayısal teknolojide anlam görüntüler sistemi aracılığıyla oluşturulmaktadır. Görüntüler sisteminin içinde görsel kültürün, bir sosyal yapının görsel olarak üretildiği ve o kültüre ait değerler, inançlar gibi olguları içinde barındıran gösel kodlar olduğu söylenebilir. Bernard (2002, s.22) Görsel işaretler ve medyayı "kültürlerin görünür hale getirilmesi" olarak açıklar.

Bir çok kaynakta belirtildiği gibi (Duncum, 2002; Freedman, 2003; Mirzoeff,1998) öğrencilerin çevreleriyle olan ilişkilerini ve kendi yaşamlarını nasıl deneyimlediklerini tanımlamada görsel kültürün büyük bir etkisi vardır. Ayrıca bu kitle iletişim araçları ve teknolojinin öğrencilerin eğitim, yaratıcılık, estetik ve sanat algısı

üzerinde oynadığı rolü de içermektedir. Çünkü bugün genel bir inanış olarak, yaşamlarımızı, tarihte hiç bir zaman olmadığı kadar görsel imajlar aracılığıyla ve berlirli bir tür imaj kültürü içerisinde yaşamaktayız (Duncum 2004, s.15).

Yakın zamanda sanat eğitimi alanındaki teorik tartışmalar (Duncum, 2002; Freedman, 2003; Boyd, 2007; Parks, 2004; Sweeny, 2006) görsel kültürün (ticari imajların görsel alanı, sanatsal ifade, görsel semboller, sosyal eleştiri) sanat eğitimine dahil edilmesi yönünde gelişmiştir. Bu tartışmaların yoğunlaştığı diğer bir konu ise sanat eğitimi, görsel kültür ve teknoloji üçgeninde devam etmektedir. Günümüzde, daha önce hiç olmadığı kadar görsel iletiler yığınına maruz kalmamızın bir nedeni de tüketiciler tarafından dijital teknolojilere ulaşımın artmasıdır. Reklam panoları, posterler, film, video ve şimdi bunlara imajlarını internet sitelerinde rahatlıkla görebileceğimiz bireyleri eklemek de mümkündür.

Videofonlar ve tabletler gibi istikrarlı bir şekilde çoğalmakta olan portatif görüntüleme araçları ile bu imajları evdeki televizyonunuza ya da bilgisayarınıza transfer etmek ve paylaşmak artık hiç olmadığı kadar kolay. Görüntülerin işlenebilmesi ve yeniden üretminin önemli ölçüde kolaylaştırılması bu teknolojileri daha fazla insan için kullanılabilir kılmaktadır. Buffington (2008, s.37) internet ve teknolojideki yeni gelişmelerin artık içerik yaratmak için herhangi bir uzmanlık alanı gerektirmediğine dikkat çekmektedir. Adobe Photoshop gibi yazılım uygulamaları, kullanıcılarının imajları işlemesi, düzenlemesi için nispeten daha az bir ön eğitim gerektirmektedir. Painter ve Illustrator gibi diğer yazılım programları da az ya da hiç bir ön bilgisi olmayan kullanıcılarına görüntü işleme fırsatı sunmaktadır. Bu yazılım programları hakkında temel bir ön bilgiye sahip olmak içinse, şirketler tarafından ya da kullanıcılar tarafından hazırlanmış eğitim videolarına internet aracılığıyla ulaşılabilmektedir. Hatta bu eğitim videolarının, müzik videosu formatında ve rap müzik eşliğinde hazırlanmış versiyonlarını bulmak bile mümkündür.

Tarayıcı, dijital kamera, video kamera gibi geniş ve kolay kullanıma sahip gereçlerle bu konuda özel bir eğitim almış hiç kimseye danışılmadan görüntü üretilebilmek mümkündür. Dolayısıyla bu görüntüleme teknolojilerinin geniş alanda kullanımı, görsel kültür algısını, görsel kültürün taransferini, dağılımını ve sunum şeklini etkilemektedir. Artık yaşamımızın her alanında modern görüntüleme teknolojileri, imajların daha geniş alanda dolaşıma girmesine ve yeniden üretimine

olanak sağlayarak bu imajların görsel kültür alanına dahil olmasını kolaylaştırmaktadır ve görsel kültürün iletişimin her alanına yayılmasını sağlamaktadır.

Özellikle genç insanların bulunduğu mekanlarda karşımıza çıkan bu görsel bombardıman günümüzde daha interaktif (etkileşimli) bir hale gelmiştir. İnternet kullanımı ve iletişim teknolojileri kullanımı ile izleyici, televizyon programlarının sonucunu belirleyen izleyici girişi uygulamaları kullanabilmekte ve bu sayede görsel kültür de giderek daha interaktif hale gelmektedir.

Resim, fotoğraf, grafik tasarımı ve reklam gibi örneklerin de dahil edilebileceği çeşitli görsel medyalara dayanmakta olan herhangi bir iletişim örneği görsel kültürü ifade etmektedir. Fakat, popüler kültür ticari ve işlevsel bir doğaya sahip olduğu için (TV. yayını, müzik videoları, magazinler ve internet siteleri gibi) geleneksel sanat algısının dışındadır. Sanat işlevsiz ve ticari olmayan bir amaçla üretildiğinden daha sınırlı bir yapıya sahiptir. Görsel kültür terimi, doğal (içkin) olarak popüler ve güzel sanat formlarının arasındaki bağlantı noktalarını ve bunun görsel sanatlara etkilerini ifade etmektedir (Freedman, 2003,s.1). Bu terim aynı zamanda popüler kültür imajları ve geleneksel güzel sanatlar arasındaki kesişimi de yansıtmaktadır. Duncum (2002) "alçak" ve "yüksek" sanat anlayışı arasındaki genel bozulmadan bahsederken, hem sanatçının hem de izleyicinin, sanat ve popüler görüntüler arasındaki değiş tokuşu kabul ettiğini ifade etmektedir.

Günümüzde, video ekranları, taşınabilir kamera gibi görsel teknolojiler; analog ve dijital olarak görüntü taransferi ve üretimi için iletişimin her alanda olduğu kadar sanat alanında da kullanılmaktadır. Dolayısıyla bu durum, günlük yaşam deneyimleri, görsel teknolojiler, görsel medya, popüler kültür ve sanat arasındaki geçişlerin bulanıklaşmasına sebep olmaktadır. Görsel kültür kavramı da tam bu noktada işlev görmektedir. Kendi günlük yaşam deneyimlerimize, sosyal ilişkilerimize, ticari olandan sanatsal olana karşı algılarımıza kadar bu alanlar arasındaki geçişkenliği farkedebilme, eleştirel yaklaşabilme ve hatta üretimlerimize yansıtabilmek ise görsel kültür eğitimi ile mümkün görünmektedir.

Efland (2005) ve Kamhi'ye (2004) göre; popüler kültür sayesinde sanatın değerinin yer değiştirmesi ile görsel kültüre karşı artan vurgunun eğitim için zararlı olduğunu belirtmektedirler. Ancak sanat dünyasındaki geleneksel sınırların bulanıklaşması bu tür iddiaları kanıtlamayı daha zor hale getirmiştir. Sanat, en azından

bir kaç yüzyıldır, obje temelli olmaktan günlük yaşama doğru kaymaktadır. Bunu resim sanatının erken örneklerinde olduğu gibi, dini geleneklerin kırılmasından sanatçıların sıradan insanların günlük hayatlarını tasvir etmelerine ve pop sanatçılar tarafından üretilen ticari tasarımlara kadar olan serüven içerisinde açıkça görmekteyiz. Rudolf Arnheim (2007, s.156), görsel sunumun değerine artık kimsenin itiraz etmediğini belirtir ve şöyle devam eder:

> "Algısal ve resimsel şekillerin sadece düşünce ürünlerinin ifadesi olmadıklarını, ayrıca düşünmenin ta kendisi olduklarını ve gündelik iletişimin mütevazı jestlerinden muhteşem sanat eserlerine kadar kesintisiz bir görsel yorumlama alanının uzandığını kabul etmek zorundayız".

Video, kitle iletişim araçları ve magazin kültürü gibi çeşitli medyaların kullanıldığı postmodern yapısökümün ve güncel olanın yükselişiyle artan yeni eğilimler "yüksek" ve "düşük" sanat arasındaki akışın çok daha doğrudan ve akıcı bir şekilde gerçekleşmesine elverişli bir ortam hazırlamaktadır. Bunun devamını eğlence sektörü pazarında güzel sanat (yüksek sanat) imajlarını kullanan, reklam, grafik ve moda tasarımcılarının üretimlerinde ya da internet kullanıcılarının yeniden ürettikleri görsellerde görmek mümkündür. Örneğin; *Sports Illustrated* dergisinin ellinci yılında kapak olarak kullandığı Michalengelo'nun Sistine Şapeli'ndeki tavan resmindeki kutsal kitap karakterleri yerine popüler spor figürlerini yerleştirerek yayımlaması, Amerikan Pop şarkıcısı Lady Gaga'nın Artpop adlı albümünde yer alan *Venüs* adlı parçasının video klibinde İtalyan Rönesansı'nın en önemli yapıtlarından olan Boticelli'nin *The Birth of Venüs* çalışmasını taklit etmesi. *The Simpsons* dizisinin bazı bölümlerinin sanat tarihine göndermeler içermesi ve hatta bir bölümünde müzede uyuyakalan bir karakterin da Vinci, Picasso ve Warhol'un işleri tarafından saldıraya uğraması ve yine *Family Guy* dizisinde Griffin karakterinin, Şikago Sanat Müzesini ziyaret etmesi ve kullandığı elektronik rehberin Salvador Dali ve Henri de Toulouse-Lautrec gibi sanatçıların çalışmalarını uygunsuz bir dille aktarmaya başlaması. Aynı şekilde Mondrian, Matisse, Van Gogh gibi sanatçıların moda tasarımcılarına ilham vermesi de bu örnekler arasında sayılabilir.

Bu değiş tokuş aynı şekilde sanat ortamında da karşımıza çıkmaktadır *"Michael Jackson and Bubbles (1988)"* gibi Barok, Rokoko sanatı ve Amerikan pop kültürünü

harmanlayan Jeff Koons'un çalışmaları, tarihi-sosyal olay ve durumları popüler kültür ve sanatla birleştiren Banksy'nın çalışmaları ya da Japon sanatçı Takashi Murakami'nin Louis Vuitton için gerçekleştirdiği çanta tasarımlarında olduğu gibi (ki bu örnekleri çoğaltmak mümkün) bu geçişlerin çift taraflılığını gözler önüne sermektedir.

Görsel kültür eğitiminin, görüntüler ve objeler arasındaki kavramsal alanda, varsayımların altında yatan hakikati ortaya çıkartabileceğini savunan Freedman (2003) alanlar arasında gerçekleşen bu geçişkenliği televizyon reklamları üzerinden verdiği bir örnekle açıklar. Freendman, zenginlik ve güç ile ilgili şeylerin ürünün satın alınması arzusu içerisinde ortaya çıkarılması ve dönüştürülmesi amaçlanan arzuya, teşvik etme yolu olarak güzel sanatların kullanıldığı bir ticari televizyon reklamı düşünmemizi ister. Ona göre bu süreç, reklam verenlerin izleyiciler için önceden tanımlanmış olarak varsaydıkları işaretlerin yan yana gelmesiyle oluşturulan amaçlı bir birliktelikle gerçekleştirilir. Bir dış ses *"bunu al"* ya da *"bunu satın alırsanız daha mutlu olacaksınız"* diye belirtmek zorunda değildir. Bu noktada görseller iş başındadır. Güzel sanatlar ile oluşturulmuş basit bir işaretler dizisi metaforik bir dönüşüm gösterir. Ürün, iyi zevkleri, yüksek standatları ve zarif duyarlılıkları olan bir müşteri kavramına iliştirilir. Bu reklamların yaratıcıları, hedef kitle ve onların izleyicilerinin çoğunluğunu temsil eden genç ya da yetişkinlerin, verilmek istenen mesajı alacaklarını varsayarlar. Hedef kitle ise kendini sanat ile kültürlenmiş ve aydınlanmış düşünmektedir. Reklamcılar, ürünü bir sanat ile ilişkilendirerek semboller dizini yaratma tekniğiyle insanların ürüne karşı olan algısını etkilemektedirler (2003, s.89).

Günümüzde bu tür görüntülerin günlük bazda bir bireysel bilgilendirme olarak dolaşımı, postmodern dünyanın karmaşıklığı ve çeşitliliğinde önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca sanat tanımındaki, yaratıcılığın anlamındaki değişiklikler sonucu, kültürel ve sosyal bir farkındalık yaratmanın görsel kültür çalışmalarıyla mümkün olacağı eğitim bilimciler tarafından tartışılmaktadır. Bazı argümanlarda göz önünde bulundurulduğu gibi biçimsel özellikler üzerinden sembolik anlama yapılan postmodern vurgunun görsel kültür çalışmalarıyla çözümlenebileceği yönündedir. Duncum (2002) genel kabul görmüş bir düşünce olarak, görsellik kavramı vasıtasıyla gördüğümüz hemen hemen herşeye anlamlar atfedilebildiğini ifade eder. Freedman'da (2003, s.41) "*...anlam estetik deneyimin doğasındadır*" şeklinde iddia etmektedir. Görsel kültür, görüntülerin tüketici tarafından yorumuna dayanır, ve bu sayede birey ve sanatçı

arasındaki sosyal etkileşimin bir formu olur. Duncum (2002) buna ek olarak metin-temelli olandan daha fazla çeşitliliğe sahip bu görüntülerin ortak bir kültür sağladığını belirtir.

Öğrenciler kendi imajlarının üreticisi ve aynı zamanda görsel kültürün önemli tüketici kitlesini oluşturmaktadır. Sanat eğitimi teorisyenlerinin dikkat çekmiş olduğu gibi eğitim programı değişen kültürel şartlarını yansıtmalıdır. Duncum (2002, s.15) gündelik yaşamımızı bile görsel imajlar aracılığıyla yaşamakta olduğumuzu belirtirken bu olguyu "imajın hakimiyeti" olarak nitelendirir. Freedman (2003) buna ek olarak, çağdaş estetik anlayışı ile birlikte sanatı günlük yaşamdan ayırmanın imkansızlaşmış, sınırların bulanıklaşmış olduğunu belirtir ve bu durumun da disiplinlerarası ve kültürlerarası bir eğitim için görsel kültürü öğrencilerin kültürel etkileşimi içinde dönüştürücü bir güç haline getirdiğini düşünmektedir. Ayrıca Freedman (2003) görsel kültürün sanat eğitimi için bir zorunluluk olarak alana dahil bağlamda kavramlaştırılması ve görsel sanatlarda bir anlam ifade etmeye yardımcı olduğunu belirtmektedir.

Yapısı gereği geniş bir alana yayılan görsel kültürün oluşum alanı Şekil 2'de görülmekte olan infografik ile gösterilmeye çalışılmıştır. Hazırlanan infografik araştırmanın odak noktalarıyla sınırlı olup, geliştirilmeye açık bir yapıdadır. İnfografikte Görsel kültür, tasarım, teknoloji ve sosyal alan üçgeninde değerlendirilmiş, sanat, medya ve popüler kültür kavramlarıyla detaylandırılmaya çalışılmıştır.

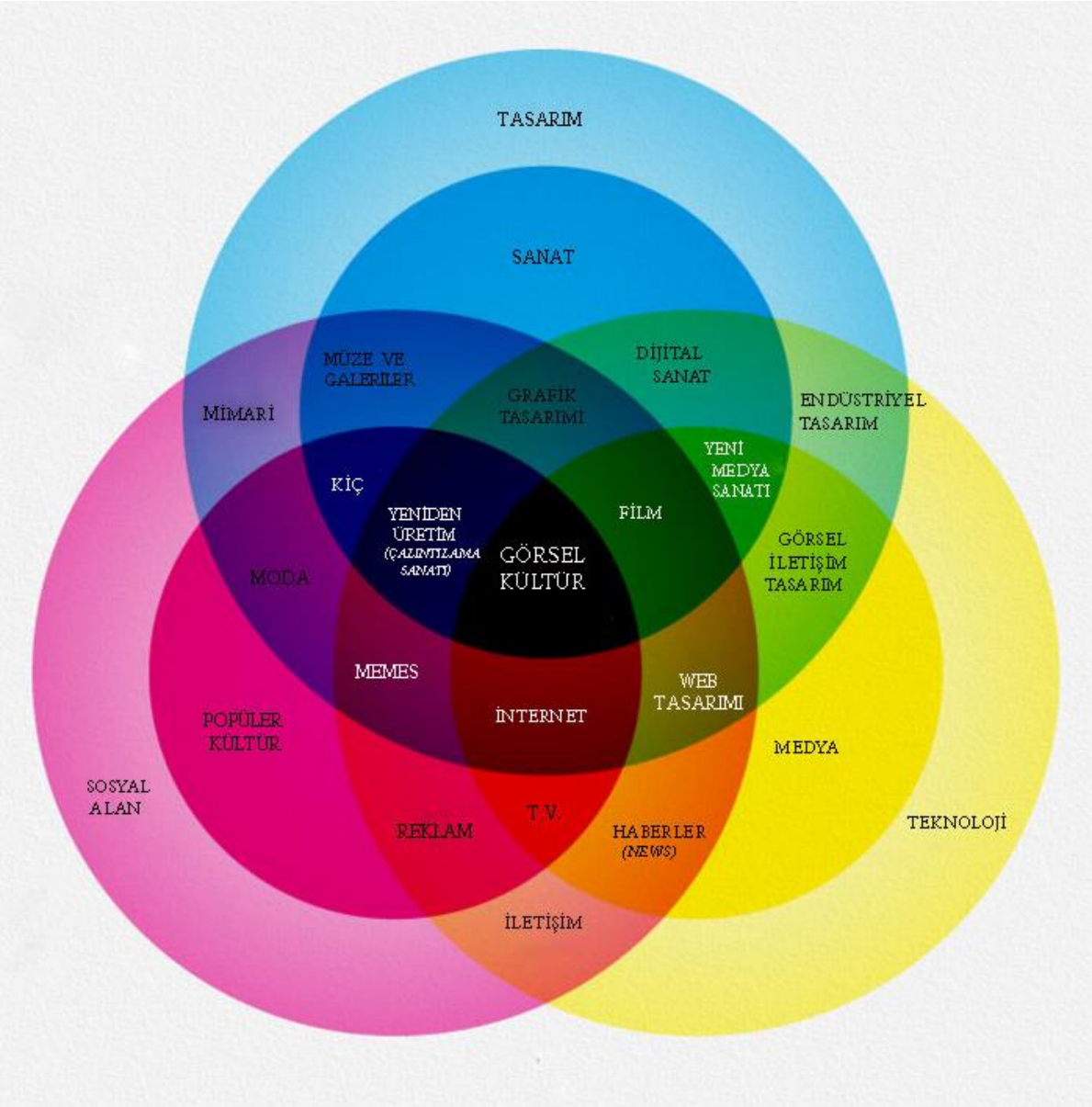

Şekil 2: Görsel Kültür İnfografik

Kuramsal Altyapı

Bu araştırma kuramsal olarak yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı temel alınarak işbirliğine dayalı olrak gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda kavram haritası uygulamasından faydalanılmış ve ayrıca disiplinlerarası öğrenme ve eleştirel pedogoji kuramlarından yararlanılmıştır.

Yapılandırmacı Yaklaşım

Erdem ve Demirel (2002)'e göre, eğitim felsefesi, okulların ne için olduğuna, nasıl öğrenileceğine, hangi yöntem ve materyallerin kullanılacağına yanıt bulmaya yardım eder. Eğitimin hedeflerine, içerik ve organizasyonuna, öğrenme-öğretme sürecine ve genel olarak okul ve sınıflarda hangi etkinliklerin yer alacağına ilişkin bir bakış açısı sağladığından felsefenin, program geliştirme sürecinde önemli bir yeri vardır.

Demirel'e (2009) göre; eğitimi başlıca dört felsefe etkilemiştir. Bunlar idealizm, realizm, pragmatizm ve varoluşçuluktur. İlk iki felsefe geleneksel, diğer ikisi ise çağdaştır. Yapılandırıcı yaklaşım bu felsefelerden varoluşçuluğa dayanmaktadır.

Varoluşçu felsefenin temel dayanağı kişinin kendi tanımını belirleyerek bir seçme özgürlüğüne sahip olmasıdır. Varoluşçulara göre felsefenin temel konusu değer yaratma ve seçme eylemidir. Değerler eski metafizik veya sosyolojik gerçeklikteki kavramlara hapsedilmeyip bunun yerine kişinin tercihleriyle ortaya çıkmaktadır. Kişi tercihte bulunmaktan kaçınmamalıdır (Gutek, 2001, s. 134). Varoluşçu eğitimin nitelikleri şu şekilde özetlenebilir:

- Özgürlüğünü sınırlatan kurumların, güçlerin ve eğilimlerin farkına vardırır,
- Seçme özgürlüğünün ne kadar anlamlı, değerli olduğunu anlatır,
- Her bireye kendini belirleme sorumluluğunu ve eylemlerinde kendi varlığına önem vermeyi öğretir,
- Anlamlı ve önemli tercihler arasındaki farkı gösterir (Gutek, 2001, s. 150).

Yapılandırmacı eğitim anlayışı temelini felsefe ve psikolojiden alan bir yaklaşımdır. Socrates, "öğretmen ve öğrenenler, karşılıklı konuşup sorular sorarak ruhlarında gizli bulunan bilgiyi yorumlamalı ve oluşturmalıdırlar" fikrini savunduğundan ilk büyük yapılandırmacı olarak kabul edilebilir (Erdem, Demirel, 2002, s.81).

Kavramsal açıdan ele alındığında yapılandırmacılık, genel olarak bilginin insan tarafından oluşturulduğunu ve bu oluşumun zihinsel bir dayanağı olduğunu ima eder. Hein'e (1991) göre; yapılandırmacılık terimi, öğrenenlerin bilgiyi kendilerinin yapılandırdığına gönderme yapmaktadır. Öğrenen kişi ister kadın ister erkek olsun bireysel olarak bilgiyi anlamı yapılandırır. Anlamın yapılandırması öğrenmedir ve öğrenmenin başka bir türü de bulunmamaktadır (Akt. Aydın, 2007, s. 12).

Yapılandırıcı yaklaşım, öğrenciyi merkeze almakta ve öğrenme sorumluluğunu öğrencinin kendisine vermektedir. Bu nedenle öğrencinin bilgiye ulaşması, ön bilgileriyle bütünleştirmesi, zihinde yapılandırılması üzerinde ağırlıklı durulmaktadır. Bunun için yapılandırıcı yaklaşımda öğrenci:

- Bilgiyi araştırır, bulur ve yorumlar.
- Edindiği bilgilerle zihinsel süreçlerini izler, sorgular, düzenler ve bilgilerini geliştirir.
- Eski bilgilerle yeni bilgileri bütünleştirir, düzenler ve yeniden yapılandırır (Güneş, 2007, s.78).

Yapılandırmacı yaklaşımın uygulandığı eğitim ortamlarında genelde, öğrencilerin sorumluluk almalarına yönelik işbirlikli öğrenme ya da probleme dayalı öğrenmeden yararlanılır. Bu yaklaşımda, işbirlikli yöntemin kullanılmasının altında yatan sebep, öğrencilerin kendilerini daha rahat ve güvenli hissetmeleri ve sınıf ortamında samimi bir hava yaratmasıdır. Probleme dayalı öğrenmenin tercih edilme nedeni ise üyelerin birlikte çözümler arayarak öğrenme süreçlerine aktif olarak katılmalarıdır.

Brooks ve Brooks (1999), yapılandırmacılık için beş ilke tanımlamışlardır;

1- Yapılandırmacı öğretmenler, öğrencilerin bakış açısını değerlendirir ve araştırırlar. Öğretmenlerin öğrencilerin konu hakkında ne düşündüklerini bilmesi, dersi onların ilgi ve ihtiyaçlara göre düzenlemesine yardım eder.
2- Yapılandırmacı öğretmenler dersi öğrencilerin varsayımlarını dikkate alarak düzenlerler. Bütün öğrenciler derse, görüşlerini şekillendiren deneyimleriyle gelirler. Bilgiyi yapılandırırken varsayımlarını ve önceki bilgilerini değerlendirirler.

3- Yapılandırmacı öğretmenler, öğrencilerin öğrendikleri ile müfredatın uyuştuğunu görmelerini sağlamalıdır.
4- Ders genel fikirlere göre düzenlenir. İlk önce öğrencileri genel bilgiyle tanıştırmak suretiyle, bütünü anlamaları için gerekli parçaları seçmelerine onlara yardımcı olunur.
5- Öğrenciler ders içindeki aktivitelerde değerlendirilirler. Öğrenciler bilgilerini her gün değişik yollarla gösterirler (Akt. Saygın, 2003, s.5).

Sendov'a (Akt. Güneş, 2007, s. 142) göre; öğrenci merkezli öğretim yapısı, öğrenciye sadece bilgi sunmayı kabul etmez aynı zamanda öğrencinin bilgiyi yapılandırılmasını ve keşfetmesini de ister. Öğrenci bütün eğitim etkinliklerinde ön plana alınır bu öğrenmenin özellikleri şöyledir:

- Öğrenci, kendi öğrenme amaçlarının belirlenmesine katılır ve etkinliklerde sorumluluk üstlenir.
- Öğrenci kendini güdüler, yönlendirir ve etkinliğini arttırır.
- Öğretmen-öğrenci ilişkileri demokratiktir.
- Öğrenci eğitim, öğretim kurallarının belirlenmesine ve uygulanmasına katılır.
- Öğrenciler, geleneksel yaklaşımla eğitilen öğrencilerden daha aktif ve girişkendirler.
- Öğrenciler, okul içinde ve dışında bilgilerini yapılandırma olanaklarına sahiptirler.
- Öğrenciler, somut sorunları çözebilir, edindiklerini arkadaşlarıyla paylaşabilir ve sürekli yeni bilgiler edinebilir.
- Öğrenciler bağımsız olarak öğrenirler. Bireysel tercihlerini ve zihinsel becerilerini öğrenme sürecinde kullanırlar.
- Öğretmenin birinci rolü, öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırmak ve kendi kendine öğrenmesini sağlamaktır.
- Öğretmen, öğrencilerin en iyi kaynaklara ulaşmasına ve kaynaklardan yararlanmasına katkı sağlar.
- Öğretmen, öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerini özendirir.
- Öğretmenler küçük gruplarla ve öğrencilerle tek tek ilgilenir, öğrencilere yararlı

öneriler verir.

- Öğretim sürecinde zaman, yer, araç-gereç, materyal ve kaynaklar esnek olarak kullanılır.
- Program, eğitim süreci ve öğrenme etkinlikleri üst düzeyde bireyselleştirilir.
- Öğrencinin öğrenme hızı zorlanmaz.

Yapılandırmacı yaklaşım eğitim alanında üç yönden ele alınmaktadır. Birincisi Piaget ile gelişen gelişimsel (bilişsel) yapılandırıcılık, İkincisi Vygotsky ile öne çıkan sosyal yapılandırmacılık ve üçüncüsü Von Glasersfeld'ün benimsediği yapılandırıcılıkta radikal görüştür.

Bilişsel yapılandırmacılık da adı sıklıkla anılan J. Piaget'ye göre, bilginin zihinde inşası ve anlam oluşturma, insanın gelişim evreleri ve bilişsel yapılarında meydana gelen değişimle ilgili bir durumdur (Aydın, 2007, s. 12).

Piaget'e göre öğrenmenin temeli keşiftir. "Anlamak keşfetmektir" ya da "öğrenme, keşfederek yeniden anlamlandırmaktır". Bunun için öğrenciler, ilgilerini çeken etkinliklerle yeni bilgileri keşfederek anlamalıdırlar. Yani öğrencinin aktif katılımıyla bilgileri keşfetmesi, anlamlandırması ve zihninde adım adım yapılandırması sağlanmalıdır. Piaget, zihinsel gelişim sürecinin merkezine bireyi yerleştirmiş ve onu bu işin baş aktörü yapmıştır. Birey, çeşitli kişiler ve araçlarla etkileşerek, yeni bilgileri keşfederek, anlamlandırarak zihninde yapılandırmaktadır (Güneş, 2007, s.50).

J. Piaget'nin bilgi inşası ve anlam oluşturmaya dönük oldukça sistematik ve kurgusal kuramının üç önemli sonucu bulunmaktadır:

- Evrensel nitelikli bir gelişim evresi vardır ve bu evrelerin özellikleri bilginin inşasına etki eder.
- İnsan, evrendeki nesnel gerekliği bilişsel yapılar aracılığı ile kavramakta ve oluşturmada, deneyimler ve çevreyle etkileşim ile birlikte zihinsel yapılar önemli bir rol üstlenmektedir.
- Bilgi, özde zihinsel yapıların bir ürünü olduğu ve içsel sayıldığı için, onun nesnel gerçeklikle tam olarak örtüşüp örtüşmediğinin saptamanın bir olanağı bulunmamaktadır. Çünkü gerçeklikle insan doğrudan değil, her defasında zihinsel şemaları aracılığıyla temas etmekte; onun kendinde nasıl olduğunu

bilme olanağı bulunmamaktadır (Akt. Aydın, 2007, s. 15).

Sosyal yapılandırmacılık anlayışı, Vygotsky'nin görüşlerine dayalı olarak geliştirilmiştir. Vygotsky, öğrenmenin, bireyin sosyal çevresinde yaşadığı çeşitli sosyal etkileşimlerle gerçekleştiğini belirtmektedir. Bireyler gelişim sürecinde, kendi deneyimleriyle, aile ve çevresinin yardımıyla çeşitli bilgiler öğrenmektedirler. Bu bilgiler karşılıklı etkileşim sayesinde bireyin zihninde yapılandırılmaktadır. Bir başka ifadeyle bireyin öğrenmesi, iletişim ve sosyal etkileşime dayalı olarak gerçekleşmektedir (Güneş, 2007, s.52).

Bu anlamda, yapılandırmacı kuram çerçevesinde oluşturulacak görsel kültür eğitimi öğrencilerin iletişim ve sosyal etkileşimde bulunarak bilgiyi yapılandırmalarını ve yaşamakta oldukları dünyayı eleştirel bir bakış açısıyla keşfetme olanağı sağlar.

Freedman (2003, s.77) yapılandırmacı yaklaşımda bilginin üretimi üstünde durarak, görsel kültürü de kapsayan karmaşık sosyal koşulların çözümünü yapılandırmacı yaklaşımda görmektedir. Ona göre, bilgide sürekli olarak, hemen göze çarpmayan ince değişiklikler meydana gelmektedir. Bu bilgide meydana gelen periyodik yeniden yapılanma, Piaget ve diğerleri tarafından, dünya ile etkileşimi gerektiren küresel bir gelişimsel değişiklik olarak kabul edilir. Gelişimin yorumu, bilginin olası yeni tanımlarını gerektiren görsel kültür de dahil olmak üzere, dikkate alınması gereken karmaşık sosyal koşulları içerir.

Yapılandırmacı yaklaşım üzerine kurulu bu araştırmada öğrenciler, kendi deneyimlerini, günlük yaşamlarını, geçmiş bilgilerini derse dahil edebilecekleri etkinlikler planlanmış ve böylece görsel kültür tanımlarını kendi yaşam deneyimleriyle oluşturmalarını destekleyecek ders içerikleri hazırlanmıştır. Bu doğrultuda gerçekleşen etkinlikler çerçevesinde etraflarını kuşatan görsel kültüre dair anlamlı cevaplar oluşturabilmeleri için tartışma ortamlarıyla desteklenen dersler öğrencilerin görsel kültürü sosyal-kültürel bağlarıyla birlikte ve eleştirel bir gözle yorumlayabilecekleri nitelikte oluşturulmuştur.

İşbirlikçi Öğrenme Yöntemi

Sosyal yapılandırmacılığa göre öğrenme tek başına gerçekleşmemektedir. Bunun için grup çalışmalarına önem verilmelidir. Örneğin, öğrenciden tek başına bir sorunu

çözmesi istenmemelidir. En az iki öğrenciye sorun çözme görevi verilmeli, işbirliği içinde çalışmaları ve çözümü birlikte bulmaları istenmelidir. Öğrencilerin sorunu iyi anlamaları ve uygun çözümü bulmaları için bilgi alışverişinde bulunmaları desteklenmelidir. Bu şekilde, yani karşılıklı etkileşim yoluyla en uygun çözümü bulabilir ve sorun çözmeyi öğrenirler (Güneş, 2007, s.52).

İşbirlikçi öğrenme yöntemi, öğrencilerin hem sınıf hem de diğer ortamlarda küçük karma gruplar oluşturularak ortak bir amaç doğrultusunda akademik bir konuda birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları, bireylerin özgüvenlerinin arttığı, iletişim becerilerinin geliştiği, problem çözme ve eleştirel düşünme gücünün ivmelendiği, eğitim-öğretim sürecine öğrencinin en aktif şekilde katıldığı bir öğrenme yaklaşımı olarak tanımlanabilir (Doymuş, Şimşek, Şimşek, 2005). Johson'a göre; İşbirliğine dayalı öğrenme metodu, ortak öğrenme amaçlarını maksimum düzeyde gerçekleştirmek üzere öğrencilerin küçük gruplar halinde iş birliği içerisinde birlikte çalışması esasına dayalı interaktif bir öğrenme/öğretme metodu olarak tanımlanmaktadır (Gündoğdu, Kerim).

İşbirlikli öğrenme, yapılandırılmış grup çalışmasıdır. Eğitim kuramları açısından, *"yapılandırmacı anlayış"*a uygun düşer. Öğrenci merkezli olan yapısalcı kurama göre öğrenci, bilgiyi hazır almak yerine, bilgiye ulaşmanın yollarını öğrenir. Deneyimlerine ve dünya ile etkileşimlerine dayalı bir şekilde anlamlandırma ve yorumlama yaparak bilgiyi kendisi yapılandırır. Yapılandırmacı anlayışta, öğrenci istekleri ön plandadır. Öğrencilere, araç-gereçler ve öğrenme materyallerini kullanma ve öğrenmeye kendi istekleri doğrultusunda yön vermeleri için fırsat verilir. Bu yaklaşımda öğretmen yalnızca bir rehber, danışman konumundadır, aktif olan öğrencidir. Yapısalcı anlayışa uygun düşen işbirlikli öğrenme modelinde de öğretmen, grup içi diyalog ve işbirliğine rehberlik etmek ve gruplar arası işbirliğini düzenlemekle yükümlüdür (Yılmaz, 2007).

İşbirliğine dayalı öğrenme okul öncesinden üniversiteye kadar geniş bir eğitim sürecinde uygulanabilir. Değişik eğitim kademelerinde farklı biçimlerde uygulanmaktadır. Lise ve üniversite öğrencilerinde Jig-saw (ayrılıp birleşme) tekniği yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu teknik Aronson ve arkadaşları (1978) tarafından geliştirilmiştir. Öğrenciler diğer tekniklerde olduğu gibi küçük heterojen gruplara ayrılır. Gruptaki öğrenci sayısı 3 ile 6 arasındadır, fakat bazı kaynaklara göre bir grup 1

kişiden bile oluşabilir. Öğrenilecek konular grup üyesi kadar küçük parçalara ayrılır. Her gruptan birer üyenin katılmasıyla bu parçalardan birini hazırlamak üzere yeni gruplar oluşturulur. Yeni oluşturulan gruplar konunun kendilerine verilen kısmı üzerinde çalışırlar. Sonra her üye kendi grubuna dönerek kazandıkları bilgi ve becerileri grup arkadaşlarına öğretirler. Her öğrenci kendi hazırladığı konuyu sınıfta en iyi bilen durumundadır. Bildiği konuyu arkadaşlarının öğrenmesinden sorumludur. Öğretmen grubun tümünün çalışmasını değerlendirir ve gruba not verir. Bireysel not ise sınavlarda öğrencilerin aldığı nottur (Manning ve Lucking, 1991).

Dewey (1996, s.42)'e göre " bireyi yalnız başına bırakarak ona devinsel eylem ve duygularını uyarma olanağı sağlayabiliriz, fakat bu yolla onun kendisinin de bir parçası olduğu yaşamdaki varlıkların anlamını kavraması sağlanamaz. Ancak bir bireyin araç ve gereçleri kullanırken yanındakilerle ilgilenmesi, yanındakilerin de bilinçli, yeteneklerini kullanarak işe katılması koşulu ile ortak bir paylaşma içinde, yeteneğin toplumsal gelişimi sağlanabilir."

Freedman (2003) *"Teaching Visual Culture"* adlı kitabında, öğrenmenin teşviki ve değerlendirmesinin öğrenciler arasındaki sosyal etkileşim yoluyla sağlanabileceğini savunur ve Minnesota Üniversitesi'nde David and Roger Johnson'un işbirlikli öğrenme grupları ile uzun yıllar boyunca önemli deneysel araştırmalar yaptıklarından bahseder. Johnson ve Johnson'un (1996) işbirlikli öğrenme değerlendirmesi için yedi ilke belirlemişlerdir:

1. Değerlendirme planı tasarlanırken öğretme ve öğrenme süreci, sonuçlar (ürünler) ve eğitimsel düzenlemeler dikkate alınır,
2. Değerlendirme sürecinde işbirlikli öğrenci grupları kullanılabilir,
3. İşlevsiz sosyal davranışlar, karşıtlık içeren kavramlar kullanılmamalıdır,
4. "Olumlu bağımlılık, bireysel sorumluluk, teşviğe dayalı yüz yüze etkileşim, kişiler arası ve küçük grup becerilerinin uygun kullanımı"yla karakterize edilen, işbirliği içerisinde çalışan gruplar, eğitimde değerlendirme uygulamasıyla birleştirilebilir,
5. Öğretim değerlendirme ve uygulamaları birleştirilebilir,
6. Değerlendirme sonuçlarını oluşturulurken sürece öğrenciler de dahil edilmelidir,

7. İşbirlikçi grup çalışmaları öğrencilerin, öğretim ve değerlendirme amaçları ve prosedürlerini kişiselleştirmelerine yardımcıdır (Johnson ve Johnson, 1996 Akt. Freedman,2003, s.161).

İşbirlikçi öğrenme yaklaşımı doğrultusunda bu araştırmada; uygulanan dersler çerçevesinde öğrenciler işbirliği içinde çalışma yapmaya yönlendirilmiştir. Uygulama sürecinde öğrencilere, hazırlayacakları ödevler, yapacakları araştırmalar veya ders esnasında gerçekleştirecekleri etkinliklerde istedikleri taktirde grup olarak çalışabilme imkanı verilmiştir. Ayrıca araştırmanın temel etkinliklerinden bir olan "Görsel Kültürü Haritalandırmak" etkinliği kapsamında hazırlanan kavram haritası tüm öğrencilerin katılımıyla işbirliği içerisinde hazırlanmıştır. Haritayı oluşturma sürecinde öğrenciler kendilerinin seçmiş oldukları kavramlarla çalışmışlar ve bazı öğrenciler kavram seçiminde de grup oluşturma yoluna gitmişlerdir. İşbirliği ile oluşturulan kavram haritası ile öğrencilerin tartışarak kavramlar arasında bağlantılar oluşturmuşlardır. Ayrıca fikir alışverişinde bulunarak birbirlerinin öğrenmelerine katkıda bulunmuşlardır. İşbirliği çerçevesinde gerçekleştirilen kavram haritası çalışması ile öğrencilerin derse aktif katılımları sağlanmış ve fikirlerini pratik bir çalışmaya dönüştürme imkanı verilmeye çalışılmıştır.

Disiplinlerarası Eğitim

Modernizm sonrasında, felsefi ve teorik çerçevede hakim bir disiplin ya da yaklaşımla bilginin oluşturulmasında derin ve dönüştürücü şekilde gerçekleşen değişiklik, paradigma (değerler dizisi, dünya görüşü) kayması geçiren bir dünya şeklinde yorumlanmıştır. Bu durum hızla artan bir şekilde kültürel, teknolojik, ekonomik anlamda küreselleşmeye doğru bir yönelim göstermiş , bilgiyi üreten ve yayan kurumları da hızla ve derinden dönüştürmüştür (Friedman, 2001, s.504). Bu dönemde kavramlar ve disiplinlerarası yöntemlerin genişleyen etkisiyle meydana gelen gelişmeler sonucu yeni melez alanlar ortaya çıkmış ve bu durum karmaşık sosyal, ekonomik ve teknolojik problemlere karşı üretilecek bütüncül yaklaşımlara gerekliliği arttırmıştır (Klein ve Newell, 1997, s. 395-396).

70'ler ve 80'lerde ortaya çıkan disiplinlerarası çalışmalar, oluşan bu yeni ortamda, bir soruyu cevaplama, problem çözme, ya da tek bir disiplin ve uzmanlık tarafından yeterince ele alınması çok geniş ya da karmaşık olan konuları çözümleme

için yararlı bir yaklaşım olarak kabul edildi. (Klein ve Newell, 1997; Lattuca, 2001). Disiplinlerarası çalışmalar, kendi anlayışını farklı disiplinlerin bakış açılarından yararlanarak daha kapsamlı bir perspektif inşası ile bütünleştirerek (Klein ve Newell, 1997) karmaşık problemleri çözebilecek bir yöntem olarak bir çok alanda kullanılmaya başlandı.

Antropolog Clifford Geertz'in "türlerin bulanıklaşması" olarak tanımladığı disiplinlerarasılık, modern düşünceden dönüşen – postpositivizm, postyapısalcılık, postmodernizm ve postcolonizme- karşı bir cevabı yansıtmaktadır. Bu anlamda yeni beşeri bilimler; kentsel çalışmalar, sosyal tarih, film çalışmaları, kadın ve feminist çalışmalar, yeni uzmanlık alanlarının disiplinlerarası kimliklerinin gelişimini ortaya koyar (Akt. Repko, 2008, s. 28).

Disiplinlerarasılık üzerine çalışan kuramcılar açısından; oluşan bu yeni dünya düzeni için tek çıkış yolu disiplinlerarası çalışmalar olarak görülmektedir. Yirmibirinci yüzyılın giderek küreselleşen toplumunun; bağlantısallık, çeşitlilik ve hızlı değişim ile karakterize edilmekte olduğunu belirten Newel (1980, s.1)'e göre bu ve benzeri özellikler, karşılıklı etkileşimle insan varlığının karmaşık özelliğini belirleyen bir dünyadır. Bu doğrultuda Newel, disiplinlerarası çalışmaların, bugünün sosyal bilimler eğitiminin, gerekli ve önemli bir bileşeni olduğuna ve ayrıca, disiplinlerarasılığın bu karmaşıklığı anlamak ve ele almak için tek çözüm olduğuna inandığını belirmektedir. Aynı şekilde, Lattuka (2001, s.248)'nın aktardığına göre bünyesinde disiplinlerarasılığı barındıran pek çok fakülte, özellikle post-yapısalcılık, postmodernizm ve feminizm gibi konuların disiplinlerarası cevaplar gerektirdiğini savunarak disiplinlerarasılığın basit bir strateji değil, uygulanabilecek tek strateji olduğunu belirtmişlerdir.

Disiplinlerin daha geçirgen hale gelen sınırları, gün geçtikçe artan yeni alanlar ve uzmanlıkların sayısıyla, disiplinlerarasılık oldukça yaygın bir deneyim haline gelmiştir. Bu nedenle disiplinlerarasılık Lattuka (2001, s.248)'ya göre sık sık disiplinlerin bir eleştirisini ima eder. Fakat bu tamamen disiplinlerden kopma noktasına varmaz. Repko (2008, s.37)'ya göre bu gelişmeler, disiplinlerin sonunun başlangıcına ya da disiplinlerarasılığın onların yerine kullanılacağının işareti değildir. Aksine, bu disiplilerarasılık kavramının genişlemesi, ona olan ihtiyacı ve disiplinlerin sınırlarını gösterir. Disiplinlerarası araştırma süreci, ilgili disiplinlerden gelen temel araştırmaları uygulamak için bir yol sunar. Disiplin ve disiplinlerarasılığın her ikisi de, bilgi üretmek

ve problem çözmek için çelişen yollar olarak görülmekten çok, birbirleri için gerekli ve tamamlayıcı olarak görülmelidirler.

Şekil 3: Repko'nun Bilgi Üretme Ve Problem Çözmek İçin Tamamlayıcı Yollar Şeması
Kaynak: Repko, A.F. (2008). Interdisciplinary research: process and theory. Thousand Oaks, CA: SAGE. s.37

Disiplinlerarası çalışmaların disiplinlere ihtiyaç duyduğu kadar, disiplinler de öğrencilerde hayat bulmak ve onların hayatlarını anlamlı kılmak için disiplinlerarası çalışmalara ihtiyaç duyar. Öğrenciler, tamamen disiplinin içine gömüldükleri zaman, disiplinlerarası çalışmalarda bulunmadan önceki dünya görüşlerine ideoloji telkin edilmeye, örtük varsayımları eleştirmeden kabul etmeye eğilimli olurlar (Charles, 1973). Bu durum, disiplinlerarası yöntemin esas hedefi olan; öğrencilerin dünyaya alternatif bakış açılarından bakarak kendilerini geliştirmeleri görevini daha da zorlaştırmaktadır (Nevel, 1983, s. 4-5).

Bugün disiplinlerarası öğrenme, her düzeyde karmaşık soruları cevaplamak, çözümlemek ve tutarlı bir anlayış kazandırmak için ihtiyaç duyulan ve bunları, yeterince çözümleyebilmek için tek bir disiplinin yapabileceğinin ötesinde olduğunu için yaygın olarak bilinmektedir (Repko, 2008, s.3). Akademik disiplinler gereklidir fakat, karmaşık soruları yanıtlamak için yeterli değildir. Her bir disiplin insan varlığının artan karmaşıklığını sadece bir yönüyle ele alır (Newel, 1980, s.2). Disiplinlerarasılık, teorisyenlere göre, toplumda sıklıkla karşı karşıya kalınan karmaşık pratik sorunlar sadece, çeşitli disiplinlerin açılarından incelenerek anlaşılabilir ve sonrasında bu veriler kişinin kendi görüşleriyle bütünleştirilerek daha kapsamlı bir anlayış üretilmesini sağlar. Disiplin temelli uzmanlaşma, öğrencileri, büyük oranda cevapsız bırakılan

sorunlara, daha da önemlisi, yaşamın pratik sorunlarına daha geniş bir bağlamda yakınlaştırmaktadır.

Gerçekliği daha doğru algılamak adına diğer disiplinlerin bakış açılarını dikkate alarak, daha sistematik bilgi işleme süreci ile sorunları daha verimli çözümleyebilen entellektüel kapasite, Repko (2008, s.40) tarafından bilişsel merkezsizleşme olarak adlandırılır. Merkezsizleşme terimi, alternatif perspektifler arasında bilinçli bir şekilde yapılan kayma (değişim, yön değiştirme) yoluyla herbirini karmaşık bir sorun üzerinde birleştirmektir. Bu tür bir düşünme yöntemi öğrencinin, disiplin ve teori, gerçekçi problemler ve bilgi birikimi, toplumun varsayımları ve diğer kültürler arasında bağ kurmasına olanak sağlar.

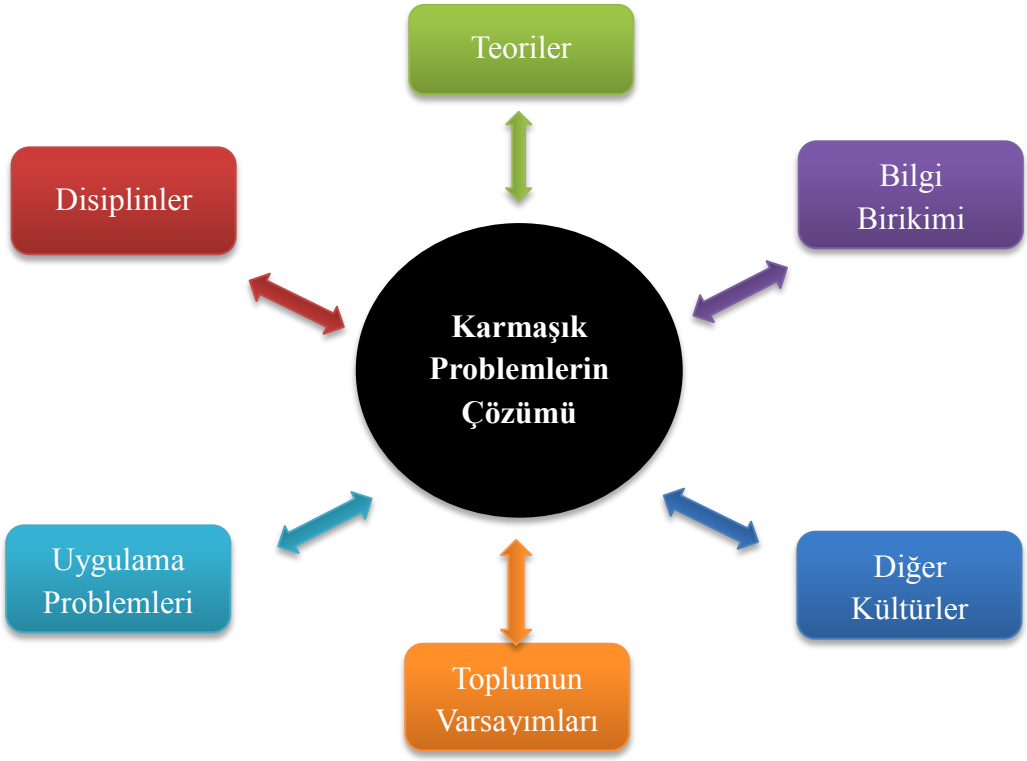

Şekil 4: Repko'nun Bilişsel Merkezsizleşme Şeması

Kaynak: Repko, A.F. (2008). Interdisciplinary research: Process and theory.Thousand Oaks, CA: SAGE. s.41

Yerleşik öğrenme kuramları; gerçek yaşam problemlerinin öğrenmeyi artırabileceğini öne sürerler. Çünkü bunlar öğrencinin gerçek yaşam problemleriyle ilgilenmelerini sağlarken onların ileriki yaşamları için daha kullanılabilir bilgiler ve deneyimler edinmelerine olanak tanıyacaktır. Böylelikle, anlamlı ilişkiler kümesi içinde,

yapılandırmacı bir bağlama yerleştirilmiş bilginin hatırlanması ve uygulanması da daha kolay olacaktır (Rogoff, 2003). Gerçek dünyadan alınmış örnekler ve sorunlarla oluşturulmuş bir ders öğrencilerin anlamlı bağlantılar yaratmalarını sağlayacaktır. öğrencilerin günlük yaşamlarında karşılaşabilecekleri problemlerle ilişkilendirilmiş olarak verilen görevler, onların bu konuda veri toplama, analiz ve problem çözme yeteneklerini kullanarak, sorunlara anlam vermelerine yardımcı olacaktır.

Sosyal bilimlerde disiplinlerarası çalışmalar, öğrencilerin, çeşitli akademik disiplinlerin gerçek dünya ile olan alakasını, kuvvetli ve zayıf yönlerini, güçlerini ve kör noktalarını karşılaştırarak görmelerine yardımcı olur. Bu disipline dayalı bilgiyi fildişi kuleden çıkartarak, onu kendi yaşamlarıyla ilişkili kılmaktır. Bunu yaparken de, disiplinlerarası çalışma, akademik disiplinleri öğrenmek için motivasyon sağlamaktadır. Disiplinlerarası çalışmalar, eğitim proğramlarına yerleştiğinde, ve disiplinlerarası çalışmaların, öğrenilerin gerçek dünyada karar alma süreçleine nasıl katkıda bulunduğu gösterildiği zaman, öğrenciler eğitimin anlamını, sosyal bilimlerin önemini vurgulayarak, el birliğiyle geniş bir perspektife yerleştirirler (Newel 1980, s.4-5).

Öğrenme tarihsel ve kurumsal bağlamlarından ayrı olarak anlaşılamaz. Öğrenme, sadece bireylerarası etkileşimde ne olduğuyla değil, bunun kültürel, tarihsel ve sosyal bağlamların etkileşimlerini de kapsayacak biçimde şekillenir (Lattuka 2002, s.713). Teorisyenlere göre; disiplinlerarasılık, bireylere mevcut bilgilerini yeni bilgilerine bağlamak için daha fazla fırsat sunabilir. Eğitmenler, öğrencilerin karmaşık problemleri çözmek için, ilgili anılarına ve deneyimlerine erişerek yeni kavram ve fikirlerin anlaşılmasını kolaylaştırabilirler. Disiplinlerarası dersler öğrencilerin bilgi ve deneyimlerini birleştirici, zengin bir ağ yaratmada onlara yardımcı olabilir. Eğitmenler öğrencilerin öğrenme üzerinde eşit derecede etkili olan, önceki akademik bilgilerini ve deneyimsel bilgilerini kullanarak onların önceki bilgilerine erişim sağlayabilir, mevcut bilgi ve anlayışlarına yeni bilgileri eklemelerine yardım ederek öğrenmelerini teşfik edebilir (Lattuka ve diğerleri, 2004, s.30). Disiplinlerarasılık bu öğrenme sürecinde onlara öğrenebildiklerini organize etme ve kalıcılığını artırmak için daha fazla imkan sunacaktır.

Newel'e (1980, s.4-5) göre disiplinlerarası eğitimci, herhangi bir disiplin tarafından incelenmemiş olan bağlantıları, yani farklı disiplinler tarafından incelenen değişkenler arasındaki bağlantıların belirlenmesi ve karakterize edilmesini sağlayarak,

akademi ve gerçek dünya arasında köprü olan disiplinlerarasılık sayesinde öğrenciler yaşadıkları karmaşık dünyayı çözümlemek için disiplinlerden yararlanabilir. Robert Ruddell ve Pauline Harris (1989) göre, etkili olmayı başaran eğitimciler; öğrenci merkezli ve problem çözmeye dayalı öğretim ile, öğrencilerin kendi anlayış ve deneyimleriyle ilgili örnekler vererek ya da sorular yönelterek, entellektüel anlaşmazlıkların devinimi içinde öğrencileri zihinsel olarak birbirine bağlamayı başarırlar.

Disiplinlerarası dersler, öğrencinin entellektüel ilgisini çekerken onların farklı disiplinlerden edindikleri bilgileri ilişkilendirmelerine yardımcı oldukları için daha ilgi çekici olarak değerlendirilmektedir. Bazı görüşlere göre; disiplinlerarası çalışmalarla kazanılan çoklu bakış açısı, problem çözme ve eleştirel düşünme yetisi, öğrencileri iyi bir vatandaş olmanın yanında başarılı bir çalışma hayatına daha iyi hazırlayabileceği yönündedir (Hursh ve diğerleri, 1983; Newel, 1990; Newell & Green, 1982).

Davis'e göre (1995), yaşadığımız bilgi toplumunda öğrencilerin, sorunlar ve kavramlar üzerine daha fazla bakış açısı üretebilme kapasitelerini geliştirmeleri gerekmekte ve bu gereklilik için en uygun yolu disiplinlerarası dersler oluşturmaktır. Bilgi toplumunun öğrencileri, bilgiyi anlamak, yeniden keşfetmek ve kullanmak için, öncesinden çok daha fazla yardıma ihtiyaç duymaktadırlar. Ona göre, disiplinlerarası dersler öğrencide, eleştirel düşünme becerilerini geliştirerek, çoklu bakış açılarını kullanma ve bu bilgilerini daha büyük bir kavramsal çerçeveyle birleştirebilme olanağı sağladığı için; analiz, sentez ve uygulama en iyi şekilde disiplinlerarası derslerde yürütülebilmektedir.

Genel olarak belirtildiği gibi, güçlü ve sağduyulu eleştirel düşünme, eleştirel bakışın kendi üzerine, kendi içine dönmesini, öz eleştirel ve yansıtıcı olmayı içerir. Öğrenciler, rakip bakış açılarıyla belirlenen varsayımların ve değerlerin, onların en çekici buldukları da dahil olmak üzere, kendi mantıksız inançları ve önyargılarını keşfetmek ve eleştirel olarak değerlendirmek için teşvik edilmelidir (Newel 1992, s.220). William Newell (1994) disiplinlerarası derslerle öğrencilerin etik duyarlılık, siyasi ve dini önyargı, yaratıcı ve orjinal düşünme, alçakgönüllülük ve dinleme gibi becerilerini arttırabilecekleri görüşündedir. Dolayısıyla disiplinlerarası bir eğitim öğrencilere problem çözme, yansıtıcı yargı ve eleştirel düşünme gibi düşünme becerini geliştirebilmesi için uygun ortamlar sağlar.

Disiplinlerarası kuramcıların da vurgulamış olduğu gibi yapısalcılık sonrası disiplinler arasında oluşan bu bulanıklaşma kendini her alanda olduğu gibi sanat alanında da göstermektedir. Çağdaş sanatla birlikte ortaya çıkan yeni eğilimler, sanatın popüler kültür, medya gibi farkı disiplinlerle sanat arasındaki sınırları ortadan kaldırmakta ve bu durum hem eğitimciler hem de öğrenciler tarafından anlaşılması zor bir ortam yaratmaktadır. Dolayısıyla bu, klasik eğitim anlayışı çerçevesinde çözümlenmesi zor bir durum oluşturarak eğitimcileri eleştirel pedogoji, disiplinlerarası çalışmalar gibi yeni eğitim yaklaşımlarına yönlendirmiştir.

Çağdaş eğitim anlayışının, bireyin yaşamakta olduğu toplumdaki sosyal ve kültürel içerikleri de kapsayacak şekilde gelişmesi, bu alanlarda daha disiplinlerarası çalışmalar yapılmasının gerekliliğini gündeme getirmektedir. Bu anlamda, bireylerin tarihinde hiç olmadığı kadar görsel iletiye maruz kalması (Duncum 2004, s.15), bu iletileri doğru biçimde anlamlandırmasını ve yaşamlarında etkili kullanmalarını sağlayacak yönde eğitim görmelerini gerekli kılar. Görsel imgelerin ve çoklu uyarıcıların algılanmasıyla ilgilenen en önemli alanlardan biri olarak, özellikle Görsel Sanatlar Eğitiminin bu doğrultuda ele alınarak geliştirilmesi gerekmektedir.

Görsel kültürün disiplinlerarası yapısını vurgulayan Freedman (2003) görsel kültürün; güzel sanatlar, bilgisayar oyunları, manga, film, oyuncak tasarımı, reklamlar, televizyon programları, moda tasarımı gibi alanları kapsayarak, günümüzde sanat eğitiminin artık görsel kültür eğitimi olduğunu belirtmektedir. Ona göre görsel kültür, güzel sanatların geleneksel formunun sınırlarını, kitle iletişim araçlarına kadar genişleterek, insanlara daha önce görmeyi ummadıkları şeyleri görmeleri için etkinleştirir.

Görsel kültürü öğretmek, görüntüler ve nesneler arasındaki kavramsal alanda ortaya çıkan koşulların incelenmesi için disiplinlerarası araştırmalar gerektirir. Freedman (2003, s. 89) bu noktada televizyon reklamlarının, sağlık ve güçle ilişkilendirdikleri ürünlere karşı arzu ve istek uyandırmak için güzel sanatları kullanarak bunun, satın alma arzusuna dönüştürülmesini örnek verir. Özellikle sanat, popüler kültür ve medya arasında oluşan bu etkileşimi ortaya koyan görsel kültür, yapısı gereği disiplinlerarası bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Disiplinlerarası yaklaşımla, öğrencilerin günlük yaşamlarının bir parçası olan görsel kültürü, çoklu bakış açısı geliştirerek anlamlandırmaları, günlük görsel

deyimlerine, yaratıcı cevaplar bulmaları teşvik edilmelidir. Böylelikle öğrenciler gerçek yaşamlarını sınıf ortamına taşıyarak, eleştirel sorgulamalar gerçekleştirebilirler.

Araştırma kapsamında, disiplinlerarası bir eğitim ortamı oluşturabilmek için, öğrencileri en yüksek oranda, görsel kültürle etkileşime girdikleri alanlarda daha ayrıntılı bilgilere ulaşabilmelerine ve aynı zamanda farklı uzmanlık alanlarından görsel kültürü değerlendirebilmelerine olanak sağlamak adına araştımanın temel etkinliklerinden olan "Yamuk Bakmak" etkinliği planlanmıştır. Bu etkinlik kapsamında reklam analizi gerçekleştirmek üzere İletişim Fakültesi'nden bir öğretim görevlisi, medya ve görsel kültür konusu üstüne tartışmak için İsveçli bir gazeteci, internet ve görsel kültür tartışması için Alman bir web tasarımcı etkinliğe konuk olarak davet edilmiştir. Farklı uzmanlık alanları ve sosyo-kültürel alt yapıya sahip olan bu konuklar ile öğrencilerin görsel kültüre daha geniş bir perspektiften bakmalarını sağlayacak ve fikirlerini eleştirel sorgulamaya dönüştürebilecekleri bir ortam sağlanmıştır.

Eleştirel Pedagoji

Modernizm, felsefi ve sosyal bakımdan, başta Nietzche, Heidegger, Derrida, Ponty ve Levinas vb. filozoflarca tartışılırken, modernizmin ideolojileri olarak kapitalizm ve liberalizm öğretileri, K.Marks, Engels ve sonrasında Neo-Marksist düşünürler ve Frankfurt Okulu filozoflarınca şiddetle eleştirilmiştir. Ayrıca, modernizmin ve kapitalizmin insan ve doğa anlayışına yönelik de bir çok eleştiri söz konusudur. Tabi ki; modernizmin eğitim anlayışına ve doğurduğu eğitimsel sonuçlara yönelik olarak da eleştirel pedagoji düşünürlerince yapılan derin ve çok yönlü eleştiriler bulunmaktadır.

Bu anlamda öncelikle eleştirel pedagoji düşüncesinin temel aldığı kaynağa yönelmek gerekmektedir. Eleştirel pedagoji düşüncesinin kökleri çoğunlukla, Marksist geleneğe dayandığı gibi anarşist ve postmodern söyleme sahip eleştirel pedagoji düşünürlerinden de bahsetmek mümkündür. Ancak eleştirel pedagojinin eleştirel düşüncesinin daha çok Frankfurt Okulu düşünürlerinin sağlamış olduğu eleştirel teorilerle gelişen 'eleştirel dil' ya da 'eleştirel söylem' ortamının bir devamı, bir yansıması olarak gösterilmektedır (Gur-Ze'ev 2003).

Eleştirel teori Batılı Marxizm'de 1960 ve 1970'lerin başındaki öğrenci hareketleriyle ilgili olarak anılır. Bu düşünce geleneği genellikle ortaya çıkan iki oluşumuyla açıklanır; ilki 1923'te Frankfurt'ta kurulan Sosyal Araştırma Enstitüsü etrafındaki çalışmalar ve diğeri Habermas'ın yakın dönem çalışmalarıdır (Held, 1980:

13). Frankfurt okulunun ortaya çıkışında ve dolayısıyla eleştirel teorinin yükselişinde I. Dünya Savaşı, Batı Avrupa'daki sol işçi sınıfı hareketleri, faşizm ve nazizim gibi toplumsal dönüşümler etkili olmuştur. Okul 1930 ile 1933 tarihleri arasında Horkheimer'ın çabalarıyla daha disiplinlerarası bir yapıya bürünmüştür. Önceki dönemde ağırlıklı olarak ekonomist ve siyasal bilimcilerden oluşan okul, Theodor Adorno, Herbert Marcuse gibi kişilerle ekonomiden sanata, felsefeden sosyolojiye, siyaset biliminden psikanalize uzanan geniş bir alana yayılmıştır. Bu çeşitlilik eleştirel teorinin multidisipliner bir sosyal teori olmasına kaynaklık etmiştir.

Eleştirel teorisyenlerin temel amaçları iki biçimde ifade edilebilir. Birincisi, özgürleşmeyi ve aydınlanmayı, bireylerin gizli zorlamaların farkına varmasını sağlamayı ve böylece onları bu zorlamalardan kurtarıp, doğru çıkarlarının nerede olduğunu belirlemelerini sağlayacak bir yere getirmek; ikincisi, bireyleri, en azından kısmen kendi kendilerine dayatmış oldukları bir zorlamadan, bilinçli insan eyleminin kendi kendini engellemesinden kurtarmaktır (Geuss, 2002: 11).

II. Dünya Savaşı sonrası yıllarda (1953-1970) Frankfurt okulunda bazı değişiklikler gözlenmektedir. Bu dönemde, eleştirel teorisyenlerin çalışma alanlarını belirleyen etmenler öğrenci hareketleri olmuştur. Bu kapsamda kitle kültürü, modern toplum, teknoloji, teknik, sanat, estetik, müzik, siyaset gibi konular da öne çıkmıştır, (Calhoun 1995: 27-29). Frankfurt Okulu ve eleştirel teoride, ortaya çıktıkları tarihten günümüze kadar hemen hemen her konuda önemli değişmeler, gelişmeler meydana gelmiştir. Küreselleşen günümüz dünyasında meydana gelen yaşam koşullarındaki farklılaşma; her anlamda sınırların ortadan kalkmasıyla yaşanan merkezsizleşme, bilim ve teknolojilerdeki hızlı ilerleme ve dolayısıyla iletişimin hızlanması ve yaygınlaşması, insanların şehirler ve ülkeler arasındaki dolaşımının artmış olması gibi kavramlarla ifade edilebilir.

Yaşamlarımızda meydana gelen bu değişim ve dönüşümden en çok etkilenecek alanlardan biri de hiç kuşkusuz eğitim alanı olmuştur. Eleştirel Teori, eğitim alanında yeni bir eleştirel dil imkanı yaratmıştır. Eleştirel pedagoji düşünürleri, tarihten gelen eleştirel eğitim düşüncelerini, Frankfurt Okulu'nun eleştiri geleneğiyle birleştirip eğitime yönelik yeni bir eleştirel dil ve yeni bir pedagojik gelenek ortaya koymuşlardır.

Eleştirel pedagoji, eğitim ve siyaset, toplumsal-siyasal ilişkiler ve eğitsel pratikler, gündelik hayatta ve dersliklerde (ve diğer kurumlarda) iktidar ilişkilerinin

yeniden üretilmesi arasındaki ilişkiyi sorunsallaştırır (Fischman ve McLaren, 2005), bilgi ve iktidar arasındaki ilişkiye odaklanır (McLaren 2003a, s.83). Bir kültürel üretim biçimi olan eleştirel pedogoji, iktidarın ve anlamın; bilginin, tutkuların, değerlerin ve kimliklerin oluşumunda ve şekillenmesinde nasıl rol oynadığını belirler (Giroux, 2007, s.181). Eleştirel pedagoji, kültür, tahakküm biçimleri ve toplum arasındaki ilişkiye belli bir tarzda yaklaşma çabası olarak düşünülebilir (Apple, 2009, s.57).
Eleştirel eğitim kuramcıları, okuldan edinilen bilginin asla "nesnel" ya da "tarafsız" olmadığını, belirli biçimlerde düzenlenip yapılandırıldığını, vurguladıklarının ve dışarıda bıraktıklarının "gizli bir mantığın" parçası olduğunu belirtirler. Bir başka değişle bilginin, kökleri iktidar ilişkilerine uzanan "toplumsal bir inşa" olduğuna inanırlar (McLaren, 2003a, s.72). Dolayısıyla teorisyenler eleştirel eğitimin ezilmeyi, toplumsal adaletsizlikleri, gücün aşırılıklarını, nesneleştirme ya da kendine yabancılaşmayı açığa çıkarmak ve bunların toplumsal ve kurumsal köklerini analiz etmede ve değiştirme olasılıkları üzerine düşünmede bir yol olabileceğini savunmaktadırlar (Wulf, 2010, s.155,).

Althusser'in (1991, s. 34–36) ifadesiyle eğitim "maddi" olan ideolojinin üretilmesinde hayati öneme sahip bir araç 'ideolojik devlet aygıtıdır'. Buradan hareketle Althusser, Gramsci gibi, devletin ideoloji ve ideolojik aygıtlar ürettiğini ileri sürer. Gramsci'nin 'sivil toplum' olarak adlandırdığı aygıt, Althusser'de 'devletin ideolojik aygıtı' olarak tanım ve içerik kazanır. Althusser'de devletin ideolojik aygıtları olarak din; değişik özel ve devlet okulları sisteminden oluşan öğretim; hukuk; başta partiler olmak üzere, siyaset; sendika; basın, radyo ve televizyondan oluşan haberleşme; edebiyat, güzel sanatlar ve sporu kapsayan kültür göze çarpmaktadır. Althusser'e göre bu aygıtlarda, temel ağırlık merkezi ideolojilerdir ve ideolojilerin öncelikli hedefi, uygun yöntemlerle disipline etmektir.

Freire de ırkçılık, cinsiyet ayrımcılığı, işçilerin sömürülmesi ve diğer baskı biçimlerini göz ardı eden herhangi bir müfredatın statükonun (mevcut durum) devamını sağladığını, eleştirel bilincin gelişmesini ve değişimi hedefleyen "yaratıcı" ve "özgürleştirici" toplumsal eylemi engellediğini belirtir (Heaney, 2006). Giroux (2007, s.29), eğitimin "bilgi ve eleştirel yurttaşlar yaratmanın önkoşulu" olduğunu belirterek, eleştirel yurttaşlar yaratmayı hedefleyen bir pedagojinin politikadan uzak duramayacağına ve durmaması gerektiğine işaret eder. Ona göre, pedagojiyi politikadan

soyutlamayı reddetmek; öğrencileri sağlam diyaloglara yönlendirmek, edinilen bilgilerle ilgili eleştirel düşünmelerini sağlamak ve onların bireyler ve sosyal aracılar olarak güçlerini keşfetmelerine yardımcı olmak için gereken kamusal alanların yaratılması anlamına gelmektedir.

Freire'nin pedagoji anlayışı üzerine şekillenen eleştirel pedagoji, düşünce ve eylemin birliğini ifade eden "praksis" kavramına vurgu yapar. Bu vurgunun, öğrenmeyi bireyin yaşam süreçlerine ve dönüştürücü toplumsal eyleme bağlayarak düşünce ve eylem (teori ve pratik) ayrımını ortadan kaldırmayı hedeflemektedir (Spring,1997, s.47-51). Eleştirel pedagoji, okullardaki entellektüel çabayı teori ve pratiği birleştirecek şekilde yeniden dönüştürmeyi hedeflemektedir (Aronowitz ve Giroux, 1985: 20). Bununla birlikte, eleştirel pedagojide öğretmenler ve öğrenciler arasındaki hiyerarşik ilişki "diyalogcu" yaklaşım yoluyla ortadan kaldırılır, böylelikle öğretmenler öğrenme sürecinin öznesi, öğrenciler ise nesnesi olmaktan çıkartılır (Spring, 1997: 52).

Yaşadığımız yüzyılın değişen değerleriyle birlikte özellikle eğitim alanında eleştirel düşünmeye dayalı bir yöntem sunmaya çalışan eleştirel pedagoji teorisyenleri, bu eleştirelliğin eğitimde kültürel çalışmalarla desteklenmesi gerektiğini savunmuşlardır. Giroux (2007, s.148) eğitimde kültürel çalışmaların önemini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Önümüzdeki yüzyılda eğitimciler; okulların çokkültürlülük, ırk, kimlik, iktidar, bilgi, etik ve çalışma gibi konularda karşı karşıya kalacağı soruları göz ardı edemeyeceklerdir. Bu sorunlar; okullaşmanın amacını ve anlamını , öğretmenler ve öğrenciler arasındaki ilişkileri ve daha fazla küreselleşmiş, yüksek teknolojiyle dolmuş ve tarihte olduğundan daha fazla ırksal çeşitlilik görülen bir dünyada nasıl yaşanacağını tanımlamakta çok daha belirleyici bir rol oynayacaklardır. Kültürel çalışmalar eğitimcilere eğitim teorisinin ve pratiğinin doğasını ve yirmi birinci yüzyıla hazır öğretmenler yetiştirmenin ne anlama geldiğini yeniden düşünme fırsatı tanır".

Leo Tolstoy'un bizzat uyguladığı anarşist okul modeli ise; insanın belirli klişelere göre biçimlendirilmesi anlamındaki eğitimi verimsiz ve olanaksız olarak görür ve bireysel özgürlüğü yöntem olarak benimser, eğitimde okulların değil, hayatın belirleyici olduğu sonucuna varır, bütün zorlayıcı yöntemleri kaldırır ve öğrencilerin kendi yöntemlerini geliştirmelerine izin verir (Akdağ 2006, s.35).

Eleştirel pedagoji okuldaki eğitim, bilginin üretimi ve genel olarak toplumsal ilişkiler arasındaki bağlantıyı ele alıp sorgulamakla kalmaz, aynı zamanda onu

dönüştürmeyi amaçlar (McLaren, 2003b, s.160). Öncelikle öğrencilerin içinde yaşadıkları dünyanın "verili" olduğu düşüncesine karşı çıkmasını ve sonrasında okuldakiler de dahil olmak üzere "baskıcı" inanç ve pratikleri sorgulamasını sağlayan "eleştirel bilinç"in gelişmesi ve bu sayede uygun beceri ve yeteneklerin gelişmesi yoluyla "yaratıcı" ve "özgürleştirici" toplumsal eylemin teşvik edilmesi eleştirel pedagojinin temel iki boyutunu oluşturmaktadır.

Eleştirel Pedagoji Bağlamında Görsel Kültür

Eleştirel toplum teorisi sosyal perspektifler alanında büyümeyi körükleyerek 1980'li yıllarda daha geniş anlayışlara yol açan görsel kültür eğitimiyle de sanat eğitimi söyleminin bir parçası haline gelmiştir (Freedman, 2003). Eleştirel teori ve eleştirel pedagoji kavramlarıyla ilişkilendirilen görsel kültür eğitimi, öğrencilerin sosyal içerikli projelere yönlendirilmesiyle, onların sosyal ve siyasi konular arasında daha geniş çapta bağlantı kurabilmelerini sağlamak amacıyla sanat eğitimine adapte edilmeye çalışılmıştır. Eleştirel eğitim kuramının temel amacının, öğrencilerin belirli bilgi biçimlerinin "toplumsal işlevi"ni anlamalarına yardımcı olan açılımlar sağlamak (McLaren, 2003a, s.71-72), öğrencilerin sosyal yapının siyasal, toplumsal ve ekonomik temellerini incelemelerine olanak sağlayan bir model sunmaktır. Bu yolla öğrencilerin eleştirel bir yolla bilginin neden belirli biçimlerde yapılandırılmış olduğunu ve bazı gerçeklik inşalarının egemen kültür tarafından meşru görünüp neden diğerlerinin dışarıda bırakıldığını sorgulamalarına imkan tanıması, eleştirel pedogoji ve görsel kültür eğitiminin organik bağlarını ortaya koymaktadır.

Freedman'a göre (2003, s.87) görsel kültürün yeni ortamlarında, kavram ve üst düzey disiplinlerarası yorumlama becerileri geliştirmek öğrenciler için giderek daha önemli hale gelmektedir. Öğrenme gerçekleşeceği zaman yorumlama, en iyi şekilde eleştirel düşünmeyle birleştirilebilir. Öğrencilere yardım etmek için yorumlarını eleştirel bir dille yansıtabilmeleri ve sorgulamaları teşvik edilmelidir.

Aynı şekilde Darts (2004, s.320) öğrencilerin günlük görsel deneyimlerine bir cevap oluşturabilecekleri bir eğitim ortamının önemini vurgulamış ve bu konudaki görüşlerini şu sözlerle aktarmıştır:

> "…Sanat eğitimcileri, sosyal işlerle uğraşan sanatçıların eserlerini ve gündelik hayata daha az kapılmamıza neden olan başka görsel sunum şekillerini öğrencilere tanıtarak,

> öğrencilerin gündelik-görsel deneyimlerinin karmaşasını yeniden gözden geçirmeye"sevk edebilir. Yine sanat eğitimcileri, görsel sanatçılar ve popüler görsel metinlerin yaratıcıları tarafından kullanılan ikna edici stratejileri ve estetik taktikleri ortaya çıkarmak ve bozmak üzere ortak bir pedagojik çaba ile öğrencilerini görsel sunumun ideolojik ve sosyal gücünü daha iyi anlamaya yönlendirebilirler…".

Darts'ın da bahsetmiş olduğu gibi, görsel kültür eğitimi içerisinde incelenecek olan popüler medyalarla, yaşamlarının çoğunu bu medyaların kuşattığı alanlarda ve bu araçlarla ilişki içerisinde geçiren gençlere ve çocuklara, Giroux'nun (2007) deyimiyle şirketlerin kendilerini yeni ticari pazarlar için müşterilere dönüştürmelerine, eleştirel bir yaklaşım geliştirmeleri sağlanabilir.

Freedman'a (2003, s.76-77) göre, öğrenciler anlamalıdırlar ki yorumlama, eğitim bakış açısıyla eleştirel düşünmeyi içermelidir. Eleştirel analiz ve yorumlama, görsel kültürü üretme ve görme açısından yüksek etkileşimli öğrenmeye yol açan bir süreçtir. Aynı zamanda öğrenciler görsel kültür eğitimi yoluyla yeni fikirler, tutumlar ve inançlar geliştirerek, öğrendikleri bilgiyi değiştirler ve bu da gelişimi yansıtır. Bu noktada görsel kültür eğitimi kapsamında popüler medyaların incelenmesiyle, çocukların ve gençliğin bireysel ve kolektif kimliklerinin politik ve pedagojik olarak video oyunlarının, televizyonun, filmlerin ve hatta alışveriş merkezleri ve eğlence parkları gibi dinlence alanlarının popüler görsel kültürüyle şekillendiğini anımsamak gerekir (Giroux, 2007, s.108). Aynı zamanda popüler kültür ve sanat arasındaki geçişkenlik de düşünüldüğünde, görsel kültür eğitimi öğrencilerin çağdaş sanatı anlamlandırabilmelerine de yardımcı olacaktır.

Giroux' ya (2007, s.148) göre popüler medyaların eğitim ortamına dahil edilmesi ile gerçekleştirilecek olan kültürel çalışmalar aynı zamanda öğretme kavramını reddeder. Bunun yerine; gündelik yaşamı önemsemesi, kültürel toplulukları çoğullaştırması ve çok disiplinli bilgiye yaptığı vurguyla, kültürel çalışmalarla; tasdik etme ve sınava tabi tutma sorunlarından çok bilginin, metnin ve kültürel ürünlerin nasıl üretileceğiyle, dolaşıma sokulacağıyla ve kullanılacağıyla ilgilenir. Öğrenciyi not alma kaygısından kurtarıp gerçek amacına hizmet ederek onları yaşama karşı duyarlı bireylere dönüştürür.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, Althusser gibi eleştirel teorisyenlerce ve günümüzde bir çok postmodern düşünür ve görsel kültür teorisyenleri tarafından dikkat çekildiği

gibi, egemen sınıfa fiili güç sağlayan ve onu hegemonik kılan devletin ideolojik aygıtlarından biri olan medya, teknolojideki gelişmelerle birlikte, daha fazla görselleşmiş ve her yerde karşımıza çıkar olmuştur. Daha önce çeşitli kurum ve mekanlarla sınırlı olan bu ideolojik aygıtlar, günümüzde yeni medyalar aracılığı ile günlük yaşamımızın her alanına yayılmıştır. Dolayısıyla, çeşitli görsellerin kuşatması altında yaşadığımız postmodern dönem, bu görsel katmanlar arasındaki, toplumsal, siyasi ve ekonomik bağlantıları keşfetmek; kültürel nesnelerin, sembollerin, işaretlerin, ürün ve stillerin sorgulanması ve analizi yoluyla öğrencilerin kendilerini ve birbirlerini anlamalarında da teşvik edici bir yöntem olarak görsel kültür eğitimini gerekli kılmaktadır.

Kavram Haritası

Kavram haritası Novak ve Gowin (1984) tarafından, Ausubel'in (1968) anlamlı öğrenme teorisi temel alınarak geliştirilmiştir. Ausubel teorisinde anlamlı öğrenmeyi; kişilerin yeni edindikleri bilgiler ile önceden sahip oldukları bilgileri birleştimeyi öğrenmeleri olarak tanımlamıştır. Asubel'e göre anlamlı öğrenme bireylere eski ve yeni kavramlar arasındaki bağlantıları geliştirmek için yardımcı olur. Kavram haritası, dinamik bir süreç içinde, öğrencilerin uzlaşmacı girişimlerle önceki bilgiler ve edindikleri yeni bilgileri sınıflandırarak yapılandırdıkları açık uçlu bir platform olarak görülebilir. Bu bütünleştirici süreç kavram haritası kullanımıyla kolaylaştırılır (Novak ve Canas, 2006). Bu bağlamda geliştirilen kavram haritası, aynı zamanda teorik çerçevede yapılandırmacı teori, bilişsel süreklilik teorisi ve deneysel öğrenme kuramlarına dayanır (All, Huycke, 2007)

Birçok teorisyene göre (Novak ve Gowin, 1984; Novak 1990, 1991; Canas vd., 2000) kavram haritaları öğretme ve öğrenme sürecinde yapılandırmacı bir bakış açısıyla bilgi paylaşımı ve sunumunu vurgulayarak gerçekleştirilirler. Bu yazarlar; öğrencinin genel olarak kabul gören yapılandırmacı aktivitelerle gerçekleşen öğrenme sürecinde, kavramlar ve bu kavramlar arasındaki bağlantıları oluşturan bağlaçların, bilgiyi düzenleyen ve aynı zamanda anlamı yapılandıran merkezi unsurlar olduğunu düşünmektedirler.

Hsu (2004) anahtar kavramları vurgulayan araştırma yoluyla kavram haritası stratejisinin kullanımını geliştirmiş ve bu süreçte gerçekleşen; kavramlar arasında anlam ilgisi kurmaya yarayan sözcükleri yeniden gözden geçirerek ve neden-sonuç ilişkisi

içeren kavramlar arasındaki ilişkiyi anlayarak, hiyerarşik düzen veya mantıksal çapraz bağlantılar oluşturulmasıyla teori ve pratiğin birleştirildiğini ileri sürmüştür.

Leauby ve Brazina'ya (1998, s.136) göre kavramların haritalar üzerinde somutlaşması, genişlemeye ya da yeni bilgiye dayalı olarak yeni haritalar geliştirmeye imkan verir. Öğrencilerin nasıl öğrendiklerini görmeleri ve bireysel olarak yeni bilgiyi nasıl yapılandırabileceklerini fark etmelerini sağlayarak öğrenmelerini kolaylaştırır.

Öğrenmenin insan zihninde nasıl gerçekleştiği konusunda yapılan araştırmalar, öğrenmelerin çoğunun görsel betimlemeler yoluyla gerçekleştiği sonucuna varmıştır. Eğitimde görsel öğelerin kullanımı, öğrencilerin dikkatini çekerek onları güdüleme, dikkatlerini canlı tutma, duygusal tepkiler vermelerini sağlama, kavramları somutlaştırma, anlaşılması zor olan kavramları basitleştirme, şekiller yoluyla bilginin düzenlenmesini ve alınmasını kolaylaştırmayı sağlarken aynı zamanda görsel öğelerin kullanımı öğrencilerin işitsel öğelerle kaçırması olası bir takım noktaları anlamalarına olanak tanır (Demirel vd. 2001, s.27). Kavram haritaları bu anlamda, eğitim ortamında öğrenmeyi görsel açıdan desteklemesi sebebiyle görsel bir eğitim materyali olarak kullanılabilmektedir. Fakat kuramcılar, kavram haritalarının eğitimci tarafından hazırlanan görsel bir materyal olarak kullanılmasındansa, öğrencilerin kendileri tarafından oluşturulmasının kavram haritasının amacına daha uygun olduğunu düşünmektedirler.

Novak (1998), yapılandırmacı öğrenme kuramının öğrencilerin derse aktif olarak katılarak, öğrenme için kişisel sorumluluklarını kabul etmelerinin önemini vurgular. Dolayısıyla kavram haritalarının öğrencinin aktif katılımıyla yapılması daha etkili bir yaklaşımdır. Çünkü böyle bir etkinlik ile öğrenci zihnindeki fikirlerle hazırlanan harita arasında bir ilişki kurmak zorundadır. Sonuç olarak kavramlar arasında ilişki kurularak yeni bilgiler inşa edilmektedir (Chiu, Huang ve Chang; 2000, s.17). Aynı zamanda kavram haritalarının öğrencilerin kendisi tarafından hazırlanması, onların kendi öğrenmelerine aktif olarak katılmalarını sağlayarak, öğrencilerin eleştirel düşünmelerini de teşvik eder (Leauby ve Brazina, 1998, s.130).

Öğrenciler tarafından hazırlanan kavram haritaları, bireysel olarak hazırlanabileceği gibi işbirliği içerisinde de hazırlanabilmektedir. Öğrencilerin derse aktif katılımlarının ve öğrenmeyi kendilerinin yapılandırmalarının hedeflendiği araştırmada işbirliğine dayalı kavram haritası kullanılmış böylece öğrencilerin daha

katılımcı olmaları amaçlanmıştır. Kavram haritası hazırlama sürecinde öğrencilere birbiriyle tartışarak fikir alışverişinde bulunabilecekleri bir ortam sağlanarak, aralarındaki etkileşimin arttırılması hedeflenmiştir. Böylece öğrencilerin öğrenme etkinliğine aktif olarak katilabilecekleri, görsel kültür çerçevesinde oluşturulan kavramlara dair kendi fikirlerini kullanarak keşfetme, geliştirme ve değerlendirme yapabilecekleri öğrenme ortamı sunulmuştur.

Duru'ya göre kavram haritaları, soyut ve geniş konular üzerinde öğrencileri birleştirmenin en ideal yollarından biridir. Öğrenciler işbirlikçi bir anlayışla taslak üzerinde çalıştıklarında, bir taraftan taslağı tamamlamaya gayret ederken, diğer taraftan da kavram haritasının o anki halini anlamak amacıyla, yapılacak nelerin kaldığı hakkında konuşurlar. Bu süreçte öğrenciler; soyut bir niteliğe sahip olan bilgiyi kendi kavramlarıyla ifade ederler. Eleştiri, denetleme, tartışma ve değerlendirme yaklaşımıyla bireysel ve gruba ait bilgilenmelerini anlamlı ve zevkli hale getirirler (Duru, 2001, s.35)

Öğrencilerin yaşamlarında hergün karşılaştıkları, fakat eğitim ortamında onlar için yeni bir kavram olan görsel kültür, geniş bir alana yayılan yapısından dolayı, klasik bir eğitim anlayışı çerçevesinde etkili bir şekilde algılanması zordur. Bu anlamda görsel kültür alanında işbirliğine dayalı kavram haritası oluşturulmasıyla öğrenciler, kavramlar arasında ilişkiler oluşturarak, görsel kültürün yapısına dair fikir edinirken, günlük görsel deneyimlerine karşı da farkındalık oluşturabileceklerdir.

Kavram haritası oluşturma sürecinde, sanat, popüler kültür, televizyon, İnternet gibi alanladan beslenen görsel kültür çerçevesinde belirlenen kavramlar, öğrencilere bu alanlar arasında anlamlı ilşkiler kurma imkanı sağlarken, işbirliğine dayalı yapısıyla da kültürel, sosyal, politik, ekonomik vb. konularda fikir alışverişinde bulunabilecekleri bir ortam sunacaktır.

Hsu'nun (2004) deyimiyle kavram haritası, seçilen olgulara karşı bireylerin anlayışının görsel bir sunumudur. Kavram haritası uygulamaları özellikle sanat eğtimi gibi, fikir paylaşımı ve yaratıcılığın desteklenmesi gereken alanlar için uygun bir ortam oluşturarak öğrencilerin fikirlerini görselleştrmelerine yardımcı olur. Kavram haritalarını geliştirmek ve değiştirmek, yaratıcı olmayı ve yeni görsel bağlantılar yapmayı gerektirir. Bu noktada kavram haritaları edinilmiş yeni bakış açılarına dayalı olması nedeniyle eşsiz öğrenme fırsatları sunar (Leauby ve Brazina, 1998, s.137).

Sonuç olarak, sanat eğitimi kapsamında gerçekleştirilen görsel kültür çalışmasında kavram haritası kullanımıyla öğrenciler, çok yönlü düşünerek, değişik soyut kavramlar arasında bağlantılar kurmayı öğrenirler ve kavramlar arasındaki ilişkilere açıklık getirerek, zihinsel işlemler sürecinde, eski bilgiler ile yeni edindikleri bilgileri örtüştürerek, öğrenme konuları ile ilgili kavramları ve bilgilerini yapılandırabilirler. İşbirliği içerisinde gerçekleştirilen bu etkinlik çerçevesinde öğrenciler, fikir alışverişinde bulunarak düşüncelerini yaratıcı bir yolla görselleştirirler.

Yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde hazırlanan, öğrencinin merkeze alındığı bu araştırmada, görsel kültür eğitimi kapsamında kavram haritasının kullanımıyla öğrencide daha anlamlı bir öğrenme sağlanacağı düşünülmektedir. Görsel kültür eğitimi çerçevesinde, "öğrenmeyi öğretmek" öncelendiğinde; öğrencilere öğrenmek istedikleri şeyi daha önceden öğrendikleriyle ilişkilendirmeyi öğrenmelerine yardımcı olmak ve onların doğuştan getirdikleri "deneyimden öğrenme" yetilerini geliştirmek açısından uygun bir yaklaşım (Caine ve Caine, 2002, s.51) olan kavram haritası oluşturma yöntemi uygulanmıştır.

İlgili Araştırmalar

Konuyla ilgili alanyazın incelendiğinde Türkiye'de görsel kültürün, yüksek öğrenimde sanat eğitimi ile doğrudan ilişkinlendirildiği bir çalışma olmadığı gibi Güzel Sanatlar Eğitimi alanında görsel kültür ya da görsel kültürden nasıl yararlanılacağını öğrenme ve öğretme konusunda bir eylem araştırmasına da rastlanmamıştır. Sanat Eğitimi alanında görsel kültürün kullanımı ile ilgili yapılmış araştırmalar şöyledir:

Darts, (2004) "*Visual Culture Jam: Art, Pedagogy and Creative Resistance"* (Görsel Kültür Karmaşası: Sanat, Eğitim ve Yaratıcı Düzenlemeler) adlı doktora tezinde, sanat eğitiminin öğrencilerin sosyal gelişinde oynadığı rolü anlamayı amaçlamıştır. Darts araştırmasında, sosyal konuların araştırılması ve sanat üretimi bağlamında görsel kültürün, öğrencilerin bu konulara karşı anlayışı ve farkındalığını nasıl etkilediğini keşfetmeyi ve ayrıca sanat ve görsel kültür arasındaki etkileşimi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, Kanada'da lise düzeyinde 11/12. sınıfların Görsel Sanatlar dersi kapsamında, 3 ay süren bir eylem araştırması yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Uygulama kapsamında öğrencilerin de katılımıyla dijital video kayıtları ve fotograflar elde edilmiştir. Veri toplama araçları olarak ise öğrencilerle

gerçekleştirilen görüşmeler, öğrenci günlükleri ve araştırmacı günlüğü kullanılmıştır. Aynı zamanda öğrencilerin araştırma kapsamında ürettikleri sanatsal çalışmalar anlam üretme sürecinin önemli bir bileşeni olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak sanat ve görsel kültür yoluyla sosyal konular öğrencilerin daha iyi anlamlandırdıkları ve bu sosyal konulara karşı farkındalıklarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacı, sanat ve görsel kültürün kullanımıyla öğrencilerin sosyal sorumluluklara karşı daha duyarlı bireyler olarak yetiştirilmesini sağlayacağını vurgulamış ve bu anlamda daha fazla araştırma yapılması gerektiği önerisinde bulunmuştur.

Sohn, (2004) *"Web-Enhanced Art Education: Constructing Critical Interpretatıons of Visual Culture in Preservice Art Education"* (Web Tabanlı Sanat Eğitimi: Sanat Eğitimi Öğretmen Adaylarının Görsel Kültüre İlişkin Eleştirel Yansımaları) adlı doktora tezinde, sanat eğitimi okuyan öğretmen adaylarının görsel kültüre karşı eleştirel yorumları üzerine web tabanlı bir araştırma yapmıştır. Çalışmanın amacı, Dr. Karen Keifer-Boyd ile araştırmacının birlikte geliştirdiği web tabanlı öğrenme ortamında öğretmen adaylarının görsel kültürü nasıl yorumladıklarını ortaya koymaktır. Araştırmacı Dr. Karen Keifer-Boyd'un geliştirdiği bir sanat eleştirisi yaklaşımını kullanarak, antropoloji, sosyoloji, feminizm, sanat ve ekoloji gibi disiplinler aracılığıyla görsellerin eleştirel teori kapsamında yorumlanmasını amaçlamıştır. Bu çalışmasında, sanat sınıfına dahil edilen web tabanlı ortam aracılığıyla öğretmen adaylarının sosyal bağlamda görsel kültüre dair eleştirel yorumlarını incelemeyi hedeflemiştir. Araştırmada öğretmen adayları sanatsal üretimler üzerinden çevrimiçi tartışmalar gerçekleştirmişlerdir. Böylece öğretmen adaylarının soyut kavramları çağrışımsal şekilde kullanarak çağdaş sanat çalışmalarını yorumladıkları görülmüştür. Araştırmada görsel kültür çalışmalarının öğretmen adaylarının sorgulama yeteneklerini geliştirerek, farklı bakış açıları kazanmalarını sağlarken, günlük yaşamlarındaki görsel kültür deneyimlerini sorunsallaştırdıkları ve anlamlandırabildikleri sonucuna varılmıştır.

Türkkan'nın, (2008) "İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Bağlamında Görsel Kültür Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması" adlı araştırmasında ilköğretim okullarındaki Görsel Sanatlar dersinde uygulanacak olan görsel kültür çalışmalarının nasıl yürütülebileceğini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma Görsel Sanatlar dersinde görsel kültür çalışmaları konusunda ve eylem araştırması aracılığı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın uygulaması 2007-2008 öğretim yılı güz döneminde Eskişehir Cumhuriyet İlköğretim Okulunda uygulanmıştır. Araştırmada görsel kültür çalışmaları 17. 10. 2007-12. 12. 2007 tarihleri arasındaki Görsel Sanatlar dersinin toplam 22 ders saatinde uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak kişisel bilgi formu, video kayıtları, yarı-yapılandırılmış görüşme, doküman incelemesi, araştırmacı günlüğü ve öğrenci günlükleri kullanılmıştır. Araştırmanın verileri içerik analiz yoluyla çözümlenerek yorumlanmıştır. Araştırmada öğrencilerle birlikte belirlenen 3 etkinlik gerçekleştirilmiştir. Etkinlikler sonucunda öğrencilerin günlük yaşamlarını ders ortamına taşıyarak, eleştirel sorgulamalar gerçekleştirebildikleri görülmüştür. Etkinlikler süresince öğrencilerin aktif katılım gösterdikleri ve sanatsal çalışmalarını gerçekleştiriken istekli davrandıkları belirlenmiştir. Sonuç olarak, görsel kültür çalışmalarının öğrencilerin grup çalışması yapma, araştırma yapma, eleştirel düşünme, derse ilişkin beceri kazanma ve iletişim kurabilme yönlerinden etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Balkır (2009) "*Visual culture in the context of Turkey: Perceptions of visual culture in Turkish pre-service art teacher preparation*" (Türkiye Bağlamında Görsel Kültür: Hizmet Öncesi Türk Resim Öğretmenlerinin Görsel Kültür Algıları) adlı araştırmasında, Türkiye'deki hizmet öncesi sanat eğitimi bölümlerinde durum belirleme çalışması yoluyla, görsel kültür çalışmalarının Türkiye'deki hizmet öncesi sanat eğitimine dahil edilebilme potansiyeli araştırılmıştır. Eğitmenlerin, görsel kültür ve popüler kültür hakkındaki fikirlerinin Türkiye bağlamında içerik ve uygulamalara olabilecek etkisi incelenmiştir. Araştırmada görsel kültür, sanat eğitimi açısından popüler kültür, günlük yaşam deneyimleri, bilgisayar oyunları, internet siteleri, reklamlar, televizyon programları da dahil olmak üzere medya analizi, algı ve eleştirisini vurgulayan bir pedagojik yaklaşımla incelenmiştir. Araştırmanın katılımcıları, Türkiye'de hizmet öncesi sanat eğitiminde bir görsel kültür algısı tanımı geliştirmek için çalışan eğitmenlerden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında devlet üniversitesi sanat eğitiminde, dört yıl lisans ve lisansüstü programlarında, pedagoji, sanat tarihi ve atölye dersleri yürütmekte olan sekiz üniversite çalışanı ile amaca yönelik örnek veri toplamak için yüz yüze ve yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde kullanılan açık uçlu sorular ile katılımcıların; eğitim ve mesleki geçmişleri, sanat eğitimi ve sanat eğitmeni yetiştirmeye dair görüşleri, hizmet

öncesi sanat eğitimi vermenin onlar için ne anlama geldiği, Türkiye'deki eğitim sistemine dair eleştirileri, görsel kültür ve popüler kültür algıları ve son olarak da sanat eğitimine bireysel yaklaşımlarının ne olduğuna dair bilgi toplanmaya çalışılmıştır. Bu çalışma genelden özele Türkiye'de hizmet öncesi sanat öğretmeni eğitiminde yararlanılması amacıyla hazırlanmış ve sanat eğitiminin iyileştirilmesi adına görsel kültürün potansiyel katkısı araştırılmıştır.

Ciampaglia, (2011) *"Critical Pedagogy 2.0: Researching the Visial Culture of Marketing with Teenage Co-Researchers"* (Eleştirel Pedagoji 2.0 : Ergen Ortak Araştırmacılar ile Görsel Kültür Pazarlama Araştırması) adlı çalışması, yazarın kendi eleştirel pedagojik öğretmenlik uygulaması bir örnek olay incelemesi ile sanat eğitiminde eleştirel pedagojik eğitim modelinin etkinliği, katılımcı eylem araştırması yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. İki yeni medya sanatı sınıfının sonuçlarının karşılaştırıldığı çalışmada, Ciampaglia şehirde yaşayan gençlerin grubuna rehberlik etmiştir. Öğrenci grupları, aynı ekonomik altyapıdan gelen ve aynı etnik kökene sahip öğrencilerden seçilmiştir. Her iki gruptaki öğrenciler görsel kültür ve alışveriş ilişkisini, özellikle alışveriş alışkanlıklarının güncel sanat ve görsel kültür üretimi arasındaki ilişkiyi eleştirel olarak araştırmışlardır. Öğrenciler video kamera ile kendi akranlarından kültürel veri toplayarak, gençlik kültürünün temsili görüntülerini formüle etmişlerdir. Araştırmanın yürütüldüğü sınıfların birinde Dewey'nin eleştirel demokratik soruşturma yöntemi üzerine modellenmiş postmodern bir öğrenci merkezli pedagoji uygulanmıştır. Diğer sınıfı ise özgürlükçü eleştirel pedagoji çalışan bir öğretmen yönetmiştir. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlik uygulaması ile ilgili yeni bilgiler üretilmiş ve bu yeni bilgilerin her iki pedagojinin en etkili bileşenlerini entegre etmek için yeni bir pedagojik model geliştirilmesi öngörülmüştür. Bu entegre model yeni medya teknolojileri ve pazarlamanın hakim olduğu çağdaş postmodern çağda görsel kültür öğretimi için eleştirel pedagoji yaklaşımlarının yeniden konumlandırılmasıyla ilgilenen sanat eğitimcileri için bir örnek sunmaktadır. Çalışmanın sonunda, bu işbirliği ile eğitim ve öğretim sürecinde öğrenci ve öğretmenlerin sınıf sınırları içerisinde ve dışarısındaki ve kendi aralarındaki etkileşimlerini yeni bilgilerle inşa ettikleri sonucuna varılmıştır. Yeni demokratik uygulamalar inşa etmek isteyen öğrenci ve öğretmenler için, bu çalışmanın yeni yollar açtığı belirtilmiştir.

Theriault, (2008) *"A New Age of Art" The Effects of Visual Culture and Technology on Student Attitudes About Art and Aesthetics* (Sanatın Yeni Çağı: Öğrencilerin Sanat ve Estetiğe Karşı Tutumlarında Teknoloji ve Görsel Kültürün Etkisi) adlı çalışmasında; öğrencilerin çevreleriyle olan iletişimlerinde ve deneyimlerinde görsel kültürün etkisi araştırılmaktadır. Araştırmada, kitle iletişim araçları ve teknolojinin etkisinin öğrencilerin eğitim, yaratıcılık, estetik ve sanat algısı üzerinde oynadığı rolü ortaya koymak adına bir dizi anket çalışması düzenlenmiştir. Araştırma çerçevesinde hazırlanan anketlerle öğrencilerin sanat, estetik ve sanatçı/izleyici sınırlarını ortadan kaldıran teknolojik gelişmelere karşı tutum ve deneyimleri görsel kültür çerçevesinde araştırılmıştır. Araştırmada, amaçlı veya olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasına olanak sağlayan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Anketler, 16 ve 18 yaşlarında olan, yaş grubunun görsel kültür ve görsel teknolojilerle olan bağlantısını temsil edebilen, farklı alanlarda görsel sanatlarla ilgilenen, görsel teknolojilere ulaşımı kolay olan bir sosyo-ekonomik altyapıya sahip olan 6 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmada kişisel bilgi formu, yüz yüze görüşme, açıkuçlu sorular ve ses kaydı kullanılmıştır. Görüşmeler ders esnasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin, sanat ve görsel kültür arasındaki sınırların bulanıklaştığının farkında oldukları fakat görsel kültür ve sanat arasındaki aşamalı geçişlere rağmen, görsel kültürden ayrı olarak nitelikli, özgün bir sanatın olabilirliğine inandıkları görülmüştür. Öğrenciler, internet sitelerinin sanatsal bir tasarım potansiyeli taşıdığı ve internetin kendine ait bir sanat formu oluduğunu düşünmektedirler. Katılımcı gençler, sanatın tuval resimi ve çizimden öteye genişlemekte olduğunu fakat aynı zamanda sanatın sadece bazı görsel unsurları işleme ve ya bir kaç fare tıklamasından (bilgisayar) daha fazlasını içerdiğini, fiziksel sanat üretiminin asla tamamen sona ermeyeceğini ifade etmişlerdir. Bir çok özel efekt ile gerçek ve hipergerçek arasındaki sınırları bulanıklaştıran teknoloji ve görsel kültür, küresel internet ağları ile her düzeyde kurulan iletişim ya da sanat üretimi için internetin kullanımı ve dijital medyalar için sanatta fiziksel el üretiminin terk edilmesi, öğrencilerin tutumlarında aynı etkiye sahip olmadığı görülmüştür. Katılımcıların görüşlerine göre bilgisayar ve elektronik gereçler büyük oranda çekici ve eğlenceli olarak değerlendirilmiştir. Bazıları teknoloji ve görsel kültürün 17.yy ustaları gibi, kendi yaratıcılıkları için ilham verici bulurken, diğerleri ise

teknolojik çevreleri, deneyimsiz kişilerin bile yaratıcı ifadelerine fırsat sağlamak için mahsul toplayabilecekleri bir açık pazar olarak değerlendirmişlerdir. Katılımcıların, sanatta estetik yargıların değişmiş olduğunun farkında olup, önemi büyümekte olan görsel tasarım becerileri ve estetiğin, iletişim ve enformasyon dünyasının her alanında ve dolayısıyla görsel kültürde daha fazla öne çıkacağı görüşünde oldukları sonucuna varılmıştır.

Amaç

Bu araştırma ile; Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalları'nda okuyan öğrencileri aktif bir şekilde sosyo-kültürel sorunlara sanat aracılığı ile dahil etmek, sanat eğitiminin öğrencilerin sosyal bağlarını güçlendirecek şekilde geliştirilmesi ve dönüştürülmesinde bir yöntem olarak görsel kültür çalışmalarından nasıl faydalanılabileceğine ilişkin etkinlikler planlamak, görsel kültür çalışmaları ile çeşitli medyaların oluşturduğu görsel dilin sosyo-kültürel ve sanatsal bağlarını ortaya koyacak şekilde sanat eğitimi kapsamına dahil etmek ve bu doğrultuda öğrencilerin gelecekteki mesleki yaşantılarında bu yöntemi uygulayabilecek deneyime ve bilgiye sahip olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada şu sorulara yanıt aranacaktır:

1. Görsel kültür çalışmaları sanat eğitimine nasıl dahil edilebilir?
    - Ne tür etkinlikler düzenlenebilir?
    - Hangi öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılabilir?
2. Öğrencilerin imajların (görsellerin) sosyal ve kültürel işlevlerine karşı farkındalığının sağlanmasında görsel kültür çalışmalarından ne şekilde yararlanılabilir?
    - Sosyo-kültürel sorgulamalar yapmaları nasıl sağlanır?
    - Günlük görsel deneyimlerine karışı nasıl farkındalık oluşturulabilir?
    - Görsel medyaların üretimi ve dağılımı konusunda nasıl farkındalık oluşturulabilir?
3. Öğrencilerin, sosyal olaylara karşı farkındalığı sanatsal üretimlerine nasıl yansımaktadır?
4. Sanat eğitiminde görsel kültür çalışmalarının uygulanışı konusunda öğrencilerin görüşleri nelerdir?

- Öğrencilerin görsel kültür çalışmasının yapısına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Görsel kültür çalışması, öğrencilerin sanatala ilgili görüşlerini nasıl etkilemiştir?
- Görsel kültür çalışması öğrencilerin öğretmenlikle ilgili görüşlerini nasıl etkilemiştir?

5. Gerçekleştirilen görsel kültür çalışmasına yönelik uygulamalarda yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?

Önem

Alanyazında konuyla ilgili araştırma ve kaynakların yetersizliği nedeniyle bu araştırma bir çok açıdan önem taşımaktadır. Görsel sanatlar öğretmeni yetiştiren kurumlarda, görsel kültür eğitimini içeren yeterince ders içeriği bulunmamaktadır. Farklı kademelerdeki sanat eğitimi programlarında, görsel kültür çalışmaları aracılığıyla çeşitli teknolojiler ve medyaların oluşturduğu görsellerle üretilen sanat eserlerine ve sanatın yeni diline ilişkin konularda sanat tarihi, estetik, eleştiri alanlarında yaratıcı düşüncenin geliştirilmesine yönelik içerikler yetersiz kalmaktadır. Sanat eğitimi veren kurumlarda, sanat eğitiminin sadace yaratıcılık üzerinden yürütülmesi değil bunun yanı sıra diğer disiplinlere de açılımı sağlayacak doğrultuda, sanat, sosyo-kültürel alan ve çeşitli medyalar ile gerçekleşen gündelik görsel deneyimleri içeren, eleştirel bir yaklaşımı sağlayacak herhangi bir ders içeriği bulunmamaktadır.

Bu araştırmanın; sanat, eğitim, kültür, toplum, yeni teknolojiler ve medyalar arasında var olan bağlantıları ve imkanları ortaya çıkartmak ve önemini vurgulamak açısından önem taşıyacağı düşünülmektedir. Bunların yanı sıra, bu bağlantıların, Günümüzde Görsel Sanatlar Eğitiminin teknik beceriye odaklanan geleneksel bağlarını kısmen azaltmasını öngören yeni bir eğilim olarak ortaya çıkan, görsel kültür çalışmaları yoluyla öğretilmesine yönelik etkinlikler hazırlanmıştır ve bu etkinliklerin sonraki çalışmalara ve alan derslerine ışık tutacağı umulmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma katılımcılar, konum, ortam ve yöntemler, zaman gibi konularda aşağıdaki açıklanan sınırlılıklara sahiptir.

- Araştırma, 2012-2013 öğretim yılı Güz ve Bahar döneminde, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde Anasanat Atölye dersini alan öğrencilerden ve bu dersi yürütecek olan öğretim elemanından elde edilecek verilerle sınırlıdır.

- Araştırmanın uygulama aşamasında katılımcılardan toplanacak veriler 2012-2013 öğretim yılının Bahar ve Güz Döneminde Ekim-Nisan ayları arasındaki 11 haftalık sürede elde edilmiştir.

- Bu araştırmada, Türkiye'de görsel sanatlar öğretmeni yetiştirilmesi alanında Görsel kültür çalışmalarının rolüne yoğunlaşılmaktadır. Bu çalışmanın katılımcıları, başka ülkelerdeki ya da Türkiye'nin başka kurumlarındaki diğer görsel sanatlar öğretmeni adaylarını temsil etmemektedir.

- Bu araştırmada veriler amaca uygun alan yazın taraması, video kayıtları, yarı yapılandırılmış görüşmeler, doküman analizi yoluyla başlıca 4 veri toplama aracı kullanılarak elde edilmiştir.

Tanımlar

Görsel Kültür : Bir toplumun inançlarını ve değerlerini yansıtan göstergeler (Bernard, 2002). Bunlar; sanat, mimari, fotoğraf, bilgisayar oyunları, moda, sinema, internet, televizyon, reklamlar, video klipler, oyuncak tasarımı vb. içerir.

Görsel Kültür Çalışmaları: Bir kültürün görsel uyaranlarını ve kültürdeki görsel deneyimleri yorumlamayı içeren disiplinlerarası bir alan.

Eleştirel Pedagoji: Bir kültürel üretim biçimi olan eleştirel pedogoji, iktidarın ve anlamın; bilginin, tutkuların, değerlerin ve kimliklerin oluşumunda ve şekillenmesinde nasıl rol oynadığını belirler (Giroux, 2007, s.181). Eleştirel pedagoji, kültür, tahakküm biçimleri ve toplum arasındaki ilişkiye belli bir tarzda yaklaşma çabası olarak düşünülebilir (Apple, 2009, s.57).

Disiplinlerarası Öğrenme: Bir soruyu cevaplama, problem çözme, ya da tek bir disiplin ve uzmanlık tarafından yeterince ele alınması çok geniş ya da karmaşık olan konuları çözümleme için yararlı bir yaklaşım (Klein ve Newell, 1997; Lattuca, 2001).

Kavram Haritası: Olay, olgu ve fikirlerin grafiksel olarak ortaya konması ve aralarındaki ilişkinin açıklanmasıyla oluşan görsel tasarım (Novak ve Gowin, 1984).
Meme (mem) : Sosyal ortamda bir kişiden diğerine geçirilen (davranış kalıbı, fikir, değer vb.) kültürel birim (Xie ve Diğerleri, 2011).
Visual Memes: Özellikle internet ortamında tekrar takrar paylaşılan video kısımları veya görüntüler (Xie ve Diğerleri, 2011).

İKİNCİ BÖLÜM
YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın süreci, ortam, katılımcılar, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasına ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, nitel bir araştırma yöntemi olan eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Uygulamalı nitel araştırmalardan biri olan eylem araştırması eleştirel yansıtma ve sorgulama yolu ile yaşamın kalitesini arttırmak için önceden planlanmış, düzenlenmiş ve işbirliğine dayalı sistematik incelemelerdir (Bogdan ve Biklen,1998; Johnson, 2002; Mills, 2003: Akt. Uzuner, 2005).

Avrupa ve Amerika'da savaş dönemi, sosyal bilimcilerin ortaya çıkan problemlerin çözümlenmesi amacıyla doğan (Köklü, 2001, s.35) eylem araştırması terimini ortaya çıkaran, 1940'lı yıllarda ABD'de araştımalar yapan sosyal psikolog ve eğitimci Kurt Lewin'dir. 1900'lü yılların başlarında ise Dewey, uygulamacıların gerçekleştirdiği araştırmalar yapmıştır (Burns, 1999; Morton, 2005; Akt. Uzuner, 2005). Eğitim bilimlerinde bu araştırma yöntemini kullanan ve geliştiren kişi ise Stephan Corey'dir (Mayring, 2000, s. 40).

Eylem araştırması felsefi olarak nicel ve nitel yöntemlerden farklıdır ve eleştirel kavram kapsamında ele alınmalıdır (Ekiz, 2003, s.141). Ancak bu eylem araştırmasında nitel ve nicel yöntemlerden yararlanılamayacağı anlamına gelmemektedir. Eylem araştırması uygulanırken, araştırmanın amacına ulaşmak ve araştırma sonuçlarını desteklemek amacıyla, genellikle nitel araştırma yöntemlerinden ve gerektiği taktirde de nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılmaktadır. Ancak eylem araştırmasının felsefi temelleri incelendiğinde eleştirel kuram kapsamında ele alınmasının gerekliliği vurgulanmaktadır.

Eleştirel kuramın felsefi dayanağı eleştirel eğitim araştırmaları ile aynıdır. Eleştirel kuramın amacı, sosyal bilimlerde pozitivist ve yorumlayıcı yaklaşımların eleştirileri ışığında kuram ve uygulama arasındaki ilişkiyi yeniden değerlendirmektir. Yapılan araştırmada sadece katılımcıların bakış açısından konuyu anlamanın ve yorumlamanın yeterli olduğunu savunan nitel araştırma yaklaşımlarına karşı, eleştirel kuram anlamanın tek başına yeterli olmadığını, anladıktan sonra "değiştirmenin" ve

"geliştirmenin" de önemli olduğunu savunmaktadır. Bunun yanında eleştirel kuram, bireyin davranışlarının doğa bilimlerinin kullandığı yaklaşımlarla anlaşılamayacağını belirterek, araştırılan konu hakkında nesnel, genellenebilir, geçerli ve güvenilir bilgi elde etmeyi amaçlayan (Gay, Mills ve Airasian, 2006:9 ; Akt. Kuzu, 2009) nicel araştırma yöntemlerine de karşı çıkar. Eleştirel kurama göre esas amaç anlamak ve çözümlemeye çalışmaktır.

Temelini eleştirel kuramdan alan, okul, sınıf ve üniversite gibi ortamlarda sadece kişilerin sahip oldukları davranışları çözümlemeye değil aynı zamanda değiştirmeye ve buna bağlı olarak da gelişimin oluşturulabilmesinde en güçlü araştırma desenlerinden biri olarak görülen (Ekiz, 2003, s.55) eylem araştırması alanyazında farklı biçimlerde tanımlanmaktadır. Johnson'a (Akt. Türkkan, 2008) göre eylem araştırması önceden planlanmış, düzenlenmiş ve başkalarıyla paylaşılan bir sorgulama türüdür. Mills'e (Akt. Türkkan, 2008) göre eylem araştırması öğretme/öğrenme ortamında öğretmen, araştırmacılar, yöneticiler ve okul danışmanları ya da katılımcılar tarafından okulların nasıl işlediği, öğretmenlerin nasıl öğretim yaptıkları ve öğrencilerin daha iyi nasıl öğrenebileceklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen sistematik bir araştırma sürecidir. Uygulayıcının doğrudan kendisinin ya da bir araştırmacı ile birlikte gerçekleştirdiği ve uygulama sürecine ilişkin sorunların ortaya çıkarılması ya da hali hazırda ortaya çıkmış bir sorunu anlama ve çözmeye yönelik veri toplama ve analiz etmeyi içeren bir araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.295).

Kemmis'e göre (1988) eylem araştırması, sosyal durumlardaki katılımcıların **a-** kendilerinin sosyal ve eğitimsel uygulamaları, **b-** bu uygulamaların anlaşılması ve **c-** bu uygulamaların yürütüldüğü durumların rasyonelliğinin ve doğruluğunun artırılması amacıyla yürütülen kendini yansıtıcı araştırma şeklidir (Akt. Köklü, 1993, 357).

Watts'a (1985) göre eylem araştırması, katılımcıların (öğretmen ve eğitim yöneticileri) araştırma tekniklerini kullanarak kendi eğitim uygulamalarını sistematik olarak dikkatle gözden geçirme sürecidir. Watts eylem araştırmasını şu varsayımlara dayandırmıştır (Akt. Ferrance, 2000, s.7):

Öğretmenler ve eğitim yöneticileri;

- Kendilerine tanımladıkları problemler üzerine çalışırlar,

- Kendi çalışmalarını inceleme ve değerlendirmeye cesaretlendirildiklerinde ve farklı çalışma yollarını dikkate aldıklarında daha başarılı olurlar,
- İşbirliği içinde bulunarak birbirilerine yardımcı olurlar,
- Meslektaşlarıyla çalışmaları mesleki gelişimlerine yardımcı olur.

Lewin (1947) eylem araştırmasının üç aşamalı sarmal bir süreç olduğunu ifade etmiştir. Bu aşamaların a- Keşfedilecek noktaların araştırmasını kapsayan bir planlama, b- Eyleme geçme ve c- Eylemin sonuçları hakkında bulgular elde etmekten oluştuğunu ortaya koymuştur (Akt. Aydın, 2005, 241).

Öğretmenin araştırmacı olarak eylem döngüleri halinde, yaşadığı ya da gözlemlediği sorunlar üzerine sistemli ve bilimsel bilgi toplama ve çözüm önerme süreci (Kuzu, 2009; Smith & Sela, 2005) olan eylem araştırması alanyazında "uygulamacı araştırması" ya da "öğretmen araştırması" olarak da adlandırılmaktadır. Ayrıca Norton, (2009, s.50) yüksek öğretim ortamında gerçekleştirilen eylem araştırması türünü "pedagojik eylem araştırması" (pedagogical action research) olarak tanımlamaktadır.

Eylem Araştırmasının Amacı

Eylem araştırması, bir çok nedenle yapılabilir. Bu araştırma türü, hemen tüm alanlarda ortaya çıkan sorunlara çözüm bulmaya yönelik bir araştırma çeşididir; uygulamacıların her türlü sorunlarını çözmek için kendi uygulamalarını incelemeleri üzerine kurulu bir süreçtir. Genellikle eylem araştırması, sorunların çözümüne yönelik işbirlikçi bir etkinliktir. Eylem araştırması, katılımcıların üzerinde çalışılan durumla ilgili derinlemesine yaptığı kritik ve pratik tecrübelerine dayanır ve araştırmalara ve eyleme rehber olacak teori geliştirmeyi amaçlar (Köklü, 2001, 35).

Eylem araştırmalarının üç ana hedefi vardır (Mayring, 2000, 40):

1. Somut sosyal sorunlara doğrudan yaklaşım,
2. Araştırma sürecinde sonuçların uygulamaya dönüştürülmesi,
3. Araştırmacı ve etkilenen taraflar arasında eşitlik.

Eylem araştırması okula dayalı program geliştirme, mesleki gelişme, sistem planlaması, okulu yeniden yapılandırma ve bir değerlendirme aracı olarak kullanılır (Akt. Ferrance, 2000, s.26).

Eylem Araştırmasının Özellikleri

Eylem araştırmasının genel özellikleri şöyle sıralanabilir (Johnson, 2002; Schoen ve Nolen, 2004; Akt. Uzuner, 2005):

• *Eylem araştırması sistematiktir:* Verilerin belli bir özgürlükte toplanmasına, analiz edilmesine ve sunulmasına karşın sistematik bir bakış açısı yaratılması gerekmektedir.

• *Araştırmaya bir yanıtla başlanmaz:* Hiçbir araştırmaya ne bulunacağı bilinerek başlanmayacağı için araştırmacı olabildiğince gözleyen ve belli bir yöntemin etkilerini çalışan kimse olmalıdır. Örneğin, belirli bir yöntemin öğrencileriniz üzerinde olumlu veya olumsuz etkilerini tam olarak anlamak istersiniz.

• *Eylem araştırması karmaşık olmak zorunda değildir:* İyi düzenlenmiş ve özlü olarak betimlenmiş veri her zaman için karmaşık ve kafa karıştırıcı veriye göre daha geçerlidir. Bazen bizim katmadığımız veri belki de en önemli veridir.

• *Veri toplamaya başlamadan önce araştırma yeterince planlanmalıdır:* Planlı olmak, program hazırlamak sistematik araştırmayı izlenimciliğe dayanan bakıştan ayırır. Ancak, planlar ve toplanan verilerin türü araştırma sürecinde değişebilir.

• *Araştırma projesinin süresi farklı olabilir:* Araştırma sorusuna, sorunun özelliklerine, araştırma ortamınıza, veri toplama durumlarınıza göre projenın süresi değişebilir. Eylem araştırmaları basit ve resmi olmayandan ayrıntılı ve resmi olana doğru bir seyir gösterebilir.

• *Gözlemler düzenli olmalıdır:* Veri toplama tekniklerinden yalnızca biri olan gözlemler, düzenli ama uzun olmak zorunda değildir. Kısa bile olsa tutarlı ve önceden planlanmış olmalıdır.

• *Eylem araştırması bir kuramla ilişkili olabilir:* Bulguların bir kuramla ilişkilendirilmesi araştırmanın daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Çeşitli kurumların birlikte tema alındığı uygulamaların da incelenmesi söz konusu olabilir.

• *Eylem araştırması nicel bir araştırma değildir:* Bu araştırma türünde herhangi bir şeyi kanıtlamaya gerek yoktur. En iyi şeyi belirlemek için birini diğeri karşılaştırmak

zorunda değilsiniz. Kontrol grubu, denenceler, bağımlı ve bağımsız değişkenler olmadığı için eylem araştırması nicel araştırma özelliklerini göstermez. Amaç anlamak ve çözüm bulmaya çalışmaktır.

Eylem Araştırmasının Türleri

Bogdan ve Biklen (2003) eylem araştırmasını "sosyal değişimi sağlamak amacıyla sistematik olarak bilgi toplama süreci" olarak tanımlamakta ve eylem araştırmasını *"katılımcı eylem araştırması"* ve *"politik eylem araştırması"* olarak ikiye ayırmaktadır. Katılımcı eylem araştırmasını, bir kurum ya da program içerisinde çalışan katılımcıların değişimin uygulanması için önerilerde bulunmak amacıyla bir araştırma tasarlamak ve uygulamak; politik eylem araştırmasını ise kişilerin sosyal değişimini sağlamak amacıyla yapılan araştırmalar olarak görmektedirler. Kısacası birinci türde katılımcılar değişimi sağlamak için öneriler elde etmeyi, ikincisinde ise araştırmacı doğrudan değişimi sağlamayı amaçlamaktadır (Akt. Kuzu, 2005, s.30).

Eylem araşatırması modelleri bazı kaynaklarda *işbirlikli eylem araştırmaları* (Collaborative Action Research) (Ferrance, 2000; Morton, 2005) bazı kaynaklarda ise *katılımlı eylem araştırmaları* (Participatory Action Research) olarak adlandırılmaktadır (Leff, Costigan ve Power, 2004; Akt. Uzuner, 2005).

Kaynaklarda farklı eylem araştırması türlerine rastlamak mümkündür. Eylem araştırmasının bireysel olarak sınıf bazında, birkaç sınıfı kapsayarak grup halinde ve okul çapında veya bölgesel nitelikte ise takım halinde yapılabilmektedir (Ferrance, 2000, s.3).

Berg (2001) farklı yaklaşımları bir araya getirerek eylem araştırmasını "teknik/bilimsel/işbirlikçi eylem araştırması", "uygulama/karşılıklı işbirliği/tartışma odaklı işbirliği eylem araştırması" ve "özgürleştirici/geliştirici/eleştirel eylem araştırması" olarak üç gruba toplamıştır. Aşağıda bunlara kısaca değinilmiştir (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2005, 296).

Teknik/bilimsel/işbirlikçi eylem araştırması**;** Bu yaklaşımda, daha önceden belirlenmiş bir kuramsal çerçeve içinde bir uygulamanın test edilmesi veya değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Yaklaşım, uygulama sürecini betimlemeye çalışır. Kuramsal çerçeveye hakim olan bir araştırmacı rehberliğinde uygulayıcı yeni bir yaklaşımı uygulamaya koyabilir ve bu süreç araştırmacı tarafından analiz edilerek uygulamaya yönelik bir değerlendirme yapılabilir. Uygulama sürecinde uygulayıcı ve

araştırmacı arasında sıkı bir etkileşim vardır. Uygulamada karşılaşılan sorunlar araştırmacıya iletilir ve araştırmacı uzmanlığı dahilinde çözüm yollarını uygulayıcıya aktarır. Uygulayıcı öneriler doğrultusunda uygulamaya devam eder.

Uygulama/karşılıklı işbirliği/tartışma odaklı eylem araştırması; Araştırmacı ve uygulayıcı bir araya gelerek uygulamada ortaya çıkan olası sorun alanlarını, bu sorunlara neden olan olası etmenleri ve olası müdahale yollarını saptarlar. Yaklaşım, uygulamayı geliştirmeye yönelik olduğundan "uygulama odaklı eylem araştırması" olarak da bilinir. Bu yaklaşım "Teknik/bilimsel/işbirlikçi" yaklaşıma göre daha esnektir. Araştırmacı ve uygulayıcı arasındaki etkileşim araştırmanın seyrini değiştirebilir. Ancak, bu seyir değişikliği sistematik veri toplanmasını zorlaştırabilir.

Özgürleştirici/geliştirici/eleştirel eylem araştırması; Bu yaklaşımda uygulayıcıya yeni bilgiler, beceriler ve deneyimler kazandırılması ve uygulayıcının kendi uygulamalarına karşı eleştirisel bakış açısı kazanması amaçlanmıştır. Böylelikle, uygulayıcı kendi uygulamalarını bir problem çözme süreci olarak görecek ve sürekli olarak bu süreç içinde kendi rolünü sorgulayacaktır. Aynı zamanda, uygulamalarına eleştirel bir gözle bakabilme anlayışını geliştirebilecek ve uygulamada sık sık karşılaşılan sorunlara ilişkin rasyonel açıklamalar getirebilecektir.

Eylem Araştırmasını Uygulama Süreci

Eylem araştırmaları sorunla ilgili bilgi toplamayı, kaynak taramayı, sorunu çözücü eylemlerle gelişmeyi ve iyileşmeyi sağlamak amacıyla döngüsel bir desenle gerçekleştirilir. Bu basamakların bazılarını çeşitli zamanlarda tekrarladığınızı veya farklı sıralamalarla yaptığınızı fark edebilirsiniz. Araştırma sürecinde gerçekleştirilen sistematik toplantılarda ortaya çıkan sorular incelenir. Kişiler konuyla ilgili düşüncelerini, bilgilerini, sorulara önerdikleri çözümlerini ve sonuçlarını paylaşırlar. Bu yolla arşatırmanın amaçlarını gerçekleştirmek için yeni eylem planları tasarlanır (Mills, 2003; Akt. Uzuner, 2005). Eylem araştırmasının bu aşamaları doğrusal bir yapıya sahip değildir; gerektiği taktirde bazı aşamaları çıkartılabilir yeri değiştirilebilir veya gerektiği durumlarda bazı aşamaları tekrarlanabilir (Kuzu, 2009).

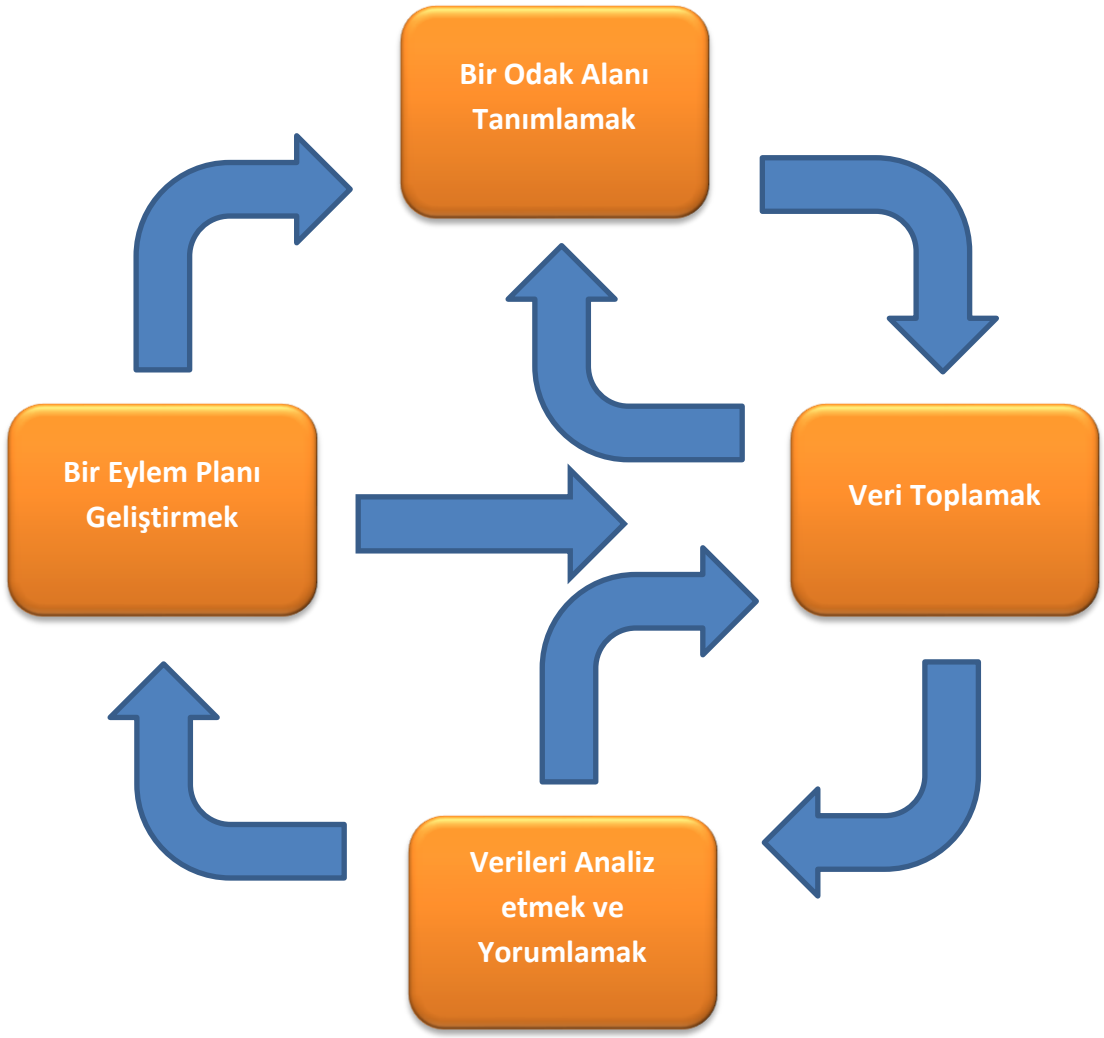

Şekil 5: Eylem Araştırmalarının Diyalektik Döngüsü

Kaynak: Mills, 2003; akt. Uzuner, Y., Icden, G., Girgin, U., Beral, A., & Kircaali-Iftar, G. (2005). An Examination of Impacts of Text Related Questions on Story Grammar Acquisition of Three Turkish Youths with Hearing Loss. *International Journal of Special Education*, *20*(2), 111–121.

Yüksek öğretimde eylem araştırması üzerine hazırladığı kitabında Norton (2009) bu tür eylem araştırması desenleme aşamalarını ele almış ve pedagojik eylem araştırması için önerdiği beş döngüyü ayrıntılı olarak tartışmış ve pedagojik eylem araştırmasının döngülerini şu şekilde tanımlamıştır:

1- sorunu tanımlama
2- sorunu çözme yolları üzerine düşünme

3- düşünceleri eyleme dönüştürme
4- çıktıları değerlendirme
5- uygulamayı değiştirme

Odaklanılacak Alanın Belirlenmesi

Yıldırım ve Şimşek'e (2005) göre bir sınıf ya da bir uygulama ortamında uygulayıcıyı rahatsız eden bir durum, geliştirilmesi gereken bir süreç ya da yeni bir yaklaşımı deneme, eylem araştırmasının olası konu kaynakları arasında yer alır. Bu araştırmada, odak alanın belirlenmesinde ilgili alan yazının taranması ile araştırmanın gerçekleştirileceği ortam belirlenmiştir.

Teknolojik gelişmelerle birlikte görsel uyarıcıların ön plana çıktığı günümüz dünyasında, imgelerin, teknolojinin olanaklarıyla yeniden üretimi, sosyal yaşamı olduğu kadar sanatı, sanatın anlamını ve üretimini de değiştirip dönüştürmektedir. Eski kesinliklerin ortadan kalktığı, anlamın belirsizleştiği, yerleşik doğrulara ve referans noktalarına daha az bağlı kalınan bu dönemde; herşeyin net çizgilerle birbirinden ayrıldığı yapısalcı modernizm yerini, temsili sınırların melezleştiği ve herşeyin kültürel performans, kimlik ve politik temsil biçimlerine dönüştüğü postmoden bir kültüre bırakmıştır. Böylesine kökten bir biçimde değişen ekonomik, sosyal ve teknolojik bir düzlemin üzerinde öğrencilerin gündelik yaşamlarında meydana gelen parçalanma ve belirsizlikler teorisyenleri bu konuda eğitimde klasik anlayışın dışına çıkıp farklı teoriler geliştirmeye itmiştir. Bu dönemde postmodern dünyanın bir gereği olarak eğitim geleneksel disiplinlerden uzaklaşıp, medya çalışmaları, toplum ve teknoloji, popüler kültür gibi konuların işlendiği daha disiplinlerarası alanlara yerleştirilmeye çalışıldı.

Bu durum sanat eğitiminin klasik kalıplarından çıkartılmasını gerekli kılmıştır. Fakat günümüzde sanat eğitiminin, sanatın elitist tanımlarıyla sınırlı kalmış ya da 60'lar sonrası sanat akımlarına ulaşmamış olması ve pratik anlamda da teknik beceriye dayalı olması öğrencilerin eğitim ortamında günümüz şartlarını yakalayamamasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla bu durum sanat eğitiminde, öğrencilerin sosyal yaşamlarını da kapsayacak şekilde medya, popüler kültür, film, reklam, televizyon, internet ve hatta alışveriş merkezleri ve diğer kültürel üretim aygıtlarına da yer vererek daha disiplinlerarası, kültürlerarası bir eğitim anlayışını gerektirmektedir.

Yazılı, işitsel, görsel ifade biçimlerinin medya, popüler kültür, film, reklam, televizyon, internet ve hatta alışveriş merkezleri ve diğer kültürel üretim aygıtları

üzerinden nasıl üretildiği, organize edildiği ve dağıtıldığı, bu alanları sorgulama ihtiyacı doğurmuştur. Bu durum eğitim alanında disiplinlerarası bir eğitim anlayışıyla birlikte eleştirel pedagoji ve kültürel çalışmaların kullanımını zorunlu kılmıştır. Bu durum sanat eğtitimi alanda görsel kültür eğitimiyle çözümlenmeye çalışılmıştır.

Bu bağlamda, görsel kültür eğitiminin sanat eğitiminde nasıl gerçekleştirilebileceğini ayrıntı bir biçimde ortaya koyacak çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu doğrultuda eylem araştırması yöntemiyle yapılması kararlaştırılan araştırmada, görsel kültürün yapısı göz önünde bulundurularak yapılandırmacı eğitim anlayışı, disiplinlerarası öğrenme ve eleştirel pedagoji yaklaşımlarından yararlanılarak eylem planları oluşturulmuştur.

Christoph Wulf (2010, s. 155-156) eleştirel teori ve yapılandırmacı yaklaşımı temel alan ve yeni bir eğitsel pratik ortaya koymaya çalışan araştırmalar için eylem araştırmasının uygun bir yol olacağını şu sözlerle aktarmıştır:

> "Bir eleştirel eğitim teorisinin bu yapısal boyutlarının açılması eleştirel teorinin merkezi kavramlarından türetilen amaçların tanımlanması ve bunların başarılması için uygun stratejilerin geliştirilmesi ile başlar. Amaç sadece eleştirellik değil, aynı zamnda eğitimsel pratiğin geliştirilmesidir. Aslında, eleştirel ve yapılandırmacı eğitim teorileri için bir amaç olarak pratiğin gelişmesi meşruluk kazanmıştır. Bu her şeyden önce eğitim katmanlarının eylem araştırması alanında başarılmıştır. Yeni bir eğitsel pratik için yollar, eylem araştırması ile bulunabilir. Uygulamacılara kendi işlerini geliştirmeleri için yardım edilebilir. Eylem araştırmasının merkezi amacı sadece uygulama alanının makro sosyal yapılara bağımlı olduğunu gösteren analizler değil, aynı zamanda uygulamaların yapısal olarak geliştirilmesidir. Bu amaca erişmek için, buna bağlı eleştirel ve yapılandırmacı eğitim teorisi ve müdehale incelemeleri uygulamacıların eylem zeminlerine yöneltilir".

Araştırmada, odaklanılacak alanın belirlenmesinden sonra araştırma soruları oluşturulmuş ve böylece yanıtlanması istenen durumların alana olan katkıları sorgulanmıştır. Sonraki süreçte araştırmanın hangi üniversite ve hangi sınıf düzeyinde gerçekleştirleceği üzerine gerekli araştırmalar yapılmıştır.

Araştırmacının Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde görev yapıyor olmasından dolayı araştırmanın bu üniversitede yapılmasına karar verilmiştir. Araştırmacı, odaklandığı konunun uygulamasına yönelik sınıf düzeyi belirleme

sürecinde, görsel kültür eğitiminin daha verimli sonuçlanacağı düşüncesiyle araştırma, daha önceden çağdaş sanat, sanat eleştirisi gibi dersleri almış son sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir.

Eylem Araştırmasında Veri Toplama ve Çözümleme Süreci

Eylem araştırmasında derinlemesine görüşmeler, katılımcı gözlemler, örnek olaylar ve hikaye tarzı anlatımlar tercih edilmektedir. Dokümanlar; katılımcıların problemlere ilişkin derinlemesine ve detaylı açıklamalarından, alan notlarından, fotoğraflardan, filmlerden ve teyp kayıtlarından oluşmaktadır. Eylem araştırmalarında geçerlik, çoklu görüş açıları sağlandığında gerçekleşir (Akt. Köklü, 2001,36).

Eylem araştırmasının eğitim alanındaki en önemli amacı, eğitim alanında ortaya çıkan gerçekleri sistematik olarak anlamak ve onu değiştirerek geliştirmeye çalışmaktır. Genel olarak nitel araştırma şemsiyesi altında görülen eylem araştırması, bu amacına ulaşmak için aslında hem nitel hem de nicel araştırma içerisinde bulunan veri toplama yöntem ve tekniklerinden de yararlanabilmektedir (Kuzu, 2005, s.32).

Eylem araştırmasının sistematik bir süreç olması nedeniyle veri toplamaya başlamadan önce, araştırma soruları da göz önünde bulundurularak eylem planı oluşturulmuştur. Konuyla ilgili incelemeler yapılmış ve etkinlik planları hazırlanmıştır. Sonrasında gerçekleşen uygulama sürecinde dersler video kamera ile kaydedilmiştir. Araştırmacı tarafından uygulama boyunca düzenli olarak yansıtıcı günlük tutulmuştur. Bu kayıtlar araştırmacı tarafından, öğrencilerin çalışma örnekleri, öğrenci günlükleri ve yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen öğrenci görüşleri ile desteklenmiştir. Uygulamalar, haftalık video kayıtları, öğrenci çalışma örnekleri ve yansıtıcı günlüklerden elde edilen veriler geçerlilik komtesi toplantılarında değerlendirilmiştir. Toplanan verilerden, komite üyelerinin önerilerinden ve ilgili kaynak taramalarından elde edilen bilgilerle yeni eylem planları hazırlanmıştır. Bu süreçte gerçekleştirilen geçerlilik komitesi toplantıları da kayıt altına alınmış, araştırma sürecinde planlanan yeni eylem planları uygulanırken, veri toplanmaya devam edilmiştir.

Araştırma kapsamında hazırlanan eylem planı, sosyal, kültürel, politik konular ve bunların görsel kültüre, sanat üretimlerine yansımaları sınıf tartışması şeklinde gerçekleşmiştir. Sanatçıların sosyal bağlantılarını ortaya koymak açısından çağdaş sanat üretimleri incelenmiştir. Sanatçı videoları, televizyon reklamları, magazin dergileri gibi

dokümanlar incelenerek popüler görsel metinler analiz edilmiştir. Bu çalışmalar öğrencilerin aktif katılımı ve sınıf tartışmaları şeklinde ilerlemiştir. Bu tartışmalar sırasında öğrenciler sosyal içerikli bazı konulara yönlendirilerek (ayrımcılık, şiddet ve savaş, tüketim kültürü, yaşam şartları, bedenin kullanımı vb.) işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlayacak etkinlikler planlanmıştır. Bu doğrultuda öğrenciler kavram haritası oluşturmuşlardır. Bu aşamalardan sonra sanat ürünü oluşturma aşamasına geçilmiştir. Bu süreçte öğrencilerle üç tane yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiş. Dersler videoya kaydedilmiş, öğrenci ve araştırmacı günlükleri tutulmuştur.

Eylem Planının Geliştirilmesi

Konuyla ilgili alan yazın incelenmiş ve bu doğrultuda görsel kültür eğitimine yönelik yöntem ve uygulamalar belirlenmiştir. İlgili alanyazında yapılandırmacı yaklaşım, eleştirel pedagoji, disiplinlerarası öğrenme görsel kültür uygulamalarının temel bileşenleri olarak belirtildiği görülmüş ve olası eylem planı bunlar dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Araştırmanın eylem planı toplamda 3 etkinlik olarak hazırlanmıştır. İlk 6 haftalık süreçte "Görsel Kültürü haritalandırmak" etkinliği gerçekleştirilmiş ve bu süreçte işbirliğine dayalı kavaram haritası uygulaması gerçekleşmiştir. Sonraki 2 hafta gerçekleşen "Uygulamada Görsel Kültür" etkinliği ile öğrenciler sanatsal üretimlerini gerçekleştirmişlerdir. Son 3 haftalık sürede "Yamuk Bakmak" etkinliği kapsamında farklı alanlardan konuklarla desteklenen uygulama gerçekleşmiştir.

Araştırmanın eylem planı uygulamanın gerçekleşeceği 11 haftalık süreyi kapsayacak bir ders izlencesi şekilde, alan uzmanlarının da görüşü alınarak hazırlanmıştır. Ders izlencesinin uygulama sürecinde karşılaşılan problemlere çözüm aranmasını kolaylaştıracak esnek bir yapıda olmasına özen gösterilmiştir.

Ortam

Eylem araştırmasında araştırmanın gerçekleştirildiği ortam, uygulama sürecini ve sonuçlarını etkileyen etmenlerden biridir. Bu araştırmada, uygulama aşaması Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde, resim anasanat atölye dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Araştırma 2012-2013 Güz ve

Bahar Döneminde Anasanat Atölye dersini alan 4. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir.

Uygulanan dersler sınıf tartışmaları üstüne kurulu olduğu için, öğrencilerin derse katılımlarını arttıracak, düşünce ve fikirlerini rahatlıkla ortaya koyabilecekleri bir ortam sağlanmıştır. Sınıf tartışmalarında öğrencilerin birbirlerinin tepkilerini görebilmeleri ve duyabilmelerini sağlamak, aynı zamanda projeksiyonu da rahatlıkla görebilmelerine yardımcı olmak adına öğrenci sıraları "U" biçiminde düzenlenmiştir.

Araştırma sürecinde "Medya ve Görsel Kültür" dersinde gerçekleşen dergi incelemesi gibi uygulamalarda, sınıf düzeni bu uygulamaya uygun olacak şekilde düzenlenmiştir. Bu düzenlemede öğrencilerin dergilere rahat ulaşmasını saptamak ve birbirleriyle olan etkileşimlerini arttırmak için öğrenci masaları birleştirilerek büyük bir masa oluşturulmuş ve öğrenciler bu masayı çevreleyecek şekilde oturmuşlardır.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını 2012-2013 öğretim yılı Güz ve Bahar dönemi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde resim anasanat atölye dersini alan dordüncü sınıf öğrencileri ve bu dersi yürütecek olan öğretim elemanı olarak araştırmacı oluşturmaktadır. Görsel kültür çalışmalarının sanat eğitimine nasıl dahil edilebileceği üzerinde durulan bu araştırmada lisan öğrenimine devam eden öğretmen adaylarıyla çalışılması uygun görülmüştür. Araştırma Anasanat Atölye dersine devam eden 12 öğrenciyle birlikte çalışılmıştır. Araştırmada öğrencilerin gerçek adları kullanılmamış bunun yerine araştırmacı tarafından belirlenen isimlerle çalışılması uygun görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Eylem araştırmalarında araştırmaya başlamadan önce hangi verilerin toplanacağı ve bu verilerin hangi sıklıkla ve hangi veri toplama teknikleriyle toplanacağı, problemin doğasına uygun olarak araştırmacı ya da çalışma grubu tarafından belirlenir. Eylem araştırmasında, hem nitel hem de nicel araştırma içerisinde bulunan veri toplama yöntem ve tekniklerinden de yararlanmak mümkündür (Kuzu, 2005). Bu araştırmada araştırma problemini yanıtlamak için, video kayıtları, yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacı günlüğü ve öğrenci günlükleri, öğrenci çalışma örnekleri ve döküman incelemesi gibi veri toplama araçlarından faydalanılmıştır. Sistematik bir yapıya sahip

olan eylem araştırması sürecinde veri toplamaya başlanmadan önce eylem planı oluşturulmuştur.

Araştırmada, 3 yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştrilmiştir. Bu görüşmelerin ilki 10 Aralık 2012, ikincisi 03 Ocak 2013 ve sonuncusu 02 Mayıs 2013 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sorularını yanıtlamak için gerekli olan veriler, araştırma sürecine etkin olarak katılan araştırmacı, öğrenciler, geçerlilik komitesinden gelen değerlendirmelerden elde edilmiştir.

Ürün Değerlendirme Formu

Araştırma süresince öğrencilerin sanatsal çalışmaları, alan uzmanlarıyla incelenmiş ve görsel kültür çalışmalarının öğrenci üretimlerine olan yansıması, araştırma soruları dikkate alınarak hazırlanan ürün değerlendirme formu (EK E) aracılığıyla uzmanlarla birlikte değerlendirilmiştir. Araştırma sorularından *"Öğrencilerin, sosyal olaylara karşı farkındalığı sanatsal üretimlerine nasıl yansımaktadır?"* sorusu çeçevesinde, önceden belirlenen hedefler doğrultusunda 11 maddeden oluşan ürün değerlendirme formuyla öğrenci çalışmalarının, önceden belirlenen hedeflerle örtüşüp örtüşmediğini saptamak için 3 alan uzmanının görüşü alınmıştır. Değerlendirme formu doğrultusunda toplanan ve analiz edilen veriler yorumlanmıştır.

Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumu

Eylem araştırmasında analiz, veri toplama ile eşzamanlı olarak yürütülür. Toplanan verilerin analizi, araştırmaya konu olan uygulamanın anlaşılmasına yardımcı olur. Bu araştırmada verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasında "içerik analizi" kullanılmıştır. Merten'e göre içerik analizi; sosyal gerçeğin yazılı/açık içeriklerinin özelliklerinden içeriğin yazılı/açık olmayan özellikleri hakkında çıkarımlar yapmak yoluyla sosyal gerçeği araştıran bir yöntemdir (Akt. Gökçe, 1995, s.24). İçerik analizinde amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu analiz yöntemi ile verilerin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi ve tanımlanması amaçlanmaktadır. İçerik analizi yönteminde, birbirine benzeyen veriler tema ve kategoriler çerçevesinde bir araya getirilerek anlaşılır bir biçimde üzenlenir ve yorumlanır. Elde edilen verilerin işlenmesi, verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların

düzenlenmesi ve bulguların yorumlanması şeklinde dört aşamada gerçekleşir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Bu araştırmada verilerin analizi; verilerin toplanma sürecindeki analizler ve veriler toplandıktan sonra yapılan analizler olarak iki aşamada gerçekleşmiştir. Verilerin toplanma sürecindeki analizler makro ve mikro düzeyde yapılmıştır. Veriler toplandıktan sonraki analizler ise mikro analizler olarak gerçekleşmiştir.

Anasanat Atölye dersinde görsel kültür çalışması olarak gerçekleşen araştırma kapsamında üç temel etkinlik ve bu etkinliklere bağlı uygulamalar gerçekleştirilmiş, bu süreçte öğrencilerle toplam üç yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler betimsel indeks formlarına aktarılmış ve her satıra bir numara verilerek, araştırmacı yorumu bölümüne ilgili yorumlar yazılmıştır. Bu aşamada verilerin hangi temalar altında toplanacağı belirlenmiştir. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler bir uzman tarafından onaylanmıştır. Araştırmanın video kayıtlarının dökümü yapılmış ve bu süreçte dökümlerin doğrulanması için alan uzmanlarından yardım alınmıştır. Video kayıtları için temsili CD ve değerlendirme formu hazırlanmıştır, elde edilen veriler için uzman görüşü alınmıştır. Öğrencilerin sanatsal üretimleri döküman incelemesi yoluyla, ürün değerlendirme formu hazırlanarak (EK E) uzman görüşüne sunulmuştur.

İkinci aşamada elde edilen verilerin hangi temalar altında toplanacağının belirlenmesi amacıyla araştırma sorularından yola çıkılarak kodlamalar gerçekleşmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formları, video dökümleri ve günlüklerdeki verilerin düzenlenmesi aşamasında *Maxqda* parogramından yararlanılarak kodlamalar yapılmış, alt temalara ve kategorilere ulaşılmıştır. Elde edilen kodlar uzman tarafından kontrol edilmiştir. Araştırmacı ve bir uzman tarafından ayrı ayrı yapılan bu kodlamalarda fikir birliğine varılmıştır.

Tüm veriler araştırma soruları bağlamında ele alınmış ve analizleri yapılan tüm veriler gerekli görüldüğünde alıntılara yer verilmiştir. Bulguların yazılmasında diğer veri toplama araçlarından elde edilen verilerden doğrudan alıntılara yer verilerek yararlanılmıştır. Bu araştırmada, tüm veri toplama araçlarından elde edilen verilere ilişkin olarak araştırmacı kendi görüşlerini de yansıttığı yorumlara yer vermiştir.

Eylem Araştırmasında Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Eylem araştırmasının geçerlik ve güvenirliği, nicel araştırmalarda olduğundan çok farklı şekilde ele alınmaktadır. Nicel araştırmalarda görülen iç geçerlilik, dış geçerlilik, güvenirlik ve nesnellik eylem araştırmalarına doğrudan uygulanamaz, çünkü eylem araştırmaları yerel bazda gerçekleştirilir, verileri kendine özgüdür ve bağlamsaldır. (Guba, 1981. Akt. Mills, 2003).

Araştırmada geçerlik ve güvenirliği sağlamak amacıyla inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik yöntemlerinden yararlanılmıştır. İnandırıcılık kapsamında elde edilen bulguların gerçekliğine, süreçlerin birbirleriyle tutarlı olmasına, nesnel bir yaklaşımla verilerin toplanıp sonuçların ortaya konulmasına çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.265). Aktarılabilirlik kavramının benimsenmesi ile araştırmayı okuyan bireylerin benzer ortamlara ve süreçlere ilişkin bir anlayış oluşturması, kendi uygulamalarına daha deneyimli ve bilinçli yaklaşmalarınının sağlanması amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 270). Tutarlık kapsamında, veri toplama araçlarının oluşturulması, verilerin toplanması, veri analizi ve raporlaştırma aşamalarında benzer süreçlerde benzer yaklaşımların uygulanmasına çalışılmıştır. Araştırmanın ham verileri, analiz süreci ve kodlamaları, oluşturulacak geçerlik komitesinin teyit amaçlı değerlendirme yapmasına olanak sağlayacak şekilde düzenlenerek kayıt altına alınmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 272).

Araştırmanın verileri 1 Ekim 2012 – 4 Nisan 2013 tarihleri arasındaki 11 haftalık sürede toplanmıştır. Araştırmada veriler öğrencilerle birlikte oluşturulmuş, önceden belirlenen bir formata göre veri toplanmamıştır. Eylem araştırması sürecinde uygulamaların sürekli olarak denetim altında tutulabilmesi için 3 alan uzmanından oluşan bir geçerlilik komitesi oluşturulmuştur. Geçerlilik komitesi her hafta işlenen Görsel Kültür uygulamasının ardından düzenli olarak toplanmıştır. Bu toplantılarda, uygulamaya ilişkin videolar izlenmiş, uygulamalara ve problemlere ilişkin görüş ve öneriler paylaşılmıştır. Geçerlilik komitesinde alınan kararlar eylem döngüsünde etkili olmuştur. Bu aşamada komite toplantılarında alınan ses kayıtlarından yapılan dökümlerden faydalanılmıştır.

Görsel kültür çalışmalarının sanat eğitimine nasıl dahil edilebileceği sorusunu cevaplamaya çalışan araştırmacı, benzer soruları cevaplamaya çalışanların, bu

araştırmadan en etkili şekilde yararlanabilmeleri için sürecin kolay ve anlaşılır bir dille aktarılmasına özen göstermiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde eledilen bulgular ve yorumlara yer verilmektedir. Araştırma sürecinin içerik analizi için, görüşmeler, video kayıları, araştırmacı ve öğrenci günlükleri, öğrenci çalışmaları araştırma soruları kapsamında incelenmiştir. Araştırma sürecinin içerik analizinin yapılması, oluşturulan temaların araştırma sorularıyla ilişkilendirilmesi ve ulaşılan bulgular çerçevesinde yorumlar yapılması biçiminde yapılandırılmıştır. Araştırma soruları, alan uzmanlarının görüşlerinden de yararlanılarak elde edilen bulgularla birlikte yorumlanmıştır.

Araştırmanın ilk sorusu olan *"Görsel kültür çalışmaları sanat eğitimine nasıl dahil edilebilir?"* sorusu ile *"Öğrencilerin, imajların sosyal ve kültürel işlevlerine karşı farkındalığının sağlanmasında görsel kültür çalışmalarından ne şekilde yararlanılabilir?"* sorusuna uygulama sürecinin üç aşamasında da yanıt aranmaya çalışılmıştır. *"Öğrencilerin, sosyal olaylara karşı farkındalığı sanatsal üretimlerine nasıl yansımaktadır?"* sorusunun yanıtı ise uygulamada görsel kültür etkinliğinin bulguları içerisinde yorumlanmıştır. Bu kapsamda araştırma soruları göz önünde bulundurularak, önceden belirlenen hedefler dahilinde hazırlanan ürün değerlendirme formu 3 uzmanın görüşüne sunularak yorumlanmıştır.

Araştırma bulgularının sunumunda, görsel kültür çalışmalarının sanat eğitimine dahil edilmesine yönelik gerçekleştirilen etkinliklerin planlama ve uygulama sürecine ilişkin yapılan içerik analiz ile araştırma soruları dikkate alınarak "Kavramlarla Görsel Kültür Dersinde Geçen Sınıf Tartışmasına İlişkin Bulgular" , "Görsel Kültürü Haritalandırmak Etkinliğine İlişkin Bulgular" , "Uygulamada Görsel Kültür Etkinliğine İlişkin Bulgular" , "Görsel Kültür Çalışmasına İlişkin Bulgular" olmak üzere 4 tema oluşturulmuştur. "Yamuk Bakmak" etkinliğinin bulguları "Görsel Kültür Çalışmasına İlişkin Bulgular" teması altında değerlendirilmiştir. Bulguların sunumunda öncelikle tarih sırasına göre hafta hafta ders süreçleri anlatılmış, sonrasında bulgulara yer verilmiştir.

Araştırma sorularından yola çıkılarak yapılandırılan temalar ve bu temalarla ulaşılan alt temalar aşağıdaki şemada özetlenmiştir.

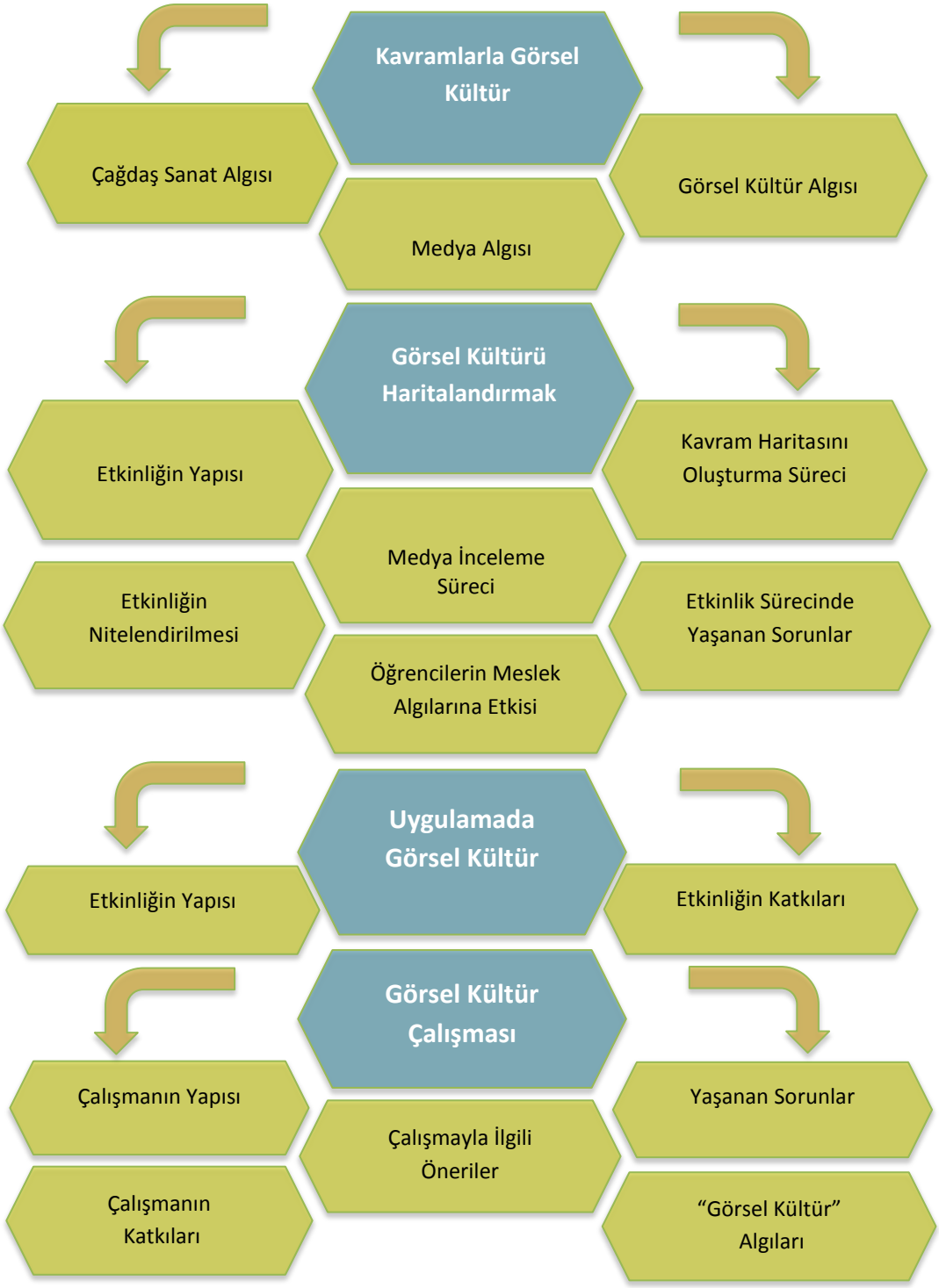

Şekil 6: Uygulama Sürecinde Verilerin Analizinden Ulaşılan Temalar ve Alt temalar

Araştırmanın Uygulama Öncesi Süreci

Araştırmanın uygulama öncesi sürecinde ders içeriğinin oluşturulması üzerinde durulmuştur.

Ders İçeriğinin Oluşturulması

Görsel kültür çalışmasının içeriği oluşturulurken öncelikle; araştırmacının gözlemleri ve öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda ve aynı zamanda eylem araştırması yönteminin ruhuna uygun olarak, gerekli değişikliklerin yapılabileceği esnek bir program hazırlanmaya çalışılmıştır. Hazırlanan ders içeriğinde, öğrencilerin görsel kültürün ne olduğunu, sanat ve sosyal içeriklerle olan organik bağlarını kendilerinin farkedebilmesi ve yapılandırabilmesi temeline dayanan bir yapıda olmasına özen gösterilmiştir.

Görsel kültür çalışması ile öğretmen adaylarının, çevresindeki görselleri sosyo-kültürel bağlamda değerlendirebilmesi ve sorgulayabilmesi için, ders içeriğinin hazırlanmasında öğrencilerin eleştirel düşünme güçlerini ve ifade yeteneklerini geliştirecek içerikler eklenmiştir. Oluşturulan derste öğrencileri, eleştirel düşünmeye cesaretlendirici bir içerik hazırlanmaya çalışılırken, aynı zamanda öğrencilerin bu eleştirel süreci, sanatsal üretimlerine aktarabilecekleri içeriklere de yer verilmesine özen gösterilmiştir.

Aynı zamanda öğrencilerin günlük deneyimlerinden faydalanabilmeleri ve çağdaş sanat algılarını güçlendirebilmeleri için, günümüz popüler görsel kültürünü oluşturan, medyalar (dergiler, videolar, internet bağlantıları), çağdaş sanat (üretimler, sanatçılar) ve bunlar arasındaki ilişkileri eleştirel bir tutumla inceleyerek, deneyimlerini günlük yaşamlarına ve sanat üretimlerine taşıyabilmelerine yardımcı ders içerikleri dahil edilmiştir. Öğrencilerin, günümüz koşullarında her alanda bulanıklaşan sınırları ve bunun sonucunda oluşan karmaşıklığa bir çözüm getirebilmelerini sağlayacak ve günümüz popüler kültürünü anlamlandırmalarına yardım edecek, farklı disiplinlere açılımı sağlayan, disiplinlerarası bir eğitim anlayışı gözetilerek, ders içeriği oluşturulmaya çalışılmıştır.

Ders içeriği oluşturulurken, öğretmen adaylarının hem sınıf hem diğer ortamlarda birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı olacak, özgüvenlerini artıracak, iletişim becerilerini geliştirecek, problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerini artıracak,

derse aktif katılımlarını sağlayacak bir öğrenme yaklaşımı olan işbirlikçi öğrenme yöntemine yer verilmeye çalışılmıştır.

Esnek ve dengeli bir şekilde hazırlanmaya çalışılan ders programı ile görsel kültürün kapsamlı bir şekilde ele alınması, öğretmen adaylarını ileriki eğitim-öğretim deneyimlerinde onlara yardımcı olacaktır. Bu ders içeriği ile öğretmen adayları gelecekteki deneyimleri için daha entellektüel bir altyapıya ve eleştirel bir bakış açısına sahip olurken günümüz popüler kültürünü ve çağdaş sanatı anlamlandırabileceklerdir. Aynı zamanda gelecekteki sınıflarında bu deneyimlerden faydalanarak görsel kültürü öğretebilmelerini sağlayacak bir ders sunulmaya çalışılmıştır.

Ders İzlencesi

Hazırlanan ders izlencesi araştırmacının ve dersi alan öğrencilerin takip edeceği süreç ana hatlarıyla belirlenmiştir. İzlence esnek ve dengeli bir şekilde ve öğrencilerin kendi öğrenmelerini yapılandırabilecekleri bir şekilde hazırlanmıştır. 2012-2013 öğretim yılı Güz Dönemi ve Bahar Dönemi başında öğrencilerle paylaşılan izlence EK B'de yer almaktadır.

Ders izlencesi, dersin tanımı ve hedeflerini ve bu hedeflere ulaşmak için izlenecek süreci, araştırmacının dersin uygun bir şekilde işlenebilmesi için öğrencilerden beklentilerini, ders süresince kullanılacak kaynak ve medyalara ilişkin genel bilgileri içeren 11 haftalık taslak programı içermektedir.

Haftalara göre işlenecek konuların ve olası etkinliklerin gösterildiği program ana hatları ile belirlenmiş bir taslak halindedir. Gerektiğinde eylem planındaki değişikliklere, öğrencilerin katkı ve önerilerine cevap verebilecek şekilde hazırlanmıştır. Araştırma süresince ulaşılan yeni kaynaklar, edinilen bilgiler, karşılaşılan sorunlara getirilen çözümler sonucu oluşturulan yeni eylem planları ile ders izlencesi değişiklik göstermiştir. Araştırmanın uygulama aşaması sürecinde her hafta işlenen program Tablo 1 de görülen halini almıştır.

Tablo 1

Eylem Planındaki Değişikliklere Göre Yeniden Düzenlenen Ders Programı

Tarih	**Planlanan Dönem Programı**	**Gerçekleşen Dönem Programı**
1.Hafta: 1 Ekim 2012	Tanışma + Görsel Kültür Nedir? + "Birşey Söyle"	Tanışma + Görsel Kültür Nedir? + "Birşey Söyle"
2.Hafta: 8 Ekim 2012	Kavramlarla Görsel Kültür + İletişim Teknolojileri	Kavramlarla Görsel Kültür
3.Hafta:15 Ekim 2012	İmajlarla Görsel kültür + Görüntüleme Teknolojileri	İmajlarla Görsel kültür
4.Hafta: 12 Kasım 2012	Medya ve Görsel Kültür	Medya ve Görsel Kültür
5.Hafta: 26 Kasım 2012	Şehirde Görsel Kültür	Şehirde Görsel Kültür
6.Hafta: 03 Aralık 2012	Görsel Kültür ve Sanat	Sanatçı İncelemesi
7.Hafta:10 Aralık 2012	Uygulamada Görsel Kültür	Uygulamada Görsel Kültür
8.Hafta:17 Aralık 2012	Uygulamada Görsel Kültür	Uygulamada Görsel Kültür + Sunum
9.Hafta:25 Mart 2013		Reklam Analizi
10.Hafta:28 Mart 2013		Medya Analizi
11.Hafta: 4 Nisan 2013		İnternet ve Görsel Kültür

Ders Ortamının Hazırlanması

Görsel kültür dersi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde yer alan anasanat atöylesinde yürütülmüştür. Dersin işlenişi sırasında bilgisayar, projeksiyon, yazıcı, tarayıcı, kamera gibi teknolojiler en etkin kullanım

sağlanacak şekilde konumlandırılmaya çalışılmıştır. Projeksiyon öğrencilerin uygun gördüğü ve etkinliklerde gerektiği şekilde kullanılabilmesi için herhangi bir yere sabitlenmemiştir.

Araştırmanın Uygulama Süreci

Araştırmanın uygulama süreci, araştırmacının Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde çalışıyor olmasından dolayı komite kararıyla adı geçen üniversitede gerçekleştirilmiştir. Seçmeli ders olarak açılması planlanan görsel kültür dersi açılamadığından, araştırmanın uygulama süreci 2011-2012 Öğretim Yılı Güz dönemi ve 2012-2013 Öğretim Yılı Bahar döneminde açılan Resim Anasanat Atöyle dersinin ilk yarısı Görsel Kültür dersi olarak işlenmiştir. Görsel kültür eğitiminin Anasanat Atölye dersine katkı sağlayacağı düşünülmüş ve komite kararı ile bu ders kapsamında yürütülmesi uygun görülmüştür. Bu süreç, 1 Ekim 2012 - 4 Nisan 2013 tarihleri arasındaki 11 haftalık süreyi kapsamaktadır. 4. Sınıf öğrencileri için haftalık 8 saat olan Anasanat Atölye dersinin ilk 4 saatinde Görsel Kültür Çalışması olarak uygulanmıştır.

Uygulama süreci, araştırma, tartışma, uygulama ve değerlendirme aşamalarını kapsayacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte öğrencilerin eleştirel düşünme yeteneklerini arttıcı, birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı olacak, özgüvenlerini arttıracak, iletişim becerilerini geliştirecek, problem çözme becerisi kazandıracak, derse aktif katılımlarını sağlayacak bir öğrenme yaklaşımı olan işbirlikçi öğrenme yöntemine ve , farklı disiplinlere açılımı sağlayan, disiplinlerarası bir eğitim anlayışı gözetilmiştir. Uygulama sürecinde öğrencilerde daha kalıcı bir öğrenme sağlama düşüncesiyle teori ve pratiği birleştiren etkinliklerin planlanmasına özen gösterilmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin günlük deneyimlerinden faydalanarak sosyokültürel içeriklere dikkatlerini çekebilecek etkinlikler düzenlenmiştir. Günümüz popüler görsel kültürünü oluşturan medyalar, çağdaş sanat üretimleri, sanatçılardan faydalanılmıştır ve çağdaş sanat üretimlerini de kapsayan görsel kültür algılarını güçlendirebilmeleri ve bu deneyimlerini sanat üretimlerine taşıyabilmelerine olanak sağlayacak etkinlikler düzenlemiştir. Bu süreçte başlıca 3 temel etkinlik gerçekleştirilmiştir.

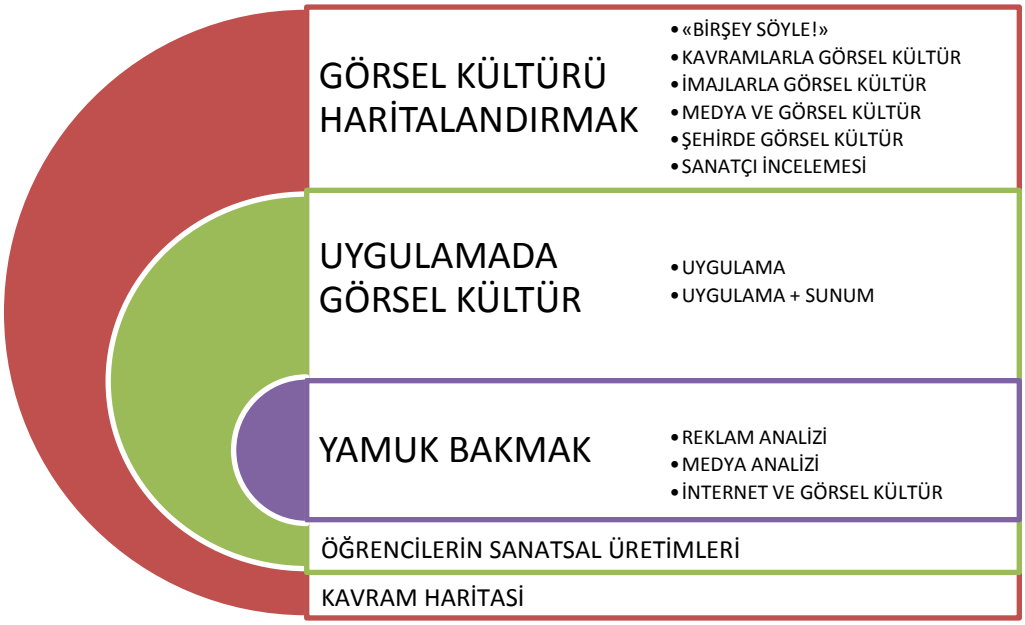

Şekil 7: Görsel Kültür Çalışması Kapsamında Gerçekleşen Etkinlikler

Görsel Kültürü Haritalandırmak Etkinliğinin Süreci

Araştırmanın temel etknliklerinden biri olan Görsel Kültürü Haritalandırmak etkinliği 01 Ekim 2012- 03 Aralık 2012 tarihleri arasındaki ilk 6 haftalık sürede gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın 1. Sorusuna yönelik *"Görsel kültür çalışmaları sanat eğitimine nasıl dahil edilebilir?"* sorusuna ilişkin olarak etkinlik kapsamında geliştirilecek olan kavram haritasını destekleyecek yapıda ders içerikleri geliştirilecek ve buna uygun sınıf ortamı ve pano oluşturulacaktır. "*Görsel kültür çalışmalarını sanat eğitimine dahil edilebilmesi için ne tür etkinlikler düzenlenebilir?"* sorusuna yönelik olarak araştırma, tarışma, sunum, karam haritası oluşturma basamakları izlenmiştir. "*Görsel kültür çalşmalarının sanat eğitimine dahil edilebilmesi için hangi öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılabilir?"* sorusuna yönelik olarak etkinlik çerçevesinde oluşturulan kavram haritası ile öğrenciler araştırma, eleştiri-tartışma, beyin fırtınası gibi süreçlerden faydalanmışlardır. Aynı zamanda öğrenciler, kavram haritasının oluşturulma sürecini işbirlikçi öğrenme yöntemiyle gerçekleştirmişlerdir.

Bu etkinlik çerçevinde başlanan kavram haritasının oluşturulma süreci 11 haftalık tüm eylem araştırması sürecine yayılarak devam etmiştir. Dolayısıyla Kavram haritası, araştırma süresince uygulanan tüm etkinliklere dair öğrencilerin işbirliğiyle

oluşturdukaları verilerden oluşan yapısından dolayı, araştırmacının bu süreçte ulaşmak istediği hedeflerin sonuçlarını değerlendirebileceği bir ortam oluşturmuştur.

Araştırmanın 2. sorusuna yönelik "*Öğrencilerin imajların sosyal ve kültürel işlevleine karşı farkındalığının sağlanmasında görsel kültür çalışmalarından ne şekilde yararlanılabilir?"* sorusuna ilişkin olarak etkinlik süresince yaşananlar açıklanmıştır. Araştırmanın 4. Sorusu olan "*Sanat eğitiminde görsel kültür çalışmalarının uygulanışı konusunda öğrencilerin görüşleri nelerdir?"* sorusuna ilişkin olarak, video kayıtları, görüşmeler, öğrenci ve araştırmacı günlükleri ve oluşturulan kavram haritası veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmanın 5. sorusuna yönelik *"gerçekleştrilen görsel kültür dersine yönelik uygulamalarda yaşanan sorunlar nasıl çözümlenebilir?* Sorusuna ilişkin etkinlik süresince yaşanan problemler ve geliştirilen eylem planı açıklanmıştır.

Uygulama sürecinin ilk etkinliği olarak 6. Hafta başlayan ve tüm uygulama sürecine yayılan "Görsel Kültürü Haritalandırmak" etkinliğinin işlem basamakları aşağıdaki şekilde görülmektedir.

Şekil 8: Etkinlik 1 Görsel Kültürü Haritalandırmak

Görsel Kültürü Haritalandırmak etkinliği aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 2

Görsel Kültürü Haritalandırmak Etkinliğinin Özeti

Tarih	**Ders Adı**	**Ders İçeriği**
1.Hafta **1 Ekim 2012**	**Görsel Kültüre Giriş**	Kendini ve Dersi Tanıtma + "Görsel Kültür Nedir?" + "Birşey Söyle!"
2.Hafta **8 Ekim 2012**	**Kavramlarla Görsel Kültür**	Kavramını Tanıtma + Kavaram haritası hakkında bilgilendirme
3.Hafta **15 Ekim 2012**	**İmajlarla Görsel kültür**	Görsellerin Paylaşımı + Tartışma + Kavram Haritası ile gerçekleşmeye başlayan "Görsel Kültürü Haritalandırmak" etkinliğinin başlaması
4.Hafta	**Medya ve Görsel Kültür**	Getirilen dergilerin *(Erkek dergisi, kadın dergisi, çocuk dergisi, gençlik dergisi, sanat dergisi vb.)* incelenmesi + sınıf tartışması

		+
12 Kaım 2012		“Görsel Kültürü Haritalandırmak” etkinliğinin devamı
5.Hafta		Getirilen görseller doğrultusunda sınıf tartışması
	Şehir’de Görsel Kültür	+
26 Kasım 2012		“Görsel Kültürü Haritalandırmak” etkinliğinin devamı
6.Hafta		sanatçı incelemesi doğrultusunda öğrencilerin sunumlarını gerçekleştirmesi
	Sanatçı İncelemesi	+
03 Aralık 2012		“Görsel Kültürü Haritalandırmak” etkinliğinin devamı

Araştırmanın uygulama süreci 11 haftayı içermektedir. Bu süreç işlenen dersleri, etkinliklerin uygulamaları ile öğencilerin sanatsal üretimlerin içermektedir. Haftalara göre işlenen konular için, önce özet bir tablo verilmiş, sonrasında ders işleniş süreci yorumlanmıştır. “Görsel Kültürü Haritalandırmak” etkinliği ilk 6 haftaya yayılmış olduğundan öncelikle bu haftalar içerisinde gerçekleşen ders işleniş süreci yorumlanacak sonrasında etkinliğin bulguları ve yorumlar paylaşılacaktır. İlk hafta derslerine ilişkin işleniş süreci aşağıda özetlenmiştir.

Tablo 3

Birinci Haftaya İlişkin Ders Süreci

1.Hafta: 1 Ekim 2012 - Görsel Kültüre Giriş
1.Ders: Kendini ve Dersi Tanıtma -Dersin yürütücüsü kendini ve dersi tanıtır. -Öğrenciler araştırmacıya kendilerini tanıtırlar.
2.Ders: Görsel Kültür Nedir? -Araştırmacı öğrencilere "Sizce Görsel Kültür Ne Olabilir?" sorusunu yönlendirerek tartışma ortamı yaratır. -Öğrenciler fikirlerini paylaşmaları için cesaretlendrilir. -Araştırmacı öğrencilerin tartışmaya katılımlarını arttırmak için sorular yöneltmeye devam eder.
3.Ders: Görsel Kültür Nedir? -Araştırmacı öğrencilerin "Sizce Görsel Kültür Ne Olabilir?" tartışmasına katılımlarını arttırmak için sorular yöneltmeye devam eder. -Öğrenciler fikirlerini paylaşmaları için cesaretlendrilir.
4.Ders: "Birşey Söyle!" -Araştırmacı öğrencileri gerçekleşecek olan sunum için bilgilendirir. -Öğrencilerden sunumda yer alan görseller için "Birşey Söyle!"meleri istenir. -Araştırmacı öğrencilerin söylediklerinden kavram listesi oluşturur. -Oluşan kavram listesi öğrencilere sunulur ve istedikleri kavramı bireysel yada gurup olarak seçebilcekleri belirtilir. -Öğrenciler kavramlarını seçer.
Genel Amaçlar ➢ Kavram olarak görsel kültürü anlamlandırabilme. ➢ Görsellik ve kültür kavramını sentezleyabilme. ➢ Bakmak ve görmek arasındaki ayrıcalığı ayırt edebilme. ➢ Gördüğünü tanımlama ve anlamlandırma algısını geliştirebilme. ➢ Görsel ifade biçimlerini tanıma ve yorumlayabilme. ➢ Görsel kültür kavramının tanımı ve kapsamı doğrultusunda kavramlar üretebilme.
Yöntem: Tartışma, Beyin Fırtınası.
Ödev: Seçtikleri kavramlar hakkında araştırma yapma.
Sonraki Derse Hazırlık: Seçtikleri kavramla ilgili sınıfa doküman getirmeleri istenir

1 Ekim 2012 tarihindeki ilk derste araştırmacı ve öğrenciler birbirleriyle tanışmıştır. Araştırmacı ders hakkında öğrencileri bilgilendirmiş ve sorularını yanıtlamıştır. Öğrenciler ders hakkında bilgilendirilirken, yapılandırmacı anlayış gereği ileriki derslerde yapılması planlananların onların istekleri, önerileri ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilebileceği hatırlatılmıştır. Araştırmacı öğrencilerin derse aktif katılımlarının çok önemli olduğunu vurgulamış, bu konuda onları cesaretlendirmiştir. Derste yararlanılacak kaynaklardan bahsedilmiş ve öğrencilerin de uygun olduğunu düşündükleri kaynakları paylaşabilecekleri belirtilmiştir.

İkinci derste öğrencilere "Görsel Kültür" terimini daha önce duyup duymadıkları sorulmuş, öğrencilerin tümünün daha önce duymadıklarını belirtmeleri üzerine, araştırmacı öğrencilere "Sizce Görsel Kültür Ne Olabilir?" sorusunu yönlendirerek tartışma ortamı oluşturmuştur. Bu konuya ilişkin araştırmacı, günlüğüne şu görüşleri yansıtmıştır:

> "Öğrencileri Görsel Kültür terimini daha önce duyup duymadıklarını sorduğumda çekinerek "Hayır" cevabını verdiler. Sonrasında ben daha "Sizce Görsel Kültür Ne Olabilir?" sorusunu yöneltmeden önce bazı öğrencilerin bunu kendi aralarında tartışmaya başladıklarını farkettim. Öğrencilerin bu konuda merak içinde olması önemliydi fakat üstlerindeki çekingenliği atmaları gerekiyordu. Öğrencilere bu konuda yardımcı olup samimi bir ortam yaratmak için onları beyin fırtınasına yönlendirdim. Fikirlerini sınıfla paylaşmalarını, doğru ya da yanlış cevap aramadığımızı ve kimsenin kimseyi yargılamayacağını, saçma diye bir fikrin olmadığını söyleyerek onları cesaretlendirmeye çalıştım. İlk başlarda tartışmalar genelde 3-4 öğrenci arasında devam etti. Zaman zaman bu sayı artış gösterdi ve sınıftaki herkesin en azından birkaç fikir ortaya atması iyi bir başlangıç sayılabilirdi (AG, 1 Ekim 2012)".

Dördüncü derste araştırmacı, öğrencileri sunum hakkında bilgilendirmiştir. Görsel medyadan toplanmış örnekler (steryotiplerden, popüler kültüre, sanat tarihinden, magazin kültürüne, tarihi olaylardan işaret ve semboller vb.) sunulmuş ve bu kapsamında öğrencilerden bu görseller hakkında *"Birşey Söyle!"*meleri, tahminde bulunmaları ve yorum yapmaları istenmiştir. Gerçekleştirilen sunum doğrultusunda ortaya çıkan kavramlardan öğrencilerin bazıları tek bazıları grup olarak kavramlarını seçmiş ve ayrıca yine öğrecilerle alınan karar doğrultusunda "sanat" kavramı ikinci kavram olarak tüm öğrencilere verilmiştir. Sonuç olarak gerçekleştirilen sunum doğrultusunda elde edilen kavram listesi aşağıdaki şeklini almıştır:

Tablo 4

Öğrencilerle Birlikte Oluşturulan Kavram Listesi

Kavramı seçen öğrenci sayısı	**Seçilen kavramlar**
2 Öğrenci	Medya ve Teknoloji
2 Öğrenci	Popüler Kültür
1 Öğrenci	Kadın
3 Öğrenci	Tüketim
1 Öğrenci	Tarih
2 Öğrenci	Reklam
1 Öğrenci	Moda
12 Öğrenci	Sanat

Derste gerçekleşen sunum ve kavramların seçilmesiyle ilgili araştırmacı günlüğünden şu görüşlere yer verilebilir:

> "Öğrenciler sunum gerçekleştirilirken derse biraz daha alışmış görünmekteydi fakat yine de ilk başlarda görseller hakkında birşeyler söylemede zorlandılar. Ayrıca bu uygulamayı 4. Sınıflarla gerçekleştirmek istememizin sebebi; bu öğrencilerin çağdaş sanat, sanat eleştirisi gibi dersleri daha önceden almış oldukları ve daha önceden edinmiş oldukları kültürel altyapının dersin işleyişine fayda sağlayacağı düşüncesiydi. Fakat sunum esnasında öğrencilerin, çağdaş sanat bilgilerinin çok sınırlı olduğu ve hatta bazı öğrencilerin çağdaş sanata karşı önyargılı olduklarını farkettim.
> (AG, 1 Ekim 2012)".

Öğrencilerden bir sonraki derse kadar seçtikleri kavram hakkında araştırma yapmaları istenmiş ve kavram haritasının işbirliği içerisinde hazırlanacağı hatırlatılarak, yaptıkları araştımada elde ettikleri verileri arkdaşlarıyla paylaşacakları belirtilmiştir. Ayrıca araştırma süresince elde ettikleri dökümanları sınıfa getirmeleri istenmiştir. Öğrencilere elde edecekleri dökümanları hakkında bir sınırlama olmadığı, kavramları

hakkında buldukları herşeyi (metin, fotoğraf, video, dergi vs.) sınıfa getirip paylaşabilecekleri belirtilmiştir.

Tablo 5

İkinci Haftaya İlişkin Ders Süreci

2.Hafta: 8 Ekim 2012 – Kavramlarla Görsel Kültür
1.Ders: Hazırlık -öğrencilere sırayla kavramları hakkında bulduklarını arkadaşlarıyla paylaşacakları belirtilir. - hazırlanmaları için süre verilir. -günlüklerine kısaca not almaları istenir.
2.Ders: Kavramlarını Tanıtma -Öğrenciler sırayla kavramları hakkında bulduklarını ve düşüncelerini paylaşır. -Diğer öğrenciler de fikirlerini paylaşmaları için cesaretlendrilir. -Araştırmacı öğrencilerin tartışmaya katılımlarını arttırmak için sorular yöneltir.
3.Ders: Kavramlarını Tanıtma -Öğrenciler sırayla kavramları hakkında bulduklarını ve düşüncelerini paylaşmaya devam eder. -Araştırmacı öğrencilerin tartışmaya katılımlarını arttırmak için sorular yöneltmeye devam eder. -Öğrenciler fikirlerini paylaşmaları için cesaretlendirilir.
4.Ders: Kavaram haritası hakkında bilgilendirme -Araştırmacı öğrencileri gerçekleşecek olan sunum için kısaca bilgilendirir. -Arştırmacı Kavram Haritası hakkında bilgilendirici sunumu gerçekleştirir. -Sonraki ders kavram haritasının yapımına başlanacağı belirtilir.
Genel Amaçlar ➢ Görsel kültür imajlarını değerlendirebilmek için kişisel bir kavramsal çerçeve geliştirebilme. ➢ Teknolojik gelişmeleri ve buna bağlı olarak değişen görselleştirme süreçlerini fark edebilme. ➢ Görsel kültür imajları doğrultusunda ırk, sınıf, toplumsal cinsiyet, kimlik gibi konularda fikir üretebilme.
Yöntem: Sunum,Tartışma, Beyin Fırtınası, Soru-cevap, Anlatım, Gösterme.
Ödev: Seçtikleri kavramlar hakkında araştırma yapma.
Sonraki Derse Hazırlık: Seçtikleri kavramla ilgli sınıfa döküman getirmeleri ve haritada kullanılmak üzere, seçmiş oldukları kavramın başlığını tasarlamaları istenir.

"Görsel kültür çalışmaları sanat eğitimine nasıl dahil edilebilir? Sorusuna ilişkin olarak planlanan derste, *"Ne tür etkinlikler düzenlenebilir?"* ve *" Hangi Öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılabilir?"* sorularına ilişkin cevaplar aranmıştır. Bu doğrultuda kavram haritası oluşturma aşamasına geçmek için ön hazırlıklar yapılmıştır. Bir önceki derste öğrencilerin seçmiş oldukları kavram hakkında araştırma yapmaları istemiş ve bu yolla *"Öğrencilerin imajların sosyal ve kültürel işlevlerine karşı farkındalığının sağlanmasında görsel kültür çalışmalarından ne şekilde yararlanılabilir?"* sorusuna ilişkin cevaplar aranmıştır. "*Günlük görsel deneyimlerine karşı nasıl farkındalık oluşturulabilir"* sorusuna ilişkin olarak öğrencilerin görüşlerinin alınmasına yönelik sunumlar gerçekleştirmeleri planlanmıştır. Bu süreçte araştırma sorusuna ilişkin soru-cevap yöntenmiyle öğrencilere sorular yöneltilmiştir.

Dersin 8 Ekim 2012 tarihindeki ikinci haftasında "kavramlarla görsel kültür" dersine geçilmiştir. İlk derste öğrencilere hazırlanmaları için vakit verilmiş, sonrasında günlüklerine notlar almaları istenmiştir. Bu süreçte öğrencilerin günlüklerine not alırken birbirlerinden yardım aldıkları gözlenmiştir.

Ders sonunda öğrencilerin günlüklerine almış oldukları notlar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 6

Kavramlarla Görsel Kültür Dersine İlişkin Öğrenci Günlüklerinin Özeti

8 Ekim 2012 – Kavramlarla Görsel Kültür-Öğrenci Günlükleri					
Öğrenci & Kavramı	**Kavramın sana neyi ifade ediyor?**	**Kavramınla ilgili görselleri hangi medyalardan buldun?**	**Günlük yaşantında kavramınla ilğili görsellerle nerelerde kaşılaşıyorsun?**	**Sence kavramınla sanat arasında ne gibi bir ilşki var?**	**Bu bağlamda iş üreten hangi sanatçıları biliyorsun?**
Aysun (Teknoloji ve Medya)	Medya dış dünyada olup bitenlerden haberdar olmamıza yardımcı olan araçlardır. Teknoloji ise günümüzde herşey demektir ve hayatımızı kolaylaştırmak için imkanlar sunar.	İnternetten rahatlıkla buldum.	İnternet, reklam afişleri, sokaklar ve alışveriş merkezleri.	Teknoloji sanat hakkında bilgi edinmek ve sanatı üretmek için kolaylık sağlar. Medya sanatın yaygınlaşmasında ve faklı kültürlerin birbirinden etkilenmesinde büyük önem taşır, ki bu da sanata yansır.	Mesela Alexander Rodchenko fotoğraf teknolojisinden yararlanmıştır.
Ulaş (Teknoloji ve Medya)	Medya; haberler, magazin, reklamlar, dergiler, gazeteler gibi yaynlardır. Teknoloji ise insanların yaşamını kolaylaştıran aletlerdir.	İnternetten kolyca buldum.	Magazin görselleri ile çok karşılaşıyorum, internet ve gazete, dergi gibi yayınlarda bolca bulunuyor.	Gelişen teknoloji ile tüm sanat üretimlerini anında görme imkanımız var. medya ise sanatı gereksiz yere göklere de çıkarabilir, yerle bir de edebilir.	Bilgisayar ortamında çalışan ve başarılı ürünler çıkaran birçok sanatçı var.

Tuğçe (Kadın)	Yaşamı, hayatı ve varolmayı ifade ediyor kadın. Ve bir kadın incitildiğinde bundan sadece o kadın etkilenmez, onunla yaşayan ve iletişim kuran diğer varlıklar da bu durumdan etkilenir.	Gazetelerin internet siteleri.	Gazetelerin "üçüncü sayfa haberleri" olarak adlandırılan kısımlarında karşılaşıyorum. Bu görseller genelde dayak, hakaret, taciz, işkence ve tecavüze maruz kalmış kadınlarla ilgili.	Görmüş olduğumuz derslerde "kadın" sanatın konusuydu genelde, sanatçı olarak yer almıyordu. Sanat eserinin malzemesi oluyor genelde. Fakat "kadın" konu olmaktan çıkıp üreten, oluşturan, düşünen olmalı.	Dubuffet (sanırım?) Egon Schiele, Gustav Klimt
Çisem (Popüler Kültür)	Popüler kültür neyin sanat olduğu neyin sanat olmadığı konusuna yeni bir bakış kazandırır.	Gazete, dergi, internet. Görselleri en çok sanat dergilerinden buldum.	Moda dergilerinde, afişlerde, reklamlarda, televizyonda.	Sanata dair üretim mi? yoksa emek mi? daha önemlidir tartışmasını ortaya çıkarmıştır.	Andy Warhol'un Marilyn Monroe'su ve Campbells çorbaları seri üretim çalışmaları. Jasper Johns'un çalışmaları Amerikan bayrağı mesela ve Oldenburg'un heykelleri.
Fulya (Popüler Kültür)	Popüler Kültür çevremizdeki nesnelerin ve öznelerin ne denli gerçek olduğunu sorgulatır. Sanat alanında her nesnenin sanata dahil olabileceğini göstermiştir. Özellikle 1950'lerden günümüze sanat alanında yaşanan değişmi ifade ediyor bana.	Internetten kolayca edindim.	Otobus duraklarındaki afişlede, günlük gazetelerde, dergilerde, reklamlarda, televizyon ve internette karşılaşıyorum sıklıkla.	Sanat alanında geçmişte önem taşıyan birçok resim, heykel, müzik ve gösterilerin günümüz sanat anlayışına uyarlanmış popüler şeklidir.	Richard Hamilton, Andy Walhol, Lichtenstein.

Sinem (Tüketim)	Tüketim, harcama, var olanı bitirme tüketme.	İnternet	Günlük yaşantıda tüketime örnek olabilecek birçok şey vardır. Örneğin; ihtiyacımız olmadığı halde kullandığımız ve aldığımız eşyalar, yiyecekler. Aynı zamanda reklamlar heryerdedir.	Sanat bazen bir haykırış bir uyarıcı olmauştur. Bence sanatçı tüketimi konu olarak belki de bir isyan, bir yergi olarak ortaya koymak istemiştir. Tüketim ve sanat bu açıdan ilişkilidir.	Andy Worhol'un Brillo kutuları.
Eda (Tüketim)	Bence tüketim günümüzde ihtiyaç duyulandan daha fazlasına sahip olma isteğidir.	İnternet	Alışveriş merkezleri, internet, radio, sokaklardaki afişler.	Günümüzde güncel konular sanatın kolnusu olabildiği gibi buna "tüketim"de dahil olabilir. Aynı zamanda sanatın kendisi de bir tüketim nesnesi olarak ortaya çıkabilir.	Andy Worhol'un Brillo kutuları.
Güpse (Reklam)	Bir ürünün tanıtımı, ürün pazarlama ve bir düşünceyi yayma.	Internet ve gazete.	Televizyon, gazete ve soskalara asılan afişlerde reklamla karşılaşıyorum en çok.	Sanat zengin insanlar üzerinden para kazanır, reklam ise toplumdaki her insan üzerinden kazandırır. Yani sanat da bir nevi pazar sektörünün içindedir.sanatçılar kendi ülkelerini de temsil eder ve ülkelerinin reklamını yapmış olurlar.	Andy Warhol, Lichtenstein.

İkinci derste öğrenciler bir önceki ders seçmiş oldukları kavramları hakkındaki bilgilerini sınıfla paylaşmaya başlamışlardır. Bu süreçte öğrencilerin birçoğunun kavramları hakkında sınıfa yeterli döküman getirmedikleri, sunum hazırlamadıkları ve yeterli araştırma yapmadıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca bir önceki ders öğrencilerden kavramları hakkında sınıfa getirecekleri dökümanların farklı medyalardan olmasının önemi belirtilmiş olmasına karşın, getirilen dökümanların hepsinin internet ortamından elde edildiği gözlemlenmiştir. Öğrencilerin medya kullanım ve iletişim alışkanlıklarının genellikle internet ortamında oluştuğu gözlemlenmiştir.

Araştırmacı: Peki neden sadece internneti kullandınız görsel döküman bulmak için?

Ulaş: (01:11)Çünkü hocam herşey zaten internette var. Hepsine ulaşabiliyoruz oradan bütün gazeteler, televizyon kanalları, dergiler herşey var orada elektronik olarak.

Fulya: Haliyle sonuçta çağımız teknoloji çağı (23:44).

Mehmet : Ee birşeyi daha hızlı ve daha kolay yapabileceğim bir araç varsa bunu neden kullanmayayım ki?(24:15). (DV-1, 8 Ekim 2012).

Kavramlarla Görsel Kültür

Üçüncü derste öğrenciler paylaşımlarını gerçekleştirmeye devam etmişlerdir. Bu süreçte araştırmacı öğrencilere kavramlar arasında ilişki kurmaya ve bu konuda fikir üretmeye yardımcı olabilecek sorular yöneltmiştir. Ders süresince elde edilen video kayıtlarından ulaşılan verilerle sınıf tartışmalarına ilişkin alt temalar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Tablo 7

Kavramlarla Görsel Kültür Dersinde Gerçekleşen Sınıf Tartışmalarına İlişkin Bulgular

Kavramlarla Görsel Kültür
Çağdaş Sanat Algısı
Medya Algısı
Görsel Kültür Algısı

Tablo 7'de görüldüğü üzere "Kavramlarla Görsel Kültür" dersinde gerçekleşen sınıf tartışmaları 3 alt tema kapsamında açıklanmıştır. Öğrencilerin dersin başlarında kavramlar arasındaki ilşkileri kurmakta zorlandıkları, fakat araştırmacının öğrencileri günlük deneyimlerinden faydalanmaya cesaretlendirmesinin de etkisiyle, öğrencilerin kavramlar arsındaki bağlantıları kurmaya başladıkları gözlemlenmiştir.

Çağdaş sanat algısı. Derste gerçekleştirilen sınıf tartışması esnasında öğrencilerin kavramlar arasında ilişki kurmada zorlanmaları sonucu sınıf tartışması araştırmacının öğrencilere yönelttiği sorularla desteklenmeye çalışılmıştır. Kavramların ilişkilendirilmesi sırasında öğrencilerin sanat ve çağdaş sanata ilişkin yorumlar yaptıkları gözlemlenmiştir. Tartışma esnasında çağdaş sanatı birçok kavramla ilişkilendirmişlerdir. Video kayıtlarında elde edilen verilerle ulaşılan temalar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 8

Öğrencilerin Çağdaş Sanat Algılarına İlişkin Görüşler.

Çağdaş Sanat Algısı
Teknoloji
Yeniden üretim
Popüler kültür
Sanatın mekanları
Reklam

Ulaş kendi kavramı olan "teknoloji ve medya" üzerine konuşmasını gerçekleştirirken araştırmacı Ulaş'a teknoloji ve sanat arasında kendisine göre ne gibi bir ilişki olduğunu sormuş ve fikirlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ulaş	:	(04:10)Yani gelişen teknolojiyle tüm sanat üretimlerini anında görme imkanımız var.
Araştırmacı	:	Evet, Peki başka... Siz ne düşünüyorsunuz arkadaşlar bu konuda?

Sınıf	:	....
Araştırmacı	:	Mesela teknolojiyi bir araç olarak kullanamazlar mı sanatçılar?
Ulaş	:	Yani tabi, ayrıca bu teknolojiler kullanılarak sanatsal bir üretim de gerçekleştirilebilir. Mesela Corel Draw ya da PhotoShop gibi programlarla.
Araştırmacı	:	(04:34) Peki siz ne dşünüyorsunuz arkadaşlar bu konuda? Mesela güncel sanattan hiç örnek verebilir misiniz? Düşünün fotoğraf makinasından sonra da birçok teknolojik gelişme oldu değil mi? Peki sizce bunlar sanatı etkiledi mi? Mesela hiçbir sanatçı çıkıpta "hııım bu teknolojiyi ben sanat üretiminde kullanabilirim" dedi mi? Var mı böyle bir teknoloji aklınıza gelen?
Ulaş	:	Mesela Andy Warhol geleneksel anlatımın dışına çıkıp baskı kullandı (06:14)
Araştırmacı	:	Evet baskı teknolojisini kullandı değil mi? Peki başka hangi teknolojik gelişmeler oldu mesela öyle düşünün?
Sinem	:	Grafik tasarım gelişti bilgisayar teknolojisiyle birlikte (07:05).
Araştırmacı	:	Evet doğru, başka.
Tuğçe	:	Video mesela, video sanatı doğdu böylelikle (07:50).
Araştırmacı	:	Evet haklısın, evet arkadaşlar video sanatı doğdu değil mi? Peki hiç video sanatçısı biliyor usunuz.
Sınıf	:	.... (DV-1, 8 Ekim 2012).

Araştırmacının tartışmanın akışıyla ilişkili olarak sınıfa sorular yöneltmeye devam etmiş, öğrencilerin kavramlar arasındaki ilişkiyi kurabilmelerine karşın çağdaş sanata dair bilgilerinin çok sınırlı olduğu gözlemlenmiştir.

Çisem kendi kavramı olan "popüler kültür" hakkındaki fikirlerini sınıfla paylaşırken popüler kültürü "*neyin sanat neyin sanat olmadığı konusuna yeni bir bakış açısı getiriyor(DV-1, 8 Ekim 2012, 20:58)"* sözleriyle ifade etmiştir. Sonrasında bu cümlesini sınıfa şu sözlerle açıklamıştır:

Çisem	:	Yani seri üretimden yola çıkarak böyle düşündüm. Şu an herşey bize sanat olarak sunulabiliyor çünkü (21:07). Yani

		popüler kültür ve sanat artık çok iç içe ve bu bize bir bakış açısı sağlayabilir belki neyin sanat neyin olmadığına karşı, bilmiyorum biraz bunun tartışması gibi.
Araştırmacı	:	Peki siz ne düşünüyorsunuz arkadaşlar?(21:23)
Fulya	:	Yani evet günümüzde herşey sanat olabilir ama bu hangi noktada ayrılıyor da sanat olmuyor, popüler kültür oluyor?
Araştırmacı	:	Peki buna verebileceğiniz bir örnek var mı?
Fulya	:	Yani sorulacak çok soru var ama cevaplar biraz karışık (22:06).
Araştırmacı	:	Evet günümüz sanatını anlayabilmek için popüler kültürü anlamak da gerekiyor sanırım.
Fulya	:	Evet bir cevap sunabilir (22:06) (DV-1, 8 Ekim 2012).

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü gibi, öğrenciler kavramlar arasında bağlantı kurmaya çalışırken aynı zamanda "sanat" ve "popüler kültür" gibi bazı kavramlar arasında da ayrım oluşturmaya çalışmakta ve bu doğrultuda kendilerine de sorular yönelmektedirler. Öğrencilerin ifadelerindeki önemli nokta bu düşünsel süreç içerisine girebilmiş olmaları konusunda ipuçları vermesidir.

Öğrenciler sınıfta görüşlerini paylaşırken kavramlarına ait görsellerle tüm medyalar, açık- kapalı bütün alanlar dahil olmak üzere her yerde karşılaştıklarını belrtmişlerdir. Bunun üzerine araştırmacı öğrencilere şu soruyu yöneltmiştir:

Araştırmacı	:	Sanatı nerelerde görürüz? (25:24)
Çisem	:	Atölye, sergi salonu, galeri
Ulaş	:	Müze.
Çisem	:	Kısıtlı yerlerde olurdu yani eskiden ama şimdi her yerde (25:31)
Araştırmacı	:	Daha eski tarihlere gittiğimizde?
Tuğçe	:	Kilise
Fulya	:	Mağara duvarı (Gülüyor).
Araştırmacı	:	Peki şimdi?
Aysun	:	(26:01) Şimdi sanat her yerde sokakta hatta sokak sanatıyla birlikte (DV-1, 8 Ekim 2012).

Öğrencilerin sanat mekanlarına ilişkin vermiş oldukları bu yanıtlar , çağdaş sanat aracılığıyla sanatın artık mekansızlaşmış ve heryerde olabileceğinin farkındalığının bir göstergesi olarak yorumlanabilmektedir.

Devam eden sınıf tartışmasında " popüler kültür" ve "yeniden üretim" arasındaki ilişki tartışılmış, araştırmacı öğrencilerden bu konuda daha fazla görüş alabilmek ve çağdaş sanat için de önemli olan yeniden üretim kavramına dikkat çekebilmek adına sınıfa şu soruyu yöneltmiştir:

Araştırmcı	:	Peki sizce sanat ortamındaki bu yeniden üretimlerin sebebi ne olabilir?
Ulaş	:	Popüler oldukları için yeniden kullanılıyorlar (30:41).

Araştırmacı, öğrencilerin dikkatini özellikle internet ortamında bu şekilde yeniden üretimlerin fazlalığına çekilmiş öğrencilere bazı örnekler hatırlatılmıştır. Bunun üzerine Aysun şu yorumu yapmıştır:

Aysun	:	İnsan sorguluyor ama aynı zamanda bu kadar basitemi indirgenmesi gerekiyor, yani sanat bu kadar kolay mı olmalı? (33:49)
Araştırmacı	:	Evet arkadaşlar ne düşünüyorsunuz, sanat bu kadar kolay mı olmalı?
Aysun	:	Bence olmamalı.
Ulaş	:	Yetenek gerektirmeli.
Çisem	:	Emek olmalı (34:01).
Sinem	:	Özgünlük olmalı.
Aysun	:	Sabırla üretilebilecek birşey olmalı.
Araştırmacı	:	(37:33) Peki neden sizin için bu gibi emek harcanarak yapılmış işler sanat da diğerleri değil? Ya da o nasıl sanat olarak değerlendirilmiş sizce o dönem?
Tuğçe	:	O dönemde de aslında bu tarz işler sanat olarak görülmüyor pek, anlaşma üzerine yapılıyor. Leonardo'nun yaptığı işler mesela sipariş üstüne yapılan işler yani. O dönemde bu şekilde yapılan işlerin sanat olarak görülmesi kusursuz olması belkide, bazılarına göre olabilir yani. Bir de orda emek de var gerçekten yani sanatçı kendi boyasını kendisi hazırlıyor falan (38:18), çabalıyor yani şimdiki gibi malzemeler hazır değil. (DV-1, 8 Ekim 2012).

Öğrencilerin aktarmış oldukları yorumlarda görüldüğü üzere çağdaş sanatı anlamlandıramadıkları ve klasik sanat anlayışını sanat olarak kabul ettiklerini göstermektedir.

Sanat ve tüketim üzerine devam eden sınıf tartışmasında Banu'nun *"sanat aynı zamanda tüketim olarak da ortaya çıkabilir (DV-2, 8 Ekim 2012, 20:32)"* yorumu üzerine araştırmacı öğrencilere şu soruyu yöneltmiştir:

Araştırmacı	:	Peki sanat ne için yapılıyor sizce?
Ulaş	:	Sanat sanat için yapılıyor (Gülüyor).
Çisem	:	Toplum için.
Ayla	:	Parayı kim verecekse onun için (20:45)
Araştırmacı	:	Evet yani sanat hem tüketimi eleştirebiliyor, hemde kendisi de bir tüketim nesnesi değil mi?
Mehmet	:	Evet sanat reklam olarak da kullanılabilir.(21:32)
Aysun	:	Sanatçılar reklam sektöründe kullanılabiliyor mesela onu mu demek istedin.
Mehmet	:	Yok yani görsel açıdan çekici kılmak için sanatsal hani güzellik ve estetik kavramları kullanılabiliniyor yani. (22:19)
Aysun	:	Yani sanat ortada bir yerde, tüketimi yerebilir de, destekleyedebilirde. (22:24)
Araştırmacı	:	Evet mesela buna verebileceğiniz bir örnek var mı mesela sanat alanından?
Sınıf	:	... (DV-2, 8 Ekim 2012).

Daha önce de belirtildiği gibi araştırmanın dördüncü sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilme sebebi, bu öğrencilerin daha önceden çağdaş sanat ve sanat eleştirisi gibi dersleri almış olmalarıydı. Fakat yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere öğrencilerin, çağdaş sanata dair düşüncelerini aktardıkları sınıf tartışmasında çağdaş sanatın mantığı üzerine genel bir bilgiye sahip olmalarına karşın sanatçı ve çalışma bilgilerinin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin fikirlerini geliştirebilecekleri doğrultuda araştırma yapmaya yönlendirilmesi gerekliliği doğmuştur.

Medya algısı. "Kavramlarla Görsel Kültür " dersi kapsamında öğrencilerle gerçekleştirilen sınıf tartışmalarında, öğrencilerin kavramlar arasında ilişkilere karşı

farkındalığını arttırmak için araştırmacı tarafından yönlendirilen sorular doğrultusunda, üstüne yoğunlaşılan bir diğer kavram "medya" kavramı olmuştur. Öğrencilerin medyaya ait görüşleri ve medyayı ilişkilendirdikleri kavramlar doğrultusunda gerçekleşen sınıf tartışmasının video kayıtlarından elde edilen verilerle aşağıdaki alt temalara ulaşılmıştır.

Tablo 9

Öğrencilerin Medya Algılarına İlişkin Görüşler

Medya Algısı
Kadın, medya ve tüketim
Tüketim ve medya
Medya ve Toplumsal Cinsiyet
Örtük Reklam

Ders süresince devam eden sınıf tartışmalarında araştırmacı öğrencilerin tartışmaya katılımlarını arttırmak, düşüncelerini paylaşmalarını sağlamak ve eleştirel düşünce süreci oluşturabilmek için sorular yöneltmeye devam etmiştir. Aşağıda araştırmanın amacı doğrultusunda önemli görülen bazı video kayıtlarına yer verilmiştir. "tüketim" kavramı üzerine sınıf tartışması devam ederken araştırmacı öğrencilere şu soruyu yöneltmiştir:

Araştırmacı	:	Evet arkadaşlar alışveriş deyince gözünüzün önüne ilk ne geliyor mesele?
Aysun	:	Kadın (Gülüyor) (00:33).
Araştırmacı	:	Evet, kavramı "kadın" olan arkadaşımız ne düşünüyosun katılıyor musun?
Tuğçe	:	Evet katılıyorum özellikle kozmetik, yani çok fazla makyaj malzemesi tüketiliyor.
Araştırmacı	:	(01:18) Peki bunun nedeni ne olabilir sence? (DV-2, 8 Ekim 2012).

Araştırmacının yönelttiği bu soru üzerine sınıftan hepbir ağızdan "Erkekler" , "kendilerini beğenmemeleri", "Aslında erkekler için değil kendileri için", "güzel görünmek önemli olduğu için" gibi yorumlar gelmeye başlamıştır. Bunun üzerine araştırmacı öğrencilere şu soruyu yöneltmiştir:

Araştırmacı : (02:08) Peki güzel görünmek neden bu kadar önemli?

Sınıf yine hep bir ağızdan konu üzerine tartışmış ve *"Kadın için güzel görünmenin; sosyal yaşamda onlara güç verdiği daha kendilerinden emin ve kendilerine güven duydukları (02:13)"* yorumu yapılmıştır. Aynı zamanda *"Günümüzde erkeklerin de aynı sebeplerle bu tarz bakımlar yapıyorlar fakat onlar için güçlü ve sportif görünmek daha önemli (DV-2, 8 Ekim 2012)"* yorumu yapılmıştır. Bunun üzerine araştırmacı sınıfa şu soruyu yöneltmiştir:

Araştırmacı	:	Yani toplumda kadının güzel olması, erkeğin de güçlü olması mı gerekiyor?
Aysun	:	Evet.
Araştırmacı	:	Peki neden bu böyle olmuş?
Tuğçe	:	İşte medya burda önemli bir rol oynuyor (03:47).
Çisem	:	Bir model sunuluyor mesela herkes de onun taklidini yapıyor (04:28). Medya tabi önemli bir konumda bu konuda.
Tuğçe	:	Evet birde televizyondaki dizi karaktelerinin kullandığı şeyler de öne sürülüyor, yok işte Sıla tokası, Fatmagül'ün terliği, Hürrem'in de birşeyi vardı ama...(Gülüyor) (04:46)
Aysun	:	İşte bunlar hep kadınlar üzerine kurulu tüketim (04:49).
Araştırmacı	:	Evet moda kavramını seçen arkadaşımız ne düşünüyor?
Çağla	:	(04:58) Evet bunlar modayı oluşturuyor diyebiliriz, medya yoluyla (DV-2, 8 Ekim 2012).

Öğrencilerin sınıf tartışması süresince "kadın, medya ve tüketim" ilşkisine dair vermiş oldukları örnekler medyanın yaşamlarındaki konumuna dair farkındalıklarına yönelik ip uçları sunmaktadır. Bu anlamda öğrencilerin kendilerine yöneltilen soruları yanıtlarken zorlanmadıkları, öncelikle günlük deneyimlerinden yararlandıkları gözlemlenmiştir. Öğrenciler "medya ve tüketimin"kavramlarında sıklıkla "toplumsal cinsiyet" kavramına göndermede bulunmuşlardır. Aşağıda bu konuda video kayıtlarından elde edilen verilere yer verilmiştir.

Sinem	:	İhtiyacımız olmasa da alıyoruz yani.
Araştırmacı	:	Peki ne alıyoruz ihtiyacımız olmadan ?
Sinem ve Çisem	:	Kıyafet mesela (06:37) ihtiyacımız olmadığı halde sadece beğendiğimiz için alıyoruz yani.
Ulaş	:	Evet hocam kadınlar bir sürü kıyafet alır mesela depresyona girince.
Araştırmacı	:	Erkekler ne yapar?
Ulaş	:	Hocam bilmiyorum ben ne yaparım.
Araştırmacı	:	Yok genel sordum yani mesela düşünün dizide bir erkeğin morali bozuldu ne yapar?(07:28)
Çisem	:	İçmeye gider, kavga eder.
Ulaş	:	Başka kadınlara gider (08:05).
Tuğçe	:	Çünkü topluma karşı güçlü görünmesi lazım.
Aysun	:	Kadın da olsan erkek de olsan her şekilde para harcanır yani (Gülüyor) (08:28).
Araştırmacı	:	Peki mesela medyada kadın nasıl görülüyor sizce?
Ulaş	:	Yani dizilerde, reklamlarda görülüyor genelde.
Tuğçe	:	Yani çok güçlü bir pozisyonda olmayan ve sürekli ortalığı karıştıran (27:48) işte uygunsuz kişilerle cinsel ilişkiye giren...
Ulaş	:	Evet
Tuğçe	:	İkili ilişkilerin ortasında yer alıyor genelde yani (28:12) yani hep bir cinsellikle ilişkilendirilmiş rollerdeler ve mesela cinsel bir sahne gerçekleşti diyelim bu bölümlerin tekrarı artıyor ve izlenme rekorları kırıyor. (28:30)Kadınların bu şekilde sergilenmesi alkışlanıyor yani. RTÜK hiç işini yapmıyor yani (Gülüyor) (DV-2, 8 Ekim 2012).

Öğrencilerin toplumsal cinsiyetle ilgili örneklerini genel olarak televizyon dizilerinden vermiş oldukları ve bu örnekleri verirken eleştirel bir tutum sergilemeye başladıkları görülmektedir.

Devam eden sınıf tartışmasında öğrenciler "teknoloji, tüketim ve reklam" kavramlarını şu şekilde ilişkilendirmeişlerdir:

Çisem	:	Mesela tüketim ve internet diyince "Gitti gidiyor" geliyor insanın aklına (08:55) "Markafoni" vs.
Mehmet	:	Bir de İnternette gezerken heryerden reklamlar çıkıyor,

		tüketime özendirmek için (09:10)
Araştırmacı	:	Evet medyaları düşünelim mesela, reklam olmayan var mı? (09:54)
Sınıf	:	Yok.
Araştırmacı	:	Mesela dediniz ki eskiden dine dayalı toplum yapısında, okuryazarlık da düşüktü ve bu kilise resimleri insanları eğitiyordu aynı zamanda, o sebepten çok önemlilerdi. Peki şimdi kim kullanıyor bu görselleri. (11:58) Bu görseller nerelerde ve bize neler anlatıyorlar?
Tuğçe	:	Afişler var mesela sokaklarda, broşürler var.
Aysun	:	İhtiyacım olmadığında bile mesela bir mağazada bir indirim olduğunda ondan haberdarım. Yani sokakta broşür veriyorlar ya da telefonuna sms geliyor. Her yerde yani kaçacak hiçbir yer yok (13:23).
Tuğçe	:	Yani bu internet alışverişinin rahatlık sağladığı da kesin, kolayca ulaşabiliyorsun.
Araştırmacı	:	Evet bu rahatlıklar her alanda var yani sadece sanat alanında değil. (14:05)
Aysun	:	Evet teknolojinin toplumsal yaşantımızı değiştirmesi bu. (14:16)

Devam eden sınıf tartışmasında öğrenciler reklamların her yerdeliğini eleştirirken, yine televizyon dizilerinden örneklerle "örtük reklam" kavramına değinmişlerdir. Çisem bu tarz reklamların günümüzde yaygın olduğundan bahsetmiş düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir:

Çisem	:	(18:08)Yani artık kaçacak yer yok, reklamlar sadece reklam kuşağında bile değil artık, heryerde.
Aysun	:	(19:12) Biz tüketime itiliyoruz işte bu şekilde zorla (DV-2, 8 Ekim 2012).

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi öğrencilerin medyaya karşı eleştirel bir tutum sergilemeye başladıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin vermiş oldukları örnekleri günlük deneyimlerinden yola çıkarak oluşturmuş olmaları ve medya kavramını diğer birçok kavramla ilişkilendirmeye başlamaları araştırma açısından önemli görülen noktalardır.

Görsel kültür algısı. Ders süresince devam eden tartışmalarda araştırmacı öğrencilerde araştırma sorularına yönelik farkındalık oluşturabilmek için sorular yöneltmeye devam etmiştir. Sınıf tartışmalarında teknolojinin toplumsal hayatımıza ve sanata olan etkilerinden kısaca bahsedilmiş ve öğrencilerin bu bağlamda ilişkiler kurabilmeleri sağlanmıştır. Araştırmacı öğrencilerin iletişim ve medya teknolojilerindeki gelişmelere genel bir bakış açısı geliştirebilmeleri ve görsele dayanan günümüz medyasına karşıfarkındalık oluşturabilmek ve görüşlerini alabilmek adına sınıfa şu soruyu yöneltmiştir:

Araştırmacı	:	(12:16) Peki sizce hayatımızda bu medyalar olmadan önce insanlar bilgiyi yaymak için ne kullanıyorlardı?
Aysun	:	Duvar resimleri.
Ulaş	:	El yazması kitaplar.
Sinem	:	Eski kabartmalar, rölyefler mi?
Araştırmacı	:	Peki yazıdan önce?
Çisem	:	Sözlü olarak yapıyorlardı. Efsaneler mesela (12:59).
Araştırmacı	:	Çok iyi bir örnek. Evet yazılı kültürden önce sözlü kültür vardı değil mi? Peki yazılı kültüre geçilmesi neyi değiştirdi sizce yaşamda?
Tuğçe	:	Kalıcılığı sağladı (14:04)
Araştırmacı	:	Evet böylece bilgilerimizi saklamak için kütüphaneler oluşturduk değil mi?
Tuğçe	:	Evet matbaanın icadı çok etkili oldu (15:07) yani hızlandırdı herşeyi.
Araştırmacı	:	Peki yazılı kültürden sonra ne geldi sizce.
Ulaş	:	Görsel kültür (15:34).
Araştırmacı	:	Evet peki sizce neden yazılı kültür arka planda kaldı ve görsel kültür bu kadar güçlü bir şekilde tüm medyalara dağıldı(16:05)?
Tuğçe	:	Daha kolay algılanması.
Çisem	:	Anında algılanıyor ve anında gösterebiliyorsun, paylaşabiliyorsun.
Sinem	:	Evet daha hızlı algılanıyor.
Çisem	:	(16:32) Evet mesela haberlerde anında gösterebiliyor haberle ilgili görselleri (DV-2, 8 Ekim 2012).

Bu yorumlarından yola çıkarak öğrencilerin, görsel kültürün etkilerine karşı duyarlı oldukları ve kavrama dair örnekler verirken günlük deneyimlerinden faydalandıkları görülmektedir. Sınıf tartışması süresince araştırmacı, öğrencilerin kavramlar arasında bağlantı kurmalarına yardımcı olmaya çalışırken, görsele dayalı günümüz medyalarına ve bu medyaların dayalı olduğu teknolojilere karşı farkındalık oluşturabilmek için öğrencilere bahsi geçen görsellere hangi medyalardan ulaştıkları ve bu medyaların yapılarına ilişkin sorular yönlendirmiştir.

Ulaş	:	Bu görsellere nerelerden ulaşıyorum.... yani tüm medyalarda var. Medya görsele dayalı zaten (01:55) ama genelde magazinle alakalı görseller daha çok(02:03).
Araştırmacı	:	Peki bu görseller hangi teknolojilerle üretilmiş.
Ulaş	:	(02:55) Yani genelde fotoğraf ve tabi dijital teknolojilerle üretilmiş görseller (DV-1, 8 Ekim 2012).

Ders sonunda araştırmacı öğrencilerin, hazırlanacak olan kavram haritasına ilişkin endişelerini azaltmak, onları cesaretlendirmek adına konuşmuş ve bir sonraki derste başlanacak olan "Görsel Kültürü Haritalandırmak" etkinliği için getirecekleri dökümanlar hakkında bilgilendirmiştir.

Araştırmacı	:	(19:28) Evet arkadaşlar bu dersin bir amacı da işte bu bağlantıları kurabilmek, görsellerinizi ya da diğer dokümanlarınızı getirirken bu bağlantıları göz önünde bulundurmanız gerekiyor. Bu zor birşey değil zaten bildiğiniz şeyler sadece daha fazla dikkat etmeniz yeterli (DV-2, 8 Ekim 2012).

Ders süresince devam eden tartışmalarda öğrencilerin derse katılımının artmış olduğu, yorum yaparken daha rahat hissettikleri gözlemlenmiştir. Fakat yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere tartışmalar belli noktalara kadar ilerleyebilmiştir. Öğrencilerin araştırma yapmak yerine kendi fikirlerine yönelmeleri ve soruları yanıtlarken kendi günlük deneyimlerine başvurdukları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin fikirlerini paylaşabilmeleri ve eleştirel düşünme yeteneklerinin geliştirilebilmesi ve ayrıca kendi günlük deneyimlerini de bu bağlamda yorumlayabilmeleri araştırma için önemli bir yere sahiptir. Fakat yine de daha kaliteli bir tartışma ortamı yaratmak adına

öğrencileri okuma ve araştırma yapmaya yönlendirilmesi gerekmektedir. Araştırmacı günlüğüne bu konu şu şekilde yansımıştır:

> "Öğrencilerin kavramlarıyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları, yeterli araştırma yapmamaları ve sınıfa yeterli döküman getirmemiş olmaları beni endişelendirdi. Gözlemlediğim kadarıyla öğrencilerin okumaya ve araştırma yapmaya karşı bir dirençleri olduğunu farkettim. Bunu kırmak biraz zorlayacak gibi görünmekteydi (AG, 8 Ekim 2012)".

Kavramları hakkında araştırma yapmaya yöneltmek ve daha zengin içerikli bir kavram haritası hazırlayabilmek için araştırmacı tarafından öğrencilere bir sonraki ders kavramları hakkında en fazla on dakikalık sunum hazırlamaları ve araştırma yapmaları adına da öğrencilere yardımcı olabilecek, çeşitli web siteleri, kitaplar ve makalaler önerilmiştir. Dersin video kayıtlarından elde edilen verilerde öğrenciler görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Araştırmacı	:	(34:00) Evet arakadaşlar ne düşünüyorsunuz? Birşey söylemediniz. Sunum hazırlamak istemiyor musunuz? Yeterli döküman da getirmemişsiniz. Nasıl yapalım?
Aysun	:	Hayır istemiyoruz. Görsel getirelim, gerekirse üstüne bidaha konuşalım ama sunum hazırlamayalım.
Araştırmacı	:	Tamam o zaman haftaya görsellerle gelelim fakat hiç bir araştırma yapmadan ne kadar ilerleyebiliriz?
Ulaş	:	Tartışarak.
Araştırmacı	:	Birşeyler okuyup araştırmadan, bir bilgi birikimi oluşturmadan nasıl tartışabiliriz?
Ulaş	:	Fakat okuduğum zaman paylaştıklarım benim görüşlerim değil başkasınınkiler olacak.
Araştırmacı	:	Yorum yapabilirsin, okuduğun şeyi de eleştirebilirsin. Peki bu konuya nasıl bir çözüm bulabiliriz sizce(35:18)?
Çağla	:	Hocam ben kendi adıma kavramsal olarak birşeyler öğreniyorum burada ama...resim yapmak istiyorum ben.
Araştırmacı	:	Peki resim yapmak için okuman, araştırma yapman ve düşünmen gerekmeyecek mi?
Çağla	:	Yani hocam şu an ben son sınıftayım ve kendimi resim anlamında yani o yönden geliştirmeliyim bence. Yani o yüzden resim yapmak istiyorum ben.

Araştırmacı	:	Peki herkes böyle mi düşünüyor?
Aysun	:	Yani hocam biz birinci sınıftan beri çok yoğunduk, sürekli araştırp, sürekli ödev yapan bir sınıftık, yani biraz yorulduk heralde, yani birde yoğun bir sene olacak bizim için, son sınıfız... (DV-1, 8 Ekim 2012).
Mehmet	:	Yani hocam biz her ders için araştırma yaptık, sunum hazırladık.
Ulaş	:	(00:10) Yani daha önceki derslerimizde de hep ders baştan sona sunumla geçiyordu ve sıkıldık biz.
Araştırmacı	:	(00:17) Tamam o zaman arkadaşlar eğer istemiyorsanız okuma yok, sunum da yok ama burdayken daha ilgili olmanızı, derse vaktinde gelmenizi ve dersle ilgili sorumluluklarınızı yerine getirmenizi bekliyorum. Ve yine belirteyim, eğer ihtiyacınız olursa size kaynak bulma anlamında yardımcı olabilirim (DV-2, 8 Ekim 2012).

Dördüncü derste öğrencilere kavram haritası hakkında bilgilendirme sunumu gerçekleştirilmiş ve bir sonraki hafta "görsel kültürü haritalandırmak" etkinliği kapsamında kavram haritasının oluşturulmaya başlanacağı belirtilmiştir. Bir önceki derste öğrencilerle birlikte alınan karar doğrultusunda sunum hazırlanmasından ve okumalar yapılmasından vazgeçilmiştir, fakat öğrenciler, derse dair diğer sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getireceklerini belirtmişlerdir. Bir sonraki hafta için öğrencilerden kendi kavramları ve kavramlarıyla ilişkilendirecekleri diğer üç kavramla ilgili görsel getirmeleri istenmiştir. Ayrıca oluşturulacak olan kavram haritasında kullanılmak üzere öğrencilerden, kavramlarına başlık hazırlamaları istenmiş bu başlığı hazırlarken istedikleri şekilde tasarım yapabilecekleri belirtilmiştir.

Zengin içerikli bir harita oluşturabilmek ve *"Görsel medyaların üretimi ve dağılımı konusunda nasıl farkındalık oluşturulabilir?"* sorusuna ilişkin olarak öğrenciyi bu doğrultuda araştırma yapmaya yönlendirmek adına araştırmacı tarafından öğrencilere bir sonraki ders getirecekleri görselleri farklı medyalardan (gazete, dergi, fotoğraf, internet vs.)seçmeleri ve farklı örnekler (resim, fotoğraf, metin, çizgi roman, ilüstrasyon vs.) getirmeleri hatırlatılmıştır. Eğer isterlerse kendi çizimlerini, fotoğraflarını ve ayrıca objeleri (oyuncak, kumaş vs.) de kavram haritasında kullanabilecekleri belirtilmiştir.

Eylem planı boyunca devam eden "Görsel Kültürü Haritalandırmak" adlı bu etkinlik için *"Görsel kültür çalışmalarını sanat eğitimine dahil edebilmek için ne tür*

etkinlikler düzenlenebilir?", "hangi öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılabilir" sorularına yönelik olarak, devam eden derslerde ilgili, zengin içerikli bir harita oluşturabilmek, karşılaşılan problemleri çözümleyebilmek ve araştırma sorularına cevap bulabilmek adına geçerlilik komitesiyle içerikler geliştirilmiştir. Toplantıda alınan karar doğrultusunda öğrencileri çağdaş sanat çalışmaları ve sanatçılarına ilişkin araştırma yapmaları ve bu doğrultuda sunum hazırlamaları kararı alınmıştır. İlerleyen bölümlerde bunlara yer verilecektir.

Tablo 10

Üçüncü Haftaya İlişkin Ders Süreci

3.Hafta: 15 Ekim 2012 – İmajlarla Görsel Kültür
1.Ders: Görsellerin Paylaşımı + Tartışma - Öğrencilere hazırlanmaları için süre verilir. - Öğrenciler sırayla kavaramları hakkında buldukları görselleri arkadaşlarıyla paylaşır.
2.Ders: Görsellerin Paylaşımı + Tartışma -Öğrenciler sırayla kavaramları hakkında buldukları görselleri arkadaşlarıyla paylaşmaya devam eder. - Kavramların başlıkları hazırlanır.
3.Ders: Görsel Kültürü Haritalandırmak -Öğrenciler kavram haritasını oluşturma sürecine başlarlar. -Öğrenciler fikirlerini paylaşmaları için cesaretlendirilir.
4.Ders: Görsel Kültürü Haritalandırmak -Öğrenciler kavram haritasını oluşturma sürecine devam ederler. -Sonraki ders kavram haritasının yapımına başlanacağı belirtilir.
Genel Amaçlar ➢ Yapmış olduğu araştırmalar doğrultusunda kavram haritası oluşturabilme. ➢ Kavramlar arasındaki karmaşık ilişkiyi somutlaştırabilme. ➢ Görsel kültür imajları doğrultusunda ırk, sınıf, toplumsal cinsiyet, kimlik gibi konularda fikir üretebilme. ➢ İşbirliği içerisinde fikir üretmi ve uygulama gerçekleştirebilme.
Yöntem: Tartışma, Beyin Fırtınası, Soru-cevap, Gösterme, Takım-Grup Çalışması.
Sonraki Derse Hazırlık: Seçtikleri kavramla ilgli sınıfa döküman getirmeleri istenir. Ayrıca sınıfa kendi seçtikleri dergi veya dergileri (kadın, erkek, çocuk, sanat, spor vs.) getirmeleri istenir.

Üçüncü haftanın ilk dersinde öğrenciler getirmiş oldukları görselleri sınıfla paylaşmaya başlamıştır. Fakat öğrencilerin bir önceki ders onlardan istenen kavram başlıklarını hazırlamadıkları ve farklı medyalardan görseller getirmeleri istenmesine karşın sadece internet ortamından faydalandıkları görülmüştür. Bunun üzerine öğrencilere daha önceki derste okuma, araştırma ve sunum hazırlamak istememeleri üzerine araştırmacının onlardan bu yönde bir beklentisinin olmayacağı, fakat derslere dair diğer sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirmelerinin bekleneceği doğrultusunda alınan karar hatırlatılmıştır. Araştırmacı tarafından öğrencilere dersle ilgili sorumluluklarını yerine getirmenin, derse katılımlarının, derse vaktinde ve donanımlı gelmelerinin önem taşıdığı belirtilmiştir.

İkinci derste öğrenciler getirmiş oldukları görselleri sınıfla paylaşır. Birbirlerinin görselleri hakkında yorum yaparlar. Sonrasında hepsini bir arada daha rahat görebilmek için görselleri yere koyup kavram haritasında nasıl yerleştirebiliceklerine dair tartışırlar.

> "Öğrenciler getirdikleri görselleri birbirleriyle paylaştılar, sonrasında herşeyi daha rahat görebilmek adına getirmiş oldukları görsellerin hepsini yere serdiler ve tartışmaya devam ettiler, etkinlik için biraz endişeli görünüyorlardı, sürekli birbirlerine ve bana "Nasıl?" sorusunu yönlendirdiler. Bende kendilerine bir önceki ders gerçekleştirdiğim sunumu hatırlattım. Kendilerinin uygun gördükleri kavram haritası çeşidini seçmelerini ve bu konuda tüm kararları kendilerinin işbirliği içerisinde vermeleri gerektiğini belirttim (AG, 15 Ekim 2012)".

Üçüncü dersin başında, görsel kültür dersinin işlendiği atölyede uygun yer olmadığı için ve öğrencilerin de istekleri doğrultusunda bölümde boş bulunan başka bir atölyeye geçilmiş ve kavram haritasının hazırlanacağı pano bu atölyeye yerleştirilmiştir. Fakat sonrasında bu atölyede elektirik prizlerinin çalışmadığı farkedilmiştir. Görsel kültür çalışması süresince projeksiyon, bilgisayar, yazıcı, tarayıcı gibi teknolojilerden yararlanıldığı için, bu durum bazı problemlere yol açmıştır. Bu problemlere, çözüm önerilerine ve öğrenci görüşlerine "Görsel Kültürü Haritalandırmak" etkinliğine ilişkin bulgular kısmında yer verilmiştir.

Atölye değişikliğiyle başlayan üçüncü derste öğrencilere araştırmacı tarafından hazırlanan kavram başlıkları dağıtılmış fakat sonrasında bu başlıkları değiştirebilecekleri ve kendi tasarımlarını yapabilecekleri hatırlatılmıştır. Araştırmacı öğrencileri cesaretlendirmek için sınıfa kavram haritasında kullanılmak üzere renkli

ipler getirmiştir. Öğrencilerin kavramlarını ilişkilendirmek için bu iplerden faydalanabileceği belirtilmiş ve her kavram için bir renk seçmeleri istenmiştir.

Araştırmacı etkinliğe başlama sürecini günlüğüne yansıttığı şu sözlerle ifade etmektedir:

> "Öğrencilere renkli iplikleri getirdiğimde endişeleri biraz daha hafifledi ve bir an önce haritaya başlamak için heveslendiler. Gerekli olan malzemelerini hazırlayıp, boş panonun önünde neyi nereye koymaları gerektiğini tartıştılar. Fakat başlamak için hala çekimser davranıyorlardı. Herkes birbirini öne sürüyordu. Onları cesaretlendirmek için ilk başta başlıklardan başlayabileceklerini belirttim. İlk olarak merkez kavramları olan "Görsel Kültür"ü konumlandırarak başlayabileceklerini ve sonrasında hangi kavram haritası çeşidini kullanacaklarını sordum. Hiyerarşik olan kavram haritasının bu etkinliğe uygun olmayacağını çünkü kavramlar arasında hiçbir hiyerarşinin olmadığını belirttiler. Merkez kavramı ortada konumlandırılmasının ve diğer kavramların da merkez kavramın etrafında konumlandırmanın uygun olacağını düşündüklerini belirttiler (AG, 15 Ekim 2012)".

Dördüncü derste sınıf tartışmasıyla aldıkları karar sonucunda öğrenciler hep beraber kavramlarının başlıklarını yerleştirmeye başlamışlardır. Bu süreçte öğrencilerin fikir alışverişi içerisinde oldukları gözlemlenmiştir. Sonrasında öğrenciler görsellerini de haritada konumlandırıp bağlantı kelimelerini düşünmeye başlamışlardır. Bu süreçte de öğrencilerin sürekli birbirlerinden fikir aldıkları gözlemlenmiştir. Bu süreç araştırmacı günlüğüne şu şekilde yansımıştır:

> "Etkinlik süresince öğrencilerin en fazla zorlandıkları kısım bağlantı kelimelerini bulmak ve yönlerini belirlemeye çalışmak oldu. Bu süreçte öğrenciler sürekli birbirlerinden yardım aldılar. Bir amacı da öğrenciler arasında işbirliğini arttırmak olan bu etkinliğin bu anlamda amacına ulaşmış olması beni sevindirdi. Öğrencilerin haritayı oluştururken zor zamanlar yaşamalarına rağmen sonuç olarak eğlendikleri ve bu düşünsel süreçten zevk aldıkları görülüyordu (AG, 15 Ekim 2012)".

Ders sonunda öğrencilerin işbirliği içerisinde oluşturdukları kavram haritası Resim 1'deki şeklini almıştır.

Resim 1:
Etkinlik Kapsamında Oluşturulmaya Başlanılan Kavram Haritasının İlk Hali

İlerleyen haftalarda, öğrenciler kavram haritası düzeninde bazı değişiklikler yapmışlardır. Ayrıca getirilen dökümanların da artması sebebiyle, kavram haritasını uyguladıkları panoyu büyütme kararı almışlar ve daha etkili bir görüm oluşturmak adına panoyu kumaşla kaplamışlardır. Bu değişikliklere etkinliğe ilişkin bulgular kısmında yer verilmiştir.

Ders sonunda öğrencilere bir sonraki hafta haritada kullanmak istedikleri dokümanları getirmeye devam etmeleri ve bu dokümanları getirirken daha önce belirtilen çeşitlilikte olmasına özen göstermeleri belirtilir. Ayrıca bir sonraki hafta gerçekleşecek olan ders için kısaca tekrar bilgilendirilip, sınıfa kendi seçtikleri dergi veya dergileri (kadın, erkek, çocuk, sanat, spor vs.) getirmeleri istenmiştir.

Araştırma sorularından *"Görsel kültür çalışmaları sanat eğitimine nasıl dahil edilebilir"* sorusuna ilişkin olarak planlanan etkinlik ve ders içerikleri uygulamaya devam edilmiş ve eylem planının tamamına yayılan "Görsel Kültürü Haritalandırmak" etkinliği okuyucuya kolaylık sağlamak adına ilk 6 hafta içerisinde değerlendirilmiştir. Daha anlamlı olacağı düşüncesiyle, öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucu elden edilen verilerden de yararlanılarak, etkinliğe ilişkin bulgulara, öğrenci görüşlerine ve yaşanan problemlere ilişkin çözüm önerilerine, 6 haftayı da kapsayacak şekilde etkinliğin son haftasından sonra yer verilmiştir.

Tablo 11

Dördüncü Haftaya İlişkin Ders Süreci

4.Hafta: 12 Kasım 2012 – Medya ve Görsel Kültür
1.Ders: Hazırlık-İnceleme -Öğrencilere tek başlarına ya da grup olarak seçmiş oldukları en az iki dergiyi incelemeleri ve sonrasında bulduklarını arkadaşlarıyla paylaşacakları belirtilir. - Öğrencilere dergileri incelemeleri için süre verilir. - Bu süreçte günlüklerine kısaca not almaları istenir.
2.Ders: İnceleme -Öğrencilerin dergileri incelemek için ek süre talep etmeleri üzerine, 20 dk. ek süre verilir. İncelemeye ve günlüklerine not almaya devam ederler. -Öğrenciler sırayla bulgu ve yorumlarını paylaşır. -Diğer öğrenciler de fikirlerini paylaşmaları için cesaretlendirilir. -Araştırmacı öğrencilerin tartışmaya katılımlarını arttırmak için sorular yöneltir.
3.Ders: Bulguların Paylaşımı -Öğrenciler sırayla bulgu ve yorumlarını paylaşmaya devam eder. -Araştırmacı öğrencilerin tartışmaya katılımlarını arttırmak için sorular yöneltmeye devam eder. -Öğrenciler fikirlerini paylaşmaları için cesaretlendirilir.
4.Ders: Bulguların Paylaşımı ve Görsel Kültürü Haritalandırmak -Öğrenciler sırayla bulgu ve yorumlarını paylaşmaya devam eder. -Araştırmacı öğrencilerin tartışmaya katılımlarını arttırmak için sorular yöneltmeye devam eder. - Dersin son 10 dakikasına eklemeler yapılır.
Genel Amaçlar ➢ Güncel medyadaki temel kavramları ve dili değerlendirebilme. ➢ Medya, sanat ve kültür arasındaki ilişkiyi fark edebilme. ➢ Medya, popüler kültür ve tüketim pratikleri arasındaki ilişkiyi fark edebilme. ➢ Yaşamakta oldukları topluma, kültüre veya etkilenmekte oldukları hakim kültürlere karşı eleştirel bir bakış açısı geliştirebilme. ➢ Popüler kültür, medya, teknoloji, tüketim, reklam, estetik, toplunsal cinsiyet, kimlik, seri üretim ve bunun gibi kavramlarla sanat ilişkisini yorumlayabilme.
Yöntem: Tartışma, Beyin Fırtınası, Soru-cevap, Takım-Grup Çalışması.
Sonraki Derse Hazırlık: Seçtikleri kavramla ilgili sınıfa döküman getirmeleri ve yaşamakta oldukları şehirden kendi kavramları yada diğer kavramlarla ilişkili fotoğraf çekmeleri istenir. Bu fotoğrafları bir sonraki hafta sınıfta arkadaşlarıyla paylaşacakları ve kavram haritasında kullanabilecekleri belirtilir.

Dersin 8 Ekim 2012 tarihindeki ikinci haftasında "Medya ve Görsel Kültür" dersine geçilmiştir. Ders kapsamında, araştırma sorularından *"Öğrencilerin imajların sosyal ve kültürel işlevlerine karşı farkındalığının sağlanmasında görsel kültür çalışmalarından ne şekilde yararlanılabilir?* sorusuna ilişkin olarak oluşturulan ders içeriğinde, *"Öğrencilerin günlük görsel deneyimlerine karşı nasıl farkındalık oluşturulabilir"* sorusuna ilişkin olarak bazı dergiler incelenmiş, *"Öğrencilerin görsel medyanın üretimi ve dağılımı kanıusunda nasıl farkındalık oluşturulabilir?"* sorusuna yönelik olarak farklı yaş, dil, cinsiyet ve konu alanlarında üretilmiş dergilerin seçilmesine özen gösterilmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerde zaman içerisinde değişen teknoloji ve medyanın kullandığı dile ve günümüz medyasının yapısına karşı farkındalık sağlayabilmek adına farklı yıllara ait dergiler seçilmiştir. Ayrıca öğrencilerde günümüz medyasının görsele dayalı yapısına karşı farkındalık oluşturabilmek için de farklı dillerde yayımlanmış dergiler kullanılmıştır. *"Öğrencilerin sosyo-kültürel sorgulama yapmaları nasıl sağlanabilir?"* sorusuna ilişkin olarak bu medyaları eleştirel bir gözle incelemeleri sağlanmış, sonrasında sınıf tartışması gerçekleştirilmiştir.

Derse başlamadan önce, daha etkin bir çalışma ortamı yaratabilmek, öğrencilerin fikir alışverişini arttırabilmek adına, öğrencilerin de görüşüne baş vurularak, atölyede bulunan çalışma masaları birleştirilerek büyük bir masa oluşturulmuş, dergiler oluşturulan masanın ortasına yayılmış, öğrenciler de masayı çevreleyecek şekilde oturmuşlardır.

Bir önceki hafta öğrencilerden sınıfa dergi getirmeleri istenmesine karşın sadece bir öğrencinin bunu gerçekleştirdiği görülmüştür.

> "Öğrencilerin daha önceki tutumlarından derse istenilen dergileri getirmeyeceklerini tahmin etmiştim. Dersin işlenişini tehlikeye atmamak ve zaman kaybetmek istemediğim için çeşitliliğine önem vererek sınıfa kendi seçtiğim dergileri getirdim. Gergin bir başlangıç yapmamak için öğrencilere neden dergi getirmediklerini daha sonra sorduğumda: duymadıklarını (ki bu imkansız), unuttuklarını ve dergi satın almadıklarını, internetten takip ettiklerini belirttiler(AG, 12 Kasım 2012)".

Araştırmacı tarafından sınıfa getirilen dergilerin seçiminde, daha geniş tartışma alanları yaratabilmek için her yaş ve cinsiyet grubuna hitap eden dergilerin seçilmesine özen gösterilmiştir. Ayrca etkinlikte yerli ve yabancı dergiler incelenmiştir. Yabancı dergilere

özellikle yer verilmesinin amacı öğrencilerin, günümüz medyasının metin tabanlı iletişimden çok görselliğe vurgu yapan bir yöntemle hazırlanmış olmasını farketmelerini sağlamaktır. Yabancı dergilerde yazılmış olan metinleri hiç anlamamalarına karşın, sadece görsellerden yola çıkarak metinlerin konusuna ve derginin hedef kitlesine dair bir ipucuna sahip olabileceklerini göstermek amaçlanmıştır. Ayrıca, incelenen dergiler arasına 1960 ve 1980'lere ait çocuk ve kadın dergileri de eklenmiş, bu yolla öğrencilerin değişen sosyal ve teknolojik yapının dergilere nasıl yansıdığını farketmeleri hedeflenmiştir.

İlk derste öğrencilerden getirilen dergileri incelemeleri sonrasında tek başlarına ya da grup olarak seçmiş oldukları en az iki dergiyi incelemeleri, karşılaştırmaları, vardıkları sonuçları ve yorumları günlüklerine not etmeleri istenmiştir. Daha sonra herkesin sırayla bulgularını sınıfla paylaşacağı belirtilmiş ve dergileri incelemeleri için kendilerine bir ders süre verilmştir.

Etkinlik kapsamında; *Marie Claire* (2010), *Vogue* (2010), *GQ* (2011), *Dummy* (2009,2012,2013), *Hayat* (1961) gibi yetişkin dergilerine, *Barbie* (2012), *Süper Macera* (2007),*Waverly Büyücüleri-Disney* (2011), *Trendy* (2011), *Milliyet Çocuk* (1981,1982), *Tercüman Çocuk* (1981) gibi çocuk ve gençlik dergilerine ve *Sanat Dünyamız* (2005), *Artist Actual* (2011) dergilerine yer verilmiştir.

Ayrıca öğrencilerin dergileri incelerken dikkat etmeleri istenen noktalar şu şekilde listelenmiştir:

Tablo 12

Dergi İnceleme Kategorileri

Yapısal Özellikler	**İçerik Özellikleri**
Tasarımı (ağırlıklı kullanılan renkler, yazı karakteri, sayfa ve kapak düzeni, vs.)	Hedef kitlesi
Yer alan görsel miktarı	Yer alan görsellerin özellikleri
Yer alan reklam miktarı	Yer alan reklamların özellikleri ve hedef kitlesi
İçeriğinde yer alan etkinlikler (makale, test, tarif, bulmaca, vs.)	İçeriğinde yer alan etkinliklerin konuları (moda,cinsellik, spor, sanat, gezi, vs.)

İkinci derste öğrencilerin dergileri ilgili bir şekilde incelemeye devam ettilkleri, günlüklerine not alırken fikir alışverişinde bulundukları gözlemlenmiştir. Araştırmacı öğrencilere sürenin bittiğini bildirmiş fakat öğrenciler henüz incelemeyi ve not almayı bitirmediklerini belirterek ek süre talep etmişlerdir. Bu talep üzerine öğrencilere 20 dakika ek süre verilmiştir.

> "Öğrenciler getirilmiş olan dergilere karşı çok ilgiliydiler, sohbet havası içerisinde dergileri incelemeye başladılar. Bu süreçte sürekli birbirleriyle iletişim halindeydiler. Bir süre inceledikten sonra dergilerini seçtiler. Özellikle çocuk dergilerine ilgi yoğunluğu vardı, ayrıca getirilmiş olan sanat dergilerini hiç incelemedikleri ve bu dergileri seçmedikleri dikkatmi çekti(AG, 12 Kasım 2012)".

İkinci dersin sonunda öğrenciler günlüklerine aldıkları notlardan yararlanarak, ulaştıkları verileri sınıfla paylaşmaya başlamışlardır. Bu süreçte araştırmacı öğrencilerden, dergileri incelerken kavram haritasını da düşünmelerini, kavramlar arası ilişkiler doğrultusunda bu dergilerden yararlanabileceklerini hatırlatmıştır. Öğrencilerin günlüklerinden ve video kayıtlarında elde edilen verilere göre, ulaşmış oldukları veriler tablo 13'de özetlenmiştir.

Tablo 13

Medya ve Görsel Kültür Dersi Öğrenci Günlükleri ve Video Kayıtları Özeti

MEHMET – *Öğrenci Günlüğü 12 Kasım 2012*			
Yapısal Özellikleri	***Marie Claire (2010)*** ➢ Genellikle reklamlara yer verilmiştir. ➢ Metinden daha fazla görsel bulunmaktadır. ➢ Popüler dizilerden kamera arkası görüntülere yer verilmiştir. ➢ Reklam ve sanat birleştirilmiştir (estetik anlamda).	***Milliyet Çocuk (1982)*** ➢ Reklam çok az kullanılmıştır. ➢ Çizgi roman dizilerine yer verilmiştir. ➢ Çocuklar için hikayelere yer verilmiştir. ➢ Sözlük vardır. ➢ Test ve bulmacalar vardır. ➢ Zeka oyunları vardır. ➢ Dini hikayelere de yer verilmiştir.	***Trendy (2011)*** ➢ fotoğraflara yer verilmiştir. ➢ posterleri vardır. ➢ Burçlara yer verilmiştir.

İçerik Özellikleri	➢ Yetişkin kadın dergisidir. ➢ Kadınlara yönelik reklamlara yer verilmiştir (parfüm, giyim, takı, ayakkabı vb.). ➢ Sadece kadın değil erkek de sex objesi olarak kullanılmıştır. ➢ Hep güzel kadın, yakışıklı ve çekici erkek görselleri vardır. ➢ İlgi çekebilmek için çıplaklık ön plandadır ➢ Hep alışverişe yönlendiren görseller kullanılmıştır. ➢ Tatil yapılacak güzel yerler de görsellerle anlatılmktadır. ➢ Cinsellik çok fazla işlenmiş (cinsel hayat testleri vb.) ➢ Eğitici hiç birşey bulunmamaktadır	➢ Çocuk dergisidir. ➢ Eğitici konulara yer verilmiştir. ➢ Çocukların okulda gördükleri derslere yönelik testler ve bulmacalar vardır. ➢ Derginin içinde, ulusal ve uluslararası yaşamdan haberlere yer veren gazete vardır. ➢ Küçük yararlı bilgiler vardır. ➢ Derginin içinde, ulusal ve uluslararası yaşamdan haberlere yer veren gazete vardır. ➢ Küçük yararlı bilgiler vardır.	➢ Geçlik dergisidir. ➢ Ünlülerin hayatlarına ve fotoğraflarına yer verilmiştir. ➢ Ünlülerin posterleri vardır. ➢ Ergen çokuk dergisinde olmaması gereken çıplaklık ve özendirme vardır.
MEHMET –*DV, 12 Kasım 2012*			
	Bayan dergisi ve reklamdan başka hiçbir şey yok (28:34). Her reklamda bayan cinselliği ön planda, eğitici hiç bir şey yok, çok fazla görsel kullanılmış (28:56) çok özel şeyler alelade anlatılmış ve işte hep reklam için bir ürünü sattırmak için, tüketim için, insanların ilgisi çekilmeye çalışılmış (29:38) mesela reklamlar için hep kadın cinselliği ön planda ve ünlü kişiler satılmak istenen ürünle ilişkilendirilip, hedef kitle özendirilmiş ve dolayısıyla tüketime yönlendirilmiş (29:37)	Metin ağırlıklı olarak kullanılmış(30:53) reklam çok az kullanılmış bu dergide (31:59)banka reklamı ve ansiklopedi reklamı yer alıyor, reklamı bile eğitici yani *(Gülüyor)* (32:30)	Hiç eğitici bir dergi değil bunun yanıda gençleri Batı kültürüne yönlendirici bir içeriği var. Gerçekçi olmayan metinler de yer alıyor yine özendirici içerikte (31:46) reklam çok görsel çok (31:55) Dergi neredeyse reklam ve posterden oluşuyor diyebilirim(32:40).

ÇAĞLA– *Öğrenci Günlüğü 12 Kasım 2012*		
Yapısal Özellikleri	***Hayat Dergisi (1959)***	***Dummy(2012)***
	➢ Yemek tarifleri, bulmacalar, yarışmalar, çekilişler, haftalık burç özellikleri, yeni çıkan kitaplardan haberler ve eleştiri yazıları ve karikatürlere yer verilmiştir. ➢ Günümüz dergilerine oranla çok daha az görsel içermekte. ➢ Bu dergide reklam çok az, günümüz dergilerinde reklamlar daha giriş sayfasından itibaren başlar. ➢ Dergide magazin bölümü de vardır. ➢ Her hafta çıkan bir dergi olduğu için romandan bölümler yayınlamaktadır. ➢ Abartıdan uzak, sadedir. ➢ Dergi siyah beyaz basılmıştır. ➢ Sedece dikkat çekilmek istenen yerler kırmızı yada nadiren yeşil renkte belirtilmiştir.	➢ Reklamlara ve görsellere yer verilmiştir, ➢ Köşe yazıları ve makaleler bulunmaktadır. ➢ Abone olunup her ay alınabilecek bir dergidir. ➢ Sade fakat aynı zamanda ilgi çekici bir dergidir. ➢ Fotğraflar estetik değerler düşünülerek çekilmiştir. ➢ Turlarda gezilen yerlerin özellikleri fotoğraflarla desteklenmiştir. ➢ Bilgilendirme amaçlı gözlemlere yer verilmiştir. ➢ Reklam içeriği azdır.

İçerik Özellikleri	➢ Yetişkin bayanlara yönelik bir dergidir. ➢ Günümüz dergilerinde de bu özelliklerin bir kısmı vardır ancak; *Hayat dergisi*'nde yayınlananlar teknolojinin de etkisiyle daha sade ve renksiz fakat, daha samimi ve gerçekçi bir dilde hazırlanmıştır. ➢ Günümüz dergileri, daha çok sanki insanları kandırmaya çabalıyor ve dikkat çekmek adına abartıdan çekinmiyorlar. ➢ Magazin bölümünde; sanatçılar, oyuncular, sinema ve film festivalleri, moda, güzellik yarışmaları ve ünlü köşe yazarlaının makaleleri yer almaktdır. ➢ Reklam içerikli fotoğraflar ve ünlülerin fotoğraflarını yanı sıra yağlıboya bir tablonun da göseli vardır. ➢ Türkiye'nin çeşitli ilçelerindeki (köy, kasaba) festivallerin haberlerine yer verilmiştir. ➢ Tarihi bazı olaylar üstüne yazılmış kültürel metinler bulunmaktadır. ➢ Yeni çıkan kitap haberleri vardır. ➢ Dönemin güncel haberleri vardır.	➢ Dergi yetişkinler içindir ve Almancadır. ➢ Gezilen görülen yerlerle ilgildir çoğunlukla, ➢ Dergideki görseller genellikle doğadan, yaşamdan alınan kesitlerdir. ➢ Gezilen yerin özellikleri anlatılmıştır (eğlence, siyasi, insanlar ve yaşayış tarzları vb.). ➢ Bitkilerle ilgili bir köşe yazısı yer almaktadır. ➢ Modern çağdaki insanların yöresel kıyafetleri gösterilmektedir. ➢ 3 farklı ülkenin özellikleri ve insanların yaşam tarzları anlatılmıştır. ➢ Metinler okunabilir degerde durmaktadır.
ÇAĞLA–*DV, 12 Kasım 2012*		
	Çok kapsamlı bir dergi her türlü konuyla ilgili bilgi ve haberler var, genel kültürü arttırıcı bir dergi (24:32) daha gerçeğe yakın ve abartıdan uzak bir dergi , ünlülerin hayatları bile abartılmadan aktarılmış daha çok haber verme niteliği taşıyor (26:04)	Fotoğraflar çok estetik çekilmiş ve ayrıca çok reklam yoktu daha çok metine yer verilmişti, sanırım ülkeleri falan tanıtıyordu (27:18) ve insanların yani farklı kültürlerin eğelence tarzlarından felan bahsediyordu heralde (27:29) daha çok kültürel şeylere yer verilmiş daha çok bilgilendirme amaçlı bir genel kültür dergisi diyebiliriz (28:18).

AYSUN– *Öğrenci Günlüğü 12 Kasım 2012*		
Yapısal Özellikler	***Barbie (2012)*** ➢ Bolca reklam yer almakta ➢ Oyunlar ve Hikayeler bulunmakta ➢ Bulmaca bulunmakta, ➢ Resim yapma etkinliği yer almakta, ➢ Birçok hediye içermekte.	***Tercüman Çocuk (1981)*** ➢ Bulmaca, çarpım tablosu, zeka testi bulunmakta, ➢ Şiirler, magazin , karikatür, köşe yazıları gibi şeylere yer verilmiş, ➢ Görsellere yer verilmiş
İçerik Özellikleri	➢ 7-8 yaş grubu kız cocuk dergisi, ➢ Barbie giyisileri, barbie duş jeli, sabun gibi ürünlerin relamları yer almakta, ➢ Prenses okulu gibi oyunlar ve hikayer bulunmakta, ➢ Resim yapıp barbie kulübüne gönderilebiliyor. ➢ Derginin hediyeleri: Barbie yelpaze, çıkartmalar, kartondn kes yapıştır bebek ve elbiseleri. ➢ Tüketime dayalı ve çocukların gelişimini olumsuz yönde etkileyecek birçok unsuru içermekte.	➢ Dönemin güncel gazete haberleri yer almakta, ➢ Spor haberleri bulunmakta. ➢ Pul koleksiyonuyla ilgili bilgiler ve görsellere yer verilmiş, ➢ Zeka geliştirici tesler yer almakta, ➢ Barbie dergisi ile kıyaslandığında kesinlikle daha eğitici ve öğretici.
AYSUN–*DV, 12 Kasım 2012*		
	Barbide bulmacalar giysiler ve tüketime yönelik şeyler çok fazla ağırlıkta ve bir çocuğun psikolojisini bozabileceğini düşündüğüm şeyler yoğunlukta -çünkü çocukken benimkisini bozuyordu- 06:08). Görselleri fazlasıyla göz alıcı ve hadiyeleri var bir sürü , reklam içeriği çok fazla ve daha çok kendi markasına yönelik, mesela barbie giyisileri, işte ayakkabısı (06:52) faydalı bir şey ben açıkçası göremedim. Tamamen özendirici çok fazla şey var çocuğun gelişim açısından çok olumsuz (09:44) barbie bebeklerine benzemeye çalışan yetişkinler bile var, bir çok estetik ameliyat geçirmiş felan (10:04) çeşitli posterler de var dergide ve ayrıca karakterlerin neredeyse hepsi sarı saçlı sanırım kadınların genelinin saçını sarı yapmak istemesinin nedeni bu olabilir (13:44) dergi tabiy ki alt tabakaya degil daha üst sınıf ailelerin çocuklarına hitab ediyor.	Barbie ile kıyaslandığında kesinlikle eğitici ve öğretici bir dergi (07:20) ikisi de çocuk dergisi fakat birde arada 31 yıl gibi bir fark olmasına rağmen eski daha iyi diyebilirim)

ÇİSEM– *Öğrenci Günlüğü 12 Kasım 2012*		
Yapısal Özellikleri	***Marie Claire (2010)*** ➢ Çok renkli ve çeşitli bir dergidir, ➢ Çok sayıda reklam bulunmaktadır, ➢ Çok sayıda görsel vardır, ➢ Metinden çok görsele yer verilmiştir, ➢ Kapak fotoğrafı çok canlı ve dikkat çekicidir, ➢ Görellerin neredeyse hepsini fotoğraflar oluşturmaktadır.	***Dummy (2009)*** ➢ Reklam içermektedir, ➢ Görsel içermektedir, ➢ Görseller genellikle fotoğraftan oluşmaktadır, ➢ Makaleler yer almaktadır.
İçerik Özellikleri	➢ Yetişkin kadın dergisidir, ➢ Tüketime teşvik eden çok sayıda reklam bulunmaktadır, ➢ Modacılar tasarımlarının reklamlarını yapmaktadır, ➢ Alışverişe teşvik eden çok dikkat çekici görselller kullanılmıştır, ➢ Kadın vücudu ön planda kullanılmaktadır, ➢ Kredi kartı reklamlarına yer verilmiştir. ➢ Takı ve aksesuar tasarımları dergide oldukça fazla yer almaktadır, ➢ Dergide 2010-2011 Sonbahar/Kış koleksiyonuna dahil olma projesi vardır (hedef kitle davet edilmektedir), ➢ 1 gömlek 4 tasarımcı bölümü vardır ve gömleğe bakış açısı, tasarımı yorumlanmıştır.	➢ Yetişkin erkek dergisidir, ➢ Ayakkabı, saat, duş jeli gibi birçok ürünün ve dünyaca ünlü markaların reklamları vardı, ➢ Dergideki görsellerin şiddeti simgelediği söylenebilir, ➢ Fiziksel şiddete maruz kalmış insanların görselleri vardır, ➢ Gücü ve erkeksiliği temsil eden görseller kullanılmıştır, ➢ Farklı karakter ve tiplerdeki erkeklerden bahsedilmektedir, ➢ Erkekleri simgeleyen arabalar, kaslı vücutlar ve iş adamlarının görselleri yer almaktadır, ➢ Cinsel içerikli bilgiler ve görseller vardır, ➢ Baba karakterini yansıtan fotoğraflar vardır, ➢ Çocuk fotoğrafları da bulunmaktadır.
ÇİSEM–*DV, 12 Kasım 2012*		
		Erkek duş jeli reklamı olduğu için ve tabi içerisindeki görsellerden yola çıkarak erkek dergisi olduğunu düşünüyorum(36:59)

TUĞÇE– *Öğrenci Günlüğü 12 Kasım 2012*		
Yapısal Özellikler	***Waverly Büyücüleri-Disney (2011)*** ➢ Derginin hediyesi bulunmkta, ➢ Çok fazla görsel yer almakta, ➢ Bulmacalar yer alıyor, ➢ Testler bulunuyor, ➢ Burç yorumları yer alıyor,	***Milliyet Çocuk (1982)*** ➢ Derginin hediyesi bulunmakta, ➢ Bilgilendirici makaleler yer almakta, ➢ Hikayeler bulunmakta.
İçerik Özellikleri	➢ ➢ Derginin hediyesi hedef kitleye yönelik olarak "küpe"dir. ➢ Tamamen çocukları tüketime itici bir içeriğe sahip. ➢ Hiçbir eğiticiliği bulunmayan testler ve bulmacalar yer almakta. ➢ Günümüzde toplum yapısının bozulmasının bir nedeni de bu, dergilerde yer verdikleri karakterler ve mesajlar. ➢ Bir geçiş döneminde olan bu ergen insanların cinselliğe kayan düşüncelere sahip olmalarına sebep oluyorlar ➢ Abur cubur keyfi diye bir ölüm de var dergide bu da çocukları sağlıksız beslenmeye itiyor.	➢ ➢ Derginin hediyeleri İnsan Atlası ve Türkiyenin Tarihi gibi ansiklopedilerdir, ➢ Sadece Türk Ticaret Bankası'nın reklamı yer almakta. ➢ Kadavra incelemeden bahsediliyor bazı kesimler çocuklara uygun degil gibi. ➢ İnsan yapısından bahsediliyor ve bu anlatılırken toplumun sosyal yapısından yani bazı şeylerin yasak olmasından, hoşgörülmesinden doğan sorunlardan, eksikliklerden bahsediliyor. ➢ Çeşitli hayvanlarla ilgili bilgilere yer verilmiş. ➢ Kültürel konular, çocuğu düşündürmeye itecek şekilde hikayeleştirilerek basit bir dilde anlatılmış.
TUĞÇE–*DV, 12 Kasım 2012*		
	Bu dergi görselleri ve anlatımı bakımından 5-15 yaş arasına hitap ediyor, ancak incelemiş olduğum bu kısım çocukları sağlıksız beslenmeye ittiği gibi, tanımadıkları kişilerle tanışarak arkadaş, dost olabilecekleri ve kişilere güvenebilecekleri mesajı veriliyor.(00:20:10) Bir yandan çocukları yeme bozukluğuna iterken, diger yandan yine diğer dergilerde olduğu gibi idealleştirilmiş ve tabiy ki genellikle sarışın karakterlere yer verilmiş (00:22:13) bizim yaşadığımız dünyaya ve toplumsal görgümüze uygun olmayan bir çok içerik var. (00:22:52)	Gördüğümüz diğer dergilerin hediyeleri küpe, yelpaze vb şeylerken bu derginin hediyeleri çeşitli ansiklopediler (00:17:26) Ve iki derginin verdikleri mesajlar birbirinden çok farklı (00:21:44)

ULAŞ– *Öğrenci Günlüğü 12 Kasım 2012*			
Yapısal Özellikler	***Trendy (2011)*** ➢ Çok fazla görsel kullanılmış, ➢ Görsellerin neredeyse hepsi fotoğraftır, ➢ Hediye bulunmaktadır.	***GQ* (2011)** ➢ Bolca reklam yer almaktadır, ➢ Çok sayıda görsel bulunmaktadır,	***Tercüman Çocuk (1981)*** ➢ Daha az sayıda reklam kullanılmıştır, ➢ Görseller yer almakta.
İçerik Özellikleri	➢ Hitap ettiği yaş grubu 12-18 arası gibidir. ➢ Buna bağlı olarak çok fazla görsel kullanılmış. ➢ Bu yaş grubundaki çocukların beğendiği, hayran olduğu ünlülerin fotoğraflarına çokça yer verilmiş. ➢ Hediye posterler bulunmaktadır.	➢ Yetişkin erkek dergisidir. ➢ Hedef kitleye yönelik ürünlerin reklamları sıkça kullanılmıştır (gömlek, saat, vb.). ➢ *Trendy* dergisine göre daha cinsel içerikli görseller kullanılmıştır.	➢ Görseller çizimleden oluşmaktadır, fotoğraf değildir. ➢ Daha çok çizgi roman tadındadır.
ULAŞ –*DV, 12 Kasım 2012*			
	Çok fazla görsel kullanılmış ve bu yaş gurubunda hayranlık yagın olduğu için gençler alsın diye bu kişilerin hayran olduğu ünlülerin posterlerine çokça yer verilmiş (33:11)	Ben açıkçası erkek dergisi olduğu için daha fazla bayan görseli görmeyi bekliyodum , çünkü diğer erkek dergilerinde öyle ama burda daha çok erkek modası gibi şeylere yer verilmiş, onlarda ilgimi çekiyor ama, almadığım iyi olmuş yani (34:05) neredeyse aynı sayıda erkek görselide yer alıyor (34:44)	Çok fazla eğitici şeyler var ve reklam sektörü gelişmediği için sanırım çok fazla reklam yok.(35:37) o dönemde internetin de olmadığı düşünülürse bu kadar bilgiye yer vermelerinin sebebi de bu olabilir (35:49)

SİNEM ve EMEL– *Öğrenci Günlüğü 12 Kasım 2012*		
Yapısal Özellikler	***Süper Macera* (2007)** ➢ Oldukça renkli ve zıt renklerin ağırlıklı kullanıldığı bir dergidir, ➢ Bolca reklam içermektedir.	***Marie Claire (2010)*** ➢ Oldukça fazla sayıda reklam bulunmaktadır, ➢ Aynı şekilde çok fazla sayıda görsel yeralmaktadır.
İçerik Özellikleri	➢ Erkek çocuk dergisidir. ➢ Oldukça renkli ve zıt renklerin ağırlıklı kullanıldığı bir dergidir, bu derginin albenisini arttırmaktadır. ➢ ve ünlü isimlerin olduğu sayfalar vardır. ➢ Arka sayfalarda dergiyi takip eden çocukların fotoğrafları yer almaktadır. ➢ Genellikle karikatür ve futbol gibi konulara yer verilmiştir. ➢ Genellikle erkek çocukların ilgisini çekebilecek bir dergidir.	➢ Yetişkin bayan dergisidir. ➢ Genelde modayla ilgili şeylere yer verilmiştir. ➢ Tüketime teşvik eden bir dergidir. ➢ Ürün görsellerinin yanısıra ürün hakkında kısa bilgiler de verilmiştir ➢ Farklı kimlikleri (stilleri) yansıtan çanta, ayakkabı ve kıyafet gibi tüketim ürünleri bolca bulanmaktadr. ➢ Modacılar tasarımlarını, modeller üzerinde reklam yaparak tanıtmaktadırlar. ➢ Dünyaca ünlü markaların reklamları dergide oldukça fazla bulunmaktadır.
SİNEM ve EMEL –*DV, 12 Kasım 2012*		
İki dergi de görsel çekiciliğe sahiptir. Birisi yetişkin kadın dergisi, diğeri erkek çocuk dergisi olmasına rağmen ortak noktaları bulunmaktadır; bolca renk ve reklam kullanılarak tüketiciyi cezbetmek gibi (04:12).		

DUYGU– *Öğrenci Günlüğü 12 Kasım 2012*		
	Waverly Büyücüleri-Disney (2011)	***Vogue* (2010)**
Yapısal Özellikler	➢ Derginin içeriginde; posterler, testler, bulmacalar, etkinlikler, makyaj yapımları, karakter anlatımları, oyunlar, fallar büyüler, değişik yaratıklar bulunmaktadır. ➢ Dergini hedef kitleye yönelik "küpe" hediyesi bulunmaktadır.	➢ reklamlar, mankenler, röportajlar, gazete ve internet haberleri, makaleler yer almaktadır. ➢ Ürünlerin çekiciliği kadın çıplaklığı kullanılarak arttırılmıştır. ➢
İçerik Özellikleri	➢ 12-13-14 Yaş grubuna yönelik genç kız dergisidir. ➢ Derginin yaratmış olduğu büyücü karakterleri vardır ve bu karakterlerin özellikleri anlatılmaktadır. ➢ Bunlar doğrultusunda derginin muhtemelen haftalık konusuyla alakalı büyü, sihir, fal, vb.şeylerin yapımı anlatılmaktadır.	➢ Yetişkin kadın dergisidir. ➢ Derginin içeriğini; genellikle marka ve ürün tanıtan reklamlar, mankenler, röportajlar, gazete ve internet haberleri, moda hakkında yazılar, still ve tarz yaratımı hakkında metinler oluşturmaktadır. ➢ Hedef kitleyi alışverişe teşvik etmek için herşey yapılmıştır denebilir. ➢ Reklam tanıtımlarında genellikle bayan modeller kullanılmıştır ve bu raklamlar ürünü kullanılan modelle kişileştirmeye çalışmışlardır (sanki bir üründen değil de belli bir yaşam stiline sahip genç ve güzel bir bayandan bahsetmektedir).

DUYGU –*DV, 12 Kasım 2012*		
	Bu dergininde hediyesi var, nasıl büyü yapılır işte sende bunu evinde yapabilirsin gibi ibareler var ve büyü tarifi felan verilmiş *(Gülüyor)* çok saçma, çocukları gerçek dünyadan koparmaya çalışıyorlar sanki(08:06)görsel anlatımlı olarak makyajın nasıl yapılacağını anlatıyor bu dergide. (10:17).	Dergiyi alan kişi, dergi içerisinde kullanılan modellerin görsellerinden etkilenerek kıskaçlığa ve depresyona yönelebilir bence (11:26).

Sınıf tartışması süresince öğrencilerin seçmiş oldukları dergilere ilişkin ortak yorumları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 14

Seçilmiş Olan Dergilere İlşkin Ortak Öğrenci Yorumları

DERGİ	ORTAK YORUMLAR
 Marie Claire (2010)	• Genellikle reklamlara yer verilmiştir (parfüm, giyim, takı, ayakkabı vb.). • Metinden çok görsel anlatım ön plandadır. • Sadece idealleştirilmiş karakterlerin (güzel kadın, yakışıklı ve çekici erkek) görselleri vardır. • İlgi çekebilmek için çıplaklık ön plandadır. • Tüketime teşvik eden çok sayıda reklam bulunmaktadır. • Cinsellik çok fazla işlenmiş (cinsel hayat testleri vb.). • Eğitici hiç birşey bulunmamaktadır. • Bolca reklam kullanılmıştır. • Kadın vücudu ön planda kullanılmaktadır.
 Vogue (2010)	• Derginin içeriğini; genellikle marka ve ürün tanıtan reklamlar oluşturmaktadır. • Hedef kitleyi alışverişe teşvik etmek için herşey yapılmıştır denebilir. • Reklam tanıtımlarında genellikle bayan modeller kullanılmıştır ve bu reklamlar ürünü kullanılan modelle kişileştirmeye çalışmışlardır (sanki bir üründen degilde belli bir yaşam stiline sahip genç ve güzel bir bayandan bahsetmektedir). • Ürünlerin çekiciliği kadın çıplaklığı kullanılarak arttırılmıştır. • Dergiyi alan kişi, dergi içerisinde kullanılan modellerin görsellerinden etkilenerek kıskaçlığa ve depresyona yönelebilir.
 GQ (2011)-*ALMANCA*	• Hedef kitleye yönelik ürünlerin reklamları sıkça kullanılmıştır (gömlek, saat, vb.). • Gençlik dergilerine göre daha cinsel içerikli görseller kullanılmıştır. • Magazin ve moda haberleri yer almaktadır.

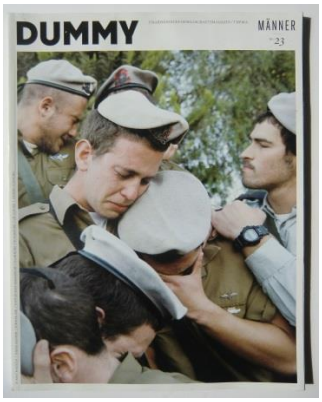

Dummy (2009)-*ALMANCA*

- Yetişkin erkek dergisidir.
- Ayakkabı, saat, duş jeli gibi birçok ürünün ve dünyaca ünlü markaların reklamları vardır.
- Dergideki görsellerin şiddeti simgelediği söylenebilir.
- Gücü ve erkeksiliği temsil eden görseller kullanılmıştır.
- Farklı karakter ve tiplerdeki erkeklerden bahsedilmektedir.
- Erkekleri simgeleyen arabalar, kaslı vücutlar ve iş adamlarının görselleri yer almaktadır.
- Cinsel içerikli bilgiler ve görseller vardır.
- Baba karakterini yansıtan fotoğraflar vardır.

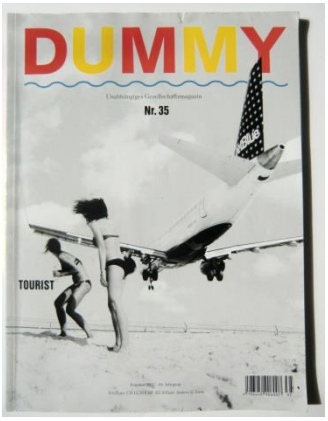

Dummy (2012)-*ALMANCA*

- Gezilen görülen yerlerle ilgilidir çoğunlukla,
- Reklamlara yer verilmiştir fakat çok fazla değil,
- Dergideki görseller genellikle doğadan, yaşamdan alınan kesitlerdir,
- Gezilen yerin özellileri anlatılmıştır (eğlence, siyasi, insanlar ve yaşayış tarzları vb.),
- Bitkilerle ilgili bir köşe yazısı yer almaktadır,
- Modern çağdaki insanların yöresel kıyafetleri gösterilmektedir,
- 3 farklı ülkenin özellikleri ve insanların yaşam tarzları anlatılmıştır,
- Sade fakat aynı zamanda ilgi çekici bir dergidir.
- Metinler okunabilir değerde durmaktadır.
- Fotograflar estetik değerler düşünülerek çekilmiştir.
- Turlarda gezilen yerlerin özellikleri fotoğraflarla desteklenmiştir.
- Bilgilendirme amaçlı gözlemlere yer verilmiştir.

Hayat (1961)

- Yemek tarifleri, bulmacalar, yarışmalar, çekilişler, haftalık burç özellikleri, yeni çıkan kitaplardan haberler ve eleştiri yazıları ve karikatürlere yer verilmiştir.
- Günümüz dergilerinde de bu özelliklerin bir kısmı vardır ancak; *Hayat dergisi*'nde yayınlananlar teknolojinin de etkisiyle daha sade ve renksiz fakat, daha samimi ve gerçekçi bir dilde hazırlanmıştır.
- Günümüz dergilerinde reklamlar daha giriş sayfasından itibaren başlar.
- Günümüz dergileri, daha çok sanki insanları kandırmaya çabalıyor ve dikkat çekmek adına abartıdan çekinmiyorlar.
- Dönemin moda, güncel yaşam haberleri ve kültürel metinler bulunmaktadır.
- Türkiye'nin çeşitli ilçelerindeki (köy, kasaba) festivallerin haberlerine yer verilmiştir.
- Yeni çıkan kitap haberleri vardır.

Barbie (2012)

- 7-8 yaş grubu kız cocuk dergisi,
- Barbie giyisileri, barbie duş jeli, sabunu gibi ürünlerin reklamları yer almakta,
- Prenses okulu gibi oyunlar ve hikayer bulunmakta,
- Kullanılan ağırlıklı renk pembe vb. sıcak renkler,
- Derginin hediyeleri: Barbie yelpaze, çıkartmalar, kartondan kes yapıştır bebek ve elbiseleri.
- Tüketime dayalı ve çocukların gelişimini olumsuz yönde etkileyecek birçok unsuru içermekte.

Süper Macera (2007)

- Erkek çocuk dergisidir.
- Oldukça renkli ve zıt renklerin ağırlıklı kullanıldığı bir dergidir, bu derginin albenisini arttırmaktadır.
- Ana sayfalarda tanıtımlar hakimdir.
- Bolca reklam ve ünlü isimlerin olduğu sayfalar vardır.
- Arka sayfalarda dergiyi takip eden çocukların fotoğrafları yer almaktadır.
- Genellikle karikatür ve futbol gibi konulara yer verilmiştir.
- Genellikle erkek çocukların ilgisini çekebilecek bir dergidir.

Waverly Büyücüleri-Disney (2011)

- 12-13-14 Yaş grubuna yönelik genç kız dergisidir.
- Derginin içeriginde; posterler, testler, bulmacalar, etkinlikler, makyaj yapımları, karakter anlatımları, oyunlar, fallar, büyüler, değişik yaratıklar bulunmaktadır.
- Dergini hedef kitleye yönelik "küpe" hediyesi bulunmaktadır.
- Derginin yaratmış olduğu büyücü karakterleri vardır ve bu karakterlerin özellikleri anlatılmaktadır.
- Bunlar doğrultusunda derginin muhtemelen haftalık konusuyla alakalı büyü, sihir, fal, vb.şeylerin yapımı anlatılmaktadır.

Trendy (2011)

- Hitap ettiği yaş grubu 12-18 arası gibidir.
- Buna bağlı olarak çok fazla görsel kullanılmış.
- Bu yaş grubundaki çocukların begendiği, hayran olduğu ünlülerin fotoğraflarına çokça yer verilmiş.
- Hediye posterler bulunmaktadır.
- Ergen çokuk dergisinde olmaması gereken cinsellik ve özendirme vardır.

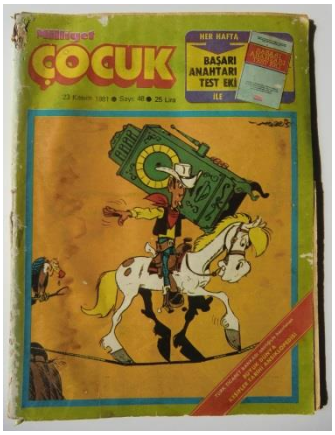

Milliyet Çocuk (1982)

- Derginin hediyeleri İnsan Atlası ve Türkiyenin Tarihi gibi ansiklopedilerdir.
- Reklam çok az kullanılmıştır.
- Kültürel konular çocuğu düşündürmeye itecek şekilde hikayeleştirilerek basit bir dilde anlatılmış.
- Çeşitli hayvanlarla ilgili bilgilere yer verilmiş.
- Bir konu anlatılırken sosyal yaşamla ilişkilendiriliyor ve gelenek göreneklerimizden, insan ilişkilerinden örnekler veriliyor.
- Eğitici konulara yer verilmiştir.
- Reklam çok az kullanılmıştır.
- Çizgi roman dizilerine yer verilmiştir.
- Çocuklar için hikayelere yer verilmiştir.
- Sözlük vardır.
- Çocukların okulda gördükleri derslere yönelik testler ve bulmacalar vardır.
- Zeka oyunları vardır.
- Derginin içinde, ulusal ve uluslararası yaşamdan haberlere yer veren gazete kısmı vardır.
- Küçük yararlı bilgiler vardır.

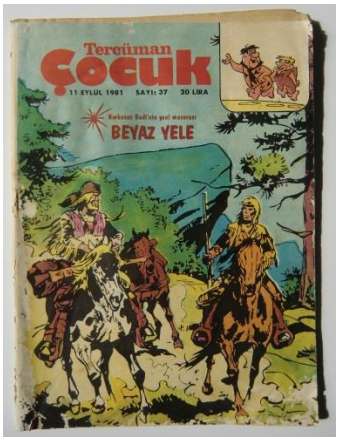

Tercüman Çocuk (1981)

- Daha çok çizgi roman tadındadır.
- Bulmaca, çarpım tablosu bulunmakta,
- Zeka geliştirici tesler yer almakta,
- Şiirler, magazin , karikatür, köşe yazıları gibi şeylere yer verilmiş,
- Dönemin güncel gazete haberleri yer almakta,
- Pul koleksiyonuyla ilgili bilgiler ve görsellere yer verilmiş,
- Spor haberleri bulunmakta.
- Barbie dersi ile kıyaslandığında kesinlikle daha eğitici ve öğretici.

Öğrenci günlüklerinden ve video kayıtlarından elde edilen verilerle oluşturulan tablolarda da görüldüğü gibi, öğrencilerin popüler medyalardan biri olan ve temelde medyanın diğer organlarında kullanılan dille örtüşen dergileri eleştirel bir gözle yorumladıkları gözlemlenmiş, bu durum araştırma sorularından *"Öğrencilerin imajların işlevine karşı farkındalığının sağlanması için sosyo-kültürel sorgulamalar yapmaları nasıl sağlanabilir?"* sorusuna ilişkin olarak öğrencilerin, dergileri incelerken eleştirel bir tutum sergiledikleri ifade edilebilir. Ayrıca öğrencilerin yapmış oldukları yorumlar, araştırma sorularından *"Görsel medyanın üretimi ve dağılımı konusunda öğrencilerde nasıl farkındalık oluşturulabilir?"* sorusuna ilişkin olarak ip uçları vermektedir.

Öğrencilerin günlüklerine aldıkları notlar ve sonrasında devam eden sınıf tartışmasında, araştırmacı tarafından öğrencilere, dersin amaçlarına yönelik farkındalık yaratabilmek adına sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerin yanıtlarından görülebileceği üzere yaşamakta oldukları topluma, kültüre veya etkilenmekte oldukları hakim kültürlere karşı eleştirel bir bakış açısı geliştirmeye başladıkları görülmektedir. Ayrıca elde edilen veriler ışığında öğrencilerin "medya" ve diğer kavramlar arasında var olan bağlantıları farkedebildikleri görülmektedir.

Öğrencilerin görüşleri, gerçekleştirdikleri sınıf tartışmalarında bu medyalarda yer alan görsellerin genellikle cinsiyetçi bir yaklaşım sergilediği yorumunda birleşmiştir. Ayrıca dikkatlerini çeken diğer bulgu ise reklamların kadın cinselliği olduğu kadar erkek cinselliği üzerine de kurulmuş olması ve idealleştirilmiş karakterlerin kullanılmasıdır (bkz. Tablo 13, Mehmet).

Öğrencilerin farkettikleri diğer bir nokta ise özellikle eski tarihli dergilerle günümüz dergilerini karşılaştırırken yaşanmıştır. Eski tarihli dergilerin yapısal özelliklerine değinirlerken bu dergilerin üretimi ve dağılımı konusunda dönemin teknolojik yeterlilikleri üzerine çıkarımlarda bulunmuşlardır. Aynı zamanda eski dergilerin günümüz dergilerine oranla çok daha az görsel ve reklam içerirken, günümüz dergilerinin aşırı derecede görsel ve reklam içerdiği ve her yaş grubu için tamamen tüketime yönlendirici içeriklerin ağırlıklı olarak yer aldığı öğrencilerin yaptıkları eleştiriler arasında görülmektedir (bkz. Tablo 13 Mehmet, Çağla, Ulaş, Aysun, Tuğçe).

Öğrencilerden üçünün farklı dildeki dergileri seçtikleri gözlemlenmiş ve öğrencilerin yaptıkları yorumlar ve eleştiriler ışığında, derginin içeriğine dair hiçbir

bilgileri olmaması ve metinleri okuyamamalarına karşın, sadece görsellerden yola çıkarak derginin içindeki makalelerin konuları vb. karşı doğru çıkarımlar yaptıkları gözlemlenmiştir (bkz. Tablo 13 Çisem, Çağla,Ulaş). Çisem ve Çağla'nın seçtiği Dummy Dergisi Almanya'da her ay yayımlanan, belirli bir cinse hitap etmeyen , yetişkinler için üretilmiş bir kültür dergisidir. Derginin diğer bir özelliği her ay belirli bir konuyu kendine başlık edinmesidir. Çisem'in seçtiği ayın konusu, Çisem'in yorumlarından da anlaşılacağı üzere "Erkek" dir. Çağla'nın seçtiği ayın konusu, yine Çağla'nın yorumlarından anlaşılacağı üzere "Turist" dir. Sonuç olarak öğrencilerin görseller üzerinden tutarlı çıkarımlar yaptıkları görülmektedir.

Dördüncü dersin ilk 25 dakikasına kadar sınıf tartışması devam etmiş kalan son 15 dakikada kavram haritasıyla ilgilenilmiştir. Bu süreçte öğrencilerin yeni görseller getirdikleri ve bazı görsellerin yerlerini değiştirdikleri gözlemlenmiştir. Dersin sonunda öğrencilere sonraki ders için istenenler hatırlatılmıştır.

Tablo 15

Beşinci Haftaya İlişkin Ders Süreci

5.Hafta: 26 Kasım 2012 – Şehir Yaşamında Görsel Kültür
1.Ders: Görsellerin Paylaşımı - Öğrencilere hazırlanmaları için süre verilir. - Öğrenciler sırayla şehirde çekmiş oldukları fotoğrafları arkadaşlarıyla paylaşır. - Sınıf tartışması gerçekleştirilir.
2.Ders: Görsellerin Paylaşımı - Öğrenciler sırayla şehirde çekmiş oldukları fotoğrafları arkadaşlarıyla paylaşmaya devam eder. - Sınıf tartışması gerçekleştirilir.
3.Ders: Görsellerin Paylaşımı - Öğrenciler sırayla şehirde çekmiş oldukları fotoğrafları arkadaşlarıyla paylaşmaya devam eder. - Sınıf tartışması gerçekleştirilir.
4.Ders: Görsel Kültürü Haritalandırmak -Öğrenciler "Görsel Kültürü Haritalandırmak" etkiliğine devam eder. -Getirmiş oldukları görselleri haritaya iliştiriler. -Fikir alışverişiyle bağlayıcı kelimelerini oluştururlar.
Genel Amaçlar
➢ Güncel görsel kültürü anlama, yorumlama ve eleştirel çözümleme yapabilme.

- Sanat ve tasarımı kentsel görsel kültür bağlamında düşünebilme.
- Kentte karşılaştığı imgeleri mekansal bağlamında değerlendirebilme.
- Görsel kültürün toplumsal hayattaki önemini fark edebilme.

Yöntem: Sunum,Tartışma, Beyin Fırtınası, Soru-cevap, Takım-Grup Çalışması, Gezi-Gözlem.

Sonraki Derse Hazırlık: Ders sonunda seçmiş oldukları sanatçı hakkında araştırma yapmaları ve kavram haritasında kullanmak için döküman getirmeleri istenir.

Dersin 26 Kasım 2012 tarihindeki beşinci haftasında "Şehir Yaşamında Görsel Kültür" dersine geçilmiştir. Ders kapsamında, araştırma sorularından *"Öğrencilerin imajların sosyal ve kültürel işlevlerine karşı farkındalığının sağlanmasında görsel kültür çalışmalarından ne şekilde yararlanılabilir?* sorusuna ilişkin olarak oluşturulan ders içeriğinde, *"Öğrencilerin günlük görsel deneyimlerine karşı nasıl farkındalık oluşturulabilir"* sorusuna ilişkin olarak yaşamakta oldukları şehirden görseller toplamaları ve bu görselleri sınıf tartışması eşliğinde yorumlamaları istenmiştir.

İlk derste öğrencilerle hazırlanmaları için süre verilmiş ve sonrasında sırayla görsellerini sınıfla paylaşmaya başlamışlardır. İlk olarak kavaramları "popüler kültür" olan Çisem ve Fulya görsellerini sınıfla paylaşmaya başlarlar. O dönemde devam etmekte olan Çanakkale Çocuk Bienali'ne gittiklerinin belirtip oradan toplamış olukları görselleri sınıfa paylaşırlar. Öğrencilerin o dönemde şehirde sürmekte olan etkinlikleri bu yolla sınıf ortamına taşımış olması dersin amaçları açısından önem teşkil etmektedir.

Öğrenciler Çocuk Bienali'ne dair getirdikleri görselleri sınıfta paylaşırken araştırmacı öğrencilere yorum yapmaları için sorular yöneltmiştir. Öğrencilerin birçoğunun tartışmalara katılım gösterdiği gözlemlenmiştir.

Çisem ve Fulya sonrasında şehir merkezine gittiklerini belirtmişler ve bu doğrultuda görsellerini paylaşmaya devam etmişlerdir. Araştırmacının öğrencilere kavramları doğrultusunda neler bulduklarını sormuş ve, Funda *"Telefon kafeyi çektik hocam şu anda çok popüler(DV,26 Kasım 2012)"* sözleriyle yanıtlamıştır. Bu cevap öğrencinin kavramını kentsel bağlamda değerlendirebildiğini göstermektedir. Öğrencilerin bu bağlamda değerlendirilebilecek diğer bir örneği de "Şirinler çizgi filmi"nin karakterleriyle dekore edilmiş parka dair paylaşımlarıdır. Aynı zamanda

öğrencilerin bu oyun parkına dair görsellerine kendilerini de dahil ettikleri ve daha sonra bu fotoğrafı kavram haritasına iliştirdikleri gözlemlenmiştir (bkz. Resim 6).

Araştırmacı öğrencileri yorum yapmaya yönlendirmek için sorular sormaya devam etmiştir.

Araştırmacı	:	Peki arkadaşlar şehirde sizin dikkatinizi çeken birşey varmıydı popüler kültüre dair?
Güpse	:	hocam Öküz Kafe'de duvarda Mona Lisa görseli vardı ve kafasını öküz kafası şeklinde yapmışlardı mesela (DV,26 Kasım 2012, 13:46).

Öğrencilerin vermiş oldukalrı bu örneklerden yola çıkarak, görsel kültürün etkilerine karşı duyarlı oldukları ve kavrama dair örnekler verirken günlük deneyimlerinden faydalandıkları görülmektedir.

İkinci derste kavramları "reklam" olan Güpse ve Banu görsellerini sınıfla paylaşmaya başlar. Öğrenciler sunumlarını gerçekleştirmeye başlarken, Banu, *"fotoğrafları çekerken hiç zorlanmadım çünkü heryerde reklam vardı, özellikle şehir merkezinde(DV,26 Kasım 2012, 19:13)"* diyerek deneyimini paylaşmıştır. Sonrasında çok sayıda reklam görselini sınıfla paylaşmışlardır. Bunun üzerine araştırmacı sınıfa *"şehirde en çok ne reklamıyla karşılaştınız?"* sorusunu yönelmiştir.

Mehmet	:	İnşaat firmalarının kiralık, satılık ev ilanları(19:44).
Fulya	:	Araba.
Banu	:	(19:54) Şehirde devam etmekte olan etkinliklerin reklamı vardı, bienal , konser gibi.
Güpse	:	(20:06) Birde hocam heryere asılmış yani olur olmadık... Bu Eğitim Fakültesinin önü mesela (DV,26 Kasım 2012).

Güpse'nin bu yorumu üzerine araştırmacı sınıfa şu soruyu yöneltmiştir:

Araştırmacı	:	(21:02) Peki reklam konusunda sokağın kullanılması hakkında ne düşünüyorsunuz? Yani güzelleştiriyor mu?, Çirkinleştiriyor mu? Ya da rahatsız mı ediyor sizi?
Sınıf	:	Çok fazla hocam.
Güpse	:	Duraklarda da var.

Araştırmacı	:	Peki bu reklamlara karşı olan herhangi bir sanat akımı biliyor musunıuz? (21:30)
Banu	:	Sokak sanatı var (21:55).
Araştırmacı	:	Peki sizce neden böyle birşey yapmış olabilirler?
Sınıf	:	... (22:58)
Araştırmacı	:	Evet neden arkadaşlar?
Tuğçe	:	Onlarda sıkılmıştır heryerde reklam var diye (23:22).
Araştırmacı	:	Evet
Fulya	:	Kendilerini göstermek için olabilir, hani bizde varız diye (23:33)
Ulaş	:	(23:40) O reklam üzerinden onları eleştirerek kendi reklamlarını yapıyorlar, bir tersine çevirme durumu var (DV,26 Kasım 2012).

Öğrencilerle gerçekleşen bu diyalogda görüldüğü üzere öğrencilerin reklamları kentsel bağlamda eleştirirken kendi deneyimlerinden de yola çıkarak sanatı yorumlayabildikleri görülmektedir.

Kavramı "kadın" olan Tuğçe şehirde çektiği farklı yaş ve kültülere dair kadın fotoğraflarını sınıfla paylaşırken, kavramı dahilinde araştırmacı tarafından önerilen kitaptan örnekler vermiştir:

Tuğçe	:	(21:40) Arkadaşlar John Berger "Görme Biçimleri" adlı kitabında diyor ki "kadınların, kadınlara bakışı o kadar değişti ki artık erkekler kadınlara nasıl bakıyorlarsa o şekilde bakıyor onlar da kendilerine" diyor. Çünkü dünyayı erkeklerin gözünden görmeye mecbur kılındık. Kitapta şey diyordu mesela "bir kadın ağlarken bile dışardan nasıl gözüktüğünü düşünerek ağlar diyor bide yani, çünkü kadın hep izlenen taraftır. Seyirliktir" (22:31)
Aysun	:	Evet bir de kadınlar, kadınları da çok izliyor ama bu erkeklerinki gibi cinsel bir sebepten değil de. işte ne giymiş?, Nerden almış? Yok işte saçını ne renge boyamış?, Nası küpe takmış? gibi (24:23).
Çisem	:	Tabi bir de kıyaslamaya da giriyorlar(DV,26 Kasım 2012).

Öğrencilerin diyaloglarında görüldüğü üzere önerilen okumaların tartışmanın devamını sağladığı görülmesine karşın bu okumaları yapan tek öğrenci Tuğçe olmuştur.

Dolayısyla bu sınıf geneline yayılan bir gelişme olamamıştır. Sınıf tartışmaları dahilinde şehirlerin görüntüleri de tartışılmıştır.

> Tuğçe : Evet özellikle büyük şehirlerde, çok göç almalarıyla da alakalı sanırım, bölgeler yani mahalleler arası farklılaşma çok keskin. Örneğin İstanbul'da, bir bölgede çok lüks daireler, residanslar varken öbür mahalledeki evler sanki İç Anadolu ya da doğuda bir köyden sökülüp oraya konmuş gibi. İkisi de içiçe. (11:14) gittiği yerin kültürünü benimsemektense kendi kültürünü taşıyor oraya (DV,26 Kasım 2012).

Tuğçe bu yorumu ile kentlerin görüntüsü üzerinden yorum yaparken sosyo-kültürel bir değerlendirmeye başvurmuştur. Öğrencilerin bu ve benzeri bağlantıları kurabilmeleri dersin ve araştırmanın amaçları doğrultusunda önemli ip uçları sunmaktadır.

Yukarıdaki örnekler öğrencilerin şehri güncel görsel kültür bağlamında değerlendirebildikleri, sanat ve tasarımı kentsel görsel kültür bağlamında düşünebildiklerini göstermektedir. Elde edilen veriler öğrencilerin şehirde karşılaştıkları imgeleri eleştirel bir tutumla değerlendirebildiklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca bu ders kapsamında öğrencilerin yaşamakta oldukları şehri, o dönemde şehirde sürmekte olan etkinlikleri ve kişisel deneyimlerini sınıf ortamına taşıyarak yorumladıkları gözlemlenmiştir.

Dersin sonunda, Türk ve yabancı çağdaş sanatçılardan oluşan bir liste öğrencilere sunulmuş, bu listeden bir sanatçıyı seçip, bu sanatçı hakkında bir sonraki hafta için en fazla 10 dk lık sunum hazırlamaları istenmiştir. Araştırmacı kaynaklar konusunda yardım edebileceğini bir kez daha belirtmiştir.

Tablo 16

Altıncı Haftaya İlişkin Ders Süreci

6.Hafta: 03 Aralık 2012 – Sanatçı İncelemesi
Bu derste öğrenciler bir önceki hafta seçmiş oldukları sanatçı hakkında araştırma yaparlar ve araştırmalarını sınıfla paylaşmak için sunum hazırlarlar. Araştırmacı öğrencilere sorular yönelterek onları sınıf tartışmasına katılmaları için cesaretlendirir.
Genel Amaçlar
➢ Çağdaş sanat pratiklerini anlamlandırabilme. ➢ Sanat, iletişim ve toplum arasındaki organik ilşkileri çözümleyebilme.
Yöntem: Sunum,Tartışma, Beyin Fırtınası, Soru-cevap, Anlatım, Gösterme.
Sonraki Derse Hazırlık: Ders sonunda bir sontaki hafta gerçekleşecek olan uygulama aşamasında oluşturmaya başlayacakları sanatsal üretimleri için araştırma yapmaları ve fikirlerini günlüklerine not etmeleri istenmiştir. Ayrıca öğrencilere çalışmalarının düşünsel arka planını açıklayıcı, yazılı döküman hazırlayacakları belirtilmiştir.

Dersin 3 Aralık 2012 tarihindeki altıncı haftasında "sanatçı incelemesi" dersine geçilmiştir. Öğrencilerin çağdaş sanat konusundaki yetersizlikleri dolayısıyla geçerlilik komitesiyle alınan kararla, öğrencilerin kavramlarını çağdaş sanatla ilişkilendirmelerine yardımcı olabileceği ve bir sonraki "Uygulama" etkinliği için öğrencilere fikir verebileceği düşüncesiyle "Sanatçı İncelemesi" dersi gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler projeksiyona bağlanan sınıf bilgisayarında seçmiş oldukları sanatçı hakkında hazırladıkları PowerPoint sunumunu gerçekleştirmişlerdir. Konuya ilişkin araştırmacı günlüğüne yansıyan görüşler şu şekildedir:

> "Önceki derslerde öğrencilerin araştırma yapmayı ve sunum hazırlamayı reddetmiş olmalarından dolayı sanatçı araştırmalarını yapıp sunumlarını hazırlayıp hazırlamayacakları konusunda çok endişeliydim. Fakat öğrencilerin hepsi sunumlarını hazırlamış bir şekilde katıldılar derse. Öğrenciler araştırma yapma konusundaki önyargılarını kırmış görünüyorlardı ve geçen derslerde yaşanan tartışmalar sınucu çağdaş sanat hakkındaki yetersizliklerini kabul etmişlerdi. Sanırım bu durum sunumları hazırlamayı kabul etmelerinde etkili oldu (AG, 3 Aralık 2012)".

İlk derste öğrencilere hazırlanmaları için vakit verilmiş, sonrasında sırayla sunumlarını sınıfla paylaşmaya başlamışlardır. Öğrencilerin sunumlarını gerçekleştirdiği süreçte araştırmacı sınıfa sorular yönlendirerek diğer öğrencilerin de derse katılmasını ve fikirlerini paylaşmasını sağlamıştır. Ayrıca araştırmacı sunumu gerçekleştiren öğrenciye sanatçı hakkındaki görüşlerini sormuştur.

Kavramı "kadın" olan Tuğçe Cindy Sherman'la ilgili sunumunu gerçekleştirirken sanatçının amacını *"(02:33)Sanatçı sürekli göz önünde olan, bize dayatılan şeyleri, bir şekilde bizde farkındalık uyandırmak amaçlı, bu şekilde kendisini kullanarak sunuyor(...)(03:30) mesela klişeleri eleştiriyor (DV1, 3 Aralık 2012 "* sözleriyle ifade etmiş ve sonrasında *"(07:11) Burda aslında biraz da hani bir fotoğrafın aslında gerçeği sunmayabileceğini söylemek istiyor sanatçı. Bunu sorgulatıyor birazda bence (DV1, 3 Aralık 2012)"* diyerek kendi yorumunu ortaya koymuştur. Tuğçe sunumunu gerçekleştirirken arkadaşlarına da sorular yöneltmiş ve sanatçıya dair kendi yorumunu da arkadaşlarıyla paylaşmıştır.

Tuğçe	:	(07:45)Nasıl bir kadın tipi var sizce soldaki görselde?
Ulaş	:	Zengin
Fulya	:	Kokoş
Aysun	:	Rüküş
Ulaş	:	Çok yemiş
Tuğçe	:	(08:02) değil mi ? para var huzur var (Gülüyor) peki diğeri nasıl bir izlenim yarattı? Şu rönesans döneminde yapılan işler gibi değil mi? İşte sanatçı bir döneminde de sanat tarihinde yer alan işleri eleştiriyor (08:15). (...)Yani sanat tarihi ve medyadaki gibi kadına yüklenen klişe rolleri eleştiriyor. İşte mesela kalın dudaklı olmak, iri gögüslü olmak seksidir ya onu eleştiriyor bu görsellerde, işte kendini makyajla bu rollere sokuyor ama abartıp komik ve hatta iğrenç görünmesini sağlıyor yani groteks bir görüntü oluşturuyor(08:48).(...)Medyada kadının sunuluş biçimine tepki gösteriyor. (...) (10:45)Yani sanatçı birde hani biz işte televizyonda izlediğimiz karakterler gibi olmaya çalışırız ya ergenlik döneminde falan, işte onun gibi giyinmeye, onun gibi davranmaya çalışırız, hani medyayla yüklenir bize bunlar mesela işte sanatçı bunun bir vakit sonra yetersiz kaldığı "olmayı hayal ettiğimiz kendimiz olmadığımızı" yani o

> rollerin bize yüklendiğini ve kendimizi sorgulamamız gerektiğini söylüyor bize. Sanatçı "kendini tanıma uçurumu" diyor buna.(...)(13:28)Bize bu rolleri biçen kim? Neden böyle görünmek istiyoruz? Tedirginlik yaratmak istiyor ve bunu sorgulamamızı istiyor (DV1, 3 Aralık 2012).

Sonrasında kavramı "teknoloji ve medya" olan Ulaş, Jeff Koons'la ilgili sunumunu gerçekleştirir. Çağdaş sanata karşı önyargılı öğrencilerden biri olan Ulaş düşüncelerini "*(03:47)Sanat eleştirmenleri tarafından olumsuz yönde eleştirilen, anlamsızlık barındıran, şaka gibi görülen - ki bende öyle görüyorum – sanatçının çalışmaları, kocaman tasarımlarıyla sıradanlığı ve bayağılığı gösteriyor(DV2, 3 Aralık 2012)"* sözleriyle ifade etmiştir. Araştırmacı öğrenciden daha fazla görüş alabilmek adına, sanatçı hakkındaki görüşlerini sormuş fakat öğrenci hiç beğenmediğini belirtmiş, nedenini ise "*(14:15)Yani benim burda aldığım eğitimle çakışıyor çok (DV2, 3 Aralık 2012)"* sözleriyle ifade etmiştir.

Ulaş'ın sunumundan sonra Aysun "*(06: 52)Cindy Sherman' dan sonra bu biraz işte bir kadının gözüyle ve bir erkeğin gözüyle Amerika gibi bir şey oldu (Gülüyor) (DV2, 3 Aralık 2012)"* sözleriyle düşüncelerini sınıfla paylaşmıştır.

Kavramı "tüketim" olan Banu, Canan Şenol'la ilgili sunumunu gerçekleştirirken sanatçının soyadı kanunuyla ilgili görüşlerini aktarmış bunun üzerine Aysun "*(20:34)Evet yani sanki bizim bir kimliğimiz kişiliğimiz yokmuş da bir erkeğinkini bize veriyorlar(DV2, 3 Aralık 2012)"* yorumunu yapmıştır. Daha sonra Banu, Canan'ın "Çeşme" adlı çalışmasını sınıfla paylaşmıştır. Öğrenciler Duchamp'ın "Çeşme" adlı çalışmasından ve Duchamp'ın bu çalışmasına gönderme yapan diğer sanatçıların çalışmalarından hareketle Canan'ın bu videosunu yorumlamaya çalışmışlardır.

Türkan	:	Yani diğer sanatçılar daha erkeksi şeylere gönderme yaparken Canan'ın çalışmasında bir kadın için önemli olan "annelik" vurgusu yapılıyor. Kendi vücudundan çıkan sıvıyı bu şekilde ilişkilendiriyor.
Ulaş	:	Göğüslerin sex objesi olarak görülmesini de eleştiriyor olabilir.
Türkan	:	(38:36)Evet yani sonuçta kadın göğsü o şekilde

değerlendiriyor erkeklerin görüşüyle ama aslında onun asıl işlevi çocuğunu beslemek, yani sanatçı bunu göstermek istemiş olabilir.

Ulaş : Evet (DV2, 3 Aralık 2012).

Sonrasında kavramları "tüketim" olan Eda, Bruce Nauman, Sinem ise Sarah Lucas'la ilgili sunumlarını gerçekleştirmişledir. Sinem Sarah Lucas'ın çalışmalarını "*(03:45)Yani sanatçı gündelik en basit malzemeleri kullanarak işlerini üretiyor. Çok basit bir anlatımı var, mesela sadece bir yatak ve bir kaç objeyle kadın erkek ilişkisini eleştirel bir yorumla anlatabiliyor"* sözleriyle yorumlamıştır. Ayrıca Sinem, sanatçının çalışmalarını "*(04:59)Yani klişeleri en basit malzemeleri kullanarak sorguluyor, biraz Cindy Sherman'a da benziyor"* sözleriyle daha önce sunumları gerçekleşen sanatçıların çalışmalarıyla ilşkilendirmiştir. Sinem, sanatçının pisuvar çalışmarı hakkında da *"(06:10)Yani Duchamp'ın pisuvarı daha erkekliğe gönderme yaparken Sarah Lucas bunu tersine çeviriyor(...)Erkek egemen sanat ortamını eleştiryor(DV3, 3 Aralık 2012)"* yorumunu yapmıştır.

Bir sonraki derste kavramı "reklam" olan Türkan, Kutluğ Ataman'la ilgili, kavramı "teknoloji ve medya" olan Aysun, Extramücadele'yle ilgili sunumunu gerçekleştirmiştir. Aysun çalışmaları çok beğendiğini belirterek "*(26:31)Yani sembollerin anlamlarını kullanarak bunları tersine çeviriyor bazen , sorgulatıyor bunları. Yani birbirlerini nötürletecek nesne ve sembolleri bir araya getirip bunları tekrar değerlendirmemizi sağlıyor(DV3, 3 Aralık 2012)"* yorumunu yapmıştır. Ders, kavramı "popüler kültür" olan Fulya'nın Haluk Akakçe ve kavramı "moda" olan Çağla'nın Judy Chicago sunumuyla devam etmiştir. Kavramı "popüler kültür" olan Çisem, Damien Hirst ile ilgili sunumunu gerçekleştirmiş ve sanatçının çalışmalarını "*(1:28:32) hazır sanatın paraya dönüştürülmesi, para uğruna doğadaki canlıların öldürülmesi ve çalışmaların seri üretim şeklinde çoğaltılmasıyla emeğin farklı bir boyutta sergilenmesi ve algılanması, yani hem anlamsız, hem etkili ve gösterişli(DV3, 3 Aralık 2012)"* sözleriyle yorumlamıştır.

Son olarak da kavramı "tüketim" olan Güpse, Barbara Kruger ile ilgili sunumunu gerçekleştirmiştir. Ders sonrasında öğrencilerin, sunumlarını yaptıkları sanatçıların çalışmalarından bazı görselleri, kavram haritasına iliştirdiği gözlemlenmiştir.

Resim 2: Görsel Kültürü Haritalandırmak Etkinliği Kapsamında Öğrencilerin Oluşturduğu Kavram Haritası

Görsel Kültürü Haritalandırmak

Görsel kültürü haritalandırmak etkinliğinin amaçlarından biri, öğrencilerin çok geniş bir alana yayılan ve karmaşık bir yapıya sahip olan görsel kültürü anlamlandırmalarına yardımcı olmaktır.

Tablo 17

Görsel Kültürü Haritalandırmak Etkinliğine İlişkin Görüşler

Etkinliğe İlişkin Görüşler
Etkinliğin Yapısı
Medya İnceleme Süreci
Öğrencilerin Meslek Algılarına Etkisi
Etkinliğin Nitelendirilmesi
Kavram Haritasını Oluşturma Süreci
Etkinlik Sürecinde Yaşanan Sorunlar

Tablo **17**'de görüldüğü üzere öğrencilerin görüşleri etkinliğin yapısı, sunumlar, medya incelemesi, meslek algılarına etkisi, sanatsal bakış açılarına etkisi, etkinliğin katkıları ve etkinlik süresince karşılaşılan sorunlar şeklinde 6 alt tema kapsamında açıklanmıştır.

Etkinliğin yapısı. Görsel kültürü haritalandırmak etkinliği, öğrencilerin geniş ve karmaşık bir yapıya sahip olan görsel kültürü anlamlandırabilmelerine yardımcı olacak bir etkinlik olarak planlanmış, teoride öğrendiklerini pratiğe dökme imkanı tanıyarak daha kalıcı bir öğrenme ortamı oluşmasına katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Aynı zamanda bu etkinlik öğrencilerin tartışma ve fikir alışverişi içerisinde oluşturduğu işbirliğine dayalı bir yapıya sahiptir. Etkinlik süresince öğrencilerin seçmiş oldukları kavramlar hakkında ve bu kavramı diğer kavramlarla ilişkilendirmeye çalışırken yaşadıkları düşünsel ve pratik sürecin görsel kültürün karmaşıklığına cevap sunabileceği öngörülmüştür. Görsel kültürün yapısı gereği, tek bir disiplinin bakış açısıyla

çözümlenemeyecek olması sebebiyle, etkinlik süresince farklı disiplinlere açılımı sağlayacak dersler planlanmıştır. Bu süreçte öğrencilerin birçok alanla ortak paydaya sahip olan kavramlar (öğrencilerin seçmiş olduğu kavramlar) arasında daha fazla ilişki kurarak bu anlamda farkındalıklarının arttırılması planlanmıştır. Çağla'nın görüşleri bu etkinlikle öğrencilere kazandırılmak istenenleri özetler niteliktedir:

> "Yeni birşeyler araştırdım bu etkinlikte, yani kendi kavramım üzerinden gidiyim, modayla ilgili yeni şeyler araştırdım, yeni şeyler gördüm. Ne bileyim arkadaşlarımın kavramlarıyla bağdaştırdım kendi kavramımı, yani kavram haritası oluşturduk. "teknoloji", "kadın", "popüler kültür", "medya" gibi kavramları bağladık birbirine ve kendi kavramımızla da ilişkilenirdik bunları. Yani öğrendim birçok şey. Çünkü kavram haritasnı oluşturmak için hep beraber vakit ayırdık birşeyler yaptık konuştuk, üzerine gittik, "moda" nedir dedik, "kadın" nedir dedik "popüler kültür"ün içinde ne vardır, bunlar sanatla nasıl birleşir öğrendik (...) Bu ilişkileri kurmamda bana yardımcı oldu. Yani görsel olarak da yaptığımız şeylerin birbirleriyle bağlantılı olan şeyleri hani görebildik karşımızda hepsini, işte bağlantılarını felan oluşturduk, aralarına kelimeler yazdık ... daha kalıcı oldu ... (Çağla G1, st. 213-454)"

Öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerle etkinliğin yapısına ilişkin aşağıdaki alt temalara ulaşılmıştır.

Tablo 18

Görsel Kültürü Haritalandırmak Etkinliğinin Yapısına İlişkin Görüşler

Etkinliğin Yapısı
Teori ve pratiği birleştirmesi
İşbirliğine dayalı olması
Farklı disiplinlere açılım sağlaması

Görsel kültürü haritalandırmak etkinliğinin teori ve pratiği birleştirmesine ilişkin olarak Tuğçe, *"Kavram haritasını oluşturmamız da bir nevi uygulama olarak değerlendirilebilir bence ve bu açıdan düşününce, daha teori ve pratiği birleştiren yararlı bir etkinlikti bu, çünkü düşünüyoruz ve uyguluyoruz ... aradaki bağlantıları*

*görüyoruz mesela daha farkına varabiliyoruz (Tuğçe G1, st. 302-306)"*ifadesi ile fikirlerini aktamıştır.

Öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ve etkinlik süresince yapılan gözlemlerde, öğrencilerin "görsel kültürü haritalandırmak" etkinliği kapsamında hazırlanan kavram haritasını uygulama çalışması olarak değerlendirdiği görülmüştür. Gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmede Tuğçe gibi Ulaş da *"Yani aslında bu kavram haritasıyla uygulama da yapmış olduk pratiğe yeni geçmedik yani(Ulaş G1, st. 184-186)"* sözleriyle görüşlerini aktarmıştır.

Sınıfta gerçekleştirilen tartışmalarda öğrenciler, gerçekleştirdikleri kavram haritasının işbirliği içerisinde oluşturulmuş sanatsal bir çalışma olarak değerlendirilebileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmacı etkinlik süresince yaptığı gözlemlerde öğrencilerin kavram haritasından bahsederken, sınıftaki herkesin katılımıyla gerekleşmesinin onları memnun ettiğini gözlemlemiştir. Çisem bu konudaki düşüncelerini şu sözlerle ifade etmektedir:

> "Şu an kavram haritası çok güzel gidiyo bence, farklı geliyor bide mesela herkesin birşeyleri paylaşması orda güzel yani birleştiriyor bence bizi bu etkinlik (Çisem G1, st. 131-133)".

Resim 3: Öğrenciler İş Birliğiyle Kavram Haritasını Oluştururken

Gerçekleştirilen görüşmede öğrenciler "görsel kültürü haritalandırmak" etkinliği kapsamında oluşturulan kavram haritasının farklı disiplinlere açılımı sağladığı gibi almış oldukları eğitim sürecinde görmüş oldukları diğer dersleri de toplayıcı bir nitelik taşıdığından bahsetmişlerdir. Bu konuda Aysun görüşlerini şu sözlele ifade etmiştir:

> "İşleniş olarak farklıydı. Aslında konuştuğumuz bir çok konu sanat eleştirisi dersinde bahsettiğimiz şeylerdi. İşte çağdaş sanat dersinde de konuştuğumuz konular vardı. Bu anlamda uygulama aşamasında kavram haritasının kesinlikle çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Daha önce diğer derslerde gördüğümüz konuları mesela hatırlayıp pekiştirmek için iyiydi. Ben şu an daha iyi anladım ve gerçekten faydasını gördüm yani. Mesela sanat eleştirisinde gördüklerimizi sizle burda pekiştirdik. Bana artı olarak döndüğüne inanıyorum (Aysun G1, st. 135-144)".

Gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden de elde edilen verilerle öğrencilerin özellikle kavram haritasında kavramlar arası ilişkileri kurarken görsel kültürü ve sanatı diğer disiplinler aracılığıyla değerlendirmekten memnun kaldıkları ve bunu yararlı buldukları söylenebilir.

Resim 4: Kavram Haritası Ayrıntı - 1

Ulaş *"sanatın diğer disiplinlerle ilişkili olduğunu düşünüyorum tabiyki, bunu zaten kavram haritamızı oluştururken de gördük(Ulaş G1, st. 181-184)"* sözleriyle kendini ifade ederken, Çağla *"kavram haritası diğer disiplinlere açılımı sağlayan ve bunu en net gösteren, en bariz şeydi(Çağla G1, st. 195-198)"* cümlesiyle düşüncelerini aktarmıştır.

Öğrencilerin renkli iplerle birbirlerine bağladıkları kavramlar hakkında Güpse "*Evet, o ipler her yere gitti (Güpse G2, st. 48-50)"* sözleriyle düşüncelerini aktarmıştır. Ayrıca yine bu konudaki görüşlerini Mehmet şu sözlerle dile getirmektedir:

> "Mesela sanatın diğer herşeyle yani işte popüler kültür, medya, sinema, televizyon gibi farklı disiplinlerle ilgili olduğunu düşünüyorum artık. Mesela yapılan bir reklam panosu bile sanatın ilkelerine yani tasarıma dayalı bir şekilde oluşturuluyor. Bir de o yönü var. Hazırladığımız bu kavram haritasında da gördük ve bunların hepsi görsel kültürü oluşturuyor. Ve hepsi ilişkililer (Mehmet G1, st. 189-195)".

Öğrencilerin dersteki ve görüşmeler sırasındaki tutumlarından, bu etkinlik ile araştırmanın amaçlarının daha iyi kavrandığı gözlemlenmiştir.

Medya inceleme süreci. Görsel kültürü haritalandırmak etkinliği kapsamında oluşturulan kavram haritasını destekleyeceği düşüncesiyle planlanan medya ve görsel kültür çalışması, öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilere göre beğenilen derslerden biri olmuştur. Tuğçe derse dair düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Bence bir de magazin incelenmesi iyiydi çünkü hani birebir birincil kaynaklardan öğrenmek vardır ya mesela hani biz orda direk onu yaptık, mesela bir de eski zamanla günümüz dergilerini karşılaştırmamızın gerçekten çok şey verdiğini düşünüyorum. Daha iyi gördük aradaki farklılığı hani bir tarafta bir ton gereksiz bilgiyle büyüyen çocuklar bir tarafta da hani adam akıllı bilgiyle... (Tuğçe G1, st. 181-187)".

Dersin amaçları doğrultusunda sınıfa getirilen dergilerin çeşitliliğine önem verilmiş böylece öğrencide daha rahat ulaşabileceği bir farkındalık yaratılmak istenmiştir. Çağla'nın "*Dergi incelemek güzeldi. Iıım farklı farklı türde yapılmış, yani işte çocuk için, ergenler için, kadınlar ve erkekler için üretilmiş dergileri inceledik ve bu da bize katkı sağladı medyanın dilini farketmemiz için (Çağla G1, st. 194-197)"* sözleri bu amaçlara ulaşıldığı şeklinde yorumlanabilir. Dergilerin seçiminde farklı hedef kitlelerine dikkat edildiği gibi, farklı dönemlere ait dergiler de kullanılmıştır. Görüşme sırasında eski dergilerde çok az reklam olmasına karşın günümüz dergilerinin reklam içerikli yapılarından bahseden Tuğçe düşüncelerini *"böyle bu dersle daha sağlam bir şekilde karşılaştırabildik bu dergileri birbiriyle. Eskiyle, yeniyi. Daha verimli oldu, Daha kalıcı oldu (Tuğçe G1, st. 68-72)"* sözleriyle aktarmıştır.

Ders sırasında yapılan gözlemlerde öğrencilerin daha çok çocuk dergilerine ilgi gösterdiği gözlemlenmiştir. Waverly Büyücüleri-Disney (2011) ve Milliyet Çocuk (1982) dergilerini inceleyen Tuğçe görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

> " (...) Benim keyifle ve hırsla ilgilendiğim, işte bu şey hani dergilerden bahsetmiştik ya (...) o dergilerde işte hem geçmişteki insanın nasıl yetiştirildiğine? Ne biliyim hani medyanın çocuğa nasıl yönelindiğine?, Çocuğa nelerin öğretildiğine? Çocuğun gerçekten ilerde genel kültür olarak da hani, işe yarıyacak şeylerin bulunduğu dergiler vardı. Görsel olarak da öyle mesela, (...)hani bazı görsellere "aaaa çıplak" felan diyecek insanlar var mesela, ama biz taa 1980 lerin dergisini incelemiştik ve o dergide insanın anatomik yapısından, yaaa altın orandan felan bahsediyordu. Yani bir yanda böyle bir dergiyle büyüyen bir çocuk öbür yanda böyle abuk sabuk "Wings"ler "Barbie" lerle büyüyen çocuklar. Ayrıca işte tüketici yetiştiriyorlar yani sadece bu günümüz dergilerinde, ve geleceğin aile yapısını bozup, geleceğin tüketicilerini yetiştiriyorlar bence (Tuğçe G2, st. 46-62)".

Gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmede günümüz çocuk dergilerini eleştirel bir tutumla sorgulayan Tuğçe bu konuda birşeyler yapılması gerektiğini vurgulamış ve düşüncelerine şu sözlerle devam etmiştir:

> "(...)Yani o dergide, o medyada yer alan şey yazılı veya görsel olarak hani bir şekilde çocuklara sunulan bişey ve biz çocuklarımıza aileleri olarak alıyoruz bu dergileri. Biz belki bunları ona yönlendiriyoruz. Ama bunun (...) nasıl yani eğitilmesi lazım. Ama televizyonda bunun gibi programlar varken (...) günlük 15 dk. bilinçlendirme programları bile yapılabilir. 20 dk. Ağzı açık reklam izliyor bu insanlar (Tuğçe G2, st. 213-220)".

Tuğçe aynı zamanda reklamların ve genel olarak medyanın gerçeklikten yoksun kurgusal bir dünya yarattığından bahsederken derste incelenen dergilerden şu örneği vermiştir:

> "(...)Ve hani medyanın, ordaki insan ilişkilerini o şekilde gerçeklikten uzak kullanıyor olması. Hani mesela derste incelediğimiz "wings" dergisinde şeyden bahsediyordu 11-12 yaşındaki kızlara mı ne yönelikti o kısım. Şey hatırlıyorum; dergide işte "bir insanla tanışmak için nereye gidilir?" diye soruyor ve sonra cevaplıyor; işte ne diyor fastfood yenilen yerlere gidilir, yok sinemaya gidilir felan, yok işte ordaki insanlara "merhaba"

> dersin konuşursun bu gayet normaldir ve sanki hemen güvenilecek insanlar çıkar karşısına... (Tuğçe G2, st. 204-210)".

Öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmeler ve sınıf tartışmalarında da görüldüğü gibi öğrencilerin, medya aracılığıyla bir farkındalık oluşturdukları ve eleştirel bir şekilde sosyo-kültürel sorgulamalar yapmaya başladıkları gözlemlenmiştir.

Öğrencilerin meslek algılarına etkisi. Görsel kültürü haritalandırmak etkinliğine ilişkin öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde, öğrenciler bu etkinliğin onları ileriki öğretmenlik deneyimlerine de fayda sağlayacağını düşündükleri ve ayrıca bu etkinliği ileride kendi öğrencileriyle uygulamak istedikleri gözlemlenmiştir. Aysun bu konuya ilişkin fikirlerini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "İleriki öğretmenlik yaşantımda kesinlikle kavram haritasından faydalanacağımı düşünüyorum mesela öğrencilerle birlikte hazırlamak güzel olur. İşte hepsinin heyecanlanıp her hafta birşeyler getirmek istemesi felan benim için eğlenceli ve güzel olur, hem çocuklar için de eğitici olur. Yani bu yaşta benim için eğitici olabiliyorsa onlar için daha iyi olur (Aysun G1, st. 160-165)".

Fulya'da bu etkinliğin ileriki öğretmenlik yaşantısına katkı sağlayacağı görüşünde olup, hatta bu etkinliği bu yıl devam etmekte olan staj dersinde uygulamak istediğinden bahsetmiştir.

> " Faydalı oluyor bu etkinlik yani sadece ilerisi için değil şimdi bile faydalı oluyor. Yani öğrencilere şimdi ikinci dönem stajda birşeyler yaptıracağız, yani uygulama yaptıracağız ve bu şekilde bir kavram haritası hazırlattırabilirim ben öğrencilere ve böylece dersin sıkıcılığı alınır ve çocuk konuyu günlük yaşantısına aktarabilir. Yani kesinlikle böyle bir eğitim vermek isterim (Fulya G1, st. 223-236)".

Etkinliğin nitelendirilmesi. Öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerle etkinliğin nasıl nitelendirildiğine ilişkin olarak aşağıdaki tabloda verilen bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 19

Görsel kültürün Somutlaştırılmasına İlişkin Görüşler

Görsel Kültürün Somutlaştırılması	
Faydalı ve verimli	Düşünceyi Somutlaştırıcı
Düşündürücü	Farklı
Zevkli	Karmaşık
Kalıcı	

Öğrenciler görüşmelerde etkinliğe dair düşüncelerini aktarırken, bir çoğunun olumlu görüşte oldukları gözlemlenmiştir. Aysun etkinlik sırasında bazı fiziksel problemler yaşanmış olsa da yine de çok şey öğrendiğinden ve özellikle sanatçı incelemesi dersinin ve bu sanatçıları kavram haritasında değerlendirmenin çağdaş sanatı anlamak adına ona çok şey kattığını belirtmiş ve şu sözlerle "*Ben o sanatçı listesinde diğer arkaşların sanatçılarını da inceledim mesela yani bir çoğu bilmediğim sanatçılardı ... ve kavram haritasında da değerlendirdim onları. Kavram haritasının her zaman için faydalı olduğunu düşünüyorum zaten (Aysun G1, st. 238-241)"* düşüncelerini ifade etmiştir.

Öğrencilerin sınıf içerisindeki tartışmalarda ve görüşmelerde genel olarak dersi ve görsel kültürü haritalandırmak etkinliği çerçevesinde gerçekleştirilen kavram haritasını oluşturma sürecini düşündürücü olarak nitelendirdikleri gözlemlenmiştir. Aysun bu konudaki görüşlerini "*Tabii ki kavram haritası çok faydalı oldu. Yani bir yerden bir yere bağlarken bir sürü şey düşünüyorsunuz. Nasıl bağlayacağım?... Mesela ilişkili ama... sanatla ilişkisi nerde mesela. Ya da neyi vurgulamış ... bu düşünme süreci kesinlikle faydalı (Aysun G1, st. 250-253)"* sözleriyle dile getirmiştir.

Öğrencilerin bu düşünsel süreçte zorlanmalarına karşın zevk aldıklarını belirttikleri gözlemlenmiştir. Aysun bu düşünsel sürecin zevkli olduğunu şu sözlerle aktarmıştır:

> "Evet zevkliydi bizim için, sevdik çünkü, resimdir, yazıdır farklı medyalardan bir sürü unsur ekliyorsun ve kavramlarla birlikte düşünüyorsun, birbiriyle birleştiriyorsun ... o güzeldi (Aysun G2, st. 22-26)".

Öğrenciler sınıf içi konuşmalarda ve görüşmelerde etkinliğin onlarda farkındalık yarattığını ve aynı zamanda kavram haritasıyla görsel olarak herşeyin karşılarında durmasının bilgilerini somutlaştırmalarına yardımcı olduğu ve onlarda daha kalıcı bir öğrenme sağladığı görüşündedirler.

Yapılan görüşmeler sırasında bu etkinlik ile kavramlar arasındaki ilişkileri kurabildiğini açıklayan Fulya ayrıca her ne kadar kavram haritasının karışık bir görüntüsü olsa da bu etkinlikte öğrendiklerinin kalıcı olduğuna inandığını şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Yani şu an o kavram haritasını bana gösterseler hiç böyle bir ders almamış olsam kim bilir ne yapmışlar derim heralde (Gülüyor) Ama şu an hepsini yani sorun açıklayabilirm. Çok rahat bir şekilde açıklarım (Fulya G1, st. 336-340)".

Yapılan görüşmede Mehmet de aynı şekilde görsel kültürün diğer birçok kavramla lişkili olduğunu bu haritada daha iyi görebildiğini belirmiş ve sözlerine şöyle devam etmiştir:

> "(...)Ve bu haritada yani düşünmediğim şeyleri de görmüş oldum yani birbirine bağlarken, düşünmediğim bağlantılar da çıktı yani ve kafamda daha somutlaşmış oldu (Mehmet G1, st. 200-203)".

Çisem en çok beğendiği etkinliklerden biri olduğunu belirttiği görsel kültürü haritalandırmak etkinliğini, bütün sınıfın işbirliği içinde yaptığı bir etkinlik olduğu için farklı olarak değerlendirdiğini " *Şu an kavram haritası çok güzel gidiyo bence, farklı geliyor bide mesela herkesin birşeyleri paylaşması orda güzel yani (Çisem G1, st. 130-132)"* sözleriyle ifade etmiştir.

Yapılan görümede Fulya etkinliğe ilişkin görüşlerini "*Biz son dört haftadır gerçekten çok iyi bir ders işliyoruz bence. Gerekse haritanın yapılması yani gerçekten verim aldığımı düşünüyorum, verimlisiniz yani (Gülüyor) (Çisem G1, st. 130-132)"* sözleriyle aktarmıştır.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde, etkinliği genellikle güzel olarak nitelendirdikleri gözlemlenmiştir. Güpse etkinlikle ilgili görüşlerini paylaşırken

düşünerek birşeyler yapmanın güzel olduğunu "*Düşündük biz bu etkinlikte o yüzden güzeldi (Güpse G1, st. 25-26)"*sözleriyle dile getirmiştir. Aynı şekilde Ulaş da etkinlikle ilgili görüşlerini, etkinlik kapsamında farklı medyalardan yararlanılması hakkında "*Evet mesela kavram haritası iyiydi, işte farklı medyadan birşeyler getirdik, gazetelerden, dergilerden, yani çoğu şeyi birleştirdik (Ulaş G2, st. 129-130)"* şeklinde paylaşmıştır görüşlerini.

Görüşmelerden elde edilen verilerle Türkan'ın etkinliği karışık bulduğuna ulaşılmıştır. Türkan görüşlerini şu sözlerle açıklamıştır:

> "Kavram haritası... Çözemedim yani neyi nereye bağlayacağımı bilemedim yani herşey birbirine giriyor gibi geliyor (...) Evet aklım karıştı (Gülüyor) yani çok karışık geldi bana (Gülüyor) (Türkan G1, st. 145-150)".

Türkan kavram haritasının kendine karışık geldiğini belirtmiş fakat yinede kavramlar arasındaki ilişkileri kurabildigini şu sözlerle ifade etmiştir.

> "Ben daha çok karıştırdım bence kavram haritasında , ama bu ders genel olarak kavramlar arasındaki ilişkileri kurmamda başarılı oldu bence (Türkan G1, st. 260-261)".

Kavram haritasını oluşturma süreci. Öğrencilerle işbirliği içerisinde gerçekleştirilen kavram haritası uyguamasından elde edilen verilerle aşağıdaki tabloda yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 20

Kavram Haritası Uygulamasına İlişkin Görüşler

Kavram Haritası
Şehirde görsel kültür
Öğrencilerin sanatsal bakış açılarına etkisi
Öğrencilerin sosyal olaylara bakış açılarına etkisi

Görsel kültürü haritalandırmak etkinliği kapsamında gerçekleştirilen "şehir yaşamında görsel kültür" uygulaması ile öğrencilerin yaşamakta oldukları çevreye karşı farkındalık oluşturdukları ve kenti görsel kültür bağlamında değerlendirebildikleri

ve ders kapsamında elde ettikleri fotoğrafları kavram haritasında kullandıkları görülmüştür. Tuğçe dersle ilgili görüşlerini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "(...)daha önce etrafta gezinirken hiç... ne biliyim bazı insanlar sadece yürüdüğü yolu bilir. Binanın üstünün fotoğrafını göster, aynı yoldan geçtiğinde yandaki binanın 3., 4. Katının fotoğrafını gösterildiğinde "Aaa burası hangi şehir?" diyebilir. Ama halbuki hep ordan geçiyor. Bunun gibi birşeydi bizimki de. yani hep geçtiğimiz yolu daha bilinçli bir şekilde görür, tanır olduk (Tuğçe G2, st. 31-37)".

Resim 5: Tuğçe'nin şehir yaşamında görsel kültür dersine ilişkin kavram haritasındaki paylaşımları

Fulya'nın **"***Çanakkale'de fotoğraf çektiğimiz dersi de çok beğendim (Fulya G1, st. 210)"* sözleriyle ifade ettiği gibi, öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmelerde elde edilen verilere göre "şehir yaşamında görsel kültür" uygulaması en beğenilen derslerden biri olmuştur. Öğrencilerin sınıf ortamının dışında, kendilerini rahat hissettikleri alanlarda yapmış oldukları bu gözlemden oldukça hoşlandıkları farkedilmiştir. Ayrıca öğrencilerin, onlardan böyle bir talepte bulunulmamasına karşın uygulamayı grupça

yapmış oldukları gözlemlenmiştir. Bu konudaki görüşlerini Çisem şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Mesela kavramlarımıza dair şehirden fotoğraflar topladığımız etkinlik de çok güzeldi hepimiz beraber gittik mesela yani birde onu bir ders olarak değil de normal bir gün gibi kendimiz için yaptık yani, öyle düşünerek yaptık. Birde mesela görmediğimiz şeyleri farkettik mesela aynı şehirde 10 defa belki biryerden geçtik ama farkettiğimiz yeni yeni şeyler oldu yani bu da mesela güzel bir etkinlik oldu(Çisem G1, st. 133-139)".

Bu dersin amaçlarından biri de öğrencilerin yaşamakta olduğu şehire dair topladıkları görselleri kavram haritasında kullanmalarını sağlamak ve böylece günlük yaşamlarını ders ortamına taşıyabilmelerine yardımcı olabilmektir. Ders sonrasında çok fazla olmasa da bazı öğrencilerin fotoğraflarını haritada değerlendirdikleri gözlemlenmiştir.

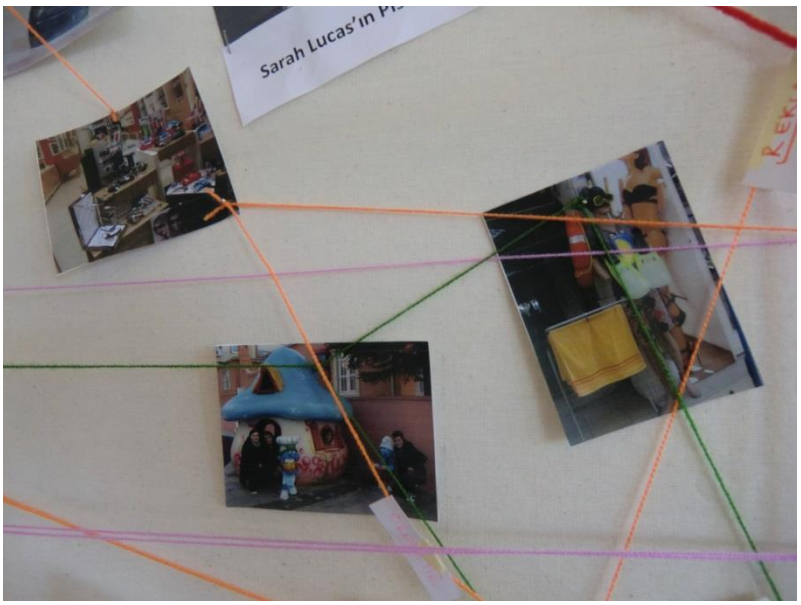

Resim 6: Fulya ve Çisem'in şehir yaşamında görsel kültür uygulamasına ilişkin kavram haritasındaki paylaşımı.

Kavramları "popüler kültür" olan Fulya ve Çisem "Şirinler" çizgi filminin karakterleriyle dekore edilmiş çocuk parkına ait olan bu görseli kavram haritasında değerlendirmişlerdir. Bu görselde, fotoğraf çekimlerini sınıf arkadaşlarıyla grup halinde gerçekleştiren Çisem'in ve diğer sınıf arkadaşlarının da fotoğrafa dahil oldukları

gözlemlenmiştir. Bu anlamda öğrencilerin günlük yaşamlarını ve kendi fotoğraflarını da kavram haritasında değerlendirmeleri etkinliğin amaçlarına ulaşılması anlamında önem taşımaktadır.

> "Kavramlarla alakalı fotoğraf çekme etkinliği güzel oldu, eğlenceliydi. Yani arkadaşlarla birlikte birşeyler yapmış olduk. Kavram haritası gayet güzel oldu çektiğimiz fotoğrafları orda değerlendirdik (Ulaş G1, st. 93-97)".

Etkinliğe ilişkin öğrencilerle yapılan görüşmelerde, kavram haritasını gerçekleştirme sürecinde öğrencilerin sanat ve diğer kavramları ilişkilendirirken ilk başlarda zorlanmalarına rağmen, sonrasında birçok bağlantı oluşturabildikleri gözlemlenmiştir. Bu süreçte öğrencilerin, haritada paylaştığı örnekler genellikle çağdaş sanata dair örneklerden oluşmaktadır. Öğrencilerin kavram haritasındaki ilişkileri oluşturma sürecinde ve etkinliği destekleyecek şekilde oluşturulmuş ders içerikleriyle çağdaş sanata dair düşüncelerinin değişim gösterdiği ve çağdaş sanata olan ilgilerinde artış yaşandığı gözlemlenmiştir. Öğrenciler özellikle kavram haritasında ilişkileri kurma süreciyle çağdaş sanatı daha iyi algıladıklarını belirtmişlerdir.

Tuğçe, görüşme esnasında teknolojik gelişmelerin, görsel kültüre yansıdığına ve her ikisinin de sanatı etkilediğine, en alakasız gibi görülen şeylerin bile ilişkili olabileceğine ilişkin görüşlerini paylaşırken, kavram haritasından örnek vermiştir:

> "Sanat deyince hadi eline aldın fırçayı yağlıboya yaptın mesela değil de ne biliyim bunu derste de gördük mesela teknolojik gelişmelerle görsel kültürdeki şeyler sanata da yansıyabiliyor. Banksy'nin Mona Lisa'sını felan kullanmıştı Mehmet haritada mesela onun gibi. Ya da mesela Cindy Sherman'dan bu Fatma Gülün terliklerine geldik mesela. Bunlar sanatı anlamak adına önemli bağlantılar. Resim-iş eğitimi alan biri bu dersi kesinlikle almalı yani. Yoksa klasik bir eğitim anlayışında bunların hepsi havada kalıyor(Tuğçe G1, st. 132-139)".

Resim 7: Tuğçe'nin sanatçı incelemesi dersine ilişkin (Cindy Sherman) kavram haritasındaki paylaşımı

Kavramı "kadın" olan Tuğçe kavram haritasını oluştururken resimde de görüldüğü üzere sanatçı incelemesi dersinde incelediği sanatçı olan Cindy Sherman'ın çalışmalarına ait görselleri haritaya iliştirmiş ve bu görselleri şehirden topladığı görsellerle ve Türk televizyon dizilerindeki kadınlara ait görsellerle ilişkilendirmiştir. Böylelikle Tuğçe "kadın" kavramını "sanat"," tüketim" ve "medya" kavramlarıyla ilşkilendirmiştir. Resmin sağ üst köşesinde yer alan, Tuğçe'nin şehirden topladığı görseller (bkz. Resim 5) çeşitli dükkanlarda ünlü şarkıcı ya da dizi oyuncuları refarans gösterilerek satışa sunulan tüketim nesneleridir (Fatmagül terliği, Hürrem Sultan parfümü, Jennifer Lopez poposu vb.). Öğrencinin bu bağlantısı medya ve görsel kültür dersinde gerçekleşen sınıf tartışmasına da dayandırılabilir (bkz. s. 88). Tuğçe, Cindy Sherman'ın medyada kadının sunumu eleştirisinden yola çıkarak, televizyon dizilerindeki kadınlara ait görselleri "örnektir" bağlayıcı kelimesiyle "medya" kavramına "aracılığıyla" bağlayıcı kelimesiyle bu tüketim nesnelerine bağlamış, bu nesneleri ise " teşvik eder" bağlayıcı kelimesiyle "tüketim" kavramına bağlamıştır.

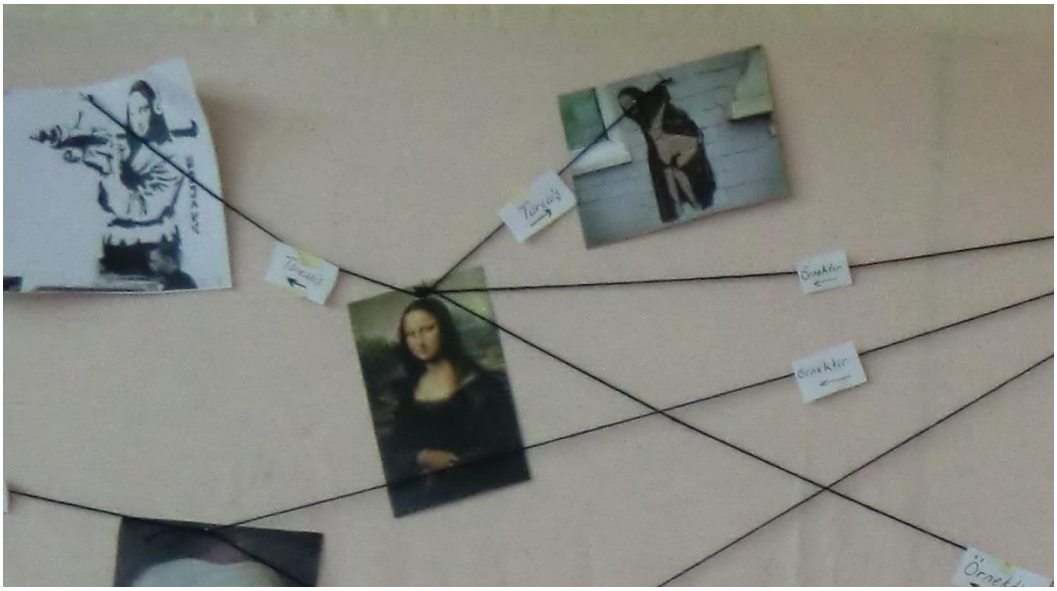

Resim 8: Mehmet'in Mona Lisa'ya dair haritadaki paylaşımları

Mehmet'in bu paylaşımı, çağdaş sanatın önemli özelliklerinden biri olan çalıntılama (temellük) yöntemine dair önemli örneklerden birini içermektedir. Mehmet Mona Lisa'nın orjinal görselini önce "sanat" ve "tarih" kavramlarına "örnektir" bağlayıcı kelimesiyle birleştirmiş, sonrasında "türemiştir" bağlayıcı kelimesi ile Banksy'nin Mona Lisa'larıyla ilişkilendirmiştir.

Özellikle 1980 yıllarında bir sanat üslubu olarak kullanılmaya başlayan çalıntılama sanatı (appropriation art) örneklerine öğrencilerin kavram haritasında yer verdikleri görülmektedir. Bu örnekler öğrencilerin sanat tarihi, çağdaş sanat, moda, popüler kültür, medya ve tüketim gibi kavramlar arasındaki geçişkenliği farkedebilmelerinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Bu örneklerden diğeri ise sanat dünyasında olduğu kadar sosyal medya gibi alanlarda da sıklıkla kopyalanan Marcel Duchamp'n "Çeşme" adlı hazır yapıtıdır. Kavram haritasında öğrencilerin bu çalışmayı medyadan buldukları görseller ve birçok çağdaş sanat çalışmasıyla ilişkilendirdikleri görülmektedir.

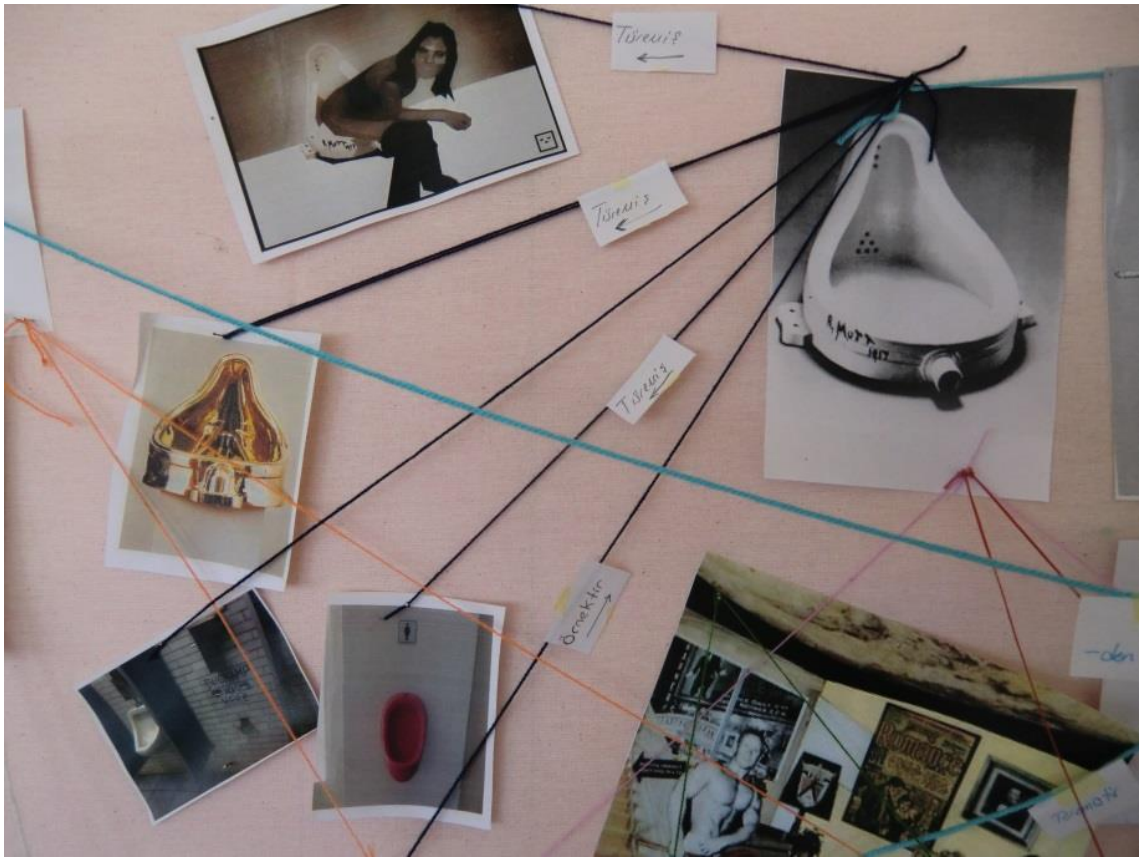

Resim 9: Öğrencilerin kavram haritasında Duchamp'ın çalışmasıyla ilişkilendirdikleri paylaşımlar

Resim **9** de görüldüğü üzere öğrenciler "türemiştir" bağlayıcı kelimesi ile görsellerini Duchamp'ın çalışmasıyla ilişkilendirmişlerdir. Mehmet'in sanatçı incelemesi dersinde incelediği sanatçı Sherrie Levine'in çeşmesini bu ilişkilendirmede kullandığı görülmektedir. Diğerleri ise sosyal medyadan bulunmuş ve "şehir yaşamında görsel kültür etkinliği" kapsamında Fulya ve Çisem'in paylaşımlarından olan Çanakkale Çocuk Bienali'nde çekilmiş fotoğraflardır. Aynı zamanda öğrencilerin Sarah Lucas'ın çalışmasını ve Canan Şenol'un "Çeşme" adlı video döngüsüne ait bir görseli de bu çalışmayla ilişkilendirdikleri gözlemlenmiştir (bkz. resim 10,11).

Resim 10: Kavram Haritası Ayrıntı - 2

Ayrıca Resim **10** da Güpse'nin reklam sektörünü eleştiren grafik sanatçısı Barbara Kruger'in çalışmalarını "reklam" kavramıyla ilişkilendirdiği ve Andy Warhol'un Marilyn Moonre'sunun yanına yine aynı tarzda üretilmiş bir araba reklamı görselini iliştirdiği görülmektedir. Bu örneklerde de görüldüğü gibi öğrencilerin "reklam" , "sanat" ve "popüler kültür" kavramlarını ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerde görsel kültürü haritalandırmak etkinliği kapsamında yapılan kavram haritası etkinliği ile öğrencilerin kavramlar arasındaki ilişkileri kurarken bu kavramları farklı dönemlere ait sanat eserleri ve çağdaş sanat örnekleriyle ilişkilendirdikleri gözlemlenmiştir. Tuğçe bu konuya ilişkin deneyimlerini şu sözlerle aktarmıştır:

Resim 11: Tuğçe'nin kavram haritasındaki "yatan kadınlar" paylaşımı

> Sanat eğitiminden bahsediyoruz yani sanat genelde insanlara göstererek sunduğumuz birşeydir. Yani görsel birşeydir...yani gördüğümüz herşey...sanat diyoruz yani günümüzde...mesela kavram haritasında ortaya çıkan işler hani bir reklam için yatan bir kadınla sanat tarihindeki bir kadını ilişkilendirdim mesela ben. Belki biri sanat olarak nitelendiriliyor, diğeri değil ama birbiriyle ilgili şeyler sonuçta görsel olarak (Tuğçe G1, st. 283-288)".

Tuğçe'nin bu paylaşımının sözünü ettiğimiz çalıntılama sanatına (appropriation art) bir örnek sunduğu gibi medya ve sanatta kadının sunuluşuna ait eleştirel bir yaklaşım içermektedir. Öğrenci sanat tarihinin klasik örneklerinden Ingres ve François

Boucher'in "odalık" adlı eserlerini, günümüz reklam fotoğrafıyla "devamıdır" bağlayıcı kelimesini kullanarak ilişkilendirmiştir. Sonrasında bu görselleri Guerrilla Girls'ün "İsimsiz" adlı çalışmasıyla "eleştirir" bağlayıcı kelimesini kullanarak ilişkilendirmiştir.

Resim 12: Çisem, Fulya ve Ulaş'ın sanatçı incelemesi dersine ilişkin kavram haritasındaki paylaşımı.

Öğrencilerin kavram haritasındaki paylaşımlarında "popüler kültür" ve "sanat" kavramlarını birçok örnekle ilişkilendirdikleri görülmüştür. Çisem ve Fulya, Damien Hirst, Claes Oldenburg, Richard Hamilton, Haluk Akakçe gibi sanatçıların çalışmalarını bu bağlamda ilişkilendirmiştir. Ulaş ise Michael Jackson'a ait bir görseli Jeff Koons'un "Michael Jackson and Bubbles" çalışmasıyla ilişkilendirmiştir.

Resim 13: Çağla'nın kavramına ilişkin paylaşımları

Çağlanın "sanat" ve " moda" üstüne olan paylaşımları genellikle moda dergilerinden bulunmuş görselleri içermekteydi. Çağla "sanat" ve "moda" arasındaki geçişkenliği Van Gogh, Botticelli, Picasso, Mondrian, Esher gibi sanatçıların çalışmalarına öykünülerek tasarlanmış kıyafet ve sahne tasarımlarını ilişkilendirerek göstermeye çalışmıştır.

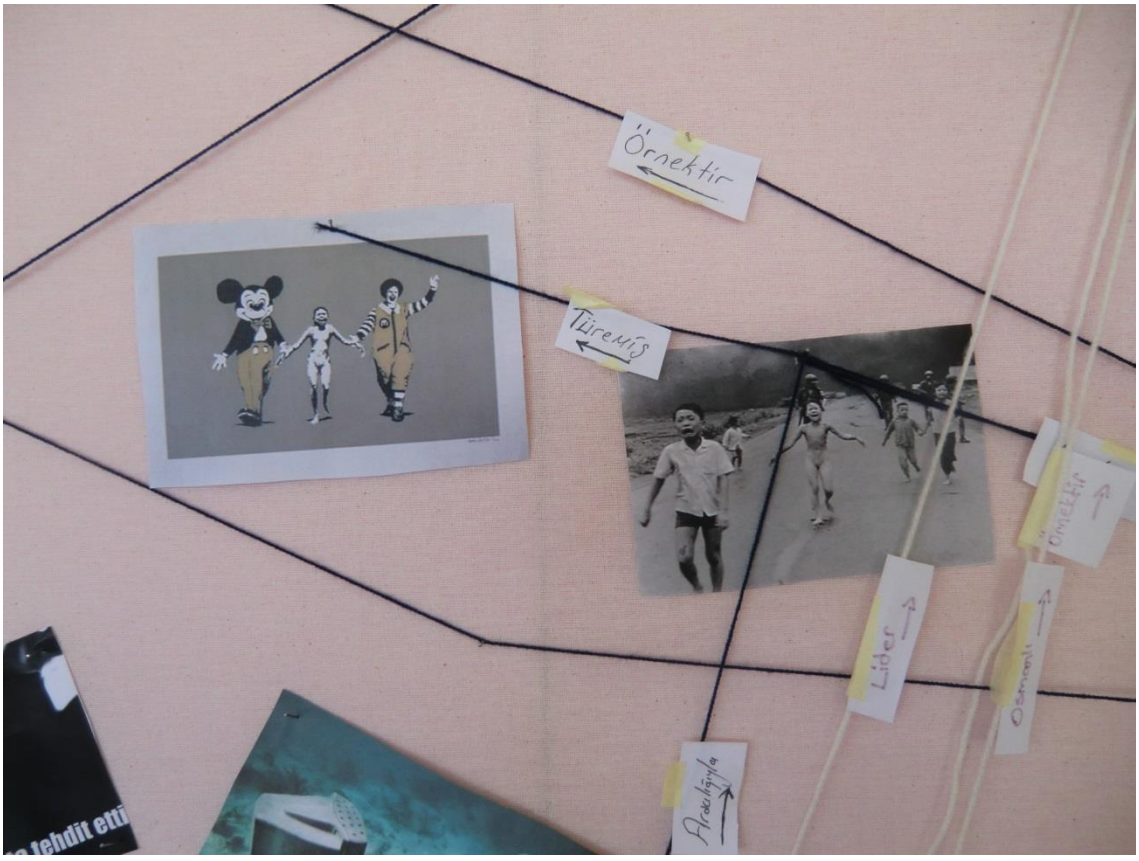

Resim 14: Mehmet'in kavram haritasındaki paylaşımı

Mehmet, kavram haritasında Nick Ut tarafından çekilen Kim Phuc'a ait Vietnam Savaşının simgesi olan fotoğrafı "türemiştir" bağlayıcı kelimesiyle Banksy'nin aynı fotoğraftan yola çıkarak ürettiği çalışmasıyla ilişkilendirmiştir. Kim Phuc'ın fotoğrafını "medya" kavramıyla "aracılığıyla" bağlaycı kelimesiyle ve Banksy'nin çalışmasını "popüler kültür" ve "sanat" kavramıyla ilişkilendirmiştir.

Görüşmelerden ve kavram haritasından elde edilen verilerle de öğrencilerin kavram haritasında kavramlar ve sanat arasındaki ilşkileri oluştururken çağdaş sanatın çok disiplinli temel yapısına dair farkındalık oluşturabildikleri gözlemlenmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin kavram haritasındaki paylaşımlarında sosyal olaylarla ilgilendikleri, getirdikleri örneklerde gündelik yaşamlarında karşılaştırkları görselleri paylaştıkları ve bunları sanat ve görsel kültür bağlamında ilişkilendirebildikleri gözlemlenmiştir.

Etkinlik sürecinde yaşanan sorunlar. Araştırmanın 5. Sorusu olan *"gerçekleştirilen görsel kültür dersine yönelik uygulamalarda yaşanan sorunlar nasıl çözümlenebilir?"* sorusuna ilişkin olarak görsel kültürü haritalandırmak etkinliği süresince yaşanan problemeler ve getirilen çözüm önerileri açıklanmaktadır.

Tablo 21

Etkinlikte Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşler

Sorunlar
Önyargı
Ayrı bir ders olmaması
Fiziksel problemler

Öğrencilerin daha önce almış oldukları dersler (çağdaş sanat, sanat eleştirsi vb.) ve birikimleri doğrultusunda görsel kültürün geniş bir alana yayılan yapısını daha iyi kavrayacakları ve daha içerikli bir ders olabileceği düşüncesiyle araştırma son sınıflarla yapılmak istenmiştir. Fakat ilk hafta görsel kültürün ne olduğuna dair öğrencilerle gerçekleştirilen sınıf tartışmasında ve sonrasında kavram listesi oluşturulmak üzere gerçekleştirilen "Birşey söyle!" sunumunda öğrencilerin genel kültür ve çağdaş sanata dair bilgilerinin beklenenin çok altında olduğu görülmüştür. Dolayısıyla bu durum ders içeriklerinde değişiklikler yapılmasını gerektirmiştir. Daha sonraki haftalar için geçerlilik komitesi kararıyla öğrencileri eksik oldukları yönlerde destekleyebilmek için daha önceden belirlenmiş makaleler, web siteleri vb. dışında daha genel içerikli araştırma konuları verilmesi planlanmıştır.

İlk hafta öğrencilere seçmiş oldukları kavram hakkında bir sonraki hafta için araştırma yapmaları ve döküman getirmeleri istenmiştir. Kavramları hakkındaki bilgilerinin yanlış ya da yetersiz olmasına karşın öğrencilerin bir çoğunun araştırma yapmadan geldiği ve yeterli döküman getirmediği gözlemlenmiştir. İkinci hafta başlanması panlanan kavram haritası, döküman ve zaman yetersizliği sebebiyle bir sonraki haftaya sarkmıştır. Araştırmacının ders dışında da öğrencilerle ilgilenebileceğini, araştırmak istedikleri her konuda kitap, makale verebileceğini belirtmesine rağmen bir öğrenci dışında hiçbir öğrenci yardım isteğinde bulunmamıştır.

İkinci haftanın sonunda yeterli araştırma ve dökümanla gelmedikleri için öğrencilerden kavramları hakkında en fazla 10 dakikalık sunum hazırlamaları ve araştırmacı tarafından kendilerine verilecek olan bir makaleyi okumaları istenmiştir. Fakat öğrenciler bu isteği tepkiyle reddetmişlerdir (bkz. s. 93-94) fakat araştırmacı yine de makaleyi tüm öğrencilere mail yoluyla ulaştırmıştır, isterlerse okuyabileceklerini belirtmiş fakat hiç bir öğrenci bu konuda dönüt vermemiştir. Araştırmacı bir sonraki hafta için öğrencilerden kavram haritasına başlayabilmek için dökümanlarını getirmelerini ve kavramlarına başlık tasarlamalarını hatırlatmış fakat üçüncü haftada da öğrenciler görsel getirmelerine karşın, kavram başlıklarını hazırlamamışlardır.

Etkinliğin üçüncü haftasında araştırmacı öğrencilerde merak uyandırabilmek adına, sınıfa birçok kitap getirmiş, kavramları hakkında kitap, makale, web sitesi önerilerde bulunmuş ve eğer isterlerse kitaplardan ödünç alabileceklerini belirtmiş fakat bir öğrenci dışında ilgi gösteren olmamıştır.

Araştırmacının, araştırma öncesine de dayalı olan gözlemleri; genel olarak güzel sanatlar eğitimi öğrencilerinin teorik derslere ve bu anlamda araştırma yapmaya karşı ön yargılara sahip olmalarıdır. Bu problemi çözebilmek için sonraki derslerde daha pratik ağırlıklı ve görsele dayalı bir plan hazırlama yoluna gidilmiştir. Bu şekilde görsel duyarlılığı yüksek olan bu öğrencilerin derse karşı ilgileri arttırılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda dergi incelemesi ve şehir yaşamında görsel kültür gibi dersler planlanmıştır. Öğrencilerin bu derslerden edindiklerini kavram haritasında değerlendirdikleri gözlemlenmiştir.

Öğrencilerde merak uyandırarak araştırma yapmaya karşı olan dirençlerini kırabilmelerine yardımcı olmak adına, görseller aracığıyla kavramları üzerine düşünmeye yönelendirilmeye çalışılmış ve bu noktada kavram haritası uygulamasından faydalanılmıştır. Kavram haritası öğrencilerin görseller üzerinden bu ilişkilere karşı farkındalık yaratılmasında başarılı olmuştur. Sonrasında kavramlarına karşı daha ilgili oldukları ve bu uygulamadan zevk aldıkları gözlemlenmiştir.

İlerleyen haftalarda haritada kullanmak istedikleri verilerin çoğalmasından dolayı daha geniş bir harita yapmaya karar vermişler ve kavram başladıklarının yerlerini değiştirmeyi uygun görmüşlerdir. Daha etkili bir görünüm elde etmek içinse panoyu kumaşla kaplamaya karar vermişlerdir.

Öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilien verilere göre Aysun önyargılarının kırılmasına ilişkin olarak şunları ifade etmiştir:

> "Iıı açık söyleyeceğim ilk başta çok sıkıcı olduğunu düşünmüştüm. Yani şimdi tam kaynaştık tanıştık bir de içeriğini daha fazla anladık ondan sonra zevkli gelmeye başladı. Mesela akşamları interneti açtığımda başka birşeylere bakarken hazırlamış olduğumuz kavram haritamız için görsel de arıyorum bir yandan. O anda yapmam gereken birşey değil hani ama ben içimden gelerek yapıyorum. O yüzden kesinlikle faydalı olduğunu düşünüyorum. İlk baştan bir önyargıyla başladık ama o önyargıyı kırdıktan sonra sorun yok (Gülüyor) (Aysun G1, st.115-123)".

Aysun'un da belirtiği gibi ilerleyen haftalarda öğencilerin derse karşı önyargılarını kırdıkları gözlemlenmiştir. Eksik oldukları yönlerini geliştirmeye karşı daha açık fikirli olmaya başlamışlar ve 5. haftanın sonunda sanatçı incelemesi dersi için araştırma yapmayı ve sunum hazırlamayı kabul etmişlerdir. Öğrencilerin bu derste edindiklerini kavram haritasında da kullandıkları gözlemlenmiştir.

Yaşanan sorunların sebeplerinden biri de resim anasanat dersinde uygulanan görsel kültür çalışmasının, uygulamanın gerçekleştirildiği prosedürlerden kaynaklanan problemlerden dolayı, ayrı bir ders olarak açılamaması sebebiyle yaşandığı gözlemlenmiştir. Sekiz saatlik olan Anasanat Atölye dersinin ilk dört saati görsel kültür dersi olarak işlenmiştir. Bu durum öğrencilerde, pratik olan bir dersin içerisinde teori görmek istememelerinden dolayı bir önyargıya sebep olmuştur. Öğrencilerin bir çoğunun resim çalışmalarını yapamamalarından rahatsız olduklarını belirtmeleri üzerine araştırmacı, öğrencilere, Cuma günlerinin tamamen boş olduğunu eğer bu anlamda bir eksiklik hissediyorlarsa bu boş günü değerlendirebileceklerini belirtmiş fakat öğrencilerin hiçbirisi bu günü değerlendirmemiştir. Araştırmacı öğrencilere eğer isterlerse görsel kültür dersini bu boş günde işleyebileceklerini önermiş fakat hiçbir öğrenci bunu kabul etmemiştir. Öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerde öğrenciler bu durumla ilgili rahatsızlıklarını dile getirmişlerdir.

> "Şimdi ilk başlarda biz biraz direnç gösterdik. Şimdi... bir de biz son sınıf olduğumuz için korktuk tabi... başlangıçta ... gözümüz korktu işte araştırma yapmamız gerekiyor felan. Ama derse girdikçe böyle kafamızda birşeyler canlandı ve herşey daha kolay olmaya başladı. Önyargımızı yıktık diyebiliriz yani sadece daha fazla tuval çalışması yapmak istiyorduk bir o yan etkisi oldu tabi. Şimdi diğer grup 3 tane tuval çalışması

> yaptı ve hepsi bir öncekinden daha iyi oldu. Siz de farketmişsinizdir mesela belki onların tuval çalışmaları bizimkilerden daha iyi oldu. Yani sizin dersinizin tek yan etkisi bizim daha az tuval resmi yapmamız oldu. Kötü yanı bu oldu yani bence. Daha fazla tuval resmi yapmak isterdim daha iyi işler çıksın diye ama bu dersi de isterdim onu da sonradan tabi anlamış olduk (Ulaş G1, st. 195-207)".

Türkan konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

> "Ya güzeldi benim için farklı bakış açıları kazandım. Ama atölye dersinden kopmuş gibi olduğumuz için biz biraz bozulduk. Bir de hani sırf bizim gruba uygulandığı için hani gökten düşmüş gibi felan hissettiğimiz için kötü oldu bence. Yoksa hani ders olarak ... verilse gerçekten zevkli geçebilecek bir ders olduğunu düşünüyorum. (...) Ama ayrı bir ders olsaydı daha zevkli olurdu diye düşünüyorum. Şimdi yağlıboyalar felan böle ikiye bölünmüş olduğumuz için...(Türkan G1, st. 116-126)".

Yaşanan diğer bir önemli problem ise dersin uygulandığı bölümden kaynaklanan fiziksel problemlerdi. Uygulamanın gerçekleştirildiği ilk dönem yani Güz Dönemin'de görsel kültür atölyesi kuralamamasından dolayı ders Anasanat Atölye dersinin işlendiği atölyede gerçekleştirilmiştir. A ve B olmak üzere iki grup tarafından kullanılan bir atölye olmasından dolayı ders için gerekli olan düzenlemeler yapılamamıştır. Bu araştırmacı açısından dersin işlenişi ve öğrenciler açısından ilginin dağılması gibi problemlere sebep olmuştur.

Üçüncü hafta uygulamaya başlanan kavram haritasının panosu dersin işlendiği atölyede uygun yer olmadığı için, geçici olarak kullanılmayan başka bir atölyeye yerleştirilmiş ve sonrasında öğrencilerin de isteği doğrultusunda, gerekli izin alınarak, dersin bu atölyede işlenmeye devam edilmesine karar verilmiştir. Fakat sonrasında bu atölyede hiçbir elektirik prizinin çalışmadığı farkedilmiştir. İlk hafta uzatma kablosuyla sınıfa elektirik getirilerek bu problem geçici olarak çözümlenmiştir. Araştırmacı bu problemi çözebilmek için bölümü bilgilendirip gerekli tamiratın yapılmasını talep etmiş fakat gerekli onarım yaklaşık iki ay sonra gerçekleştirilmiştir. Yaşanan problemlerden dolayı dersin tekrar ilk atölyede devam etmesine karar verilmiş fakat kavram haritası diğer atölyede kalmıştır. Harita dersin işlendiği atölyede olmadığı için gerekli şekilde korunamamıştır. Diğer öğrenciler tarafından haritanın tahrip edildiği ve zaman içerisinde bazı görsellerin kaybolduğu gözlemlenmiştir. Bu problemi çözebilmek adına

araştırmacı bu atölyeyi kullanan öğrencileri bilgilendirmiş fakat bu konuda bir değişiklik yaşanmamıştır.

Bu durum zaman kaybına neden olduğu gibi öğrencilerin derse karşı ilgisinin dağılmasına da sebep olmuştur. Kavram haritasının diğer atölyede bulunması kopukluk yaratmış öğrencilerin işlenen dersler esnasında bulduklarını ya da yeni fikirlerini uygulamaya dökmesinde aksaklıklara sebep olmuştur. Gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmede Aysun bu konudaki görüşlerini *"Mesela atölyede uygun yer olmadı ordan oraya taşındık. Zaman kaybı oldu. Prizler çalışmıyor. Üst kattan tuvalet akıyor. Kabloya basma atla felan. Bunlar dersi kesinlikle etkiledi (Aysun G1, st. 234-236)"* sözleriyle ifade etmiştir.

Uygulamada Görsel Kültür Etkinliğinin Süreci

Araştırmanın temel etkinliklerinden olan uygulama etkinliği 10-17 Aralık 2012 tarihleri arasındaki 2 haftalık sürede gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın 3. Sorusu olan *"Öğrencilerin sosyal olaylara karşı farkındalığı sanatsal üretimlerine nasıl yansımaktadır?"* sorusuna ilişkin olarak araştırma, uygulama ve sunum basamakları izlenmiştir. *"Gerçekleştirilen görsel kültür dersine yönelik uygulamalarda yaşanan sorunlar nasıl çözümlenebilir?"* sorusuna ilişkin etkinlik süresince yaşanan problemler ve geliştirilen eylem planı açıklanmıştır.

Araştırma, öğrencilerde daha kalıcı bir öğrenme sağlamak için teori ve uygulamayı kapsayacak şekilde planlanmıştır. Bu nedenle "Uygulamada Görsel Kültür" etkinliği öğrencilerin görsel kültür dersine ilişkin birikimlerini sanatsal bir yolla sunabilmeleri fikrinden yola çıkılarak eylem planına dahil edilmiştir. Ayrıca "Uygulamada Görsel Kültür" etkinliği ile öğrencilere sosyo-kültürel sorgulamalarını sanat yoluyla ifade edebilme fırsatı sunulmuştur. Etkinlik, öğrencilerin çağdaş sanatı hem teorik hem de uygulama açısından anlamlandırabilmelerinde yararlı olabileceği düşüncesinden yola çıkılarak planlanmış ve bu süreçte öğrenciler güncel sanat pratiklerinden yararlanmaları konusunda cesaretlendirilmiştir.

Etkinlik kapsamında öğrencilerden şimdiye kadar işlenen 6 haftalık ders sürecindeki birikimlerinden faydalanarak sanatsal bir çalışma ortaya koymaları istenmiştir. Bu süreçte öğrencilerin kendi kavramlarından hareketle sanatsal üretim gerçekleştirebileceklerini ve eğer isterlerse başka konular da seçebilecekleri belirtilerek

daha esnek bir ortam sağlanmıştır. Öğrencilerin çalışmalarını üretirken kendi günlük deneyimlerinden ve sosyo-kültürel sorgulamalarından faydalanabilecekleri belirtilmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin birikimlerini pratiğe dökme sürecinde çağdaş sanat pratiklerini göz önünde bulundurmaları istenmiştir.

Bu etkinlikle, öğrencilerin daha profesyonel bir sanatsal çalışma gerçekleştirebilmelerine fırsat tanıyabilmek amaçlanmış ve bu doğrultuda etkinlik sanatsal bir çalışma gerçekleştirmenin temel üç sürecini içerecek şekilde planlanmıştır. Öğrencilerden ilk olarak yapacakları çalışmanın düşünsel sürecini gerçekleştirmeleri gerektiği hatırlatılmıştır. Bu aşamada kendilerine bir problem belirleyip, bu doğrultuda gerekirse araştırma yapmaları istenmiş ve uygulama sürecine geçmek için, düşüncelerini en iyi şekilde ifade edebileceklerini düşündükleri araçları belirlemeleri ve sonrasında uygulama aşamalarını gerçekleştirmeleri istenmiştir. Aynı zamanda öğrencilere çalışmalarını gerçekleştirirken sergileme aşamasını da düşünmeyi ihmal etmemeleri hatırlatılmıştır. Böylelikle öğrenciler düşünme, uygulama ve sunum aşamalarını kapsayan bir sanatsal üretim süreci gerçekleştirmişlerdir.

Etkinlik sürecinde, öğrencilerin sunumlarına ve bu süreçte gerçekleşen sınıf tartışmalarına ilişkin video kayıtları, öğrenci ve araştırmacı günlükleri, etkinliğe ilişkin öğrencilerle gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşmeler ve öğrencilerin sanatsal çalışmaları veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Ayrıca verilerin yorumlanmasında araştırmanın amaçları doğrultusunda önceden belirlenen hedeflere ulaşılıp ulaşılmadığını görmek amacıyla, alan uzmanlarının görüşünü almak adına ürün değerlendirme formu (EK E) oluşturulmuştur. 3 alan uzmanına sunulan ürün değerlendirme formu ile araştırma sorusu dahilinde belirlenen hedeflere ulaşıldığı gözlemlenmiştir.

Etkinliğin anlatımında öncelikle uygulamanın ders sürecine yer verilmiştir. Bu sürecin ikinci haftasında öğrencilerin çalışmaları doğrultusunda gerçekleştirdikleri sunumlar aktarılmış ve bu süreçte gerçekleşen sınıf tartışmalarınnn video dökümlerine ve öğrencilerin çalışmaları hakkında günlüklerine yazdıkları çalışma metinlerine yer verilmiştir. Etkinliğe ilişkin olarak öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler etkinliğe ilişkin bulgular kısmında yorumlanmıştır.

Eylem planının 7 ve 8. haftalarında gerçekleştirilen “Uygulamada Görsel Kültür” etkinliğinin işlem basamakları aşağıdaki görülmektedir.

Şekil 9: Etkinlik 2 Uygulamada Görsel Kültür

Tablo 22

Uygulamada Görsel Kültür Etkinliğinin Özeti

Tarih	**Ders Adı**	**Ders İçeriği**
7.Hafta **10 Aralık 2012**	**Uygulamada Görsel Kültür**	Düşünsel süreç + Sanatsal Üretim Gerçekleştirme
8.Hafta **17 Aralık 2012**	**Uygulamada Görsel Kültür**	Sanatsal Üretim Gerçekleştirme + Çalışmanın sunumu

"Uygulamada Görsel Kültür" etkinliği, 12 haftayı içeren eylem planı uygulama sürecinde Güz Döneminin son iki haftasını içeren 7 ve 8. haftalarda gerçekleştirilmiştir. Bu süreç öğrencilerin çalışmalarına yönelik oluşturdukları metinleri, sanatsal üretimlerini ve sunumlarını içermektedir. Haftalara göre işlenen konuları gösteren tablo aşağıdadır.

Tablo 23

Yedinci Haftaya İlişkin Ders Süreci

7.Hafta: 10 Aralık 2012 – Uygulamada Görsel Kültür
Bu derste öğrenciler gerçekleştirmek istedikleri uygulamaya ilişkin fikirlerini araştırmacıyla paylaşmış ve sonrasında uygulama sürecine başlamışlardır.
Genel Amaçlar
➢ Kendisini sanatsal olarak ifade edebilme. ➢ Sanat ve kendi yaşamı arasında bağlantı kurabilme. ➢ Bireysel ya da gruplar halinde, yerleştirme, video, performans vb. Sanatsal çalışmalar üretebilme.
Yöntem: Tartışma, Beyin Fırtınası, Soru-cevap, uygulama.
Sonraki Derse Hazırlık: Sunumlarını gerçekleştirecekleri hatırlatılır ve çalışmalarının düşünsel arka planını açıklayan "çalışma metni" hazırlamaları istenir.

Etkinliğin ilk haftasında öğrenciler gerçekleştirmek istedikleri uygulamalara ilişkin düşüncelerini araştırmacıyla paylaşmışlardır. Araştırmacı bu süreçte öğrencilere yardımcı olabilmek adına çeşitli metinler, kitaplar, web siteleri ya da sanatçı çalışmaları önermiştir. Araştırmacı, görüşlerini günlüğüne aşağıdaki ifadelerle aktarmıştır:

> "Öğrenciler bu etkinlik için çok istekliydiler. Daha etkinliğe başlanmadan önce öğrencilerin birçoğu, farklı farklı zamanlarda beni ziyaret edip düşüncelerini paylaşmak istedi. Öğrencilerin derse karşı bu şekilde bir gelişim göstermesi çok sevindiriciydi benim için. Etkinliğe karşı çok heyecanlı olduklarını belirten öğrenciler zaman kaybetmeden uygulamaya geçmek istediklerini ve bu sebepten önceden beni ziyaret ettiklerini belirttiler. Eylem planı uygulaması süresince öğrencilere ders dışında da paylaşımda bulunabileceğimizi, herhangi bir sebepten soru sormak için ya da yardım istemek için yanıma gelebileceklerini, ya da mail gönderebileceklerini belirtmiş olmama rağmen bu, bir-iki öğrenci dışında neredeyse hiç gerçekleşmemişti. Fakat altıncı hafta sonrasında gerçekleşecek olan uygulama çalışması için, öğrencilerin hepsi çok ilgiliydiler, birçoğu yüz yüze konuşmayı tercih ederek beni ziyaret etmiş, bazıları ise mail göndermişlerdi (AG, 10 Aralık 2012)".

Fikir paylaşımı sonrasında öğrenciler uygulamalarını gerçekleştirmeye başlamışlardır. Öğrencilerin hepsinin bireysel olarak çalışmayı tercih ettiği gözlemlenmiştir. Bu süreçte araştırmacı, uygulama sırasında öğrencilerin çalışmalarını gerçekleştirirken zaman zaman birbirlerinden yardım aldıklarını ve fikir alışverişinde bulunduklarını gözlemlemiştir.

Son derste öğrencilere bir sonraki hafta herkesin sırayla çalışmasını sınıf arkadaşlarına sunacağı ve bu sunumlarında çalışmalarının düşünsel ve uygulama süreci hakkında sınıfı bilgilendirecekleri, ayrıca çalışma metni hazırlayacakları hatırlatılmıştır. Etkinliğin ikinci haftasında öğrenciler sırayla çalışmalarını sunmaya başlamışlardır. Bu süreçte öğrencilerin hepsinin çalışmalarını zamanında bitirdiği gözlemlenmiştir. Bu haftanın ders sürecini Tablo **24** özetlemektedir.

Tablo 24

Sekizinci Haftaya İlişkin Ders Süreci

8.Hafta: 17 Aralık 2012 – Uygulamada Görsel Kültür
Bu derste öğrenciler sırayla yapmış oldukları çalışmaları sınıf arkadaşlarıyla paylaşmışlardır.
Genel Amaçlar
➢ Kendisini sanatsal olarak ifade edebilme. ➢ Sanat ve kendi yaşamı arasında bağlantı kurabilme ➢ Bireysel ya da gruplar halinde, yerleştirme, video, performans vb. Sanatsal çalışmalar üretebilme. ➢ Kendisini yazılı ve sözel olarak ifade edebilme.
Yöntem: Tartışma, Beyin Fırtınası, Soru-cevap, sunum, gösterme ve anlatım.

Öğrencilerin her birine sunumlarına başlamadan önce hazırlanmaları için gereken süre tanınmıştır. İlk olarak Tuğçe hazırlanma süresi birttikten sonra çalışmasını arkadaşlarına sunmaya başlamıştır. Tuğçe çalışmasını "boşluk" olarak isimlendirmiştir. Kavramı "kadın" olan Tuğçe'nın çalışmasını hazırlarken yine bu kavramdan yola çıktığı gözlemlenmiştir.

Resim 15: Tuğçe'nin çalışmasından görüntüler

Tuğçe	:	Evet arkadaşlar hoşgeldiniz ben Çisem'i kurban olarak seçtim, evet Çisem elini şunun içine sokar mısın? Ne var içinde?
Çisem	:	boş.
Tuğçe	:	Evet arkadaşlar... Şimdi çalışmaya karşısından baktığımızda bunlar kadın dergisinden kestiğim şeyler. Yok efendime söyliyim mesela neler yazıyor burda: "MODA: erkekler bizi nasıl görmek istiyor?". Evet ve göğüsleri var biz bu kalıbın kadın olduğunu anlıyoruz değil mi? (Gülüyorlar) (10:43) ve elleri görüyoruz. Üzerinde bunun... şunu görüyor musunuz? Burda boş bir kafa var ve üzerinde bunun işte seksi bakışlar dudaklar felan var. (10:55) yok efendim mezureler felan, işte hep ölçüyor, yani kadınları belirli kalıplara sokmak istiyorlar. Bu çalışmanın kendisi de bir kalıp aslında kendi kalıbım benim (Gülüyor) (DV-4, 17 Aralık 2012)".

Resim 16: Tuğçe'nin çalışmasından ayrıntı

Tuğçe : Kadınları hani belirli kalıplara sokuyorlar işte "sevişmenin amacı aşk mı? Seks mi?" (11:35) işte testler felan var ve işte bu da yine gördüğünüz çeşitli kozmetik ürünleri var (11:41) dokunduğunda puf olan insanlar var böle katman katman kapatmış suratını, gitgide kendinden özünden uzaklaşan insanlar var.(11:48) ve bu hani görsellerle, reklamlarla oluşuyor. Ve bu kendinden uzaklaşan insan nasıl uzaklaşıyor; reklamlardan mesela aldığı şeyler.... yani tüketim bir şekilde bizim hammaddemiz oluyor. (12:02) bizi oluşturan şey tükettiğimiz eşyalar oluyor. Bu şekilde kendimizden uzaklaşıyoruz (DV-4, 17 Aralık 2012)".

Tuğçe çalışmasını sunmaya devam ederken arkadaşlarına kadının karşısına neden ayna koyduğunu John Berger'in "Görme Biçimleri" kitabına gönderme yaparak şu şekilde açıklıyor:

Tuğçe : (...) evet mesela izleyiciye karşı durmuyor, izleyiciye sırtı dönük yani zaten şeffaf olan birşeyin yansımasını görüyor izleyici burda (14:42) aynayı koymamın sebebi ise 15.-16. Yy'da kadınları, çıplak kadınları resmetmek modaydı, bahsetmiştik daha önce. (14:55) Peki neden alıyor bu resmi?... çıplak bir kadını gördüğünde erkekliğini hatırlayıp bundan güç alıyor.(15:11) mesela işte bir spor salonunda görmüştüm işte duvarlar tamamen çıplak kadın görselleriyle doluydu. Aynı şeyin günümüz versiyonu gibi yani bu. İşte aynı etki psikolojik olarak testesteron salgılayıp rekabet ve güç duygularını pompalıyor.(15:25) Ve orda mesela hani çıplak bir kadın resmedip eline ayna veriyorlar ve böylece suçu kadına atıyorlar işte "aslında kadın kendisine hayran" yani kadını kadın için yapmıyorlar sonuçta. Kadını erkeğe sunmak için yapıyorlar. (15:39) Ordaki aynaya işte biraz da gönderme yapmak istedim . İşte ama burda bizimki kendine hayran değil aslında, kendisini sorgulasın diye koydum. (16:03) Ve buraya birkaç Barbie görseli de koymak istiyorum aslında hani incelemiştik medya ve görsel kültür dersinde ya hani işte çekirdekten Barbielerle ve o pembe elbiselerin içinde büyüyen, yani boş olarak büyüyen , yani boş annelerin çocukları birde bunlar belki yani, bilmiyorum...(16:18) (DV-4, 17 Aralık 2012)".

Tuğçe çalışması hakkında sınıfı bilgilendirirken medya aracılığıyla kadınlara yüklenen mesajları eleştirmiştir. Tuğçe düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir:

Tuğçe : Yani mesela mesajlar ne "bunu al seksi ol", "bunu al mutlu ol" yani biz bunlarsız yaşayamıyor muyuz? Biz bunlarsız mutlu olamıyor muyuz? (16:54) yani sürekli hani birşeyleri alayım birşeyleri tüketeyim ve ben o şekilde var olayım. (17:00) yani bir şekilde insanlar aptal oluyor (DV-4, 17 Aralık 2012)".

Sonrasında Tuğçe arkadaşlarına çalışmasıyla ilgili günlüğüne yazdığı metni okumuştur:

"BOŞLUK; İçi boşaltılmış bir kadına yüklenen roller. Sokulmak istenildiği kalıplar, sadece ona verilen rolleri oynayabildiği bir hayat. Git gide kendinden, özünden uzaklaşan ve olunması istenilen, o 'boşluk' olan kadınlar. Düşünmeden yaşayan bu boşluklara bunun nedenini sorgulatmak, en azından bunun için bir adım atmak gerek. Git gide önemsiz boşluklar oluyoruz.

Birbirimize benzesekte biz farklı insanlarız. Kişiyi farklı kılan yaşanmışlıklarıdır. Bizi aynı şeyleri yaşayıp aynı şeyleri izlemeye, giymeye, okumaya, takip etmeye iten bu otorite benliğimizi elimizden alıyor ve tek tip insanlar yapıyor. Görünmeyen bu boş eller bizi buna çekiyor.

Bir kadın dergisinde en çok tekrar eden kelime seks ise bu dergi bizi neye yöneltiyordur? Ya da görsel olarak bize bu kelimeyi sunan bir dergi, bir kadın dergisi! Kadınlara özel olan bu dergi sadece kadının seksi olması veya seks hayatı üzerinde dolaşıyorsa bu kadınları buna itmez mi? Boş ve seksi mallar olmak! Uyduruk bir dergiyi takip ederek buna yönelmek. Aslında derginin büyük bir çoğunluğu nelerden oluşuyor? Reklamlardan! Peki hangi ürünlerin reklamları? Makyaj malzemeleri, giyim kuşam, ayakkabı, parfüm ıvır zıvır… bu ıvır zıvırların bütününde, gözümüzde şekillenen ne peki?

Sadece giyinmek, genç olmak, orantılı bir vücuda sahip olmak için yaşayan daha doğrusu nefes alan kadınlar! Moda kelimesi ile insanları cezbeden eşyalar silsilesi… sadece tüketmek için var olan yani sadece tüketmeyi düşünen buna odaklanan insanlar. Buna odaklanıp gerçek dünyaya gözlerini kapayan ve hep böyle yaşamayı uman boşluklar. Kendilerini anlık mutluluklarla tatmin eden varlıklar.

Bir çocuk dergisi veya oyuncağı bile bizi buna itiyor. Yani çekirdekten yetiştiriliyoruz. Güzelliğin kalıpları belirlenmiş ve bu kalıplara göre yaşıyoruz. Bu kalıplarında belirli parçaları var. Ve tüketim bu parçaları bir araya getirmek için kullanılan bir tür madde. Hammadde olmadan üretim olmaz. Bu üretim tüketimle başlıyor. Yani tüketebildiğimiz sürece varız. Bu varlık sadece bizi mutlu ediyor. Ancak bir hiç olarak mutlu olmak ne derece işe yarar. Sarktığında, yaşlandığında kendinden nefret edeceksen niye bu tüketme ile var olma çabası? Kendimizle mutlu olamayacağımızı ifade ediyor bu sunumlar. Sen illa ki yeni bir şeyler almalısın senin bedenin yeterli değil bunu destekle, dercesine reklamlarla bizi aşağılıyorlar. Bunu al seksi ol, bunu al mutlu ol, bunu al hayatı yaşa… peki biz bunlarsız yaşıyor olmuyor muyuz?

(Tuğçe ÖG, 17 Aralık 2012)".

Tuğçe'nin çalışması tüketim toplumunda medya tarafından kadına biçilmiş rollere eleştirel bir yaklaşım sunmaktadır. Kavramı "kadın" olan Tuğçe'nin uygulama aşamasında da çalışmasını bu doğrultuda ürettiği ve bu üretimi gerçekleştirilen kavramını araştırma sürecinde yaptığı okumaları ve sanatçı incelemesi dersinde

sunduğu Cindy Sherman'ın sanatsal bakış açısını çalışmalarına aktardığı gözlemlenmiştir. Aynı zamanda Tuğçe'nin çalışmasını üretme aşamasında seçmiş olduğu araçlarla, almış olduğu klasik eğitim anlayışının dışına çıkabildiği ve böylece hem düşünsel anlamda hem de malzeme seçiminde çağdaş sanat pratiklerinden yararlandığı gözlemlenmiştir.

Mehmet dijital ortamda kolaj tekniği ile hazırladığı 6 adet çalışmasını bilgisayar ekranından göstermeyi uygun görmüştür. Mehmet sunumunu gerçekleştirirken, çalışmaları hakkında kısa bilgiler vermiştir.

Resim 17: Mehmet'in çalışması-1

Mehmet : Bu çalışmalar günümüzde hala devam etmekte olan savaşlara karşı, yani savaş karşıtı bir çalışmadır. Bence savaş sadece askerler arasında değil sivil halkı da etkileyen bir şekilde gerçekleşir (00:47). Burada askerleri yani burda tabi askerler savaşı temsil ediyor, sanat tarihindeki çalışmaların içine yerleştirdim. Yani burda tabi bir tezatlık oluşuyor sanat daha yüce birşeyi yani insanlığı yücelten birşeyken diğeri daha

insanlığın insanlıktan uzaklaştığı bir noktayı temsil ediyor (03:20) (DV-2, 17 Aralık 2012).

Resim 18: Mehmet'in çalışması-2

Resim 19: Mehmet'in çalışması-3

Mehmet : burada da tamamen bir tersine çevirme var, işte Adem'in doğuşunu temsil eden bu resim ve hani insanlığın varoluşuna karşı bile doğrultulmuş bir silah. Bu birde bildiğiniz gibi dini bir resim, ve burda birde anlatmak istediğim dine de bunu empoze etmiş olmaları, savaşı yani ....(06:26)
(DV-2, 17 Aralık 2012).

Resim 20: Mehmet'in çalışması-4

Mehmet : Bu oryantalist resmi kullandım arka planda, hani günümüzde savaşların suriye, ırak gibi bölgelerde yaşanıyor olmasından dolayı (07:08) ve bu aslında müslümanlara yapılan eziyeti

göstermek için bir yandan da. Zaman akıp gidiyor ve savaş hala devam ediyor ve hiçbişey yapılmıyor bu konuda (11:22)(DV-2, 17 Aralık 2012).

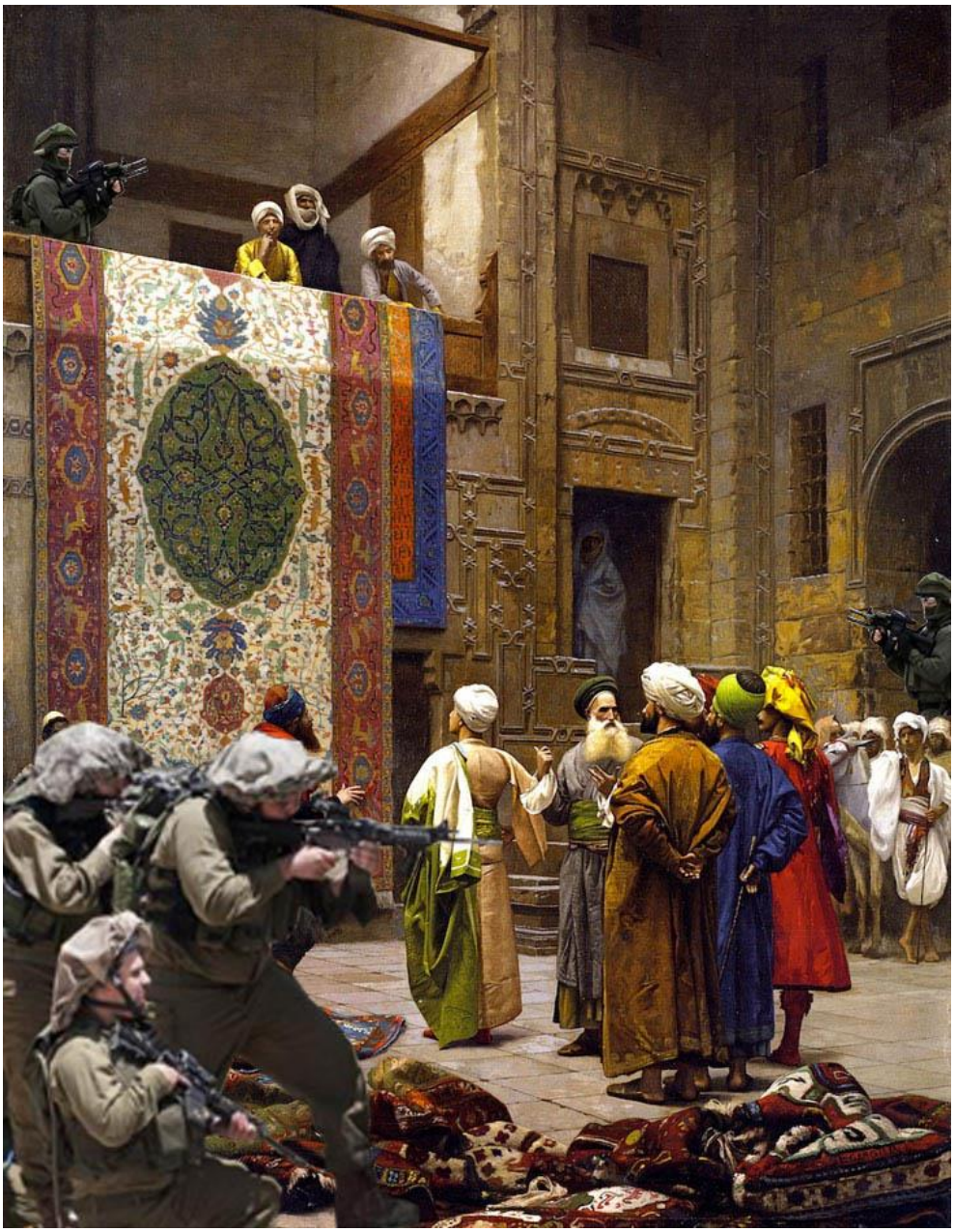

Resim 21: Mehmet'in çalışması-5

Mehmet : bu çalışmada adaletsizliği göstermek istedim, kılıca karşı silahla, yani sopaya, taşa karşı silahla savaşmanın adaletsizliğini (04:53).

Resim 22: Mehmet'in çalışması-6

Mehmet : ve birde hani sanatın sadece zenginleri tatmin etmek için yapılmadığını ve sanatın sadece maddi çıkar için değil topluma mesaj vermek için de yapılması gerektiğini düşünüyorum, yani sanatın bir sosyal içeriği de olmalı ve bunu halka yansıtmalı diye düşünüyorum(08:37) (DV-2, 17 Aralık 2012).

Çalışmaları hakkında arkadaşlarını bilgilendiren Mehmet son olarak da çalışması hakkında günlüğüne yazdığı metni okumuştur:

"Bu çalışma geçmişte başlamış olan ve halen devam etmekte olan savaşa tepki olarak yapılmıştır. Diğer bir deyişle sanat sadece zenginleri tatmin etmek için ya da sanatçılara maddi gelir sağlaması için yapılan bir şey olmadığını göstermek için yapılmıştır.

> Ülkemizin yakın komşularından olan Irak (her ne kadar savaş bitmiş olsa da orada yaşanan eziyet ve yıkım akıllardadır) ve Filistinde de yaşanılanlar hala devam etmektedir. Savaşın sadece iki ülkenin askerleri, idarecileri ve siyasileri arasında olmadığını savaştan asıl etkilenin sivil halkın olduğunu hatırlatmaktır. İnsan haklarını, özgürlüğü ve barışı korumak adına hala savaşmakta olan ülkeleri eleştirmek için yapılmıştır. Sanat, ayrıca bu bilinci insanlara aşılamak adına araç olarak da kullanılabilir. Sanatçıda bu durumda kendi üzerine düşeni yapmalı silah yerine eline fırçasını almalı, fikrini ve yeteneğini kullanmalıdır (Mehmet ÖG, 17 Aralık 2012)".

Yaptığı çalışmalar ve bunlara getirdiği açıklamalardan, ayrıca çalışması hakkında oluşturduğu metinden, Mehmet'in sosyo-kültürel sorgulamalara girdiği ve bunu eleştirel bir şekilde çalışmalarına yansıttığı görülmektedir.

Dersin devamında Güpse çalışmasını arkadaşlarıyla paylaşmıştır. Güpse'de dijital ortamda kolaj tekniği ile hazırladığı çalışmasını bilgisayar ekranından göstermeyi uygun görmüştür. Öncelikle günlüğüne yazıdığı metnini arkadaşlarıyla paylaşmış sonrasında sunumuna başlamıştır.

> "Bu çalışmayı yapmamın amacı Mona Lisa'nın eskiden olan masumiyetini insanlara göstermektir. Ben bu çalışmada Mona Lisa'nın kopyalanarak değiştirilmiş görsellerinden bir araya getirdim. Bu çalışmayı yapmamın sebebi Mona Lisa'nın bu kadar tekrarlanmasının beni rahatsız etmesiydi. Bu kadar çok bu eserle uğraşıldığı için artık Mona Lisa'nın masumiyetini kaybettiğini düşündüm(Güpse ÖG, 17 Aralık 2012)".

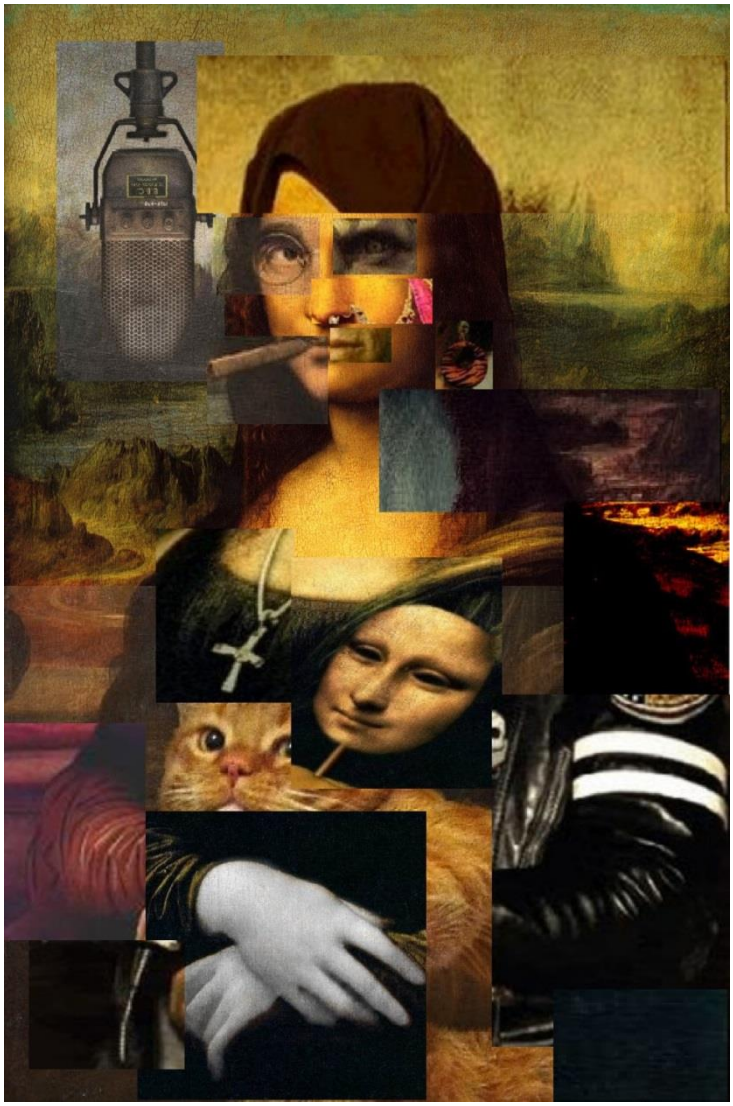

Resim 23: Güpse'nin çalışması

Güpse gerçekleştridiği bu çalışma ile günümüzde imgelerin sınırsız biçimde çoğaltılabilmesi ve paylaşılabilmesi durumundan yola çıkmıştır. Güpse, sanat dünyasında olduğu kadar çeşitli medyalarda da, çok kereler tekrarlanarak popüler kültüre dahil olan Mona Lisa imgesinin zaten kopyalanmış parçalarından bir kolaj oluşturmuş ve bu yolla yeniden üretim kavramını sorgularken İnternet ve dijital medyanın görsel kültüre etkisini ortaya koymuştur.

Hazırlıklarını tamamladıktan sonra Çağla çalışmasını arkadaşlarına sunmaya başlamıştır.

Çağla : Eskiden hani gazetelerin felan verdiği kağıt bebekleri inceledim ben bu çalışma için. İşte ben bu bebeklere farklı yorumlar getirmeye çalıştım. İşte şişman yaptım, punk ve rakçı yaptım ne biliyim emo felan yaptım, sonraaaa... tiki yaptım ve bunları tabi bir eleştiri olarak yaptım, alışılmışın dışında görünen tiplemeler oluşturdum, gay felan da yaptım. (01:09) ...işte bu şekilde giydirebiliyorum tek tek, şöyle göstereyim. Bu şekilde. Hepsini boyayarak, çizerek,elde yaptım. İşte kadının elbisesi, bere felan yaptım. İşte erkekte de saç yaptım. (01:44) mesela gotik bir adam yaptım (Gülüyor) bide mesela şöyle bir elbise yaptım işte aykırı tipler görünsün diye. (02:03) mesela mohawk saç yaptım adama. (02:16 (DV-1, 17 Aralık 2012).

Resim 24: Çağla'nın çalışması-1

Resim 25: Çağla'nın çalışması-2

Çağla arkadaşlarına eskiden gazetelerin böyle kağıt bebekler verdiğinden ve kendisinin de küçükken bu bebekler ile oynamayı çok sevdiğinden bahsederken, yanında getirdiği bu eski örnekleri arkadaşlarıyla paylaşmıştır.

Çağla	:	(02:57) Eskiden mesela böyle şeyler vardı.
Aysun	:	Ayyy ne güzeeel
Çağla	:	Böyle şeyler varmış işte çocuklar için. Mesela bizim kültürümüzden de var örnekler(03:09). Meselaaaa çalışan (ev işi) bir kız çocuğu var.
Aysun	:	Çalışan bir kız ?? (Gülüyor)
Mehmet	:	Ev hanımı hemen (Gülüyor)
Aysun	:	(Gülüyor) Evet, kültürümüz...
Tuğçe	:	İş kadını olcak degil ya (Gülüyor) (03:24).
Çağla	:	Mesela Maaşallah yazısı olan bir sünnet çocuğu var(Gülüyor) (03:38) bende bunlara karşıt olarak işte toplumumuzda bulunan apaçi, ondan sonra gay felan öyle karakterler yaptım. (03:57) işte daha önce derste de konuşmuştuk ya hani Facebook'ta felan insanların kendilerine oluşturdukları sanal kimliklerden ve benim kavramım modaydı bu da insanların

kendilerine kimlik oluştururken kullandıkları bir şey (04:18)(...) Evet çocukluğumda hani bunlara oynamayı çok severdim ve hani böyle alışılmışın dışında ve hatta küçükken de yapıyordum bunu var olan bebeklere kendim elbise çiziyordum (05:09) mesela pembe bir elbise yapmıştım hani "güzel" birşey işte ince olsun, zarif olsun diye (Gülüyor) (05:18) Yani evet çocukluğumdaki o görüşten bu görüşe atlamış oldum (Gülüyor) (05:39) (DV-1, 17 Aralık 2012).

Çağla'nın çalışması için yorumda bulunan Çisem görüşlerini aktardıktan sonra gerçekleşen sınıf tartışmasında öğrencilerin geçmiş derslerde işlenen konulara ve sınıf tartışmalarına gönderme yaptıkları gözlemlenmiştir. Araştırma açısından düşünüldüğünde öğrencilerin sosyal, kültürel konularda eleştirel sorgulamalar gerçekleştirmeleri, araştırma sorularına bağlı olarak işlenen derslerin amaçlarına ulaşıldığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Çiğdem : Evet Eleştirel bir yaklaşım olmuş. (07:07)Yani bence başarılı olmuş. Çağımızda bir çok çocuk gerçek hayattan soyutlanmış hani gerçek hayatta böyle insanlar yokmuş ya da bunlar kötüymüş şeklinde yaklaşıldığından yani bunlardan soyutlanmış bir şekildeler. Mesela lezbiyenlerin gaylerin olmadığı bir dünyada yaşıyor onlar (Gülüyor) ama bunlar bir gerçek ve biz hepimiz bir birlik içinde yaşamak zorundayız, azınlıklara farklı insanlara, farklı görüşlere saygı duymak zorundayız. (07:40) Ama hani bize yüklenen o basmakalıp rollerin dışına çıkıldığında insanlar hemen farklı davranıyor.

Mehmet : şimdi mesela ama günümüzdeki oyunları düşünürsek, hani internetten oynuyorlar bebek giyirme, yada ünlüleri giydirme vs. işte kızlar çok güzel, seksi işte kıyafetler felan , onun zararı yok mu? Normal olan onlar mı?... (12:18)

Ulaş : Evet mesela çocuğun karşısına koy iki bebek şişman bebeği değil zayıf bebeği seçer yani, hani geçen derste bir video izlemiştik kimse zenci bebeği seçmiyordu. İşte genelde beyaz ve sarı saçlı (12:28)olanları seçiyorlardı. Yani medyayla felan yüklenmiş roller. Biz mesela japonların hepsini iyi dövüşüyor

> diye biliyoruz mesela yani Hollywood filmlerinden dolayı (Gülüyor) (13:29) (DV-1, 17 Aralık 2012).

Sınıf tartışması sonrasında Çağla, çalışma metnini arkadaşlarına okumuştur.

> "Eskiden gazetenin yanında verilen güzel, şirin ve zarif kağıt bebeklere bir eleştiri olarak bu çalışmayı ürettim. Benim ürettiğim bebekler bu basmakalıp karakterlerden farklı olarak kilolu ve çirkinler. Bunun dışında bebekleri üretirken popüler kültürden de yararlanarak apaçi, punk, tiki, emo ve gotik tarzlarda bebekler tasarladım.
> Çocuklar için tasarlanan bebeklerin herzaman güzele, iyiye ve mükemmelliğe gönderme yapması bence yanlış bir düşüncedir. Çocuklar herzaman böyle yetiştirilmiş ve bu karakterler gibi olmaya özendirilmiştir. Ancak gerçek dünyada insanların yaşam tarzları herzaman böyle değildir. Emo, rakçı yada gotik dediğimiz türdeki insanları, özellikle ince yerine kilolu bir bedene uyarlayarak çağımızdaki sıradan bebek tasarımlarına tepki göstermek istedim.
> Bu kağıt bebekler sayesinde eski, kalıplaşmış düşünceler yerine farklı, değişik düşünceler içeren insanları çalışmama model yaparak düşüncelerimi belirtmeye çalıştım (Çağla ÖG, 17 Aralık 2012)".

Çağla'dan sonra Duygu çalışmasını paylaşmak için hazırlanmıştır. Duygu, düşüncelerini iki farklı çalışma yaparak aktarmaya çalışmıştır. Ayrıca çalışmalarında sanatçı Orlan'dan esinlendiğini belirtmiştir. İlk çalışmlarnda dijital ortamda kendi portrelerini deforme ederek güzellik ve estik kavramını sorgulamıştır. Sonraki çalışması ise sağlık sebeplerinden dolayı kısa süre önce geçirmiş olduğu estetik ameliyattan sonra çemiş olduğu fotoğraflarla oluşturduğu kolaj çalışmasıdır. Duygu'nun çalışmasını üretirken kendi yaşamından yararlanması bu noktada dikkat çekicidir.

Resim 26: Duygu’nun çalışması-1

“Sanatın sadece güzellikleri değil çirkinlikleri de dile getirdiği unutulmamalıdır. Bende yapmış olduğum çalışmalarda estetiğin sadece güzellikte değil çirkinlikte, deforme olmuş, formunu kaybetmiş şeylerde de olabileceğini anltmak istedim.
Çalışmalarımı yaparken estetik konusunda çok önemli bir yere sahip olan sanatçı Orlan’dan yararlandım. Orlan kendi vücunu kullanarak birçok kez estetik ameliyatlar geçirerek estetiği kendi vücudunda tanmlamıştır. Bende onun gibi bilgisayar ortamında kendi suratımı kullandığım çalışmalarda estetiğin sadece güzellikte olmadığını göstermeye çalıştım.
İlk çalışmamda da kendi portrelerimi bilgisayar ortamında deforme ettim ve bazı objeler ekledim. Orlan’ın çalışmaları gibi çeşitli heykellere kendi gözümü, ağzımı, burnumu ekleyerek kendi portremi heykelleştirdim.
Bende bir kere estetik ameliyat geçirdim ikinci çalışmamda da bu deneyimimden faydalandım. Estetik ameliyattan hemen sonra çekilmiş fotoğrafımdan sargı bezlerine transfer baskı yaparak, suratımın o halini sargı bezlerinde canlandırmaya çalıştım.
Yapmış olduğum bu çalışmalarımda insanlara estetiğin sadece güzellikte değil çirkinlikte de olduğunu göstermek istedim fakat günümüzde estetik genellikle güzellik ve güzelliğe ulaşmak anlamında kullanılmaktadır ve bir çok kişi bu çaba uğruna çeşitli estetik ameliyatları geçirmektedir. Yani bu, estetik kavramına ulaşmak güzellik uğruna acı çekmektir (Duygu ÖG, 17 Aralık 2012)”.

Resim 27: Duygu'nun çalışması-2

Duygu'nun sunumu bitikten sonra Çisem "Değişmeyen Algı Arayışı" olarak isimlendirdiği çalışmasını arkadaşlarına sunmuş ve öncelikle onların yorumlarını almak istemiştir. Arkadaşlarına kıyafetlerin kendisini değil de neden barkodlarını asmış olabileceğini sormuştur.

Tuğçe	:	Evet aslında onlar kıyafetleri temsil ediyor.
Fulya	:	Evet hepsi aynı şeyi temsil ediyor aslında (29:12). Yani sonuçta hepsi kıyafet ama böyle gösterince daha tüketim tarafını vurgulamış oluyor.
Mehmet	:	Bana aynı zamanda hani görsel olarak bu önyargılardan kurtulmamız gerektiğini de çağrıştırıyor. Yani önyargı derken sadece dışına giyinişine ve etiketine bakarak insanlara önyargılı davranmamamız gerektiğini anlıyorum ben (29:58).
Fulya	:	Evet hepsinin içi göründüğü gibi olmayabilir (30:00)
Çisem	:	Evet daha önce bir de konuşmuştuk ya hani takım elbise giyipte bir güven vermeye çalışır insanlar yada konumunun önemini vurgulamak ister. Bunu giyerek kendine öyle bir kimlik edinmeye çalışır daha önemli görünmeye çalışır (30:10). (DV-4, 17 Aralık2012).

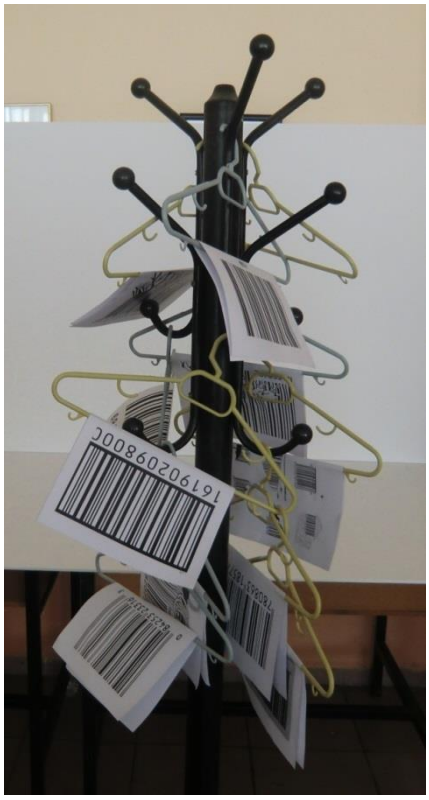

Resim 28: Çisem'in çalışması

Aysun : Barkodlarda bir de şey vardır başında ülkelerin kodları felan yer alır, ondan sonra ürünün seri numarası, bu çalışmaya da baktığımızda barkod numaralarının hepsi farklı farklı zaten, ve bundan şeyi de çıkardım ben hani farklı ülkelerde, farklı bakış açıları, çünkü barkodların arkalarında çizimler var, farklı şeyler var. Bunlar bide daha önce dediğim gibi ürünlerin kimlik kartı gibi... yani burdan farklı yorumlara da gidilebilir (30:34) (DV-4, 17 Aralık 2012).

Çisem'in çalışması üzerine gerçekleşen sınıf tartışmasında öğrencilerin sosyo-kültürel durumlara karşı farkındalık oluşturdukları ve bu konulara karşı eleştirel tutum geliştirdikleri gözlemlenmiştir. Sınıf tartışması sonrasında Çisem günlüğüne yazdığı çalışma metinini arkadaşlarına okumuştur.

"DEĞİŞMEYEN ALGI ARAYIŞI; Gardrop, bir insanın özel yaşam alanlarından biridir ve bu yolla varoluşsal olarak psikoloji, ideoloji, tüketim gibi kişinin bazı kimlik özelliklerine dair bir göstergedir aynı zamanda. Kıyafet, elbise askılığı ile dolabın içene girip en özel olan insan yaşamına ortak olur böylece. Bu onu belirgin olarak bütün

insanların dolabında kullandığı bir araca indirger ve böylece toplumsal yaşantı içerisinde bireyin giydiği kıyafet, aslında onun özellikleri itibariyle büründüğü (giydiği/giydirildiği) rol (statü) 'ünü, kimliğini ya da olmak istediği kimliği yansıtan bir araca dönüşür. Postmodern toplumda birey belirgin kurallar ve göstergeler doğrultusunda algılanıp değerlendirilir. Postmodernite toplumdaki insan özelliklerinin kapitalist reflekslerde şekillenişi sonucu birey toplum göstergesiyle kimlik veya farklı kimlik arayışlarıyla kendini biçimsel olarak sunma eğilimindedir.
Aslında askıya konulan her bir ürün ve ya kıyafet bir etikettir. kapitalizmin şekillendirmeleri, numaralandırmaları, sıralama, kontrol altına alma, kayıt altına alma gibi bütün bu toplum normları düşünüldüğünde kıyafetin sadece etiket, barkot (ürün kodu) olarak sunulmasıdır. Bu durum bir yerde kıyafetin bütün bunlara hizmet ettiği şeklinde okunabilir. Sosyal alanda bireye yüklenen rol ve statü açısından oluşturulmuş kıyafet estetiği ve içeriği hakkında bir tartışma yaratma, biçim ve güzellik ilişkisidir bu çalışmanın amacı. Kalıplaşmış algılar üzerine seri üretimin etkisi ve birbirinin kopyası insanların değişmeyen algısı (Çisem ÖG, 17 Aralık 2012)".

Çisem'den sonra Fulya "Yadırganmış Benlik" olarak isimlendirdiği çalışmasını arkadaşlarına sunmaya başlamıştır. Fulya çalışmasını sınıfta paylaşırken sınıfta bir tartışma ortamı oluşmuştur.

Resim 29: Fulya'nın çalışması-1

Fulya : Kadın olarak aldım aslında konu başlığımı ben, çalışmanın adı da "yadırganmış benlik". Yani günümüz kadınlanlarının kültür olarak farklılıklarından önce bahsedeyim (34:53). Ezilmiş ve şiddete maruz kalmış bir kadınla, daha özgüvenli bir kadını karşılaştırdım (35:07). Sol tarafta gördüğünüz

kadın fügürü baya bir deforme olmuş durumda yani bunda ben hani hayatın şartlarından dolayı yıpranmış bir kadını göstermeyi istedim (35:29). Hatta belki günümüzde de yüksek oranda devam eden, eş dayagına maruz kalmış bir kadını temsil ediyor. Sağ tarafta ise kendine fazlasıyla bakan, gösterişli, sosyetik diyebilcegimiz bir kadın temsili var (35:49). Yani böyle bir kadını belki normal yaşantımızda, gerçekte görmüyoruz belki ama, medya ve teknolojinin de yardımıyla bu tarz görseller her yerde mevcut.

Mehmet : Evet gayet normal bir hale getirildi bu tarz şeyler.

Fulya : Evet(35:42). Ama normalde kadının toplumdaki yeri bu mu? Yani aslında birçok kadının yaşamda birsürü sorumluluğu var, işte klasik olarak eve git yemek yap, çocuğuna bak vs. ama bizim medyada, popüler kültürde daha çok gördüğümüz sanki tüm kadınlar böyleymiş gibi(sağdaki figür), birtek kendini ve güzelliğini düşünen bir sex objesi. Ama gerçek olan bu mu? Aslında kadınların belkide %90'ı böyle değil (37:04) (DV-4, 17 Aralık 2012).

Resim 30: Fulya'nın çalışması-2

Mehmet : Yani benim aklıma gelen eğer biz modern bir yaşam sürüyorsak, yani bu yaşadığımız çağda bunun olmaması lazım.

Mehmet'in yorumları sonrasında Fulya çalışmasında neden Aphrodite modelini kullandığını şu sözlerle açıklamaya başlamıştır:

Fulya : Bunu Aphrodite kalıbı üstünden anlatmak istedim yani "güzel kadın" ı temsil eden bir karakter Aphrodite. Çalışmanın adını da "yadırganmış benlik" olarak koymuştum ve bu iki afrodit karakteri de yadırganmış toplumda bence (38:21). Yani bu oluşturduğum iki fügür de toplumda yadırganabiliyor ikisini birleştiren tek nokta kadın olmaları ve cinsel olarak sömürülmeleri (38:47).

Devam eden sınıf tartışmasına diğer öğrenciler de dahil olmuştur. Ayrıca öğrencilerin bu çalışmada da eleştirilerini gerçekleştirirken geçmiş derslerdeki tartışmalara gönderme yaptıkları, geçen derslerde edindiklerinden yararlandıkları gözlemlenmiştir. Bu tartışmada Fulya çalışmasını arkadaşlarına aktarırken sanatçı incelemesi dersinde Banu'nun incelediği sanatçı olan Canan Şenol'dan örnek vermiştir.

Mehmet : Birde şey var hani bunu istemeyerek yapmak var birde kendini bunun içine atmak.

Fulya : Evet ben bu ikilemi göstermek istedim (39:24).

Mehmet : Evet bir modernlikten bahsediliyor ama bu modernizmi yaşayan kaç kadın var ve doğru bir şekilde mi yoksa çarpıtılmış bir şekilde mi yaşıyorlar bunu? (41:18).

Aysun : Evet o sebepten hani Aphrodite seçmesi bu noktada çok anlamlı, tarihteki bir kadını bir tanrıçayı günümüz koşullarında yorumlamak ve kadının geldiği noktayı, deformasyonu bu şekilde sorgulamak, gayet anlamlı(42:46).

Fulya : Evet hani daha önceki dersimizde bahsettigimiz sanatçının Canan'ın tutumu gibi. Yani birkere en başta kadının soy adını değiştirmesi, bu erkek egemen bir yapıyı vurguluyor. Ama Canan'ın tavrı gibi hani boşanırsa boşansın ben kendi kendime de ayakta durabilirim, kendimi geçindirebilirim demesi gibi (43:07) yani hani erkekler olmadan kadın olamazmış gibi bir düşünce hakim hala. Yani kusura bakmayın arkadaşlar ama (43:31). Yani bunun böyle yansıtılması çok yanlış, herkes kendi başına bir bireydir yani

sonuçta bayan ya da erkek yani kesinlikle bir kıyaslama yapmadan... (43:42).

Aysun : Evet günümüzde dahi bir eşitlikten bahsetmek zor, eşitlik yok hatta farklar vurgulanmış bu durum daha da ağırlaştırılmış (44:39). Eskiden işte kadınlar ne demiş; çalışıcaz, eşitiz işte özgürlüğümüzü alıcaz felan ama şu an çalışan kadın çalışıyor evet ama çalışmanın yanında yine aynı şeyleri yapmaya, yani çocuğu varsa çocuğun sorumluluğunu alıyor, ev işlerinin sorumluluğu yine bayanlarda...(44:55). Yani bir eşitlik sağlanmadı tam tersi kadına daha fazla yük bindi bence (45:00).

Tuğçe : Evet birde çalışma hayatının hiyerarşisinde bile kadının yeri belli, hiç üst makamlarda göremezsiniz ya da zor yani hani bu en gelişmiş ülkelerde bile böyle (46:30).

Mehmet : Ama erkelere de çok fazla psikolojik şiddet uygulanıyor ama bunu kimse görmüyor yani(46:29).

Aysun : Yani tabi erkeklerin üstünde de baskı var, işte sen herzaman "güçlü" olmak zorundasın, duygusal olmak zayıflıktır gibi, yani toplumda kadına yüklenen roller kadar erkek içinde bu geçerli ve herikisi de saçma (48:38).

Funda : Evet ama erkekler bu rolleri daha kabul ediyorlar isteyerek yani (47:50)

Tuğçe : Yani kadınlar daha çok çabalıyor değişim için. Çünkü en nihayatinde toplumun geneline olan bir baskı var ama kadınlara daha çok var (48:17) (DV-4, 17 Aralık 2012).

Fulya'nın çalışması üstüne gerçekleşen bu tartışmada öğrenciler, toplumsal cinsiyet üzerine görüşlerini eleştirel bir yaklaşımla paylaştıkları gözlemlenmiştir. Tartışmalar sonrasında Fulya günlüğüne yazdığı çalışma metnini arkadaşlarına okumuştur.

> "YADIRGANMIŞ BENLİK; Günümüz kadınına yönelik yapmış olduğum bu çalışma; ezilen kadınlarla sosyetik kadınlar arasındaki farkı anlatabilmek için yapılmış bir iştir. 21. Yüzyılda bile aynı ülkede bu kadar fark olması zihin olarak gelişmediğimizin ve bu şekilde anlayışların devam etmesiyle gelişemeyeceğimizin kanıtıdır.
> Bir yanda tarla süren aynı zamanda çocuğuna bakan, her üç kadından biri dövülmüş, cinsel ilişkiye zorlanmış ya da hayatı boyunca çeşitli şekilllerde taciz edilmiş, eziyet gören kadın, diğer yandan ise kokoş, sosyetik, çağdaş, heryerinde piercing olan, asla bir özel hayatı olmayan, modern dediğimiz şu çağda, kendini ve benliğini kaybetmiş, kendi

olmaktan başka herşey olmuş kadınlardır. Bence günümüz kadınının belirgin özellikleri yerine, günümüzde çoğu kadınlarda dışa vurulan özelliklerden ve bu özelliklerin bugün niye güçlendirildiğinden bahsetmek gerekir. Piercing takmak, çılgın giyinmek, dekolte giyinmek modernlikse, bu moden ve çağdaş anlayış ülkenin her yerinde neden yok? Bence sorulabilcek en iyi soru bu. Ülkenin birçok yerinde bahsettiğim açık ve rahat dediğimiz bir tabirle dolaşan bir çok kadın varken, birçok yerinde ise şiddete maruz, yalnızca gözlerini açabilen, sürekli çalışmaya mahkum kadın modelini görüyoruz ve bu eşitlik anlayışı olamaz. Saygı duyulması gereken kadın yerini saygınlığı kelepçelenmiş kadına bırakıyor. Günmüzde medya ve teknoloji yardımıyla kadın, estetik ve sanat anlayışındaki özel ve biricik olma durumunu yitirmek üzeredir.
Medeniyet, anlayış, rahatlık yalnızca göstermekse bedeni, o zaman insan dışı varlıklar insanlardan daha medeni ve anlayışlıdır (Fulya ÖG, 17 Aralık 2012)".

Fulya'nın sunumundan sonra Banu çalışmasını hazırlamış ve ürettiği bu işle ne anlatmak istediğini arkadaşlarına açıklamıştır:

Resim 31: Banu'nun çalışması

Banu : Benim bu çalışmayı yapma amacım "pazarlama ve tüketim" sorunsalından çıktı. Bu çalışma iki kısımdan oluşuyor, birinci kısım pazarlama; bu kısımda reklamlardan alınmış görseller yer alıyor (00:24). Satın aldığımız kıyafetlerin etiketleri ve bazı reklamlardan alınmış görseller var bu kısımda. Alt kısım, onlardan dolayı oluşan, yani tüketim artıklarından oluşuyor (00:35). Üretim tüketim döngüsünü anlatıyor bir nevi.

Araştırmacı	:	O ne peki bir ağaç mı?
Banu	:	Evet (00:50)
Araştırmacı	:	Neden ağacı seçtin bunun için.
Tuğçe	:	Görünmeyen tarafında çok daha fazla şey var sanki yani ağaç daha küçük görünür fakat kökleri daha büyüktür. Bu kısımda da tüketim artıkları yer alıyor (01:00).
Banu	:	Evet üretime oranla onun oluşturduğu tüketim artıkları daha fazla (01:08) (DV-5, 17 Aralık 2012).

Çalışması hakkında verdiği bilgilerden sonra Banu metnini okumuştur.

"Benim bu çalışmayı yapma amacım pazarlama ve tüketim fikrinden ortaya çıktı ve ben bunun için telden heykel yapmayı uygun gördüm ve şu malzemelerden yararlandım; ince ve kalın tel, keski, yan keski, gazete, tahta ve artık malzemeler.
Benim yaptığım heykel iki kısımdan oluşuyor; pazarlama için reklamla ilgili ya da kıyafetlerin etiketleri ve benzeti malzemeleri tanıtım amaçlı küllandım. İkinci kısımda da, birinci kısımdakilerin tüketimiyle oluşan artıklar olarak düşündüm ve bu artıklardan tüketimin oluşturduğu kirliliği göstermeye çalıştım (Banu ÖG, 17 Aralık 2012)".

Banu'nun sunumu bittikten sonra araştırmacı ve sınıf arkadaşları çalışma hakkında bazı yorumlarda bulunmuştur.

Araştırmacı	:	Evet çok iyi olmuş ama aşağı tarafta daha çok çöp olsaydı daha iyi olabilirdi görsel anlatım olarak.
Banu	:	Evet (02:17).
Aysun	:	Evet ama bunun için ağaç fikrini kullanmış olmak iyi bir fikir olmuş.
Banu	:	Evet insanların meydana getirdiği bu çöpleri onlara göstererek onlara kendilerini göstermek istedim (03:01) (DV-5, 17 Aralık 2012).

Görsel kültürü haritalandırmak etkinliğinde kavramı "teknoloji ve medya" olan Ulaş "teknoloji" kavramından yola çıkarak teknoloji ve sanat arasındaki ilişkiyi sorgulayan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Ulaş, cep telefonunda gerçekleştirdiği

çalışmasını arkadaşlarıyla paylaşırken, bir yandan çalışma metnini okumuş ve sonrasında arkadaşlarının görüşlerini almaya çalışmıştır.

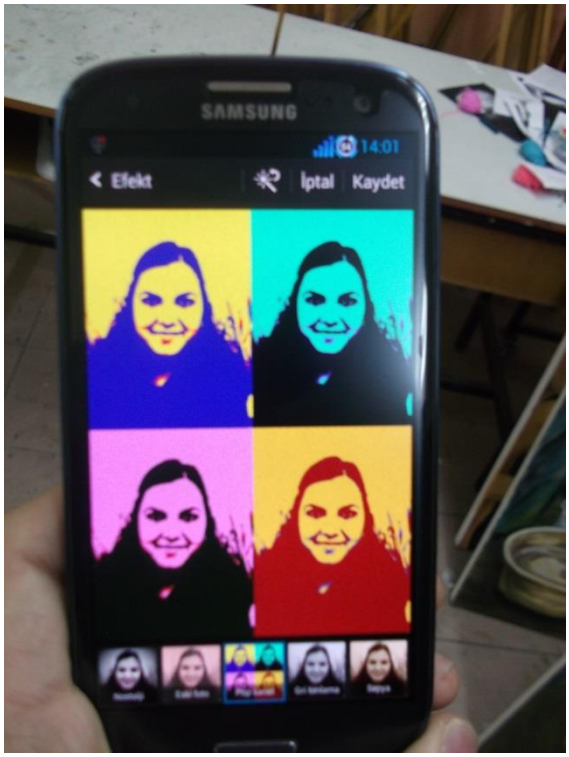

Resim 32: Ulaş'ın çalışması

"Çalışmamda; Warhol'un 60'lı yıllara damgasını vuran sanatı, o dönemde nispeten zahmet isteyen bir işken günümüzde hızla ilerleyen teknolji sayasinde artık bunun tek tuşla bile gerçekleştirilebildiğini göstermek istedim.
Bilgisayara kurulan Photoshop programıyla uygulanabilir olan bu çalışma, günümüzde işletim sistemi tabanlı cep telefonlarına indirilebilen küçük bir program sayesinde artık mobil teknolojilerle bile yapılabilmektedir. Bu yolla artık dileyen herkes kendi pop-art çalışmasını yapabilmekte. Fakat bu durum farklı tartışma konularını gündeme getirmektedir bence ;

- Teknoloji yardımıyla bir sanat çalışması yapmak için sanatçı olmak gerekir mi?
- Andy Warhol çalışmalarında popüler kültürü ele alırken, günümüzde popüler kültür Andy Warhol'u mu ele almaktadır?
- Hızla ilerleyen teknoloji, geçmişte belli noktalara gelmiş ve günümüzde de yerini koruyan sanat yapıtlarını ve sanatçılarını ileride tüketebilir mi?

- Bu hızla ilerleyen bir teknoloji sanatın yozlaşmasına mı sebep, yoksa eski ustaların emeğini anlamamıza mı yardımcı?

(Ulaş ÖG, 17 Aralık 2012)".

Paylaştığı çalışma metninde Ulaş çalışması hakkında kesin bir yargıya varmayıp sınıf arkadaşlarına bir takım sorular yönelterek onları bu konuda sorgulama yapmaya yönlendirmiş, çalışmasının sanat olup olmadığı konusunda tartışma ortamı yaratmaya çalışmıştır.

Ulaş	:	Teknolojinin yardımıyla birşey üretmek için sizce sanatçı olmak gerekir mi?
Mehmet	:	Gerekir
Sınıf	:	(Gülüyorlar)
Aysun	:	Teknolojiyle birlikte tabi sanatta değişti , sanatın sunumu da değişti ama yinede düşünsel bir tarafı hani altında anlatmak istediği birşey varsa hani bu bir sanat çalışması olabilir tabi (01:27)
Ulaş	:	Öbür sorum şu : Andy warhol popüler kültürü ele alıken popüler kültür de Andy warhol'umu konu almakta?
Mehmet	:	Evet.
Sınıf	:	(Gülüyorlar)
Fulya	:	Iıı Andy Warhol'un zamanını düşünürsek o popüler kültürden besleniyormuş. Fakat günümüze gelindiğinde popüler kültürü ve kendisi de popüler kültüre dahil olan Andy Warhol'u da herkes kullanılabilir.(02:21) yani kendince değiştirebilir, dönüştürebilir çünkü o da popüler kültürün bir parçası haline gelmiştir.
Ulaş	:	Teşekkür ederim. Sizce teknoloji sanatçıyı ve sanat yapıtlarını tüketebilir mi? Yani yararlı mıdır yoksa zararlı mı? (02:37)
Sınıf	:	Zararlı.
Sınıf	:	Duruma göre değişir aslında.
Ulaş	:	(03:20).Yani teknolojiyi avantaj olarak mı yoksa dezavantaj olarak mı görüyorsunuz?
Tuğçe	:	Yani teknolojiyle birşeyler çok hızlı yeniden üretilebiliyor ve tabi ki de tüketiliyor.(03:25)
Mehmet	:	Yani sanatçı olmayan insanlar bile hemen evlerinde bir

		takım programları kullanarak bir şeyler üretebilir. (03:31) Yani herhangi bir mesajı yok belki yani sanat olsun diye değil de eğlence olsun diye bir sürü görsel üretebiliyor insanlar. Mesela bazı sanatçıların işlerine birşeyler ekliyor felan ve bunları çeşitli sosyal paylaşım sitelerinde paylaşıyorlar hemen, bu görseller çok ünlü bile olabiliyor, ama sanat olsun diye yapılmamış, çok hızlı yayılabiliyor. (03:40)
Çisem	:	Evet birde herşeyi kaydediyoruz yaşamımıza dair, çünkü bu teknolojilere çok kolay ulaşabiliyoruz ve insanlar bir sürü fotoğraf çekiyor mesela ve daha öncede konuşmuştuk hani face de felan paylaşıyorlar hemen bunları. (03:52)
Tuğçe	:	Birde işte teknolojiyle birlikte yeni sanat alanları oluştu işte video sanatı felan, fotoğraf zaten vardı o eskide kaldı (Gülüyor) ...işte dijital sanat var(04:15)
Araştırmacı	:	(04:20)O zaman teknolojiyi kullanan birisi sanat eseri üretmiyor diyemeyiz.
Fulya	:	Evet yani şu an herkes kolayca ulaşabildiği için, yani teknoloji mesela hani mesela Ulaş'ın yaptığı çalışma, yani mesela hani ne biliyim grafik tasarım gibi bölümlerin ilerde çok önemli olmayacağını düşünüyorum yani hani çünkü herkes bunu yapabiliyor zaten.(04:41) Yani önemli değil demiyorum ama, yani bölüm olarak ilerde ona pek tercih edilmeyeceğini düşünüyorum. (04:52)
Ulaş	:	Evet haklısın.
Araştırmacı	:	Mesela daha öncede konuşmuştuk derste hani çok eski değil işte anne babalarımızın mesela bize göre ne kadar az fotoğrafları olduğundan bahsetmiştik çünkü neydi o zamanlar herkeste fotoğraf makinası yoktu belki ya da varsa bile, işte her mahallenin bir fotoğrafçısı vardı, yani bu alanda uzmanlaşmış bir kişiye başvurmanız gerekiyordu. Ama şimdi... yani mesela bir 10 yıl önceye kadar Photoshop gibi proğramları kullanmak için de uzmanlaşmış olmak gerekiyordu belki ama şimdi Fulya'nın dediği gibi herkes kullanabiliyor az çok. (05:27) Hata internette işte eğitim videoları bile var bu tarz programların. Bu aslında biraz resim sanatının başına gelen gibi (Gülüyor) mesela fotoğraf makinasının icadından sonra, resim sanatı da değişti... yani toparlarsak sanırım hemfikir olunan nokta , hani neyin sanat

olduğu? kimin sanatçı olduğu? Gibi soruların cevabı döneme göre değişebilir.

Çisem : Hani tamam artık yetenek çok ön planda değil, teknolojiden yararlanılabilir ama en azından söylediği birşey olması lazım. (08:27) hani bir içeriği olması lazım sanat olması için bence yine de.

Ulaş : Evet (DV-4, 17 Aralık 2012).

Gerçekleşen sınıf tartışmasında öğrencilerin sanat ve teknoloji arasındaki etkileşime karşı farkındalık oluşturdukları ve aynı zamanda teknolojinin etkisini toplumsal boyutu ile de yorumlamaya çalıştıkları gözlemlenmektedir.

Görsel kültürü haritalandırmak etkinliğindeki kavramı "tüketim" olan Türkan uygulama çalışmasında "tüketim ve reklam" kavramlarından yola çıkarak bir video çalışması üretmiştir. Bu video halk pazarında kadın giysileri satan bir pazarcıyı konu almaktadır. Türkan'ın videosundaki ana karakter, satmakta olduğu kadın kıyafetlerinden giymekte olan, çeşitli esprili cümleler ve danslarla müşterilerin dikkatini çekmeye çalışan bir pazarcıdır. Türkan'nın deyimiyle pazarcı bir süre reklamına bu şekilde devam eder. Sonrasında video, Türkan'ın yönelttiği *"Neden bayan kıyafetleri satmayı tercih ediyorsunuz"* sorusuna pazarcının verdiği "*Çünkü bayanların tüketimi daha iyi, bayanlar alışverişte daha hızlılar, çünkü bayanlar giyinmeyi de para harcamayı da çok sevdikleri için"*cevabı ile son bulmaktadır.

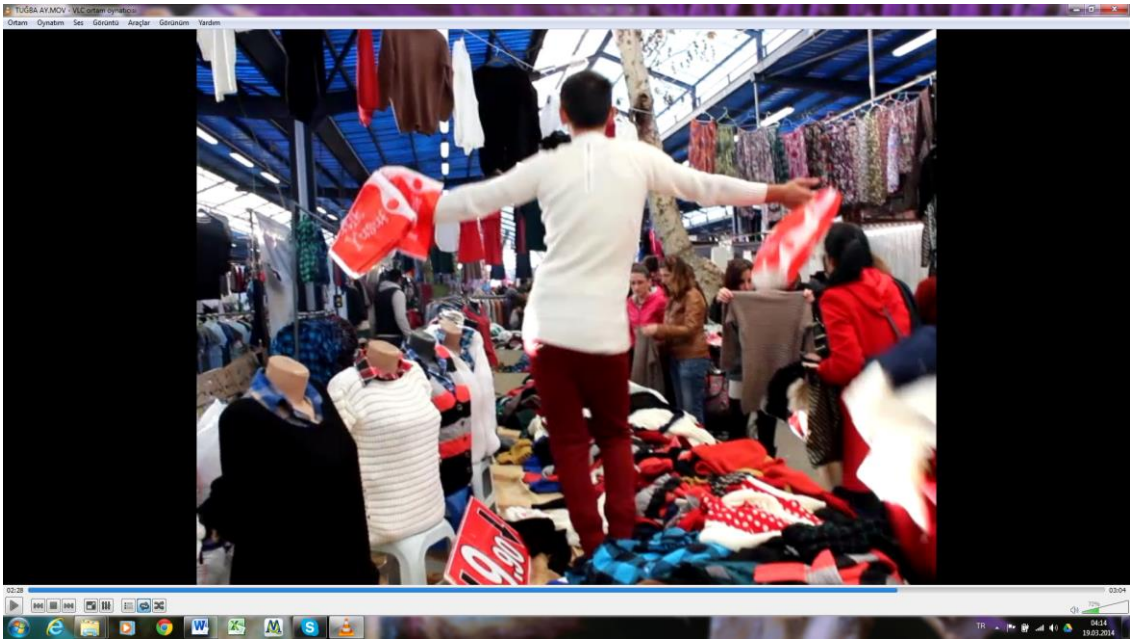

Resim 33: Türkan'ın video çalışması

Video süresince öğrencilerin eğlendikleri ve pazarcının cevabına katıldıkları gözlemlenmiştir. "Kadın ve tüketim" kavramını satıcı bakış açısıyla ortaya koyan Türkan, çalışması hakkında günlüğüne yazdığı metni okuyarak sunumunu tamamlamıştır.

> "ANINDA REKLAM ANINDA KAZAN; Büyük firmalar ürettikleri mallları pazarlamak amacıyla dergi, gazete, duvar afişleri, radyo, televizyon, internet gibi araçlarla ürünlerini tüketiciye tanıtıyorlar. Alışverişin diğer yüzü olan "Pazar"da sadece bir tezgaha sahip Butik Yusuf'un ise tek reklam kaynağı tezgahına dizmiş olduğu cansız mankenleri, dikkat çekebileceği tek aracı ise kendisi ve hareketleridir. Reklamda amaç dikkat çekmekse eğer, işte reklam budur. Kadınların tüketim çılgınlığına nokta koyarak anında reklam anında kazan diyor Butik Yusuf (Türkan ÖG, 17 Aralık 2012)".

Son olarak, görsel kültürü haritalandırmak etkinliğinde kavramı "teknoloji ve medya" olan Aysun "medya ve siyaset" kavramları üzerine odaklandığı çalışmasını sunmuştur. Aysun sunumuna öncelikle arkadaşlarına çalışması hakkında ne düşündüklerini sorarak başlamıştır.

Resim 34: Aysun'un çalışması

Aysun	:	Şimdi öncelikle ben soruyla başlamak istiyorum arkadaşlar. Şimdi bu görsel, bu çalışma sizce ne anlatıyor?, size ne çağrıştırıyor? (04:31)
Sinem	:	Düşüncelerimize, beynimize vuruyor sanki böyle bir.
Aysun	:	Evet beynimizde ne var? (Gülüyor) (04:44)
Ulaş	:	Yani böyle sanki tepedeki biri böyle insanların beynini boşaltıyormuş gibi, sanki onların kafasına vuruyor gibi(04:50).
Tuğçe	:	O tokmak sanki mahkeme tokmağı gibi olmuş yani karar alma anıymış ve bu karar bazıları için kötü olmuş gibi (05:20) (DV-5, 17 Aralık 2012).

Bu yorumlardan sonra Aysun arkadaşlarına çok yaklaştıklarını belirterek günlüğüne yazdığı çalışma metnini okur.

> "DARBE-BALYOZ; Bu çalışmayla son zamanlarda yaşanan ve özellikle haberlerde çok fazla karşımıza çıkan bir olay olan balyoz darbesinin kulis kısmında amaçlananları anlatmak istedim.

Bu hükümetin askeriye ve ilişkili olan kurumlara yaptığı darbedir. Bu darbenin nedeni, Türkiye'nin en güvenilir kurumu olan askeriye içinde bile çürükler tespit ederek, ülkemiz için planlanan çirkin oyunları ortaya çıkarmaktır. Görünen amaç budur. En güvenilir kurum içinde bile çürüklerin bulunması ve yargılanması için yapıldı bu darbe ama sonunda yaşanan adaletsizlik bizim adalet sistemimizin ne kadar içler acısı durumda olduğunu göstermektedir. Hükümetin amacı bu darbeyle hem çürükleri ortaya çıkarmak hem de kendine karşı olanları kurumlardan çıkarıp kendi adamlarını yerleştirmektir. Ama amacı çürükleri tespit etmek gibi iyi niyetli görünse de buz dağının görünmeyen tarafı gibi amaç karşıt olanları elemek ve oraya kendi adamlarını yerleştirmektir.
Görsel kültürün de bir parçası olan medya ve televizyonlarında bu olayları bize yanlış ve eksik anlatılması medyanın da yanlı, taraflı ve ele geçirilmiş olduğunu gösterir.
Bu yaptığım işle hükümetin askeriyeyi hedef alarak yaptığı darbeyi eleştirmek, yapılanın minareyi çalıp kılıfına uydurmak olduğunu fikir ve sanat yoluyla halkı bilinçlendirmek, herşeyin göründüğü gibi olmadığını anlatmak ve uyuyan Türkiye 'yi bir nebze de olsa uyandırılmaya çalışılmıştır (Aysun ÖG, 17 Aralık 2012)".

Aysun metnini arkadaşlarıyla paylaştıktan sonra sınıfta bu konuda bir tartışma ortamı oluşmuştur. Bu tartışmalarda öğrencilerin sanat, siyaset ve sosyal yaşam arasında bağlantılar oluşturdukları gözlemlenmiştir.

Aysun	:	Yani birazcık siyaset, medya ve teknoloji ve görsel sanatlar fikirlerinin birleşiminden çıktı(07:03). Yani bir yandanda hepimizin çok iyi bildiği bir konu aslında(07:09). Iıı en son 78 sanığın ağır bir şekilde yargılandığı aslında iddanamenin 5000 sayfadan daha fazla oluşunu, ve bunun tamamını okuyamadıkları için, aslında hepsine müebbet veriliyor ama tamamını okuyamadıkları için işte hafifletilmiş ceza olarak 20 ve 18 yıl hapisle, yani askeriyenin en üst düzey, yani orgeneraller, tümgeneraller, bunların hepsinin içerde oluşu. Iıı yani bunlara değinmek istedim aslında, yani çok derinlemesine giden bir konu aslında, siyaset. Bilmiyorum yani siyasete karşı heralde kendimi biraz yakın hissediyorum(07:55).
Araştırmacı	:	Evet birşey söylemek isteyen yokmu?
Mehmet	:	siyaset bir sistem sonuçta, bizi bir şekilde yönetiyor yani bu

sebepten bunun sanata dahil edilmesi önemli bence(10:31). Yani sanat bu insanlarda bu anlamda farkındalık yaratmak için kullanılabilir. Yani hayatımızı siyaset şekillendiriyor bu hep böyle olmuştur. Mesela dedin ya kendi adamlarını yerleştiriyorlar, bu aslında çift tarafı olan birşey, senin görüşünü savunduğun insanlarda bunu yapıyor. Bu senin hoşuna gitmiyorsa eger bunu sende yapmamalısın (11:28)

Aysun : Evet bal tutan parmağını yalar durumu var.

Fulya : Evet siyasetçiler bunu para kazanmak için yapıyor ama biz psikolojik olarak etkileniyoruz (11:57).

Mehmet : Yani bide sonuçta demokrasiyle geliyor bu partiler başa , halkın seçimiyle geliyor, o yüzden herkesin birbirine saygılı olması gerekiyor.

Aysun : Evet öyle bencede kesinlikle (12:19). Evet bunların konuşulması gerekiyor, özellikle sanat kullanılabilir bunun için, mesela senin (Mehmet) yaptığın çalışma da politik göndermeler içeriyor(13:30).

Araştırmacı : Evet bu siyasi ve toplumsal olayları sanatla ifade edebilmek çok önemli, (13:40). Peki arkadaşlar sizin eklemek istediğiniz birşey var mı?

Fulya : Yani sadece sanatsal bir muhabbet olarak değil, günümüzde siyaset zaten en üst noktada sanatta kullanılar birşey ve popüler kültür(14:16). Yani bu konuları birde hani sanat yoluyla ifade edebilmek gayet iyi yani bence (DV-5, 17 Aralık 2012).

Uygulamada Görsel Kültür

Araşatırmanın 3. sorusuna yönelik hazırlanan *"Öğrencilerin sosyal olaylara karşı farkındalığı sanatsal üretimlerine nasıl yansımaktadır?"* sorusuna ilişkin olarak etkinlik süresince araştırma, uygulama ve sunum basamakları gerçekleştirilmiştir. Etkinlik sırasında öğrencilerin yazmış olduğu çalışma metinleri, oluşan tartışma ortamlarına ilişkin video kayıtları ve öğrencilerin sanatsal çalışmalarından elde edilen veriler, önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda hazırlanan ürün değerlendirme formu (EK E) yoluyla alan uzmanlarının görüşüne sunulmuş ve elde edilen bulguların, önceden belirlenen amaçlarla örtüştüğü saptanmıştır.

Öğrencilerin gerçekleştirdikleri sanatsal üretimlerde güncel sosyal içeriklerden faydanlandıkları ve bunlara sanat yoluyla eleştirel yorum getirerek, yaratıcı kültürel müdahaleler gerçekleştirdikleri gözlemlenmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin üretimlerini gerçekleştirirken günlük deyimlerinden faydalanırken bazı öğrencilerin, kendi bireysel problemlerini sanat yoluyla ifade etmeye çalıştıkları görülmüştür. Öğrencilerin çalışmalarını üretirken günlük deneyimlerini ve güncel sosyal olayları eleştirel olarak yorumladıkları görülmüştür.

Bu uygulama ile öğrencilerin çağdaş sanata karşı olan önyargılarını kırdıkları ve çalışmalarının üretim sürecinde klasik estetik anlayışının sınırlarını zorladıkları ve kendilerini ifade ederken güncel sanat pratiklerinden faydalandıkları gözlemlenmiştir. Aynı zamanda malzeme seçminde de günlük yaşamlarında karşılaştıkları objeleri sanatsal materyal olarak kullandıkları dikkat çekmiştir. Bu yolla öğrenecilerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları bu objeleri eleştirel bir gözle yorumlayabildikleri görülmüştür.

Öğrencilerin sanatsal çalışmalarını üretme aşamasında, düşünsel süreçlerden faydalandıkları ve bu doğrultuda gerekli araştırmaları yaptıkları gözlemlenmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin uygulamalarını bitirdikten sonra çalışmalarını sınıf arakadaşlarına sunmaları aşamasında çalışmalarının üretim sürecini ve düşünsel arka planını sözel ve yazınsal olarak ifade edebildikleri görülmüştür.

Gerçekleşen bu sınıf tartışmalarında öğrencilerin birbirlerinin çalışmaları hakkında yorumlarda bulundukları, eleştirdikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca gerçekleşen bu sınıf tartışmalarında öğrencilerin yorumlarda bulunurken önceki derslerde üzerinde durulan konulardan da yararlandıkları ve bunlara göndermeler yaptıkları görülmüştür. Sınıf tartışması sürecinde öğrencilerin önceki derslere oranla daha rahat kendilerini ifade ettikleri ve daha tuttarlı yorumlar yaptıkları fark edilmiştir. Gerçekleşen sınıf tartışmalarında öğrencilerin sanatı birçok konuyla ilişkilendirdikleri ve bu doğrultuda kendi yorumlarını oluşturdukları görülmüştür. Öğrencilerin bu yorumlarını yaparken oluşturdukları kavram haritasından da faydalandıkları dikkat çekmektedir. Öğrencilerin bu tartışmalarda verdikleri örneklerle sanatı; günlük yaşamları, siyaset, toplumsal olaylar, kültür, toplumsal cinsiyet gibi kavramlarla ilişkilendirmeleri araştırmanın amaçları açısından önemli görülmektedir.

Etkinlik kapsamında öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerle ulaşılan alt temalar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 25

Uygulamada Görsel Kültür Etkinliğine İlişkin Görüşler

Etkinliğe İlişkin Görüşler
Etkinliğin Yapısı
Etkinliğin Katkıları

Etkinliğin yapısı. Araştırma sorularından 4.süne yönelik olarak *"Sanat eğitiminde görsel kültür çalışmalarının uygulanışı konusunda öğrencilerin görüşleri nelerdir?"* sorusuna cevap aramak amacıyla öğrencilerle gerçekleştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerle aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 26

Etkinliğin Yapısına İlişkin Görüşler

Etkinliğin Yapısı
Üretimin Aşamalardan Oluşması
Tartışma Ortamı Sağlaması
Rahat Sınıf Ortamı Sağlaması
Yapılandırmacı Anlayış
Yeni bir deneyim olması

Uygulamada görsel kültür etkinliği, sanatsal üretim açısından aşamalardan oluşan bir yapıda hazırlanmıştır. Sadece teknik beceri kullanımı gerektiren görsel üretimlerin dışında; düşünme, metne dökme, uygulama ve sunum aşamalarını da içermesinden dolayı öğrencilerin atölye derslerinde alışkın oldukları uygulamalardan farklı bir işlenişe sahip olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin hepsinin sanatsal çalışma üretme deneyimi olmasına karşın, bahsedilen aşamaları içeren bir üretimde daha önce

bulunmadıkları bulgulanmıştır. Türkan, bu konudaki görüşünü *"sadece yağlıboya, akrilik gibi malzemelerle klasik çalışmalar yapmıştım (Türkan UG, st. 19-20)"* şeklinde belirtirken, Tuğçe de görüşünü aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

> "Yani bu dersten önce bunu biz yapmadık. Ne birşeyler üzerine yazı yazdık, ne de tartıştık. Hani bunlar sanatsal bir üretimin aşamaları, değil mi? Yani sizin yaptırdığınız bunların yapılması gerektiğiydi değil mi? Yani eline fıçayı alıp oraya iki renk sürmekle sanatçı olunmuyor (...) İşte ben buna karşıyım. Yani bu etkinlikle bu işin nasıl olması gerektiğini, aşamalarını gördük. Yani burda aldığımız eğitimin en etkili olan kısmı bu dersti (Tuğçe UG, st. 66-81)".

Aysun konuyla ilgili görüşlerini ve etkinlik sürecinde yaşadıklarını şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Yani yaptığınız herşeyi düşünüyorsunuz ve gerçekten bütün aşamaları birlikte ilk defa yaptıgım için, yani düşünme süreci, sunuş, eleştiri alma, bana çok şey kattığını düşünüyorum. Iıı mesela yaptığım işle ilgili işlediğim konuyu ııı tamam konuyu bilyorum ama yine onla ilgili tekrar bir araşırmaya girdim eee o konuya biraz daha derinlemesine girdim, çıkamadım felan (Gülüyor) onun gibi şeyler işte. ııı siyasi işlerin sanata dönüşümüyle ilgili çok fazla şey aradım ama bir türlü bulamadım metin olarak bulamadım. Ama onunla ilgili bir bilgiye ulaşamadım ama kendim yazdım (Gülüyor) (Aysun UG, st. 81-91)".

Tuğçe bu konudaki görüşlerini *"Daha önce böyle bir uygulama yapmamıştım yaaa. Hayır yani bütün bu süreçleri kapsayan birşey olmadı hatta sunum aşaması hiç olmuyor malesef (Tuğçe UG, st.47-48)"* sözleriyle ifade etmiştir. Gerçekleştirilen bu etkinlikle öğrenciler, sadece teknik becerilerini ortaya koydukları bir çalışma değil aynı zamanda düşüncelerini, sorgulamalarını da yansıttıkları bir çalışma yapmaktan memnun olduklarını ve bunun daha tatmin edici olduğunu belirtmişlerdir.

> Düşünme mesela, biz o kısmını pek yapmıyorduk. Sadece gördüğümüzü yapıyorduk yağlı boyada. Yani düşünme işine girmemiştik bu ders sayesinde girdik hatta bunu daha iyi farkettik bugün çalışmaları sunarken o yüzden tatmin etti bu çalışma beni (Güpse UG, st. 10-13)".

Öğrencilerin özellikle metni oluşturma aşamasında, başlarda zorlandıkları fakat bunu başardıktan sonra bu süreci olumlu bir şekilde değerlendirdikleri gözlemlenmiştir Fulya aşağıdaki ifadesiyle dersin başlarında yaşanan olumsuzluklara gönderme yaparak, dersin amacını anladığını vurgulamıştır:

> "Yani bu şekilde yapmadım ama daha önce, kendim eskizlerden yola çıkarak çalışmalar yaptım, ama hiç bu şekilde yapmadım yani kendi kafamdan bir metin oluşturup buna uyumlu bir iş yapmak, yani hiç böyle birşey yapmamıştım. Ben hani geçen görüşmemizde de demiştim hani bunu yapmak isterim demiştim (Gülüyor) bunu yerine getirdim (Gülüyor) Evet, kesinlikle kendimizi iyi hissettik bu süreçte (Gülüyor) En başta yazıya dökme kısmı biraz zordu, size sormayı felan düşündüm ama sonra dedimki hani biz mesela birçok sanatçının işlerini ve metinlerini inceledik, araştırdık, hani nerden yola çıkarak yaptıklarını biliyoruz hani dedim ki onlar yaptıysa biz de yaparız yani niye olmasın (Gülüyor) sonra zaten kendiliğinden oluştu o yazı da, kolayca çıktı. Evet yani hani yaptıktan sonra diyorsunuz ki -Aaa ne kadar kolaymış?- Ama yaparken biraz zor geliyor insana. Yani şu an tam anladık hocam sizin ne yapmak istediginizi yani şuan kesinlikle anladık bu etkinlikten de sonra. Yani az öncede konuştuk arkadaşlarla çok da faydası oldu yani anladık şu an anladık (Gülüyor) biraz geç oldu belki ama (Gülüyor) (Fulya UG, st. 26-45)".

Tuğçe metin oluşturmanın sanatsal çalışma üretme aşaması ile döngüsel olarak ilerlemesinin hoşuna gittiğinden bahsetmiş; çalışmasını üretme aşamasında kazandığı deneyimlerin çalışma metnini de şekillendirdiğini belirtmiştir. Aynı zamanda metin oluşturmanın kendisini konu üzerinde daha fazla düşünmeye yönlendirdiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Yani bu işe başlarken, daha farklıydı, nasıl diyim düşüncem tam bu değildi. Sonra çalışmayı yapmaya başladığımda "boşluk" geldi aklıma, hani kafamın kalıbını alırken, ama zaten gerçekten "boşluk" benim bahsettiğim, üzerinde durduğum nasıl insanlar? benim için boş insanlar. Çünkü sadece geliyorlar, yaşıyorlar, para harcıyorlar, etrafa bir göz ucuyla bakıp hayatlarına devam ediyorlar. Veya hani baktıkları şeyler onları buna yönlendiriyor falan filan, ama yazdıkça daha çok düşünüyorsun, en azından ben öyleyim... (Tuğçe UG, st. 202-219)".

Mehmet genel anlamda etkinliğin hoşuna gittiğini ve çalışmasına dair metin oluşturma sürecini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Böyle bir çalışma yapmak hoşuma gitti. Bir de metin yazarken çok zorlanmadım aslında. Demek ki kafamda böyle şeyler varmış, ve bu zamana kadar hiç çıkaramıyormuşuz (Mehmet UG, st. 101-105)".

Güpse, aşamalardan oluşan etkinliğin, sunum aşamasına ilişkin görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

> "Düşünme uygulama ve sunuş aşamalarını hepsini birlikte düşündüm ve insanları da düşündürtmeye çalıştım. Yani normalde yağlı boya yaparken o kadar şey değildi, nasıl olsa sadece not almak içindi yani sergiye felan çıkmıycak diyordum ama bu sergiye çıkacağını bildiğim için işte mesela şunu yaparsam insanlar ne der yok işte şunu değil bunu daha ön plana çıkartayım felan şunu da ekliyim, yok şu şurda nasıl durdu diye düşünerek yapmaya çalıştım (Güpse UG, st. 46-56)".

Ulaş etkinlikle ilgili görüşlerini aktarırken özellikle sunum aşamasının hoşuna gittiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "(...) şu yönden de çok hoşuma gitti, neden yani ben hani sunumlarda felan neyse okuyoruz felan da, ama çıkıp bir ortamda arkadaşlarımla tartışayım ediyim yani bu tarz şeyleri yapmamıştım daha önce. Bir... böyle bir çekingenlik de vardı aynı zamanda bu yönüyle aslında çok güzel oldu benim için, çıkıp görüşlerimi bildirdim, arkadaşlarıma (Ulaş UG, st. 14-16)".

Etkinlik öğrencilerin kendi öğrenmelerini yapılandıracak ve eleştirel sorgulamalarını sanatsal üretimlerine yansıtabilmeleri destekleyecek şekilde planlanmıştır. Etkinliğin ikinci haftasında ise bu üretimlerini sınıf ortamında paylaşmaları sağlanmış ve birbirlerinin çalışmaları hakkında yorumda bulunmaları istenmiştir. Böylelikle birbirlerinin üretimlerine dair bilgi edinmeleri ve gerçekleştirilen sınıf tartışması eşliğinde fikir alışverişinde bulunmaları sağlanmıştır.

Gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerle öğrencilerin sunum aşamasında gerçekleştirlen sınıf tartışmasına karşı olumlu tepkiler verdikleri gözlemlenmiştir. Etkinliğin son aşaması olarak uygulanan sunum kısmının amacı, öğrencilerin görüşlerini özgürce ifade edebilecekleri bir ortam oluşturmaktır. Öğrencilerin özellikle etkinliğin bu aşamasında gerçekleştirilen tartışmaları verimli

olarak nitelendirdikleri gözlemlenmiştir. Ulaş bu konudaki görüşlerini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Tartıştım yani kendimi ifade etme özelliğim de gelişti açıkçası verimli yani bir çok bilgi edindik. Yani sadece kendi çalışmalarımızı değil de arkadaşlarımızın çalışmalarını da gördük onlar hakkında da yorumlar yaptık. Genel olarak hepsi hakkında bilgilerimiz var yani şu anda (Ulaş UG, st. 87-91)".

Tuğçe bu konudaki görüşlerini şu sözlerle aktarmaktadır:

> "Ama bu işte tartışma olması sınıfta...yani hem kendim soru sordum hem arkadaşlar soru sordu yani daha düzgün birşey ortaya çıktı. Yani tek taraflı olmadı yani (Tuğçe UG, st. 56-58)".

Mehmet bu etkinlikle birlikte arakadaşlarına, sanat yoluyla bir problemi sunmaktan ve bu konuda dönüt almaktan memnuniyetini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "(...) Yani hoşuma gitti benimde bu etkinlik, çünkü bir probleme değinmek ve karşındaki insanlara da bu problemi göstermek sanat yoluyla... yani o problem yokmuş gibi yaşıyoruz ama, onu sunduğunuz zaman, yani bunun önemli bir problem olduğunu anlatabilince ve sunduğunuz kişilerden de dönütler alınca, mutlu oluyor yani insan (Mehmet UG, st. 108-117)".

Aynı zamanda Mehmet çalışmasının amacına ulaşmış olduğunu düşündüğünü *"Arkadaşlarıma gösterdiğimde bu şeyi anlamışlar ise o benim için amacına ulaşmıştır demektir (Mehmet UG, st. 67-69)"*. Sözleriyle dile getirmiştir. Ulaş da etkinlik kapsamında oluşturduğu çalışmayı başarılı bulduğunu, çünkü çalışması üzerine gerçekleşen sınıf tartışmasında amacına ulaştığını gördüğünü şu sözlerle aktarmıştır:

> "Bu çalışmanın başarılı olduğunu düşünüyorum. Çünkü dediğim gibi tartışmaya sundum ve tartışıldığını gördüm. Yani iki farklı görüş de ortaya çıktı gözelemlerime göre. Yani sizden de olumlu tepki aldığım için başarılı olduğunu düşünüyorum (Gülüyor) yani bence başarılı oldu. Ben anlatmak istediğimi anlatabildiğimi gördüm tartışmalar sonucu (Ulaş UG, st. 57-61)".

Çisem da aynı şekilde sınıf tartışmasında aldığı eleştiriler sonucu çalışması hakkındaki düşüncelerini *"Iıı yani aldığım eleştirilere göre, yani sınıfta da değerlendirirken olumlu sonuçlar aldım, o yüzden iyi yani... (Çisem UG, st. 37-38)"* sözleriyle ifade etmiştir.

Aysun uygulamalar sonrası gerçekleştirlen sınıf tartışmasından memnun kaldığını "(...) *Ben onu çok seviyorum mesela hani herkesten farklı birşeyler gelince. İnanılmaz hoşuma gidiyor (Aysun UG, st. 77-78)"* sözleriyle aktarmış, ve çalışması hakkında arkadaşlarından daha fazla görüş alabilmek adına, sunuma metnini okuyarak değil arkadaşlarına soru yönelterek başladığını belirtmiş, ve bunu yapmaya karar vermesinin sebebini şu sözlerle açıklamıştır:

> "Mesela ilk başta ben çalışmamın metnini bu yüzden okumak istemedim, benim bakış açımla diğer arkadaşlarımın bakış açısı aynı mı? Ya da ıiı vermek istediğim mesaj gerçekten benim anlattığım gibi mi? Ya da farklı da söyleyebilir mesela birtane arkadaşım işte evde o yumurtaları hazırlarken beni gördü ne yapıyorsun? Dedi sence? dedim üniversitede dedi sanki birşeylere tepki gösteriyorsun işte atılan yumurtalar felan mı dedi? Aaaa dedim bu da değişik oldu aslında ona da giriyor düşünce olarak (Gülüyor) yani o yüzden ilk başta metni okumadan önce onlardan fikir almak istedim (Aysun UG, st. 66-75)".

Etkinlik kapsamında öğrencilerin kendilerini ve düşüncelerini rahat ifade edebilecekleri bir ortam oluşturulmaya çalışmıştır. Aynı zamanda öğrencilerin sanatsal üretimlerinde günlük yaşamlarından yola çıkmalarının da, bu anlamda onlara rahat bir ortam sağladığı gözlemlenmiştir. Türkan konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde aktarmıştır:

> "Çok hoşuma gitti ben çok zevk aldım. Günlük yaşamdan bişeyleri çalışmak bana rahat bir ortam da sağladı bu yüzden çok sevdim kendimi daha yakın hissettim yani hani bişeyler yani bu da ödevdi tamam ama mesela kendi fikrimizdi, kendi sorularımızdı, kendimiz birşey oluşturmaya çalıştık o yüzden daha rahattı (Türkan UG, st. 80-89)".

Güpse de ders ortamında hata yapmaktan ve eleştirilmekten çekinmediğini ve bu anlamda kendisini rahat hissettiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Ben keyif aldım yaparken. Farklı farklı birsürü Mona Lisa buldum plaj kadını felan (Gülüyor) yani rahattım işte yaparken yani işte şunu yapmamam lazım karşı çıkarlar felan diye düşünmedim. Yani hiç öyle bir düşüncem olmadı (Güpse UG, st. 78-81)".

Türkan, doğal bir ortam oluştuğu için etkinlik süresince kendisini rahat hissettiğini, ayrıca çalışmasını üretirken günlük yaşamına farklı bir açıdan bakmayı zevkli bulduğunu belirtmiştir:

> "Beğendim güzel bir etkinlik oldu, rahat hissetim, ıı doğal bir ortamdı belkide o yüzden o kadar rahat hissetmem. Yani yaşamda yaşadığımız bir olaya hani bu açılardan bakmak zevkliydi (Türkan UG, st. 25-29)".

Güpse ise etkinlik kapsamında gerçekleştrilen sunumlarda yaşanan sınıf tartışmasında arkadaşlarının yorumlarının onu cesaretlendirdiğini ve herkesin fikirlerini rahatça paylaşabildiğini belirtmiştir. Aynı zamanda Güpse daha önce gerçekleştirilen sınıf tartışmalarında siyasetin konuşulmasından rahatsız olduğunu belirtmiş olsa da bu etkinlikle birlikte bu düşüncelerinin değiştiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "(...) Evet arkadaşlar cesaret verdi açıkçası. Yani şey ortamda yani çekinilcek bir ortam yoktu yani. Yani batan birşey yoktu. Ben mesela hani neden siyaseti felan karıştırıyoruz diye ben demiştim ya önceden, mesela bugün de aslında konuşulmasının daha iyi birşey olduğunu hissettim, yani bunu düşündürttü bana. Yani ben bunu tamamen karşı değilmişim (Gülüyor) (Güpse UG, st. 57-64)".

Görsel kültür dersini oluşturan tüm etkinlikler öğrencilerin kendi öğrenmelerini yapılandırabilecekleri bir anlayış üzerine kurulmuştur. Dersin geneline yayılan bu anlayış, uygulamada görsel kültür etkinliğinde de devam etmiştir. Sanatsal çalışma üretme süreci üzerine görüşlerini bildiren Tuğçe, dersin yapısına ilişkin düşüncesini şu sözlerle ifade etmektedir:

> "Yani tuvalin karşısına geçip, çiçeği böceği resmetmek sonrada işte -oh ne güzel hatta kokusu bile geldi - nin dışında biz onu yani o çiçeği böceği başka türlü nasıl anlatabiliriz? Yani ne biliyim amaçsızca oraya bir şey böceği çizeceğime ben o böceği kendim başka bir şekilde inşa edebilirim (Tuğçe UG, st. 166-172)".

Tuğçe, etkinliğin kendisine daha iyi ifade olanağı sağladığını, yapılandırmacı anlayış ve etkinliğin farklı olması açılarından yaklaşarak ifade etmiştir:

> "(...) yani farklı birşey yaptık, doğru düzgün birşey yaptık, (...) Yani hep alışılmış o bilindik kalıplardaki şeyler dışında oldu bu etkinlik. Yani bu tamamen bana ait bir çalışmaydı. Yani burda bana genel hatlarıyla birşeyler anlatıldı ama ben kendim birşeylerden yola çıkarak yaptım, malzememi de kendim buldum, düşünce de bana aitti. Kendimi daha bireysel olarak ifade edebildiğim için daha çok hoşuma gitti (Tuğçe UG, st. 236-244)".

Öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmelerde bu etkinliğin onlar için yeni deneyimler sağladığını belirtmişler ve ilk olarak bu etkinlikte deneyimlenmiş oldukları uygulamaları, başlarda çekingenlik yaşasalar da sonuç olarak olumlu değerlendirdikleri bulgulanmıştır. Çisem etkinlikte sosyo-kültürel konulara değinmenin ve bunu sanatsal bir uygulamaya dökmenin onun için yeni bir deneyim olduğundan bahsederken düşüncelerini "*Yani siyasi ya da sosyal olaylardan bu kadar faydalanmıyorduk. Iıı yani hiç dile de getirmemiştik. Bence... yani bu ilke defa burda oldu. Yani bu ders sayesinde (Çisem UG, st. 18-21)"* sözleriyle ifade etmiştir. Aynı şekilde Ulaş da bu etkinlikte yaptıklarının daha önce uygulamadığını "*Daha önce böyle bir çalışmaaaa, yani bu tarz böyle mesaj veren bir çalıma yapmamıştım(Ulaş UG, st. 14-16)"* sözleriyle aktarmıştır.

Çisem ise etkinlikte uygulananların, onun için ilk olmasının yarattığı kuşkudan bahsederken düşüncelerini şu sözlerle dile getirmiştir:

> "Valla kendimden daha önce beklemiyordum böyle birşey (Gülüyor) yani yapabilir miyim? Yapamaz mıyım? Onun kuşkusunu çok yaşadım ama... yaptığımı düşünüyorum (Gülüyor) yani ııı sonuçta iyi gibi geldi, güzeldi (Çisem UG, st. 8-13)".

Aysun ise konuyle ilgili düşüncelerini aktarırken ilk defa ilgilendiği konuların onun araştırma kapsamını genişlettiğini şu sözlerle ifade etmiştir.

> "İşte öle herşeyin benim için ilk olduğunu ve araştırma konularının kapsamını genişlettiğimi ve kesinlikle bu dersin katkısı olduğunu düşünüyorum. İlk başlarda zaten yeni birşey olduğunda ben tepki vermeden o işe adapte olamıyorum (Gülüyor) nasıl yani hayır ben yapamam ben yokum felan (Gülüyor) sonra tamamen içine girebiliyorum ama ilk başta böyle bir tamamen tepkiliyim. Yani o konuda kendime

> kızdığım dönemlerde oluyor yani niye tepki hemen bir dinle bir diye (Gülüyor) ama kesinlikle bu dersin ve bu etkinliğin faydası oldu (Aysun UG, st. 95-102)".

Öğrencilerin bu etkinliğin genel olarak daha önce almış oldukları eğitimden farklı olduğunu düşündükleri gözlemlenmiştir. Bu farklılık onlarda zaman zaman endişe oluştursada genel olarak bu durumu bir kazanım olarak yorumladıkları görülmüştür. Tuğçe'nin *"Yani bu etkinlikle farklı birşey yaptım en azından yani bu yüzden başarılı olduğunu düşünüyorum ...(Tuğçe UG, st. 152-154)"*. Sözleri bu durumu özetler niteliktedir.

Etkinliğin katkısı. Öğrencilerle gerçekleştrilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerle uygulamada görsel kültür etkinliğinin katkılarına ilişkin aşağıdaki tabloda yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 27

Etkinliğin Katkısına İlişkin Görüşler

Etkinliğin Katkısı	
Çağdaş sanatı anlamlandırabilme	Cesaretlendirme
Kendini ifade edebilme	Farklı bakış açısı geliştirme
Eleştirel düşünme	Gelişim gösterme
Farklı araçlar kullanabilme	
Farkındalık yaratma	

"Uygulamada görsel kültür etkinliği"nin amaçlarından biri de ilk etkinlikte tartışılan kavramlardan da yararlanarak, öğrencilerin sosyo-kültürel içerikleri kendi bireysel görüşleri çerçevesinde yorumlamalarını sağlamak, bu şekilde onları eleştirel düşünme sürecine yönlendirmek ve tamamen kendilerinin belirleyeceği bir yolla görsel olarak ifade etmelerini sağlamaktır. Bu anlamda öğrencilerle gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşmelerden ve araştırmacının sınıf içindeki gözlemlerinden elde edilen veriler ile öğrencilerin bu amaçlara ulaşabildikleri söylenebilir.

Uygulamada görsel kültür etkinliği kapsamında öğrencilerle gerçekleştirlen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerle öğrencilerin bu etkinlik ile özellikle çağdaş sanat pratiklerini anlamlandırabildikleri gözlemlenmiştir. Öğrenciler bir önceki etkinlikte gerçekleştirdikleri sanatçı sunumlarında bunu teorik olarak öğrendiklerini ve bu etkinlikle birlikte bu bilgilerini pratiğe dökerek daha kalıcı bir öğrenme gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Ulaş sınıf adına bu konudaki gelişimlerini şu sözlerle aktarmıştır:

> Yani bakış açımı oldukça değiştirdi. Sanat diyince bile böyle bir tanım yapamazdık yani eskiden sınıf olarak ve şu an herhangi bir soru sorulduğunda böyle bakıp kalmıyoruz yani en azından, bir fikrimiz var bahsedebiliyoruz, konuşabiliyoruz, tartışabiliyoruz. Yani bu şekilde bana yararı oldu (Ulaş UG, st. 92-98)".

Eylem planının uygulanmaya başladığı ilk hafta kavramları belirlemek adına "Birşey Söyle!" isimli sunumda yer alan, Duchamp'ın çalışmasının görseli için "*Hocam buna da sanat diyorlar yaaaa* (*DV-1, 1 Ekim 2012)"* yorumunu yapan Ulaş bu sözlerine göndermede bulunarak şu açıklamayı yapmıştır:

> "Yani biz işte bir sanat eserine eleştirel bir şekilde bakmadığımız ve hiç tartışmadığımız için tabi bize Duchamp'ın Pisuar'ı absürt geliyordu (Gülüyor) Yani neden bunu yapmış olabilir?, yani eleştirdiği için yaptığını zamanla öğreniyoruz yani bize bu artısı oldu bu dersin (Ulaş UG, st. 125-131)".

Tuğçe bu etkinlikle ve uygulamanın geneliyle çağdaş sanata karşı değişen bakış açısını ve bunun sanatsal üretimde bulunmasına da katkı sağladığını şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Etkinlikle değil de dersin geneliyle değişti sanata bakış açım. Hani o balonlu adam vardı ya, (Jeff Koons'dan bahsediyor) yani bizim bunları normalde çağdaş sanat dersinde de görmemiz gerekiyordu, ama görmedik (...) neyse ıı yani bu derste önceden zaten bunları görmek temel olmuştu bir de işin uygulamasına geçince, hani sen bu işi yaşıyorsun bir şekilde, hani tamam sanatçıyım demiyorum ama (Gülüyor) (Tuğçe UG, st. 247-256)".

Mehmet bu etkinlikle birlikte, sanatın klasik tanımlarının dışına çıkarak, sanatın farklı özelliklerini de öğrendiğini ve ayrıca üretim aşaması içinde daha yararlı olduğunu aynı zamanda da bu şekildeki sanatsal üretimlerin toplumu da biliçlendirdiğini düşündüğünü şu sözlerle ifadde etmiştir:

> "Çağdaş sanatı felan tam içerikli bilmediğimizden, işte biz sadece göze hoş görünen ve estetik olanın sanat olduğunu algılıyorduk. Şu anda, işte bu yaptığımız işlerle beraber bunu aslında değiştirmiş olduk ve bu bilinçle, aslında bu olmasaydı yani bu işleri yapamazdık zaten yani o bilinç oluşmuş ki... şimdi yani daha anlamlı ve toplumu bilinçlendirmek için daha yararlı üretimlerde bulunduk (Mehmet UG, st. 118-127)".

Çisem yapılan görüşmede sanata dair görüşlerinin değiştiğinden bahsederken klasik sanat anlayışı ile çağdaş sanat arasındaki ortaya koymaya çalışmıştır. Çisemin sözlerinden, çağdaş sanata dair önemli ayrıntıları farkettiği ve bu anlamda kendince sorgulamalara girdiği gözlemlenmiştir:

> "Yani evet aslında hepimizin bildiği sıradan kalıp şeyler aslında yani Rönesans döneminde herşeyin dört dörtlük olması gibi birşey ama yani burda farklı. Düşünce daha çok öne geliyor burda hani yani düşünceyi tabi dile dökmek onun sunumu felan daha önemli. Ama yani şimdiyle eskiyi kıyaslarsak yani çok büyük bir fark var arada ya bence hani nasıl söyliyim ifade biçimi değişti bence yani, güzellik kavramı değişti, estetik değişti bence yani şu yani gördüğümüz birşeyin bile bir estetik yanı olduğunu bunu bile dönüştürebileceğimiz şeyler bile var yani hani artık herşey sanat olabilir. Şimdiki sanatla eskiyi kıyaslarsak bence böyle yani değişebilir herşey. Ki değişmeli de belkide bilmiyorum hani şu an belki bu sürecin içersinde olduğumuz için beliki de böyle düşünüyorum ama hani girmeseydik yine belki aynı şeylerle sıradan kalıplarla gidebilirdik yani (Çisem UG, st. 73-88)".

Aysun ise çağdaş sanat üretimine ve sanatçının toplumdaki yerine dair farkındalığını, değişen düşüncelerini ve sanat eğitimine dair önerilerini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Çağdaş sanat böyle hep şey gelirdi bana, böyle basit daha çabuk yapılabilen ama değilmiş yani bunun düşünsel boyutu çok uzunmuş. Ve o düşünceyi görsele aktarmak felan yani hani gerçekten daha zormuş. Tuval gibi birşey değilmiş yani (Gülüyor) yani bir klasik eğitimde önemli tabi sonuçta öğretmen olcaksak eğer. Yani geçmişten

günümüze gelebilmeliyiz ama bide hani öz benliğimizi oluşmamız içinde hani bir tarz belirleyebilmemiz gerekiyor bunun imkanının verilmesi lazım aldığımız eğitimde. Yani düşünmeden birşeyleri yapmak, sadece teknik anlamda birşeyi yapabilmenin değerlendirilmesi..., sonra herşey çok yavan kalıyor. Yani sanata ve sanatçıya karşı bakış açım kesinlikle değişti bu etkinlikle ve bu dersle (Aysun UG, st. 123-135)".

Türkan ise öncesinden anlamadığı için çağdaş sanatın kendisine saçma geldiğini, fakat bu etkinlikle birlikte düşüncesinde değişim olduğunu şu sözerle ifade etmiştir:

"Yani önceden saçma geliyordu bana çağdaş sanat ama şimdi içine girince daha iyi anladım yani bir anlamı varmış diyebiliyorum. Yani evet olumlu yönde bir gelişme oldu (Türkan UG, st. 92-94)".

Tuğçe, önceki derslerde çağdaş sanat anlamında teorik bir altyapı sağladığını ve sonrasında bunu uygulamaya dökme aşamasında da her zamankinden farklı bir düşünme süreciyle üretimini gerçekleştirdiğini belirtmiştir.

"Yani bir kere sanat eserine karşı bakış açım kesinlikle değişti. Yani sanatsal bir üretimin şu zamana kadar atölye dersinde yaptığımız şeyler olmadığını öğrendim yani dediğim gibi dersin başında bunun temeli yapıldı bir altyapı edindik ve şu an benim yapmış olduğum işle daha farklı düşünmeye başladım hani bu dersle birlikte ben. bu projeleri düşündüm hani önceden yapmak istediğim vardı ya, kadın saçlarını bağlamak falan filan. Bu dersle birlikte düşündüm böyle şeyleri. Yani değişti işte (Gülüyor) (Tuğçe UG, st. 259-266)".

Tuğçe bu etkinliğin ona yeni bir bakış açısı kazandırdığını belirtmiş ve sadece teknik anlamda birşeyler yapabilmeye indirgenen atölye derslerini eleştirirken, güncel konularda iş üretmenin, kendi düşüncelerini daha iyi aktarmasını sağladığını şu sözlerle ifade etmiştir:

"Klasik atölye eğitiminde daha teknik anlamda bir değerlendirme oluyor bide. Yok işte -Van Gogh etkisi var fırça darbelerinde- felan bunlar var yani tuval resminde. Ama bu etkinlikte yaptıklarımız, tamamen senin içinden çıkan ve güncel konularla alakalı birşey. en azından yani günümüzde olan problemler birde, gidip hani Rönesansta takılıp. (...) yani bir döneme takılıp kalmışlar ve sadece yani onun olduğunu düşünüyorlar. Yani bunun sadece sanat... yani nasıl diyim? sanat üzerine eğitim alıyoruz

> fakat tek yaptığımız tuvalin üzerinde fırça gezdirmek. Yani birşeylerin teorisini görüyoruz ama uygulamaya dökünce sadece Rönesanstayız yani (Tuğçe UG, st. 87-96)".

Tuğçe'nin bahsetmiş olduğu durum sanat eğitiminin en önemli problemlerinden birini yansıtırken onun, bu etkinlikte gerçekleştirilen uygulamayla bu problemin aşıldığını belirtmesi etkinlik adına önemli bir yorumdur. Aysun da bu konudaki görüşlerini ifade ederken , bu etkinlik sürecinde gerçekleştirdiği sanatsal çalışmasının her aşamasının kendi düşüncelerine ait olmasının onu daha fazla tatmin ettiğini belirtmiş ve şu sözlerle düşüncelerini aktarmıştır:

> "Çünkü atölye derslerinde, yani yağlıboya çalışmalarında, tuval üzerine yaptığımız işlerde bir çoğu aslında içime sinen bir durum değil, çünkü çalıntı. Birde sınıfı geçme kaygısıyla yapılmış şeyler. Özgünlük yok. Onun için vakitte yok. Hani bir düşünsel süreç geçireyim bir eskiz atayım felan yok. İşte yarın onaylanacak çizimler sonra hemen başlayacağız felan ne oluyor? internetten ne bulursak çizip getiriyoruz. Hani içime sinmiyor ama yapıyoruz, mecburiyetten (Aysun UG, st. 41-49)".

Bu konuda Tuğçe ile benzer düşünceler içerisinde olan Asyun, bu etkinliğin ona kendini ifade etme özgürlüğü kazandırdığını şu sözlerle aktarmıştır:

> "Yani bu etkinlikle kendimi ifade etme özgürlüğü hissettim, yani bana ait birşeyler belki ilk defa, hani doğrusuyla yanlışıyla. Mesela ben size ilk fikrimi söylediğimde "tabi yapabilirsin, güzel olur" dediğinizde hani bu beni fazlasıyla yüreklendirdi. (...) beni yüreklendirdiniz bende dedim o zaman yapabilirim yani bu anlamda birşeyler (Aysun UG, st. 41-49)".

Etkinlik kapsamında öğrencilere düşüncelerini rahat bir şekilde ifade etmelerini sağlayacak bir ortam yaratılmaya çalışılmıştır. Bu aynı şekilde öğrencilerin sanatsal üretimlerini gerçekleştirirken de önemle üstünde durulan bir konu olmuştur. Tuğçe bunun katkılarını şu sözerle aktarmıştır:

> İşte öyle insan özgür hissedince daha iyi oluyor (...) Yani düşünüyorum ya hani düşünüyorum ya birşeyler üstüne, yani nasıl diyim rahatsız olduğum birşeyi ortaya çıkarmak, bu güzel birşey (...) daha şey geldi, daha böyle anlatılabilir, yani bunda da

> özgürdük aslında bir tuval de yoktu karşımızda, karşımıza koyacağımız şeyi kendimiz belirledik. Bu güzel birşeydi ve hani ona nasıl anlam yükleyeceğiz? Gidip hani tuvalin üstüne çizdiğin birşey de de anlam yüklersin ama bunun kadar etkili olmuyor (Tuğçe UG, st. 87-96)".

Gerçekleştirlen görüşmelerde öğrenciler ilk defa deniyor olmalarına karşın farklı araçlarla ürettikleri sanatsal çalışmalarını oluşturma aşamasında kendilerini daha rahat hissettiklerini ve bu yolla düşüncelerini daha rahat aktarabiliklerini belirtmişlerdir. Mehmet bu konudaki görüşlerini paylaşırken bu durumun terapi niteliğinde olduğunu belirtmiştir:

> "Yani sonuçta düşüncelerimizi bir şekilde ifade etmek daha iyi. Sonuçta bir yolla düşüncemizi ifade etmiş olduk. Yani diğer derslerde ya da tuval çalışması yaparken düşüncelerimizi ifade edemiyorduk. Yani düşüncesini ifade etmek de insana daha iyi yani insan için daha iyi oluyor. Daha rahatlatıyor yani. Terapi gibi (Gülüyor) yani kafada o soru işaretlerini uyandırabiliyorsak işte sanatçı için önemli olan o. Amaç oydu inşallah ulaşmışızdır yani (Mehmet UG, st. 21-27)".

Fulya bu etkinliğin ona, düşüncelerini görsel dili kullanarak ifade edebilme ve aynı şekilde görselleri yorumlayabilme özelliği kattığını şu sözlerle aktarmıştır:

> "(...)daha önce hani bir bilgi vermek gereksinimi hissediyordum ama şu an herşey görsel yani derstede işlediğimiz hani tartıştığımız bir konu olduğu için... ha şimdi ben sadece ortaya görsel birşey koydum ve bana birşey anlatıyor bu ve karşıdaki kişiye yani izleyici hiç birşey söylemediğim halde onunla ilgili birsürü yorum yapılabiliyor. Bizim slaytlarda baktığımız hani o fotoğraflar da aynı şekilde gösteriyordunuz hani "Ne düşünüyorsunuz bunda?" diye. Hani bunları artık rahatlıkla söyliyebilir herkes çünkü bu insanın tıkanıcağı bir konu değil. Mesela ben o heykeli öyle koyarsam hani tangalı ve piercingli heykeli koyarsam hani yanına da o deforme edilmiş heykeli koyarsam ikisi arasında insanlarda bir çağrışım uyandırabilir ve herkes yani herkes buna bir yorum getirebilir. (...)Hani bu şekilde düşüncelerimi görsele dönüştürebilme ve yorumlayabilme dahilinde birşeyler kattığımı düşünüyorum bu etkinliğin (Fulya UG, st. 87-104)".

Gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde öğrenciler bu etkinliğin onlara bir çok katkısı olduğundan bahsetmişlerdir. Bu etkinlikle birlikte farklı sanatsal

üretimler gerçekleştirebileceklerini gördüklerini ve bu anlamda deneyim kazandıklarını düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler, bu uygulamanın onlara geniş bir kapı açtığını ve aynı zamanda sosyal içeriklere karşı eleştirel bir sorgulamaya girmenin kendilerini ve birbirlerini tanıma anlamında da olumlu etkileri olduğunu ifade etmişlerdir.

Tuğçe bu etkinlikle birlikte kendisinde oluşan farkındalığı şu sözlerle aktarmıştır:

> "(...) Ama tabi bu dersle birlikte daha fazla gördüm yapabileceğimi ve ne yapmam gerektiğini gördüm, hani ne olduğu. Hani siz olmasaydınız, biz bu dersi almış olmasaydık. Biz hala aşağıdaki atölyede, buraya bu olsun, şuraya şu, bunuda beğenir hoca felan, böyle olucaktı. Hani belki birşeylerin farkına az buçuk varacaktık ama, bu kadar farklı ve bu kadar hızlı olmayacaktı yani. Almak isteyen insan için gerçekten hızlı bir gelişim oldu bizim için. Yani, böyle geniş bir kapı oldu bu yaaa, olur ya han kapıları o tarz hani küçücük birşey değil, aşağıdaki bu ana giriş kapılarının hepsinin komple açıldığını düşünün bu öyle oldu (Tuğçe UG, st. 276-294)".

Tuğçe aynı zamanda bu etkinlik sayesinde düşüncelerini rahatça aktarabildiğini, özellikle metin oluşturma aşamasında gerçekten kendini rahatsız eden sosyal içeriklerden yola çıktığı için bu sayede kendisini daha iyi tanıdığını, fikirlerini somutlaştırarak farkındalık oluşturabildiğini belirtmiştir.

> "Yani aslında daha önce dediğim gibi bana beni kattı. Ben kendimi gördüm hani, düşüncelerimi somutlaştırdım en azından yazarken felan karşımda duranlar benim rahatsız olduğum şeylerdi bu yüzden onlar karşıma çıktı. Yani rahatsız olduğum şeyleri anlattım yani oldukça katkı sağladı bu kendimi de tanıma anlamında (Tuğçe UG, st. 224-230)".

Çisem ise bu etkinlik sayesinde ürettiği sanatsal çalışmasından bahsederken, daha önce böyle bir çalışma yapmadığı için kendisinde oluşan endişeden bahsetmiş fakat sonrasında yapabildiğinin farkına varmasıyla ve resim öğretmeni olan kardeşinden de olumlu tepki almasıyla yaşadığı sevinci şu sözlerle aktarmıştır:

> (...) bu etkinliğin hoşuma gitmesinin en büyük sebepleri yani belki basit geliyor ama gerçekten yani şimdiye kadar ben kalkıpta böyle bir çalışma yapacağım....sanmıyordum mesela kardeşim benle dalga geçti ilk başta kavramsal sanat mı yapıcaksın? Felan diye.

> Ya yani zaten yapamam dedim belki ama bunun denemesini yapmak istiyorum dedim mesela ve yaptıktan sonrada hani anladım tamam bu işin belki de işte birikim kısmı çok önemli ama yani yapılabilir olduğunu da gördüm yani, hani bilmiyorum hoşuma da gitti yani, kardeşim başta dalga geçti ama (Gülüyor) olumlu tepki abimden de aldım yani. 10 yıllık resim öğretmeni, sevinirdi bu da beni (Çisem UG, st. 55-64)".

Çisem'in aynı zamanda, dersin başında onları okuma ve araştırmaya yönlendirmeye çalışmasını, fakat onların bu konuda göstermiş olduğu isteksizliğe gönderme yaparak; sanatsal üretimde bulunurken sahip olunan birikimin öneminin farkına vardığını belirtmiş olması önemlidir.

Etkinliğin amaçlarından biri de öğrencilerin bu üretimleri gerçekleştirirken yaşamlarına karşı da bir farkındalık oluşturmalarını sağlamaktır. Öğrencilerin ortaya koydukları çalışmalar genelde gündelik deneyimlerinden ve problem olarak değerlendirdikleri ve sorguladıkları konulardan yani kendi yaşamlarından ortaya çıkmıştır. Bu durum öğrencilerin daha sosyal içerikli konuları sanatsal bir bakış açısıyla sorgulamalarına fırsat tanımış ve bu anlamda hem çağdaş sanat üretimi hem de sosyal içeriklere karşı farkındalık kazanmalarını sağlamıştır.

Tuğçe görsel kültürü haritalandırmak etkinliğinde, medya ve görsel kültür dersi çerçevesinde incelediğimiz dergilerden esinlenerek gerçekleştirdiği çalışmasından bahsederken medya aracılığıyla kadına yüklenen rolü eleştirdiğini belirtmiş ve bu konuya karşı önceden de rahatsızlığı olmasına karşın bu dersle birlikte daha fazla farkındalık oluşturabildiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Hani böyle amaçsızca yaşayan ve sömürülen insanları gördükçe rahatsız oluyorum ve hani bunu biliyoruz nelerden dolayı böyle olduğunu derstede konuştuk. hani bu ders mesela onun farkındalığını daha da arttırdı. Hani nelerin bize bu mesajı verdiğini ve neden biz bu yollara girdik yani, hani neden bu kadar böyle oldu. (Tuğçe UG, st. 129-144)".

Öğrenciler etkinlik çerçevesinde gerçekleştirilen araştırma, metin oluşturma, uygulamaya dökme ve sunma süreçlerinde bazı zorluklar yaşasalar da , bu durumun kendi bilgi birikimlerine karşı da farkındalık oluşturmalarına yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Aysun bu süreçte yaşadıklarını şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Iııı aslında yetersizliklerimi bir arada gördüm. Iıı daha farklı yapmak daha farklı yansıtmak istedim ama onu bir türlü, bir arada toparlayamadım. Iıı nasıl diyim? Toparlayamadığımı felan düşündüm. Yani işte biraz çocuk işi felan oldu gibi geldi, sonra vazgeçtim, video mu çeksem? Dedim yok çekmiyim herkes çekti felan oldum. Yani böyle gelgitler yaşadım ama ııı bilmiyorum değişik oldu heralde (Gülüyor) ama şey, heyecan vericiydi (Gülüyor) (Aysun UG, st. 12-18)".

Gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde öğrencilerin, eleştirel pedogojiden yararlanılmasına ilişkin olumlu görüşler ifade etmişlerdir. Öğrenciler, eleştirel yaklaşımın kullanımıyla kendilerine ait olan düşüncelere ulaşabildiklerini ve bunun da çalışmalara bireysellik kattığını belirtmişlerdir. Mehmet konuyla ilgili görüşlerini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Bence eleştiri anlamında güzeldi yani sistem içinde... sisteme karşı bir eleştiri oldu yani. Daha önce hiçbir derste bunu yapmadık (...) yani genel itibariyle sosyal içerikli çalışmaları da seviyorum ama imkanım olmuyor, fırsatım olmuyordu ya da, yani sadece tuval resmi, yağlı boya felan yapıyorduk ve konu veriliyordu, düşünce açısından da sınırlandırılıyorduk. Bu daha bireysel, düşündürücü yani daha kavramsal çalışmalar oldu ki hiç öyle birşey yapmadım daha önce (Mehmet UG, st. 10-18)".

Aynı zamanda öğrenciler, eleştirel yaklaşımın uygulanması ile arkadaşlarının düşüncelerine dair bilgi edindiklerini ve bunun onların birbirlerini daha iyi tanımalarına yardımcı olan bir ortam oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

> "Çok şey kattı aslında mesela daha öncede dediğim gibi hani o eleştiri gücünü mesela ilk defa kullandık burda. Hep yaptığımız şeylerde sıradan, işte bir konu veriliyor bu konu üzerine yapıyoruz çizimlerimizi yani bir çerçeve içinde. Ama mesela burda eleştiri bize aitti mesela ve bunu dile getirmemiz açısından çok iyiydi yani, herkesin kendine özgü bir eleştiri yapısını gördük burda yani ve herkes istediğini de yaptı yani, bunun farklı farklı örneklerini de gördük hani bu açıdan bakarsak çok şey kattı bu etkinlik (Çisem UG, st. 41-51)".

Öğrenciler, gerçekleştirilen görüşmelerde sanat yoluyla farklı anlamlar oluşturabildikleri ve sanat üretimi için farklı araçlar ve tekniklerden yararlanabildikleri için bu etkinliğin olumlu katkılar sağladığını belirtmişlerdir.m

> "Yani diğer tuval çalışmalarına göre..., yani diğer tuvallerde yaptığımız, mesela örnek veriyorum "soğuk-sıcak" diye bir konu veriliyordu ve bunun anlamının ötesine gidemiyorduk. Bir tuval yani ne yaparsak yapalım "soğuk-sıcağı" anlatıyorduk ama bir çalışmaya daha farklı anlamlar katabildiğimi gördüm bu çalışmada. Farklı materyal kullandım birde teknolojiyi daha önce bu şekilde kullanmamıştım, yani bir çalışma oluşturmak için. Genelde işlerim olduğu zaman kullanmıştım. Yani bir profil resmi oluşturmak için felan kullanmıştım en azından (Gülüyor) genelde insanların yaptığı gibi. Ama şu anda teknolojiyi de kullandığım için oldukça olumlu katkıları olduğunu düşünüyorum bu etkinliğin (Ulaş UG, st. 66-76)".

Türkan, sanatsal üretimini gerçekleştirirken farklı araçlardan yararlanmanın ona kendisini farkettirdiğini ve bunu yapabildiğini görmenin kendisini cesaratlendirdiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Evet bende böyle birşey yapabilirim diye düşündüm yani ben mesela hiç bu açıdan bu araçlarla birşey yapabileceğimi düşünmemiştim. Kendimi farketmemi sağladı diyebilirim (Türkan UG, st. 77-79)".

Tuğçe'de farklı araçlarla sanatsal üretimde bulunmanın ona farklı bir bakış açısı kazandırdığını belirtmiştir.

> "(...) yani şey oldu ne deler farklı bir bakış açısı kattı bu etkinlik bana. Başka malzemelerle daha farklı bir şekilde kendimizi anlatabileceğimizi ve aslında sanat eğitiminde artık buna ihtiyaç olduğu gördüm (Tuğçe UG, st. 165-169)".

Tuğçe'nin, sanat eğitiminde artık böyle bir uygulamanın olması gerektiğini belirtmesi, gerçekleştirilen bu araştırmanın en önemli nedenlerinden birini ortaya koyması açısından çok önemlidir. Bu Tuğçe'nin böyle bir eğitimin gerekliliğine inandığını göstermektedir.

Gerçekleştirlen görüşmelerde öğrenciler bu etkinlikte gerçekleştirdikleri üretimleri sayesinde, cesaret kazandıklarını ve kendilerine güven geldiğini belirtmişlerdir. Çisem bu konudaki düşüncelerini "*Bu çalışmalardan sonra tabi bir güven geldi bize yani bilmiyorum ama bence öyle bir güven geldi bana (Gülüyor)(Çisem UG, st. 92-97)"* sözleriyle ifade etmiştir.

Ulaş, etkinlik sürecinde özgürce eleştiri yapmak ve sanatsal üretimde bulunmanın ona cesaret verdiğini belirtmiştir. Ulaş'ın bu konudaki yorumları öğrencilerin görüşlerini özetler niteliktedir:

> "(...) Yani şu an çok özgür olduğumuzu düşünmüyorum. Daha önce yaptığımız çalışmalar genelde sadece sınıfı geçmek için, yüksek not almak içindi yani. Bence sanatçının amacı bu olmamalı yani (Gülüyor) yani bu çalışma biraz daha özgür oldu yani böyle bir herkesin yaptığı şekilde olmadı. Özgün oldu ve bu bir nebze olsun sanatçı olabilme cesareti verdi (Ulaş UG, st. 135-140)".

Ulaş'la aynı fikirde olan Türkan da bu etkinliği sanatsal üretimde bulunma adına cesaret verici bulduğunu belirtmiş ve bunun düşüncelerini değiştirdiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "(...) yani bilmiyorum birşeyler üretebildiğimi düşünüyorum yani sanat adına, önceden böyle düşünmüyordum pek (Türkan UG, st. 97-99)".

Yapılan görüşmelerde Türkan, bu etkinlik ile sanat üretimine ve gündelik yaşamına karşı yeni bir bakış açısı kazanığını şu sözlerle ifade etmiştir:

> "(...) Yeni bir bakış açısı açtığını düşünüyorum bu etkinliğin bende. Mesela ben bile şimdi dışardayken farklı bakıyorum. Hani mesela o pazarcıyı... ben o adamı hep takip ediyordum değişik geliyordu, gerçekten reklamını çok iyi yaptığını düşünüyordum. Ama hani işte bu yönden bakmamıştım, yani sanatsal bir yönden, o yönden bakmamı da sağladı bu ders (Türkan G1, st. 96-101)".

Aynı şekilde Tuğçe'de bu etkinliğin kendisine yeni bir bakış açısı kazandırdığını, farklı düşünmeye sevkettiğini ve sanatsal anlamda kendisini üretken hissettirdiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Yani bu çalışma..., kapı açtı mı derler? Yani farklı bir şey düşünmeye sevketti ve hani, şöyle birşey, hep yaptığımızın dışında farklı bir şekilde, gerçek anlamda bir üretim aslında birşeyler üretmeye başladığımı düşünüyorum. Hani normalde atölyede yaptığımız işler mesela gidip efendim -aaa ne güzel resim yapıyomuş- felan yani bu

> şekilde değerlendiriliyorduk ama şimdi daha farklı hem kendi kendimi farklı hissediyorum, benim için farklı birşeyler oldu (Tuğçe UG, st. 129-144)".

Görüşmelerde öğrenciler bu etkinlik ile kısa bir zamanda da olsa çok şey kazandıklarını ve gelişme gösterdiklerini belirtmişlerdir. Mehmet bu konudaki görüşlerini *"(...) yapmış olduğumuz bu işlerle oldukça yol katettiğimizi düşünüyorum. Bize bu imkanı verdiğiniz için aslında mutluyuz yani (Gülüyor) (Mehmet UG, st. 132-135)".* Sözleriyle aktarmıştır.

Yamuk Bakmak Etkinliğinin Süreci

Geçerlilik toplantısında alınan kararla eylem planına dahil edilen yamuk bakmak etkinliği 21 Mart – 4 Nisan 2013 tarihleri arasında 3 haftalık sürede gerçekleştirilmiştir. "*Görsel kültür çalışmalarını sanat eğitimine dahil edilebilmesi için ne tür etkinlikler düzenlenebilir?"* sorusuna yönelik olarak bu etkinlik, öğrencilere, disiplinlerarası bir bakış açısı kazandırmak amacıyla planlanmıştır. Gerçekleşen etkinlikte, görsel kültürün farklı disiplinlerden beslenen yapısı gereği, öğrencilerde daha anlamlı bir öğrenme sağlanması hedeflenmiş ve bu doğrultuda farklı alanlardan uzmanlar konuk edilmiştir. Böylelikle etkinlikte öğrencileri, önceki etkinliklerde oluşturdukları altyapıdan yararlanarak, farklı disiplinlerin de bakış açısıyla görsel kültüre karşı eleştirel bir sorgulamaya yönlendirecek dersler planlanmıştır.

"*Görsel kültür çalışmalarının sanat eğitimine dahil edilebilmesi için hangi öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılabilir?"* sorusuna yönelik olarak 3 hafta süren etkinlik çerçevesinde her hafta farklı bir alan uzmanı derse konuk edilmiş ve bu doğrultuda sınıf tartışmaları gerçekleştirilmiştir. Gerçekleşen sınıf tartışmalarında *"Öğrencilerin imajların sosyal ve kültürel işlevine karşı farkındalığının sağlanmasında görsel kültür çalışmalarından ne şekilde yararlanılabilir?"* sorusuna yönelik cevaplar aranmıştır. Bu doğrultuda planlanan etkinlikte ilk hafta Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden Ayşe BOZDAĞ ile reklam analizi dersi gerçekleştirilmiş ve bu derste *"Öğrencilerin günlük görsel deneyimlerine karşı nasıl farkındalık oluşturulabilir?"* sorusuna yönelik reklam analizi eşliğinde sınıf tartışması yapılmıştır. Etkinliğin ikinci haftasında, *"Öğrencilerin imajların sosyal ve kültürel işlevine karşı sorgulamalar yapmaları nasıl sağlanır?"* sorusuna yönelik olarak gazeteci ve ilüstratör Henrik

MANNINEN'in katılımıyla medya analizi dersi gerçekleştirilmiştir. Bu ders kapsamında da medya konulu sınıf tartışması yapılmıştır. Etkinliğin 3. Haftasında ise Web Tasırımcı Björn KLOSE derse konuk olmuş ve *"Öğrencilerde görsel medyaların üretimi ve dağılımı konusunda nasıl farkındalık oluşturulabilir?"*sorusuna yönelik olarak internet ve görsel kültür dersi gerçekleştirilmiş ve bu doğrultuda sınıf tartışması yapılmıştır. Oluşturulan etkinlikte öğrenciler, farklı disiplinlerin de bakış açısından yararlanarak eleştiri-tartışma, beyin fırtınası gibi süreçlerden faydalanmışlardır. Etkinlikte özellikle yurtdışından konuk olmasına özen gösterilmiş böylelikle öğrencilerin tartışma konularını farklı kültürlerin de bakış açısıyla değerlendirmelerini sağlayacak bir ortam oluşturulmuştur.

Etkinliğin adı Slavoj Zizek'in aynı isimde yayımlanmış kitabından alınmıştır. Zizek'e (2004) göre, bir ana, insana, nesneye vb. dosdoğru bir bakışla baktığımızda farkedemeyeceğimiz şeyler ancak o ana, insana, nesneye vb. "belli bir açıdan" yani arzunun desteklediği "şahsi" bir bakış açısıyla baktığımız takdirde özellik kazanır. Bu özellikler sıradan olmayan bir bakış açısından "Yamuk Bakarak" algılanabilir. Zizek gerçeğe ve gerçeğin arkasında yatan ideolojiye bu yolla ulaşmaya çalışır.

Etkinlik kapsamında öğrencilere bu şekilde bir bakış açısı kazandırılarak olay ve durumlara karşı daha objektif bakmaları, düz bir bakışla farkedilemeyecek yeni düşünce katmanlarını keşfedebilecekleri bir ortam oluşturulmuştur.

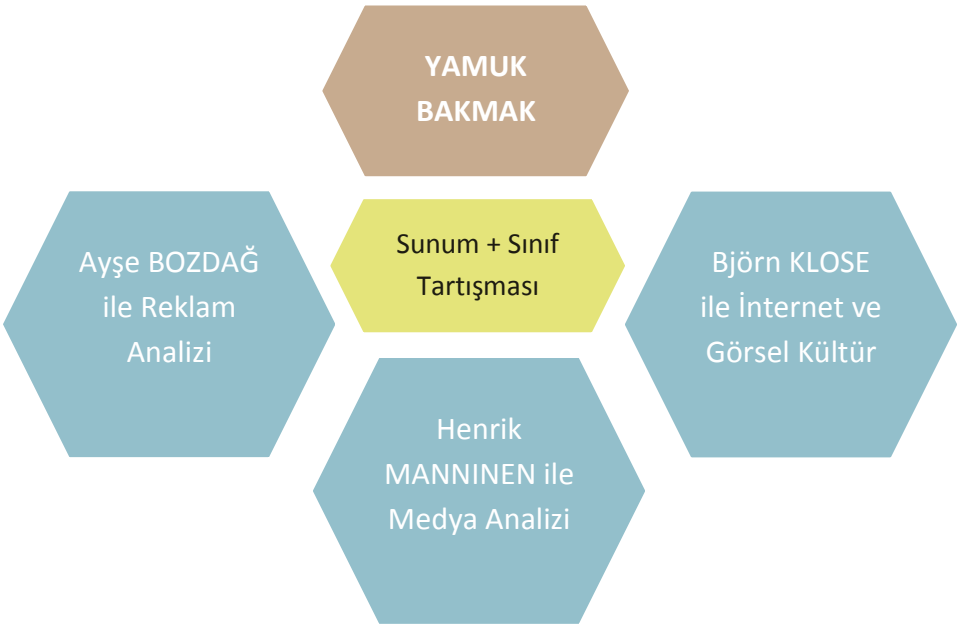

Şekil 10: Etkinlik 3 Yamuk Bakmak (Uygulama Süreci)

Yamuk bakmak etkinliği aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 28

Yamuk Bakmak Etkinliğinin Özeti

Tarih	Ders Adı	Ders İçeriği
9.Hafta **25 Mart 2013**	**Reklam Analizi**	Konuk Öğretim Görevlisi Ayşe BOZDAĞ'ın Kendisini Tanıtması + Sınıf Tartışması Eşliğinde Reklam Analizi
10.Hafta **28 Mart 2013**	**Medya Analizi**	Konuk Gazeteci ve İlüstratör Henrik MANNİNEN'in Kendisini Tanıtması + Medya Konulu Sınıf Tartışması
11. Hafta **4 Nisan 2013**	**İnternet ve Görsel Kültür**	Konuk Web Tasarımcı Björn KLOSE'nin Kendisini Tanıtması + Sınıf Tartışması Eşliğinde Çeşitli Web Sayfalarının İncelenmesi

"Etkinliklere konuk çağırma fikri Finlandiya'da bulunan Aalto Üniversitesi Sanat ve Medya Departmanı, Görsel Kültür Yüksek Lisans Programına katılımım süresince yaşadığım deneyimlerden bu yana aklımda olan bir düşünceydi. Fakat eylem planını hazırlama ve uygulamaya sürecinde, lisans düzeyi için görsel kültür eğitimi konusunda karşımda yeterince örnek olmaması ve öncesinden böyle bir ders verme gibi bir

> deneyime sahip olmamamın vermiş olduğu gerginlik vardı üzerimde. Aynı zamanda uygulamayı yürüteceğim üniversitede göreve yeni başlamış olmam sebebiyle de nasıl bir öğrenci grubuyla karşılaşacağımı kestiremiyordum. Görsel kültür konusunun geniş bir alana yayılmış olması nedeniyle öğrencide kafa kaşıklığı yaratmak istemiyordum, bu sebepten öncelikle görsel kültür kavramına karşı bir altyapı oluşturmalarını sağlamak ve sonrasında farklı alanlara yönelmenin daha sağlıklı olabilceceğini düşünmekteydim. Bu sebepten ilk etapda bu düşüncemden vazgeçtim.
> Öğrencilerle gerçekleştirilen ve 8 hafta süren iki etkinlik sonrasında her ne kadar ilk haftalarda problemler yaşanmış olsa da sonrasında öğrencilerin göstermiş oldukları gelişim konuk fikrini hayata geçirmek için bana cesaret verdi. Böylelikle Öğrencilere farklı düşünme olanakları sağlamaya çalıştığımız bu süreçte onlarda, derse karşı daha fazla ilgi uyandırabileceğimiz ve daha kapsamlı bir öğrenme gerçekleştirebileceğimiz düşüncesindeydim. Sonrasında geçerlilik toplantısında yapmış olduğumuz görüşmeler sonucu yamuk bakmak etkinliğini uygulama kararı aldık (AG,25 Aralık 2012)".

Etkinliğin uygulama süreci 3 haftayı içermektedir. Etkinlik süresince gerçekleşen video kayıtlarından ve araştırmacı günlüğünden elde edilen verilerle her hafta gerçekleşen ders süreci *"Gerçekleşen görsel kültür dersine yönelik uygulamalarda yaşanan sorunlar nasıl çözümlenebilir?"* sorusuna ilişkin etkinlik süresince yaşanan problemler ve geliştirilen eylem planı açıklanmıştır. İlk hafta dersine ilişkin işleniş süreci aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 29

Birinci Haftaya İlişkin Ders Süreci

9. Hafta: 25 Mart 2013 - Reklam Analizi
1.Ders: Tanışma ve Dersi Tanıtma
- Konuk Öğretim Görevlisi Ayşe BOZDAĞ'ın Kendisini Tanıtır. - Ayşe'nin hazıradığı reklam listesi ile reklam analizi süreci başlar.
2.Ders: Reklam Nedir?
- Ayşe'nin hazırladığı reklam listesi ile reklam analizi süreci devam eder. -Öğrenciler fikirlerini paylaşmaları için cesaretlendirilir. -Araştırmacı ve konuk öğrencilerin tartışmaya katılımlarını arttırmak için sorular yöneltir.
3.Ders: Reklam Analizi
- Reklam analizi süreci devam eder. -Araştırmacı ve konuk öğrencilere tartışmaya katılımlarını arttırmak için sorular

yöneltmeye devam eder.
-Öğrenciler fikirlerini paylaşmaları için cesaretlendrilir.

4.Ders: Reklam Analizi

- Reklam analizi süreci devam eder.
-Araştırmacı ve konuk öğrencilere tartışmaya katılımlarını arttırmak için sorular yöneltmeye devam eder.
-Öğrenciler fikirlerini paylaşmaları için cesaretlendrilir.

Genel Amaçlar

- Reklam kültürünü; sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkiler bağlamında değerlendirebilme.
- Reklam kültüründe temel algı ilkelerinin işleyişini görsel açıdan yorumlamayabilme. Mesela; inandırıcılık, ikna edicilik gibi mesajları farkedebilme. Pazarlanan ürünün; ürün bilgisi, hedef kitlesi (sosyo-ekonomik durum, yaş, vb.) ve kültürel referansları farkedebilme.
- Reklamlardaki cinsiyet rollerinin oluşumu ve sosyal yapının üretimini fark edebilme.
- Öğrencilerin gündelik yaşamlarından aşina oldukları güncel görsel kültür ve reklam kültürü referanslarıyla; medya, sanat, tasarım, tüketim gibi kavramlarını irdelemelerine fırsat tanımak.

Yöntem: Tartışma, Beyin Fırtınası, Soru-cevap,

25 Mart 2013 tarihindeki ders, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İletişim Fakültesinde Reklam Analizi dersleri veren Öğretim Görevlisi Ayşe BOZDAĞ'ın katılımıyla gerçekleşmiştir.

İlk derste araştırmacı, öncesinden öğrencileri ders hakkında bilgilendirmiş, olmasına rağmen yeniden, öğrencilere ders esnasında soru sormaktan ve tartışmalara katılmaktan çekinmemelerini ve bunun önemini hatırlatmış sonrasında sözü konuğa bırakmıştır.

Ayşe BOZDAĞ kısaca öğrencilere kendini tanıttıktan sonra, derste neler yapacağı konusunda onları bilgilendirmiş, kendisinin ders için bazı reklamlar seçtiğini ve bu reklamları izleyerek ilerleneceğini belirtmiş, soruları olursa sormaktan çekinmemelerini hatırlatmıştır.

> "Düşündüğüm gibi farklı konukların etkinliğe davet edilmesi öğrencilerin ilgisini arttırmıştı. Bütün öğrenciler derse katılmışlardı ve hepsi derse karşı ilgi ve merak içinde görünüyorlardı. Dersten önceki hafta boyunca beni her gördüklerinde konuklar hakkında sorular sordular ve heyecanlı olduklarını belirttiler. Etkinliğin ilk haftasında gerçekleştirdiğimiz bu derste ilk başta tartışmalara katılma konusunda çekingenlik

gösterdiler, fakat sonrasında bunu yendiklerini gözlemledim, bu noktada derse katılan konuğun tutumu da önemliydi, bu sebepten ders öncesinde Ayşe'ye öğrencileri tartışmaya yönlendirmesinin önemi konusunda hatırlatmada bulundum. Derse farklı bir kişinin katılmış olmasından dolayı ilk başlarda çekingen davransalar da, Ayşe sorular yönelterek öğrencilerin ilgisini çekmeyi başarmıştı. İlk reklamda öğrencilerin çekingenliklerini yenmesi ve analiz konusunda yol gösterebilmek adına öğrencilere de sorular yönlendirerek reklamdaki bazı genel özelliklere dikkat çekmeye çalışmıştı (AG, 25 Mart 2013)".

Ayşe ilk olarak bir çok ülkede pazarlanan bir marka olan Coca Cola'nın farklı ülkeler için hazırlanmış reklamlarından bazılarını seçmiş, böylelikle bir markanın reklamlarda farklı kültürlere yönelik kullandığı dile karşı öğrencilerde farkındalık yaratmaya çalışmıştır. Bu anlamda öğrencileri reklam dilini sosyo-kültürel ilişkiler bağlamında değerlendirebilmelerine fırsat tanımıştır.

İzlenen ilk reklam sonrası gerçekleşen sınıf tartışması şu şekildedir:

Ayşe	:	Bu reklamı daha önce izlediniz mi?
Sınıf	:	Hayır.
Ayşe	:	Nasıl buldunuz? Ne anlattı? Orda Coca Cola değil de başka birşey yazsaydı ne düşünürdünüz? Ya da reklam ne anlatıyor?
Tuğçe	:	Kazandılar yani hani.
Ayşe	:	Evet CocaCola'yı kazanmak, ortada bir savaş var ve savaşın konusuda CocaCola ve o kazanılınca kutlamalar yapılıyor değil mi? Ve savaş kimler arasında? İnsanlar arasında değil, değil mi?
Ulaş	:	Evet değişik ırklar.
Ayşe	:	Evet, onlar hangi zamanda yaşıyorlar?
Ulaş	:	Geçmişte.
Ayşe	:	Yani CocaCola hangi vurguyu yapıyor "Geçmişten bu yana var" aslında bu tat var ama siz onla yeni tanışıyorsunuz ve diğer canlılar bunun için savaş veriyor demek istiyor, değil mi? Ve savaşın sonunda kutlamalarla kazanıyorlar. Peki reklamda CocaCola kaç tane gördük? 1-2 tane değil mi? ve liderlerinin elinde herkese ulaşan bir CocaCola değil yani (02:55) Bizde de benzer bir reklam var hatırlıyor musunuz? CocaCola'yı birsürü maceradan sonra kurtarıyorlardı. Ve

		şişesiyle birlikte bildiğiniz o cam şişede ve tabi kurtarınca çok mutlu oluyorlardı. Tabi birçok CocaCola reklamı çekiliyor, peki mesela bu reklam sizce hagi ülkede yayınlanmıştır? Böyle bir reklam hangi ülke için çekilirse daha doğru olur?
Ulaş	:	Soğuk bir ülkede değil mi?
Aysun	:	Yok bence tam tersi.
Ayşe	:	Siz olsaydınız ne yapardınız mesela bu reklam hazırlandı yayınlanacak ve siz CocaCola da çalışıyorsunuz size geldi dediler ki, siz bu işten anlıyorsunuz, sanatçı insanlarsınız, arşivimizde bu reklam var bu reklamı hangi ülkede yayınlamak uygun olurdu?(03:39)
Çağla	:	sıcak bir ülke.
Ulaş	:	Savaşların olduğu bir ülkeyi tercih ederim, Irak, Filistin felan.
Sınıf	:	Evet.
Ayşe	:	(04:00) Aslında yaklaştınız (Gülüyor) Azarbeycan ‘da yayınlandı bu reklam.
Ulaş	:	Evet barış mesajı da var orda tabi (DV-1, 25 Mart 2013).

Sonraki reklam yine CocaCola’nın farklı bir ülkede yayınlanmış bir reklamıdır. Dolayısıyla reklam Türkçe değildir. Bu reklam sadece bir dış sesten ve farklı biçimlerde konumlandırılmış CocaCola şişelerinin, bardaklarının görüntülerinden oluşmaktadır. Öğrencilerin yorumları şu şekildedir:

Ayşe	:	Dilini anlamadınız değil mi? Bende anlamadım ama ne anlatıyor bize? (05:36)
Tuğçe	:	Paylaşım.
Çağla	:	Aile ve sevgiyle alakalı şeyler vardı mesela.
Ayşe	:	Aileyi görmediniz, sevgiyle ilgili birşey de görmediniz aslında. Bakın sadece Coca Cola şişeleri vardı nasıl hissettiniz bunu? Paylaşmak, sevgi, aile başka?
Çağla	:	Hani piknik felan o çiçeği pikniğe felan benzetebiliriz. (06:10)
Tuğçe	:	Herkese hitap ediyor diyor.
Çisem ve Aysun	:	Evet (06:20).
Ayşe	:	Ve bir damlası bile çok kıymetli. Bazı reklamlarda da su

		böyle kullanılır değilmi “hayat verir” “damlası bile kıymetlidir” vs. Birde şu “R” harfi var , bunun anlamını biliyor musunuz?
Ulaş	:	Evet orjinallik (07:15)
Ayşe	:	Evet, orjinal, tescilli, lisanslı marka demektir. Yani onların yaptığını başka birisi yapamaz ki CocaCola da bunu iddia ediyor değil mi? Başka hiç bir firmanın bu tadı yakalayamayacağını iddia ediyor değil mi?
Sınıf	:	Evet, evet.
Ayşe	:	Ve şişenin üstündeki damlalar.
Çağla	:	Soğuk tüketin (Gülüyor).
Ayşe	:	Evet soğuk için diyor değil mi? (07:41) buzların içinde ve soğuk için (Gülüyor) yani bu ürünü hiç bilmeyen biri bile nasıl içeceğini anlar değil mi?
Aysun	:	(Gülüyor) Evet onu içince serinleyeceğini, soğuk içmesi gerektiğini anlar(Gülüyor) bide amblemi de bir dudak şeklinde sanki.
Ayşe	:	Evet Coca Cola’nın akışkanlığını temsi ediyor. Yani susadınız içtiniz ve tekrar susaycaksınız gibi bir döngü var birde. (09:43)
Tuğçe	:	Evet, o çiçek de seviyor, sevmiyor yapmaya benzemiş gibi, yani duygusal öğelere de çok iyi bağlanmış yani ürün. (10:13) (DV-1, 25 Mart 2013).

Öğrencilerin bu sözleri doğrultusunda reklamlarda kullanılan dile karşı bir farkındalık oluşturdukları, bu dili değerlendirirken ürünün ilişkilendirildiği kavramları farkedebildikleri gözlemlenmiştir. Sonrasında sınıf tartışması şu şekilde devam etmiştir:

Ayşe	:	Cam şişenin tekrar kullanılabileceğini gösteriyor, ve teneke kutunun nasıl açılacağını gösteriyor, halbuki bunu biliyoruz biz değil mi?(10:45) firmalar yeni girdikleri pazarlarda bunları genellikle öğretir, reklamlar yoluyla örneğin Coca Cola’nın bu eski bir reklamı, işte farklı ebatları var, farklı şekilde tüketim yolları var gibi ve şimdi de teneke kutunun nasıl açılacağını gösteriyor.
Tuğçe	:	Eğitiyor aslında yani. (11:05)
Ayşe	:	Evet böyle bir reklam gördüğümüzde biz bu üreticinin pazara yeni girdiğini anlıyoruz mesela. Mesela yıl sonu geldiğinde Coca Cola hep güzel reklam filmleri çeker değil mi?

Yılbaşına yakın zamanlarda. İşte farklı hayatlar var farklı hayatlardan alınmış kareler var, (...) İşte mutluluk, aile, paylaşım, sevgi üzerinden mesajlar veriyor yeni yıla girerken böyle ol ve CocaCola'da hep seninle olsun diyor değil mi?

Tuğçe : Evet ama bunların yanında ne kadar sağlıklı olduğu da tartışılır.(12:09) işte bu bizim diğer derslerde parfüm reklamı üstünden verdiğimiz örneğin aynısı. İşte bunu sıkarsan çok seksi olcaksın herkes peşinden koşcak gibi bizim iç güdülerimize hitap ediyor (DV-1, 25 Mart 2013).

Tuğçenin bu sözleri genel olarak bu dersin amacına ulaştığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu derste yapılan yorumlardan genel olarak öğrencilerin reklamlarda iletilmek istenen mesajlar için kullanılan stratejileri farkedebildikleri ve reklamlara karşı eleştirel bir yaklaşım sergiledikleri gözlemlenmiştir.

Bir sonraki reklam yine CocaCola'nın kafede gerçekleşen bir durumu konu aldığı reklamıdır. Bu reklamda kullanılan mekan tercihini Ulaş şu sözlerle yorumlamıştır:

Ulaş : yani sonuçta sosyal hayatımızda hep karşılaştığımız insanlar, bulunduğumuz çevreler, yani herkese uyumlu olabilecek ortamlar yani, herkese hitap edebilecek. (14:43). Çok akıllıca yani(DV-1, 25 Mart 2013).

Sonrasında Ayşe CocaCola'nın Arabistan'da çekilen başka bir reklamını örnek göstererek firmanın farklı kültürlere yönelik hazırladığı reklamlardaki bazı özelliklere dikkat çeker.

Ayşe : Diğer reklamdan ne kadar farklı degil mi?

Sınıf : Evet (Gülüyorlar) (17:57)

Ayşe : Aslında bu toplumlarla ilgili; soğuk ülke toplumları tamamen bilgilendirmeyle ilgileniyor. Ne yaptılar Cocacola nasıldı? Ne zaman içilir? Ne şekilde içilir? Hangi ambalajları var? Bunlarla ilgiliydi. Arap ülkeleri daha sıcak, sıcak kanlı ve eğlenceyi seven toplumlar. Orda ne yaptılar? Bu reklam Ramazanda çekilen bir reklam. CocaCola'yı biz her zaman

nerede görüyoruz? Yiyeceklerin yanında görüyoruz değil mi? Ama burda dikkat ederseniz hiçbirinin elinde yok. Herhangi bir sofrada yok, alışveriş merkezindeler, ve çoğunun dudakları kurumuş gibiydi fark ettiniz mi? Ramazan, oruç tutan insanlar ve CocaCola'yı düşününce eğleniyorlar ve "dünyada herşey güzel" diye bir şarkı söylüyorlar. Dünya CocaColayla güzel CocaCola olunca hepimiz mutluyuz **(**18:41).

Aysun : Hani bizde de Ramazan olunca işte uzun sofralarda, çocuk bakkaldan koşa koşa gelir elinde sıcak pide birde Coca Cola (Gülüyor) Evet işte ülkenin kültürüne göre reklam hazırlıyorlar (DV-1, 25 Mart 2013).

Gerçekleştirilen sınıf tartışmalarında öğrencilerin reklamlarda kullanılan kültürel göndermeleri eleştirel bir gözle yorumladıkları gözlemlenmiştir. Sonraki derslerde aynı şekilde Nivea markasının farklı ülkeler için hazırlanmış reklamlarına yer verilmiş ve öğrencilerin reklam aracılığıyla iletilen cinsiyetçi ve kültürel mesajları eleştirel bir tutumla yorumladıkları gözlemlenmiştir. İlk olarak batı ülkeleri için hazırlanmış Nivea reklamı yorumlanmış sonrasında bu reklam Arap ülkeleri için hazırlanmış reklamla karşılaştırılmıştır. İlk reklam için öğrencilerin yorumlarından bazıları şu şeklidedir:

Tuğçe : Kadınlara yönelik, güzelliği, sağlıklı olmayı çağrıştıran görseller kullanıldı (44:12)

Çisem : Kadın cinselliğiyle birleştirildi ürün.

Aysun : Ve tabiyki kullanırlarsa kendilerini Kleopatra gibi süt banyosu yapmış gibi olacakları vaat edildi.

Tuğçe : Bide bu krem reklamlarında benim anlamadığım zaten makyajlılar bide üstüne krem sürüyorlar (Gülüyor) (46:28).

Sınıf : evet çok saçma (Gülüyorlar).

Duygu : Birde erkekler için krem reklamı hiç yok nedense hep kadın, sadece kadınlar mı kullanıyor.

Tuğçe : yani kadınlar daha önem veriyor dış görünüşe ondan (48:32).

Ulaş : Norveçli balıkçılar vardı mesela .

Sınıf : (Gülüyorlar) Evet evet, başka yok galiba.

Ayşe : evet güzel olmak ve bakımlı olmakla ilişkilendirilir ürün ve

> evet hedef kitle kadınlardır genelde parayı veren düdüğü çaldığı için, reklamlarda da parayı kim verecekse düdük onun için çalınır (49:19) (DV-1, 25 Mart 2013).

Sonrasında Arabistan için hazırlanmış olan reklam izlenir ve gerçekleşen sınıf tartışmasında öğrencilerin yorumları şu şeklidedir:

Çağla	:	Görsel olarak Nivea kutusu gelip gölge yaptı. çölde sizi serinletir Nivea felan dedi.
Aysun	:	Bu tabi diğerinden farklı Arap kültürüne daha yönelik şeyler var sanki. Daha tüm aile kullanabilir mesajı var ve işte düşünceli anne herkese kremi süren o felan. Yani Arabistanda annelik duygusundan giriyor, batı ülkelerinde ise kişisel bakım olarak.
Ayşe	:	Evet, önemli nokta kültür; bireyselci ve toplumsalcı olarak yaklaşabiliyorlar.
Aysun	:	mesela buruno reklamı var ilk çocuklar için yapıldı, sonra erkekler için ama erkeler için olanında bayan da var. İşte eşine bakıyor ona kulanmasını tavsiye ediyor felan yine. (07:50) (DV-2, 25 Mart 2013).

Öğrencilerin sınıf tartışması sırasında yapmış oldukları yorumlardan yola çıkarak, reklamları sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkiler bağlamında yorumlayabildikleri ve reklam kültüründe temel algı ilkelerinin (inandırıcılık, ikna edicilik vb.) işleyişini görsel açıdan yorumlayabildikleri, reklamlardaki cinsiyet rollerinin oluşumu ve sosyal yapının üretimini fark edebildikleri ve eleştirel yorumlar getirdikleri gözlemlenmiştir.

Tablo 30

İkinci Haftaya İlişkin Ders Süreci

10. Hafta: 28 Mart 2013 – Medya Analizi
1.Ders: Tanışma ve Medya Konulu Sınıf Tartışması - Konuk Gazeteci ve İlüstratör Henrik MANNİNEN'in Kendisini Tanıtması. - Medya konulu sınıf tartışmasının başlaması.
2.Ders: Medya Konulu Sınıf Tartışması - Medya konulu sınıf tartışmasının devamı.
3.Ders: Henrik'in Çalışmalarını Paylaşması - Henrik'in çalışmalarını öğrencilerle paylaşması.
Genel Amaçlar
➢ Öğrencilerin "dışarıdan" (outsider) bir bakış açısıyla Türkiye'nin imajına karşı fikir edinebilmeleri, ➢ Medya aracılığıyla seyircide oluşturulan stereotipler (kalıp-yargı) hakkında fikir edinebilme, ➢ Öğrencilerin seyahat etmeleri ve farklı insanlarla kültürel etkileşimde bulunmalarını motive etmek, ➢ Kültürel etkileşimle, eleştirel düşünme yeteneklerini ve sanatsal ifadelerini geliştirebileceklerini fark edebilme, ➢ Eleştirel imaj üretiminin üzerine farkındalık oluşturabilme, ➢ Sanatın dil ve kültür engelini aşan bir köprü olarak, gücünü fark edebilme.
Yöntem: Tartışma, Beyin Fırtınası, Soru-cevap, Sunum, Anlatım, Gösterme.

28 Mart 2013 tarihindeki ders, gazeteci ve ilüstratör Henrik MANNİNEN'in katılımıyla gerçekleşmiştir. Henrik'in öğrencilere kendini tanıtmasıyla başlayan etkinliğin ilk iki dersi sınıf tartışması şeklinde ilerlemiş son derste ise Henrik çalışmalarını öğrencilerle paylaşmıştır.

> "Öğrenciler bu ders için haftalar öncesinden çok heyecanlıydılar. Hiç yabancı uyruklu birisiyle muhabbet etmediklerini, bu konuda çok şeyi merak ettiklerini ve bu ders için çok heyecanlı olduklarını belirttiler. Öğrencilerin bir çoğunda sabah derse geç gelme alışkanlığı olmasına rağmen bu dersin gerçekleşeceği sabah herkes tam vaktinde sınıftaydı ve çok heyecanlı olduklarını belirttiler. Derse başlamadan öğrencilere kafalarındaki soruları rahatlıkla sormalarını, çekinmemelerini hatırlattım ve Henrik'in de kendilerine sorular sorabileceğini bu soruları da çekinmeden cevaplayabileceklerini belirttim (AG, 28 Mart 2013)".

Öğrenciler öncelikle Henrik'i daha yakından tanımak için bazı genel sorular yöneltmişler ve kısaca Henrik'in kendisini tanıtmasını istemişlerdir. Bu süreçte Türkçe bilmeyen Henrik'in konuşmaları araştırmacı tarafından sınıfa tercüme edilmiştir.

Henrik	:	Merhaba ben Henrik, Finlandiya'da büyüdüm, İsveç Stokholm'de doğdum. Ben okulu bitirdiğimde İskandinavya'dan ayrıldım. Avrupa'nın birçok yerinde yaşadım ve birçok yerini gezdim (04:06) sekiz yıl İskoçya'da yaşadım, Almanya'da yaşadım ve şimdi Romaya'da yaşıyorum. Avrupa'yı yeterince iyi biliyorum. Ayrıca Türkiye'de çok ilgimi çeken bir ülke bu sebepten burayı da ziyaret etmeyi seviyorum ve benim uzmanlığım gazetecilik, üniversitede gazetecilik okudum, İngiltere'de. Ama aynı zamanda başka şeyler de yapıyorum. Farklı dilleri öğrenmeyi seviyorum. Şimdi Romanca öğreniyorum. çevirmenlik de yapıyorum aynı zamanda, bazen çizim yapıyorum çok iyi değil ama...
Araştırmacı	:	Gayet iyiler (Gülüyor)
Henrik	:	Birçok şey yapıyorum aslında. Aktif yaşıyorum, farklı alanlardan insanlarla tanışıyorum, sohbet ediyorum (05:11)
Tuğçe	:	Kaç dil biliyorsun?
Henrik	:	Tabiyki İsveçce ve Fince, bu iki dil tamamen birbirinden farklı diller, insanlar genelde aynı ya da çok yakın olduklarını düşünüyor. İsveçcenin gramer yapısı daha İngilizce gibi Fince ise Türkçe gibi.(06:54)ve İngilizce, Almanca diğer bildiğim diller (DV-1, 28 Mart 2013).

Öğrenciler Henrik'i tanımak için sorular yönlendirmeye devam etmişlerdir. Sonrasında Tuğçe Henrik'e şu soruyu yönlendirmiştir.

Tuğçe	:	Peki gazeteci olmak için en temel şey nedir? Merak mı mesela?
Henrik	:	Bence herşeye karşı ilgili olmak ve açık fikirli olmak gerekiyor. Ayrıca, zaten bildiğin şeylere karşı da merakla bakabilmek önemli. Birçok insan kişilerin nerden geldiğine odaklanıyor sadece, onlarla benzerlikleri ne?. Mesela örnek verecek olursam; İsveç'te ve Finlandiya'da mesela genelde

insanlar hep aynı yerlere gitmek istiyor işte Paris, Londra, Berlin, Newyork gibi. Ama başka yerlere gitmek bu kişileri değiştirmiyor, onların yaşamını veya yani insan olarak.(08:51) sadece herkes oraya gitmek istiyor diye onlar da istiyor. Ama Dünyada bir sürü yer var gitmek için, fikirlerini değiştirmek için, farklı durumlar yaşamak için. Açık fikirli olursanız daha ilginç şeyler yaşayabilirsiniz ve bunlar sizi değiştirir. Daha küçük yada farklı yerleri de görmek lazım.

Mehmet : Sadece Avrupa ülkelerini mi geziyorsun? Yoksa Asya'ya da gittin mi mesela ya da Irak, İsrail, Filistin?

Henrik : Filistin ve İsrail de bulundum ve Kuzey Amerika'da. Benim için aslında daha önemli olan kendi kıtamı tanıyabilmek biz şuan Avrupa birliğini oluşturuyoruz fakat aslında başka kültürlere sahip farklı ülkeler söz konusu bu birlikte, bunları aynıymış gibi görmemek lazım bu önemli bence. Bu sebepten özellikle Avrupayı anlamaya çalışıyorm diyebilirim(12:25) (DV-1, 28 Mart 2013).

Öğrencilerin sorularını cevaplayan Henrik, tartışmanın devamında, kendi deneyimlerinden ve almış olduğu eğitimin de katkısıyla bir ülkeyi ya da bir kültürü tanımanın sadece o ülkeyi medyadan takip etmekle mümkün olmayacağını belirtmiştir.

Henrik : Mesela gazete okurken bazı şeyleri görebilirsin ama gerçek sorun aslında farklı. Bir ülkeyi dışardan yani medyadan takip etmek yeterli olmuyor aslında. Gazetede sadece temel şeyleri görebilirsin.(12:49) Ama gerçek sorunlar aslında biraz daha farklı her ülkede. Yani, sadece medyadan bir ülkenin gerçeğini takip etmek zor (DV-1, 28 Mart 2013).

Bu yorumu sonrasında Henrik kendi deneyimlerinden yola çıkarak öğrencilere bazı örnekler vermiştir. Bu örneklerin birinde Henrik kendi ülkesi olan İsveç'de ve Finlandiya basınında şu anda yaşamakta olduğu ülke olan Romanya hakkında çıkan haberlerden bahsetmiştir.

Henrik : (14:00) şunu söylemeliyim ki Avrupa'nın birçok bölgesi hakkında Avrupa'nın kuzeyi mesela çok fazla bir bilgiye sahip değil. Bu Avrupa'nın öğrenmemiz gereken kısmı.

> Mesela örnek verecek olursam İsveç ve Finlandiya'daki gazetelerde Romanya ile ilgili hep aynı haberler olur. Bunlar; mülk, evsiz insanlar, çingeneler bunların dışında başka hiçbir haber olmaz. Fakat ülkeyi ziyeret ettiğinizde görürsünüz ki sadece bunlar yok, çok daha fazlası vardır bu üç şeyden başka ve birçok iyi şey vardır. Ülkeyi ziyaret ettiğinizde çok daha farklı çıkar. Başka yerleri görmek için en önemli sebep budur bence (DV-1, 28 Mart 2013).

Henrik Avrupadaki ülkelerin aslında birbirlerini çokta iyi tanımadıklarını ve sadece belirli medyalar yoluyla bu ülkerin gerçeklerini öğrenmenin neredeyse imkansız olduğunu çünkü bu medyaların çok sınırlı olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda ülkelere karşı bazı basmakalıp düşüncelerin yine bu medyalar aracılığıyla üretildiğini belirtmiştir. Bunun üzerine Mehmet Henrik'e şu soruyu yöneltmiştir:

Mehmet : Peki Türkiye hakkında ne düşünüyorsun? Mesela en beklenmedik şey senin için ne oldu? Yani sen önce ne düşünüyordun mesela ve nasıl gördün sonra? Senin en çok şaşırtan şey neydi? (16:10)

Henrik : Bu tabi belki biraz genelleştirmek olacak yine ama, benim gördüğüm de buydu. Türkiye'ye geldiğimde ilk izlenimim, trenle gelmiştim İstanbul'a ve tren istasyonuna vardığımda herkes çok çok çok arkadaşçaydı. Bu iyi bir sebep bence burayı tekrar ziyaret etmek için.(17:00)Burası sıcak biryer ve insanlar çok açık yabancılara karşı burada. Türkiye'de herkes yardım etmeye çalışıyor ve yabancıları kabul eden bir yapısı var Türkiye'nin. Heryer böyle değil bazı kültürler yabancıları sevmiyor yada istemiyor. Mesela Türkler merak ediyorlar sen kimsin? Nerden geldin? Ne yapıyorsun? Gibi birçok soru soruyorlar, iletişim kuruyorlar. Öbür beni etkiyen şey ise, burda herşey ilerliyor çok hızlı bir şekilde . Mesela şehirde birçok çalışma görebilirsiniz (bina, yol gibi). Birçok şey oluyor Türkiye'de. Ayrıca Türkiye'de sizin de içinde bulunduğunuz genç nüfus çok fazla. Türkiye bence önemli bir güç olacak ileride, Avrupa'yı da etkileyen bir güç(17:32) (DV-1, 28 Mart 2013).

Bu soruyu cevapladıktan sonra Henrik öğrencilere, onların kendi ülkelerini, kendi kültürlerini nasıl değerlendirdiklerini öğrenmek adına bir takım sorular yöneltmiştir.

Henrik	:	Peki siz ne düşünüyorsunuz Türkiye hakkında en iyi şey nedir? En kötü şey nedir sizce?
Tuğçe	:	En iyi şey iklimi.
Aysun	:	En kötü şey savaşlar. İçinde bulunduğumuz iç savaş. Aslında en büyük kanayan yaramız bu.
Tuğçe	:	Evet hem maddi hem manevi.
Henrik	:	Evet doğru. Şimdi siz son sınıftasınız ve mezun olacaksınız önümüzdeki yıllarda ne yapmayı planlıyorsunuz?
Tuğçe	:	KPSS ne demek biliyormusunuz? KPSS ye hazırlanmamız lazım...
Aysun	:	Yani mesleğimizi yapmayı düşünüyoruz, belki arada başka düşünen arkadaşlar da vardır ama...(25:26)
Henrik	:	Peki hepinizin bu sınavı geçebilmesi mümkün mü?
Çisem	:	Yani bilmiyoruz, geçebiliriz herhalde, yüzdesi var.
Henrik	:	Peki genel anlamda geleceğe karşı bakış açınız ne?
Güpse	:	Yani pozitif bakmaya çalışıyoruz (26:38)
		(DV-1, 28 Mart 2013).

Henrik'in yönelttiği sorulara, öğrencilerin objektif bir şeklilde cevaplandırmaya çalıştıkları gözlemlenmiştir. Henrik ileriki sorularında öğrencilerden Türk klişe tipini tanımlamalarını ve zaman içerisinde bu klişelerin değişim gösterip göstermediğini sormuştur. Bu anlamda öğrencilerin, Türkiyede yaşanan değişimi hem negatif hem pozitif yönleriyle değerlendirdikleri gözlemlenmiştir.

Henrik	:	Peki Türk stereotip nasıldır sizce? Kadın olsun erkek olsun?(31:50)
Tuğçe	:	Komik
Fulya	:	Çalışkan.
Çisem	:	Erkekler maço ve kıskanç (Gülüyor)
Tuğçe	:	Orta boylu (Gülüyor) kıllı azcık (Gülüyor)
Sınıf	:	(Gülüyorlar).
Henrik	:	Peki yeni kuşak için de bu hala geçerli mi? Böyle mi?
Sınıf	:	Hayır.(33:50)

Henrik	:	Peki mesela kendinizi annenizle kıyasladığınızda nasıl farklılıklar var. Türk kadınının rolü değişiyormu toplumda sizce? Yada aynen devam mı ediyor? Fark ne?(34:49)
Çağla	:	Dağlar kadar fark var arada yani.
Duygu	:	Evet disiplin farkı var mesela.
Çağla	:	Evet yani ben anneme göre daha rahat büyüdüm diyebilir. Anneanem mesela çok temizdi çok disiplinliydi ve annem ona göre bir kademe daha rahattı ve ben daha rahattım yani böyle gittikçe bir rahatlama var. Yani galiba eski insanlar biraz daha disiplinli, sert, temiz, çalışkandı ama artık çok öyle değil.
Aysun	:	Evet.
Çisem	:	Yani yaşam koşulları biraz daha iyileşti o sebepten, mesela günümüzü düşününce en basitinden, teknoloji heryerde.
Aysun	:	Veya tüketim çok arttı eskisine oranla.
Henrik	:	Peki sizce bu bir sorun mu?(36:07)
Çağla	:	Yani birazcık bir negatifliği var bence yani biz gelişmiş olsak da çağımız ilerlese de hani yinede daha titiz ve özverili olabiliriz belkide. Yani ne kadar birşeyler değişsede hani disiplinli büyümüş birisi olabilirdim ve böyle dağınık olmazdım mesela. (36:43).
Tuğçe	:	Yani teknoloji birde değiştirdi herşeyi, aynı zamanda iyi yönde tabi ki ama teknolojinin verdiği rahatlıkla biz daha da bir rahat olduk yani ve kendimizi ileri taşımak için kullanmıyoruz bunu genelde, sadece alıyoruz ve kendimizi tembelleştiriyoruz.
Fulya	:	ama tabi sonuçta genelde annelerimiz üniversite okumadı, biz onlardan daha çok eğitim aldık.
Aysun	:	Yani şimdiki kuşakta kadınlar anlamında en azından eğitim seviyesi arttı ve ev hanımlığı artık neredeyse yok herkes eğitim alıyor ve çalışıyor. Eee çünkü kimse bağımlı yaşamak istemiyor. Daha ekonomik özgürlüğü var artık kadınların.
Çağla	:	Çalışan bir annenin kızı olarak söyliyim, mesela benim annem üniversiteyi bitirdi. Hem kendi özgürlüğü vardı hem de aile içerisinde kendi özgürlüğüne dayalı olarak daha rahat hareket edebiliyordu, daha özgüveni vardı. Rahattı yani. Yani evet kocasından para istemek ve bağımlı olmak iyi birşey değil. Annem bana bunu aktardı mesela.(39:20) (DV-1, 28 Mart 2013).

Henrik'in sorularını cevapladıktan sonra Çağla önceki etkinliklerde de üzerinde durduğumuz bir konu olan, medyadaki taraflı yayıncılık üzerine Henrik'in görüşlerini almak istemiş ve ona şu soruyu yönlendirmiştir:

Çağla	:	Peki ben birşey sormak istiyorum medya ile ilgili, mesela medyadan medyaya fark var ya da hani gazetelerde vs. saptırılmış şeyler çıkıyor ülkemizde. Yani her haberciliğin...yani objektifleri farklı...yani mesela bazı haberler çok yanlış çıkabiliyor, mesela sen nasıl karşılıyorsun bu durumu? Ne düşünüyorsun? Mesela Avrupa'da nasıl bu?(42:34)
Henrik	:	Evet. Avrupadaki bazı yerlerde de öyle, ıııı fakat benim geldiğim yerde (İskandinavya) medya biraz daha özgür, illaki bir taraf seçmek durumunda degiller.
Aysun	:	Hmmm bizde mesela medya çok böyle değil.
Araştırmacı	:	Bence onlar daha çok politik açıdan soruyorlar. (43:50)
Henrik	:	Hmmm tamam... o zaman...tabiyki her ülkede politik açıdan baktığınızda genelde bir taraf seçilir. Ama İskandınav ülkelerinde bu kadar fark yok arada, çok fazla sağ - sol ayrımı yok, daha yakın bir çizgide ilerliyorlar. Türkiye'deki kadar extrem değil. Daha yakınlar.
Aysun	:	Ee zaten medya dediğin zaman objektif olması gerekiyor (45:36).
Henrik	:	Yani evet ama mesela BBC ye baksan bile tarafsız birşeyler bulmak çok zor, ki onlar bağımsız olmalı. Yani BBC nin web sitesine bile baktığınızda birçok ülkeyi tek bir bakış açısından değerlendiriyorlar yada gösteriyorlar. Yani tamamen önyargısız olmak çok zor, herzaman tarafını seçmek zorundasın ama bence o yerleri ziyeret etmek, insanlarla tanışmak ve onları anlamaya çalışmak yardımcı olabilir bu konuda. Yani yabancı basında bu çok öyle sanıldığı gibi değil ve hatta mesela Amerika'da çok uç sağ görüş hakim örneğin FOX News'de (...) Bununla birlikte aşırı sol da var, yani bu çok zor Türkiye'dekiler gibi. Yani bir taraf seçmelisin ya sol ya sağ ortada kalırsan daha yüzeysel gibi oluyorsun
Aysun	:	O zaman bizimkinden çok da farklı değil,
Sınıf	:	Evet, değilmiş (48:29) (DV-1, 28 Mart 2013).

Bunun üzerine Mehmet, 11 Eylül sonrası özellikle Amerika ve Avrupa'da Müslümanlara karşı oluşan ön yargıya dikkati çekerek bu konuda Henrik'in görüşlerini sormuştur.

Mehmet	:	Kendisi müslümanlar hakkında ne düşünüyor, buraya gelmeden önce. Sonuçta bu Irak ve Filistinde felan yaşananlardan dolayı...ııı...mesela Usame bin Laden'in yaptıklarından dolayı dış basında müslümanlar nasıl yani bir önyargı var mı?
Henrik	:	Tabi ki, tabi ki bir önyargı var. (01:40)
Mehmet	:	Nasıl yani ne düşünüyorlar bizim hakkımızda?
Henrik	:	Aslında çok fazla birşey bilmiyorlar ve öğrenmek de istemiyorlar. Bütün müslümanları aynı şekilde değerlendiriyorlar yani Usame bin Laden ne ise diğer müslümanlar da öyledir gibi bir batı Avrupa görüşü var, yani bu çok iğrenç. Mesela Amerikan filmlerine bakın kötü adam 30 yıl önce Rus iken şimdi Müslüman oldu (03:45) (DV-1, 28 Mart 2013).

Son dersimizde Henrik yapmış olduğu ilüstrasyonlardan bazılarını öğrencilerle paylaşır. Öğrencilerin Henrik'in çalışmalarındaki eleştirel tutumu beğendikleri gözemlenmiştir. Henrik'in sunumu sırasında öğrenciler sorular yönlendirmeye devam etmişlerdir. Henrik'in çalışmaları ve bu süreçte gerçekleşen sınıf tartışmalarından bazıları şu şekildedir:

Resim 35: Henrik'in sınıfta öğrencilerle paylaştığı ilüstrasyonu-1

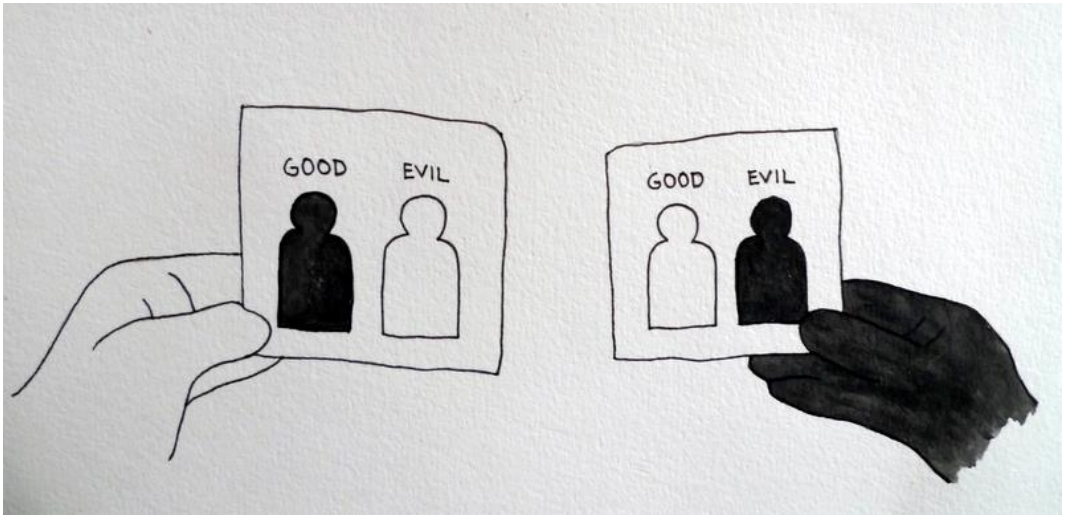

Resim 36: Henrik'in sınıfta öğrencilerle paylaştığı ilüstrasyonu-2

Resim 37: Henrik'in sınıfta öğrencilerle paylaştığı ilüstrasyonu-3

Henrik'in bu paylaşımı üzerine Mehmet şu soruyu yönlendirmiştir:

Mehmet	:	Ama Türkiye'de bu iki örneğinde rahatça yaşadığını görmüştür her halde?
Henrik	:	Evet, evet. (04:25) Birçok ülkede bunu göremezsin çok fazla, bir tarafı seçerler genelde. Ve bu ayrım sadece din ile ilgili değil. (05:16) yani kültür çatışması...mesela başkent olan Stokholm'da hala büyüyen bölgeler var, arkadaşlarım var oralarda yaşayan ve bu bölgelerde nüfusun %95 i İsveçli değil ve İsveçliler başka bölgelerde yaşıyorlar ve hiçbir şekilde aralarında bir bağlantı yok, bir birliktelik yok. Yani nasıl diğer insanlarla tanışacaksın yada karşılaşacaksın? Yani insanlar birbiriyle karışmak istemiyor. (06:03)
Sınıf	:	Evet burda daha herkes bir iç içe yaşıyor (DV-1, 28 Mart 2013).

Resim 38: Henrik'in sınıfta öğrencilerle paylaştığı ilüstrasyonu-4

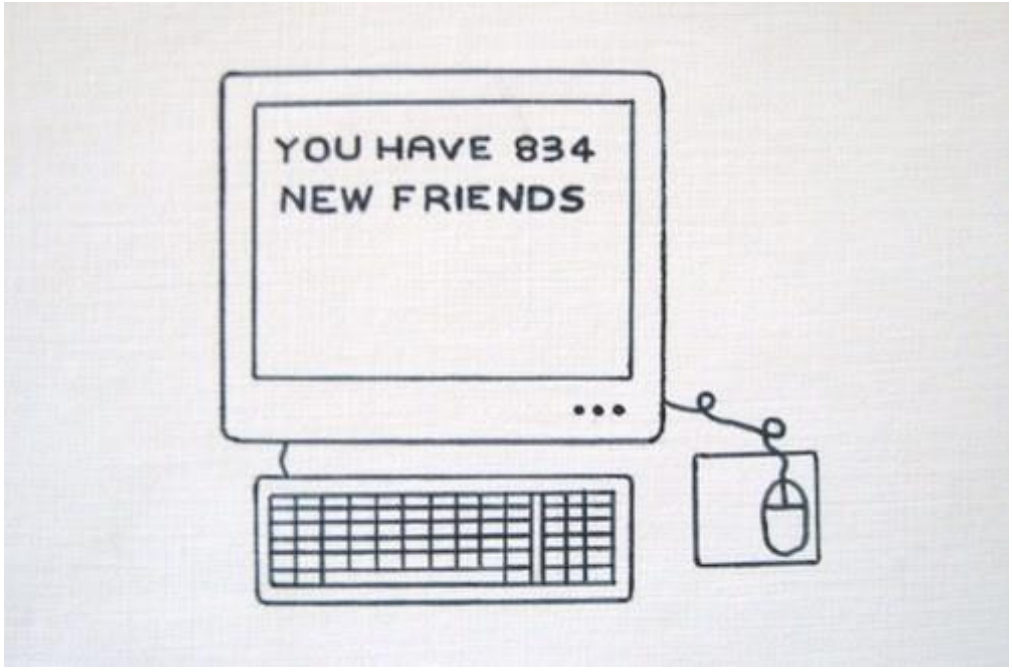

Resim 39: Henrik'in sınıfta öğrencilerle paylaştığı ilüstrasyonu-5

Aysun	:	Evet (Gülüyor) , gerçekten haber ver (Gülüyor)
Tuğçe	:	Bilgisayar ortamında böyle tabi, sanal gerçeklik , bir sürü arkadaşı var ama aslında asosyal (Gülüyor)
Araştırmacı	:	Peki mesela Henrik'in çalışmaları için ne düşünüyorsunuz?
Mehmet	:	Yani çağdaş sanat gibi, düşündürüyor.
Ulaş	:	Evet.(09:12)
Mehmet	:	Yani sorgulayıcı.
Henrik	:	Evet onun gibi ve ayrıca burada mesaj çizimden daha önemli.
Güpse	:	Anlatmak istediğini anlatmış sonuçta.
Çisem ve Fulya	:	Evet, anlaşılır, basit ve etkili (11:30) (DV-1, 28 Mart 2013).

Etkinliğin bu dersi ile öğrencilerin dışarıdan bir bakış açısıyla kendi kültürlerine ve diğer kültürlere karşı bazı sorgulamalar gerçekleştirdikleri ve kültürün yaşamamızdaki önemli rolünü kavradıkları ve bu konuda fikir alışverişinde bulundukları gözlemlenmiştir. Aynı zamanda gazeteci olan konuğumuz Henrik'e yönlendirdikleri sorularla, medya kavramını uluslararası bir bağlamda sorgulamış ve bu doğrultuda tartışmalar gerçekleştirmişlerdir. Siyaset, kültür, medya gibi konuların sanatsal ifadesini sunan Henrik'in İlüstrasyonları hakkında sorular yönelttikleri ve bu doğrultuda fikir alışverişinde bulundukları gözlemlenmiştir.

Tablo 31

Üçüncü Haftaya İlişkin Ders Süreci

11. Hafta: 4 Nisan 2013 – İnternet ve Görsel Kültür
1.Ders: Tanışma
- Öğrencilere hazırlanmaları için süre verilir. - Öğrenciler sırayla kavramları hakkında buldukları görselleri arkadaşlarıyla paylaşır.
2.Ders: İnternet Nedir?
-Öğrenciler sırayla kavaramları hakkında buldukları görselleri arkadaşlarıyla paylaşmaya devam eder. - Kavramların başlıkları hazırlanır.
3.Ders: İnternet ve İmaj Üretimi
-Öğrenciler kavram haitasını oluşturma sürecine başlarlar. -Öğrenciler fikirlerini paylaşmaları için cesaretlendirilir.
4.Ders: İnternet ve İmaj Dağılımı
-Öğrenciler kavram haitasını oluşturma sürecine devam ederler. -Sonraki ders kavram haritasının yapımına başlanacağı belirtilir.

Genel Amaçalar
➢ İnteraktif iletişim araçlarında üretilen mesajları kavrayabilme, ➢ Medyalaşmış ortamlardaki hızlı değişimi fark edebilme, ➢ Kameralı cep telefonları gibi teknolojik araçlar ve Facebook gibi sosya medya platformları ile çevrelerindeki, katlanarak büyüyen görsel medya miktarını fark edebilme, ➢ Hızlı internet ağaları, bilgisayar, ucuz ve yaygın telefon kameraları ile hızlı görüntü işleme(instant editing) ve paylaşma imkanı sunan materyallerle iletişim hayatlarının nasıl görsele dayalı olduğunu fark edebilme, ➢ İnternet ve popüler kültürdeki, yüksek sanattan temellük edilmiş imajlarla oluşturulmuş görsel taklitler *visual memes* arasındaki geçişkenliği fark edebilme.
Yöntem: Tartışma, Beyin Fırtınası, Soru-cevap, Gösterme, Takım-Grup Çalışması.

04 Nisan 2013 tarihindeki ders, web tasarımcı Björn KLOSE'nin katılımıyla gerçekleşmiştir. Björn'ün derse katılımı öğrencilerin görsel kültür algılarını genişletebileceği düşüncesiyle önemli görülmüştür. İnternetin, görsel kültürün hem üretildiği hem tüketildiği en önemli medyalardan biri olmasından dolayı, öğrencilerde bu anlamda daha fazla farkındalık oluşturabilmek adına bir uzmanın bakış açısıyla bu konuyu değerlendirmeleri amaçlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin, diğer etkinliklerdeki tutumlarından da yola çıkarak bu dersin, onların günlük görsel deneyimlerini en çok gerçekleştirdikleri ortam olan internete karşı farklı bakış açıları geliştirmelerini ve bu anlamda eleştirel sorgulamalar gerçekleştirmelerine fırsat tanıyacağı düşünülmüştür.

Dersin başlangıcında araştırmacı öğrencileri genel olarak bilgilendirdikten sonra Björn kendisini tanıtmış ve öğrencilere konuyla ilgili sorular yönlendirerek internet ve imaj üretimi üstüne tartışma ortamı yaratmıştır.

Björn : Merhaba arkadaşlar ben bilgisayar mühendisiyim, bu sebepten teknolojik anlamda gerçekleşen yeni gelişmeleri sürekli takip ediyorum(01:46). Aynı zamanda bu gelişmeler sonucunda oluşan yeni alanlara karşı da ilgiliyim yani bu gelişmelerden insanların nasıl etkilendiği de ilgimi çekiyor. Dolayısıyla bende bu konuda birşeyler söylemek istedim, yani görsel kültür konusunda, çünkü çok ilginç bir konu, heryerde görseller var artık, insanlar eskisi kadar yazmıyor, okumuyor ve görsellik yeni bir dil oldu. Mesela çoğu yerde İngilizce bilmiyorsanız derdinizi anlatamazsınız, iletişim

kuramazsınız ama görseller böyle değil. Görseller daha kapsamlı ve daha evrensel aslında, tabi ki farklılıklar var ama ortak noktalar daha çok bence. Mesela bir soruyla başlamak istiyorum; Facebook de ne yapıyorsunuz genelde? (03:10)

Tuğçe : Arkadaşlarımıza bakıyoruz (Gülüyor).

Björn : Neden? Çünkü herkes kendi fotoğraflarını, videolarını paylaşıyor değil mi? Peki Facebook'un yeni arayüzüne dikkat ettiniz mi? Görseller daha büyükken yazılar küçüldü. Neden? Çünkü insanlar okumak istemiyor mu? Görsellere bakmak daha kolay ve eğlenceli herhalde değil mi?

Sınıf : Evet.

Björn günümüzde imaj üretiminin fazlalığına dikkat çekerken gençlerin internette en fazla vakit geçirdiği sitelerden biri olan Facebook üzerinden örnek verme yoluna gitmiş böylece öğrencilerin ilgisini konuya çekmeye çalışmıştır. Özellikle bu sosyal paylaşım ağları üzerinden dağılan görselller ile iletişimin metin tabanlıdan görsel tabanlıya doğru olan değişimine değinmiştir.

Björn : Evet bu mesela birinin albumü. Ne kadar yazı var burda %5, %10 ama daha fazla yok. Neden? Çünkü resimlere bakmak istiyor insanlar. Aslında teknolojik anlamda bunu gerçekleştirebilmek çok büyük bir iştir. Neden? Şimdi internet hızlı ama beş yıl önce yavaştı. (06:17) Bir resim indirmek için baya bir beklemeniz gerekiyordu ama şimdi, yüksek kalitede video bile izleyebiliyoruz kolaylıkla, şimdi resimlere bakmak, indirmek artık çok kolay. Mesela telefonunuzdan bir fotoğraf çekip anında paylaşabiliyorsunuz. Daha önce mümkün değildi. Neden? Çünkü bu teknolojiye uyumlu telefonlar yoktu ve o kadar hızlı internet de yoktu. Bu çok büyük bir değişiklik bizim yaşamımız için. Ve biz çok çabuk kabul ettik tabi ki bu teknolojileri yaşamımıza ve şimdi bizim için normalleşti bile.

Björn günümüz teknolojisinin geldiği noktada görsel paylaşımını gerçekleştirebilmenin kolaylığına dikkat çekmiştir. Bu anlamda görüntüleme teknolojilerinin yaygınlaşması ve tabi ki mobilleşmesinin etkisinden bahsetmiştir.

Björn	:	(07:23) Şu an mesela bir uygulama var telefonlar için İNSTAGRAM belki duydunuz. 90 Milyon kadar aktif kullanıcısı var, yani Türkiye'nin nüfusundan fazla. Hergün 40 Milyon kadar fotoğraf paylaşılıyor Nasıl? Hah dur bir fotoğraf çekiyim ve 5 saniye sonra paylaşabilirim. Ne hakkında ? fark etmez (08:13) yapabilirim bunu, çünkü artık her telefonda bir fotoğraf makinesi var. Her saniye 1000 fotoğraf paylaşılıyor. Nasıl? Belki o kadar konuşamazsınız, yazamazsınız ama fotoğraf çekmek çok kolay (gülüyor). (08:44) bu ve benzeri sitelerde hergün milyonlarca fotoğraf paylaşılıyor.(09:38) Peki nasıl? Nasıl çalışıyor bu böyle kimse merak etmiyor mu? Mesela Facebook, 600 Milyon kişi aynı anda bir web sitesine giriyor. Nasıl çalışıyor bu site? Bunu oluşturmak aslında çok zor birşey.(09:55) Normalde bu kadar insanı biryere topladığınızı düşünün fiziksel olarak, birşey yapmaları çok zor olur. Ama internet böyle değil. Herkes aynı anda birbiriyle birşey paylaşabilir, birşey beğenebilir, konuşabilir ve bilgi alabilir. Bunların hepsini yapmak çok kolay ve hızlı. (10:23) facebook'da da hergün 250 Milyon foto paylaşılıyor yaklaşık.

Araştırmacı konu hakkında öğrencilerin görüşlerini almak için sorular yönlendirmiştir Gerçekleşen sınıf tartışmalarında öğrenciler internet ortamında imaj üretimi ve tüketiminin kolaylığını belirterek bunun nedenleri üzerine fikirlerini paylaşmışlardır. Sonrasında tartışma sanal gerçeklik üzerinden devam etmiş ve öğrenciler bu konudaki görüşlerini belirtmişlerdir.

Araştırmacı	:	Evet peki sizce neden böyle görseli seçiyor herkes sizce?(11:00)
Çisem	:	Ulaşılması daha kolay her zaman için, tembelliğe alıştığımız için (Gülüyor) birşeye şak diye bakmak var birde araştırmak var. Zor geliyor yani. Benim için de geçerli herkes için de geçerlidir bu yani.
Araştırmacı	:	Peki sizce neden kendimizi bu kadar dokümante etme gereği duyuyoruz?
Çisem	:	Gösterişi seviyoruz.
Tuğçe	:	Bu teknolojiler yeni bizim için bir açlık var tabi insanlarda ve

bu teknolojilere herkes sahip o sebepten kullanmak istiyor insanlar.

Çisem : Evet bir de Facebook çılgınları var olduğu zamanı yaşamaktansa... mesela bir cafeye gidiyorsun dur şunu da çekeyim, dur bunu da çekiyim Face'e koyayım diye ama bulunduğu zamanı yaşamıyor bir muhabbet etmiyor (Gülüyor)(14:22).

Tuğçe : Ama bir de iyi olan güzel olan şeyler paylaşılıyor, bence yani... Ne biliyim bu kadar iyi mi herşey? (16:19)

Çisem : Çünkü hep mutlu görünmeye çalışıyoruz, yani sonuçta biliyoruz ki herkesin hayatında kötü zamanlarda var yani.(17:07)

Tuğçe : Mutsuz olduğu zamanlarda böyle kendisini daha küçük hissediyordur, böyle insanlara daha güçlü olduğunu göstermek istiyor insanlar.(17:15) mesela biz Türkan'la bir yere gidiyoruz diyelim sonra Mustafa felan katılıyor bize, işte kalabalığız, birlikteyiz, güçlüyüz, mutluyuz ne bileyim(17:26)... ama mesela herkez ne kadar bir arada orda, iç yüzünü bilmiyorsun tabi (Gülüyor).

Çağla : Yani ben mesela hüzünlü olduğumda hiçbir şey yapmam bazı insanlar da öyledir mesela hiçbir şey yapmıyordur, Facebook'a girmiyordur, paylaşmıyordur(17:38)... kötü olduğunda içine kapandığı için... ama mutlu olduğunda herkese gülücükler saçar, paylaşmak ister hani böyle pozitif olur (17:54).

Tuğçe : Ama bir de o fotoğraflarda gözüken gibi gerçekten mutlular mı hani yani? (18:00)

Araştırmacı : Mesela Matrix filmi de biraz bunun gibi değil mi? İçinde bulunduğumuz dönemi bir takım metaforlarla anlatıyor. İşte orda da bir simülasyon yaratılmış ve insanlar bunun içinde öyle yaşayıp gidiyorlar (19:16). Gerçeklik yanılsaması yaratılıyor. Evet birçok insan mutsuz olabiliyor tabi, bu doğal birşey ama bu anını paylaşmıyor kimse Facebook'da sanırım (Gülüyor).

Tuğçe : Reklamlar gibi yaşıyoruz yani Facebook'ta (Gülüyor) hiç kötü an yok (Gülüyor).

Öğrencilerin internet ortamında paylaşılan görsellerin gerçekliğine dair ortaya koydukları yorumlar, günlük yaşamlarının bir parçası olan bu iletişim teknolojilerine karşı eleştirel bir tutum sergilediklerini göstermektedir. Özellikle Tuğçe'nin bu sitelerdeki görsel paylaşımları dil olarak reklama benzetmesi dikkat çekici bir eleştiri olarak yorumlanabilir.

Björn derse internet ortamında hızla yayılan bazı müzik videoları ve bu videoların yeniden üretimlerini öğrencilerle paylaşarak bu konuda onları sınıf tartışmasına yönlendirmiştir.

Björn	:	(25:22)Peki arkadaşlar bunun hakkında ne düşünüyorsunuz? Sanat mı bu? Yoksa sadece acayip bir dans mı? Nasıl mümkün bunun bu kadar yayılması? Mesela düşünün şu an bu odada bile bir sürü kamera var. Bilgisayarlarda, cep telefonlarmızda, bu kadar ucuz olduğu için her yerde ve herkes bir video çekebilir kolaylıkla. Her gün milyonlarca video yükleniyor internete ve siz canlı yayın gibi izleyebiliyosunuz insanların hayatını. (26:33) şimdi artık birde herkes ünlü olabilir. Sizde biliyorsunuz muhtemelen bu "Gangnam Style"ın Çanakkale versiyonu bile var internette (Gülüyor).
Çağla	:	"Harlem Shake" in de Çanakkale versiyonu var.
Duygu	:	Hatta televizyonda bile çıktı, (Gülüyor) haberlerde(Gülüyor)(27:23).
Çisem	:	(Gülüyor) bunlar kim yaaa (Gülüyor)
Björn	:	Evet. Ne düşünüyorsunuz sanat mı bu? Yoksa insanların çok mu boş vakti var?
Sınıf	:	...
Tuğçe	:	İşte internetin gücü, dünyanın öbür ucunda olan birşey, her yere kolayca yayılıyor ve üstüne insanlar kendi versiyonlarını çekiyorlar.
Çisem	:	Evet virüs gibi (Gülüyor) (29:20).
Mehmet	:	Yani şu an baktığımız zaman bir yerde isyan çıkarmaya bile yarıyor internet değil mi? Şu Arap Baharı için öyle denmişti.
Tuğçe	:	Evet Twitter üstünden felan (29:44)

Gerçekleşen bu tartışmada öğrencilerin yapmış oldukları yorumlardan internetin hızı ve toplumsal hayatı yönlendirmedeki etkin rolüne karşı farkındalık geliştirdikleri gözlemlenmiştir. Sonrasında sınıf tartışması şu şekilde devam etmiştir:

Björn	:	Ve bu müzik videolarının asıl sahipleri için de çok ilginç yani internetle birlikte herşeyin değiştiği gibi müzük sektöründe de değişiklikler oldu tabi. Mesela müzik listelerini Amerika'da biraz farklı yapıyorlar artık. Önce satılan CD leri sayıyorlar, sonra mp3 indirme ve iTunes da dinleme oranları ve ayrıca YouTube da en çok izlenen oranlarını da ekleniyor artık. Mesela YouTube da da ünlü olma şansınız var artık.
Tuğçe	:	Meşur olmak için orayı mı kullanıyorlar (Gülüyor) (31:50)
Björn	:	Ve ayrıca orjinal videolar gibi bu kopyalar da sayılıyor. Yani belki insanlar orjinalini bilmiyor bile...
Çisem	:	İnsanlar onların yaptığını izlemektense kendi versiyonlarını yapıyorlar, nasıl olsa bende de kamera var diye (Gülüyor) hep ön planda ben olayım, kendimi göstereyim istiyorlar. Yani herkes kendi merkezini oluşturuyor. Çünkü yapmak mümkün yani ve herkes yapıyor. (32:52)
Björn	:	Evet mesela bu adamı tanıyor musunuz?
Sınıf	:	Hayır.
Björn	:	İşte o şarkının asıl sahibi bu adam şu an 2. Sırada Amerikan listelerinde, çünkü herkes o acayip versiyonları izliyor, ama sayılıyor sonuçta onlar da. (33:11) orjinal versiyonunu biln var mı bu "Harlem Shake" parçasının?
Sınıf	:	hayır.

Bu tartışma ile Björn kopyalama ve yeniden üretim kavramlarının günümüzdeki önemini bir kez daha vurgulayarak orjinalin yok oluşuna dikkat çekmiştir. Sonrasında Björn SoundCloud sitesinden bazı örnekler paylaşmış ve sitenin tasarımının nasıl görselleştirildiği üzerinde durmuştur.

Bir sonraki derste Björn günümüz medyasının görsele yaptığı vurgu üzerinde durmuş ve bu görselleri bir tasarım oluşturmak , organize etmek veya diğer insanlarla paylaşmak için oluşturulmuş MoodBoard ve Pinterest gibi sitelerden örnekler göstermiştir. Gerçekleşen sınıf tartışmasında öğrencilerin günümüz tüketim alışkanlıklarını eleştirel bir tutumla yorumladıkları gözlemlenmiştir.

Björn	:	Evet birazdan, göstermek istediğim bir site daha var. Bu siteyi grafik tasarımcılar yada moda tasırımcıları kullanıyor genelde. Çok kolay bir şey. MOOD BOARD (40:10) mesela bomboş bir yer açıyorsunuz bir duvar gibi, sadece bir pano. Ondan sonra mesela bir konsept etrafında bir tasarım oluşturmanız gerekiyor diyelim. Mesela bir arkadaşınız 2 ay sonra evlenecek siz de davetiye oluşturmak istiyorsunuz. Napıyorsunuz? Düşünüyorsunuz mesela nasıl bir konsept olsun, ne renk olsun, nasıl bir stil olsun? Mesela bazı yazı stillerini renk olasılıklarını, doku örneklerini topluyorsunuz ve bu panoya yapıştırıyorsunuz.
Björn	:	(41:33) Evet karar verme aşamasında yardım ediyor bu site size, nasıl bir tasarım oluşturabilirsiniz diye? Eskiz yapmak gibi, kısa sürede bir eskiz oluşurmak gibi. Şimdi benzer fikirde başka bir site var PİNTEREST. Burada yine görsele dayalı bir site. Mesela internette gezerken hoşunuza giden görselleri biriktirip diğer inssanlarla paylaşabileceğiniz bir yer, mobilya, kıyafet, ayakkabıdan tutun da makyaj malzemesi ya da farklı saç toplama şekillerini gösteren görselleri bile bulabilirsiniz ve kendi sayfanızı da oluşturabilirsiniz burada. (43:26) Mesela mobilya ve dekorasyon üstüne çok şey var ve isterseniz bunları satın alabilirsiniz de orginal siteye giderek. Yani bu çok ilginç çünkü şimdi görsel olarak alışveriş yapabilirsiniz. Hiçbir şey okumanıza gerek yok sadece görüp beğenmeniz yeterli (Gülüyor)
Araştırmacı	:	(44:00) Peki daha önceki zamanları düşünürsek, mesela herhalde sizin ailenizin internet alışverişi alışkanlığı yoktur pek, peki onlar alışveriş yaparken nasıl davranıyorlar? Yani mesela nelere dikkat ediyorlar? Mesela koltuk alacaklar?
Çisem	:	O zamanlar bu kadar seçenek yoktu ki, gidiyorlardı, bakıyorlardı beğenirlerse alıyorlardı. Ama şimdi seçenekler çok istek çok, herşey fazla. Herşey çok fazla (44:33) dokunmadan, bakarak alıyoruz.
Araştırmacı	:	Mesela bu bizim tüketim alışkanlığımızın önemli bir örneği değil mi?
Aysun	:	Artık birşey alıyım işime yarardan ziyade, yani ihtiyaçtan öte sırf görüntüsünden dolayı, beğendiğimiz için alıyoruz.
Sınıf	:	Evet kesinlikle öyle. İhtiyaçtan değil çoğu. Güzel diye(46:29)

Björn bir sonraki derse öğrencilere şu soruyu yönelterek başlamıştır:

Björn	:	Evet bir ara sınavla başlayalım (Gülüyor). Heryerde bu kadar görsel varsa sanatçı kimdir?
Güpse	:	Sanatçı düşünen.
Mehmet	:	Fikir ortaya kayabilen.
Çağla	:	Düşündürücü fikirler üreten.
Çisem	:	Ama o fikirde yani....fikir olamaz sadece.....cümlemi toparlayamadım.
Güpse	:	Yani içten, samimi bir düşünce mesela.
Mehmet	:	Yada sanatçı düşündürendir.
Banu	:	Evet yaratıcı düşünce. (01:08)
Tuğçe	:	Sanatçı yoktur diyomuşum (Gülüyor)
Araştırmacı	:	Yani benim anladığım o zaman sizin söylediklerinizden, sanatçı olmak sadece görsel ortaya koymak değil, o görselle aynı zamanda bir mesaj iletmek mi? (01:32)
Güpse	:	Zaten taklit ediyorsa sanatçı değildir.
Tuğçe	:	Ama takliti bir üslüp olarak kullanıyor olabilir(01:40).
Araştırmacı	:	Evet, bir de sanatın eski konumuna baktığımızda, insanlara güzeli ve estetiği sunma gibi bir yükümlülüğü vardı. Ama günümüzde çağdaş sanata baktığımızda, zaten estetik yargıların yıkıldığını görüyoruz, hani güzel birşey göstermeye zaten çalışmıyor (02:32). Mesela aklınıza gelen bir sanatçı bir iş, ya da bir akım var mı böyle olan?
Çisem	:	Bizim sunumlarda yaptığımız sanatçılar öyleydi, estetik yargıları yoktu yani (03:21) Yani sanatta bile tüketimi engellemeye çalıştılar, reddettiler. Onun için (08:50).

Björn'ün sorusu üzerine gerçekleşen sınıf tartışmasında öğrencilerin çağdaş sanatın temel özellikleri üzerine yorum yapabildikleri ve geçmiş derslerdeki bilgilerini referans gösterdikleri gözlemlenmiştir. Björn internet ortamında görsel üretimi üzerine örnekler verirken günümüzde bunun popüler yollarından biri olan "mem" lerden bahsetmiştir.

Björn	:	Şimdi bu "mem" leri internette oluşturmak çok kolay, hatta bunun için bir program bile var. (18:28) Burda bulunan tuhaf ya da komik bir resmi seçiyorsunuz, birşeyler yazıp arkadaşlarınızla paylaşıyorsunuz.

Araştırmacı	:	Evet bu birazcık işte Mona Lisa'ya yıllardır yapılan gibi değil mi? Güpsenin çalışmasındaki gibi birazda (Gülüyor)
Sınıf	:	(Gülüyor) evet. (19:30)
Björn	:	Ya da ünlülerin paparazi tarafından yakalanmış görünülerinde yapıyorlar böyle "Mutsuz Keanu" var mesela şu an çok popüler (Gülüyor) (19:54) ve herkes "advice animals"(tavsiye hayvanları) oluşturup paylaşıyor. Peki neden böyle sizce?(22:16) ve bunları daha hızlı üretmek için web sitesi var. Göstereyim hemen (22:36) Evet yaptık. Şimdi bunu hemen face de paylaşabiliriz (Gülüyor) (25:18) evet gördüğünüz gibi baya fabrikasyon (Gülüyor) (25:41) peki neden insanlar bunu yapıyor? Çünkü birşey söylemenin daha güçlü ve eğlenceli bir şekli. Mesela Facebook'tan önce tartışma için web siteleri vardı ki hala var. Ama insanlar cevap olarak bu tarz şeyleri koyuyarlar, yani tavsiye hayvanlarını kullanıyorlar mesela tavsiye vermek için. (26:43) çok basit bir yöntem ve daha iyi anlattıklarını düşünüyor insanlar bence.
Sınıf	:	Evet (27:00).
Björn	:	Peki sizce neden böyle yayıyorlar. Yani sadece yazabilirsin sonuçta.
Mehmet	:	Hafızada daha çok kalıcı oluyor gördüğün şey(27:37).
Güpse	:	Daha dikkat çekici. (27:50)
Banu	:	Daha eğlenceli.
Björn	:	Yani mesela referans olarak böyle şeyleri kullanıyorlar bir televizyon dizisini mesela. O diziyi sen de izliyorsan hemen anlayabilirsin ama izlemiyorsan senin için anlamsız gelir. Genelde böyle şeyleri, yada mesela kendi kültürlerine ait şeyleri referans alarak oluşturuyor insanlar. Böyle resimle anlatırsanız daha anlaşılır oluyor herşey, dahe eğlenceli... (28:45) yani fikrinizi anlatabilmek daha kolaylaşıyor bu referansları kullanarak.
Çağla	:	(29:23) Evet mesela biraz önceki görselde de , ki daha yeni haberlerde çıkmıştı. Koreliler ya da Çinliler Amerika'nın savaş haritasını felan, o daha yeni çıkan bir haber mesela onu bilmeseniz bunu da anlayamazsınız. (29:52) veya altındaki mesajı tam olarak anlamayabiliriz var mı? Yok mu? Gerçek mi? Değil mi? (29:56)
Björn	:	(internetten çeşitli örnekler gösteriyor, nerden çıktığı belli

		olmayan ama günümüzde herkesin iletişim kurmak için kullandığı). Şimdi bunları biliyorsunuz, birisi bunu yapmış ve şimdi insanlar t-shirtlere bile basıyor bunu, estetik bile değil aslında, ama insanlar kullanıyor ve nerden geldiğini bilmiyorlar (32:00)
Çağla	:	Evet şimdi insanlar hep bu şekilleri kullanıyorlar, bütün muhabbetler onlar üstünden gidiyor artık, hani ağlayanlar, gülenler....onları kullanıyorlar artık (32:22).
Björn	:	Evet ve bu tarz şeyleri takip etmezsen anlayamıyorsun bu görseller kendi kültürünü, kendi dilini oluşturuyorlar kod oluşturur gibi (32:49).
Björn	:	günümüzde birde insanların boş vakti aslında daha fazla var, ve bu tarz şeyler yapabilicek teknolojilere de herkes artık rahatlıkla ulaşabiliyor, o sebepten böyle görsel bir patlama yaşanıyor, bilişsel fazlalık var çünkü. Mesela burda bu infografik ABD deki insanların her yıl TV başında geçirdikleri vakti gösteriyor. Şu yanındaki küçük nokta ise insnların WikiPedia yı oluşturmak için küllandıkları vakit. Evet sayıya bakınca çok gibi ama aslanda tv ile kıyaslanınca inanılmaz küçük.
Tuğçe	:	Evet ya küçücük yani (Gülüyor) (38:53)bir animasyon film vardı “Wall-E” izlediniz mi? (40:07) insanlar böyle sadece oturuyo, tv izliyo, yemek yiyor felan onun gibi (Gülüyor). Ona benzer birşey olucak galiba.

Bu etkinlikte öğrencilerin derse ilgili davrandıkları ve tartışmalara katılım gösterdikleri gözlemlenmiştir. Gerçekleşen sınıf tartışmalarında öğrencilerin, interaktif iletişim araçlarında, ki bu onların günlük yaşamlarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır, üretilen mesajları kavrayabildikleri ve bu doğrultuda eleştirel sorgulamalar gerçekleştirdikleri gözlemlenmiştir. Öğrencilerin bu ders ile birlikte medya ve internette gerçekleşen hızlı değişimleri, kameralı cep telefonları gibi teknolojilerle, özellikle sosyal medya platformlarında katlanarak büyüyen görsel miktarına karşı farkındalık oluşturdukları ve bu konuda fikir üretebildikleri gözlemlenmiştir. Öğrenciler bu dersle, hızlı görüntü işleme ve paylaşma imkanı sunan teknolojilerle, iletişim hayatlarının nasıl görsele dayalı olduğunu tartışmışlar ve bu tartışmalar doğrultusunda internet, popüler kültür, sanat arasındaki geçişkenliği farkedebildikleri gözlemlenmiştir.

Görsel Kültür Çalışması

Görsel kültür çalışması kapsamında ilk 8 haftası Güz Döneminde, sonraki 3 haftası Bahar Döneminde olmak üzere toplam 11 haftaya yayılan eylem planı uygulanmıştır. Bu haftalar boyunca gerçekleştirilen derslerde yapılandırmacı yaklaşım gözetilerek öğrenciler, araştırma yapmaya, iş birliği içerisinde çalışmaya yönlendirilmiş ve eleştirel pedagojiden yararlanılarak dersler, sınıf tartışmaları şeklinde düzenlenmiştir. Gerçekleştirilen etkinliklerde öğrencilerin öğretmenlik meslek ve alan bilgilerine katkı sağlayacak teorik ve uygulamalı bilgiler aktarılmaya çalışılmış, aynı zamanda öğrencilerin kişisel gelişimlerini de destekleyen etkinliklerle sözel, yazınsal ve sanatsal ifadelerini güçlendirecek uygulamalara yer verilmiştir. Görsel kültürün yapısı gereği özellikle "Yamuk Bakmak" etkinliği kapsamında, öğrencilere disiplinlerarası bir bakış kazandırılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın 4. sorusu olan *"Sanat eğitiminde görsel kültür çalışmalarının uygulanışı konusunda öğrenilerin görüşleri nelerdir?"* sorusunun cevabını bulmaya yönelik olarak 3 yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerden ilki, "Görsel Kültürü Haritalandırmak Etkinliği" sonrası 10 Aralık 2012 tarihinde, ikincisi "Uygulamada Görsel Kültür Etkinliği" sonrası 03 Ocak 2013 ve son görüşme "Yamuk Bakmak Etkinliği" sonrası 02 Mayıs 2013 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin görsel kültür çalışmasına ilişkin görüşlerine, gerçekleştirlen görüşmelerden elde edilen verilenden yararlanılarak aşağıdaki alt temalara ulaşılmıştır.

Tablo 32

Görsel Kültür Çalışmasına İlişkin Görüşler

Çalışmaya İlişkin Görüşler
Çalışmanın Yapısı
Çalışmanın Katkıları
Çalışmayla İlgili Öneriler
Yaşanan Sorunlar
"Görsel Kültür" Algıları

Görsel Kültür Çalışmasının Yapısı

Öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırma amaçlarından 4. sünün alt amacı olan *"Öğrencilerin görsel kültür uygulamasının yapısına ilişkin görüşleri nelerdir?"* sorusuna cevap aranmıştır. Çalışmanın yapısı ile ilgili elde edilen verilerle aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 33

Görsel Kültür Çalışmasının Yapısına İlişkin Temalar

Çalışmanın Yapısı
Disiplinlerarası
Eleştiri ve tartışmaya dayalı
Aktif öğrenmeye dayalı
Teori ve pratiği birleştirici

Ders, görsel kültürün de yapısı gereği disiplinlerarası bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. Öncelikle öğrenciler "Görsel Kültürü Haritalandırmak" etkinliği ile farklı kavramları araştırmaya yönlendirilmiş sonrasına da özellikle "Yamuk Bakmak" etkinliği ile farklı alanlardan davet edilen konuklarla öğrencilerin görsel kültürü farklı disiplinlerin bakış açılarıyla da değerlendirebilmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Yapılan görüşmelerde öğrencilerin genellikle dersimize katılan konuklardan bahsettikleri ve bu doğrultuda dersi disiplinlerarası olarak nitelendirdikleri bulgulanmıştır. Aysun da dersin disiplinlerarası bir yaklaşım sunduğunu ve bunun dersimize katılan konuklarla pekiştiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Konuklar vardı, farklı bir bakış açısı sundular, yani özellikle yurtdışından gelen konuğumuzun bizimle ilgili düşüncelerini çok merak etmiştim. İşte dışarda Türkleri nasıl gördüklerini? Nelerle karşılaştığını? En azından dışardan birinin gözüyle nasıl görünüyoruz? (Aysun G2, st. 122-126)".

Güpse konuklarımızın katıldığı derslerin reklam ve gazete, internet gibi medyaların sanatla olan ilişkisini ortaya koyduğunu belirtmiş bu konudaki görüşlerini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Disiplinlerarası bir açılım getirdi tabi bu ders. Reklam analizi yapıldı, yurtdışından konuğumuz geldi, gazeteci. Yani medyayla...yani medya, görsel kültür demek medya demek bir anlamda. Ee medyanın içinde reklam da var gazete de var, sanat da var... (Güpse G2, st. 112-115)".

Duygu konukların dersimize disiplinlerarası bir yaklaşım sunduğunu ve farklı bir ülkeden gelmiş olduğu için özellikle gazeteci konuğumuz olan Henrik'in katılımından memnun olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

> Mesela bu şey hani gazeteci gelmişti, o. Hani o da çalışmalarını bize göstermişti, hani farklı kültürler, siyasi görüşler felan mesela o disiplinlerarasına çok iyi bir örnekti bence. Birde reklamcı var ama gaeteci benim daha çok hoşuma gitti yani farklı bir ülkeden geliyor felan (Duygu G2, st. 97-101)".

Çağla dersimize farklı alanlardan katılan konukların aslında çok farklı alanlardan gelmiş olmalarına rağmen, sanatla ilişkili olduklarını farkettiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "(...) Ve bu dönem iletişim fakültesinden biri geldi, gazeteci geldi, web tasarımcı geldi hani onlar aslında hiç bizim alanla alakalı olmayan şeyler belki ama çokta bağlıymış onu öğrendik yani birbirimize çok bağlıymışız. Yani disiplinlerarası bir yaklaşım sağladı bu ders bizde öğrenmiş olduk (Çağla G2, st. 153-158)".

Yapılan görüşmelerde, bu derste edindikleri deneyimlerle öğrencilerin disiplinlerarası yaklaşımın, eğitimde kullanılmasının bir gereklilik olduğunu belirttikleri bulgulanmıştır. Aysun bu konudaki görüşlerini *"Yani tabi kesinlikle farklı disiplinlerarası kesişimin kullanılması, tabiyki de olması gerekiyor (Aysun GII, st. 104-105)"* sözleriyle aktarırken, Tuğçe de günümüz şartlarında böyle bir eğitimin daha özgürlük vereceğini komşu ilişkilerinden örnek vererek aktarmıştır:

> "Günümüzde disiplinlerarası bir eğitim gereklilik artık. Çünkü, daha özgür ve yani artık tek birşey etrafında dönmüyor yani...mesela şunun gibi ilişkilerden bahsedeceğim;

> komşu ilişkisi gibi değil yani artık, insanlar eskiden neydi mesela hani sadece komşumuzla selamlaşırdık ama şimdi yurtdışında bilmem nerde sadece sanal ortamda görüştüğümüz bir insana bile gayet içimizi dökebiliyoruz. Bunu gibi birşey yani, bunlar birbiriyle ilişkili olmalı çünkü artık günümüzde olan herşey böyle. Derste gördük yani bunları. Herkes ve her alan birbirinden besleniyor artık ve özellikle sanat artık heryerde ve herşeyle ilgili olabiliyor (Tuğçe G2, st. 291-299)".

Çağla sanat eğitiminde disiplinlerarasılığın kullanılması gerektiriğini *"Diğer bölümlerden de diğer disiplinlerden de yararlanılabilir, ... olmalı da, toplumumuzda bu eksiklik bence var, ... daha çok geliştirilmeli, daha çok ilerletilmeli diye düşünüyorum (Çağla G2, st. 61-65)"* sözleriyle ifade etmiş, Fulya da bu konudaki görüşlerini şu şekilde aktarmıştır:

> "Evet günümüzde kesinlikle olması gereken birşey disiplinlerarası eğitim. Çünkü doğru olan o. Sadece bir disiplin üzerinde kalınırsa yani başka şeylere gidilemiyor. (...) şu an sadece alanımızla ilgili ders görüyoruz ama diğer disiplinlerden de kattığımızda bu bizim için daha iyi daha faydalı olacaktır. Daha kalıcı olacaktır. Bu dersle gördük bunu (Fulya G2, st. 105-111)".

Tuğçe bu konudaki görüşlerini kendi deneyimlerinden verdiği bir örnekle açıklarken, disiplinlerarası bir eğitim anlayışıyla dersler arasında bağlantı kurmayı derste yapmış olduğumuz kavram haritasına benzetmiş olması önemlidir. Aynı zamada resim dersinin görsel kültürle desteklendiğinde daha dolu dolu olacağını belirtmiş ve bu konuda disiplinlerarası bir anlayışı destekleyecek bir öneride bulunmuştur:

> İnanıyorum, mesela ben Coğrafya dersini sevmen, başka alanlardan olcak ama örnek, mesela ben coğrafya dersini tarih dersinden öğrenmişimdir. Mesela Kırım'ın yerini nasıl öğrendim Kırım'ın işte Türk boyu olması yani bunlardan yola çıkarak öğrendim mesela hani o disiplinlerarası etkileşimle bilgi daha kalıcı bir hale geliyor. Sen bir derste hatırlamadığını diğer ders üzerinden hatırlıyorsun o hemen ona bağ kuruyor. Hani kavram haritasındaki gibi ip geriyorsun yani. Bu görsel kültürle de desteklendiğinde hani daha dolu dolu olur resim dersi olur (...) ve hakikatten çocuklara farklı şeyler de verebiliriz. Olması gereken bu. Mesela klasik 29 Ekim çalışması yaptırırken hep aynı şeyler yapılıyor mesela ya. Sen bu çocuğa farklı bir şekilde 29 Ekimi nasıl çizeceğini düşündürtürsün ya da yani anlatırsın biraz tarihten hani birşeyler hazırlarsın video izletirsin felan işte hani önemli sözlerin üzerinde durursun veya hani ilk meclisle ilgili

> nasıl açıldı? Nasıl kuruldu? Bununla ilgili konuşursun mesela hem o tarih dersine gitmiş oluruz hem de çocuk daha bilinçli bir şekilde 29 Ekim'e dair birşeyler yapar. Fakat 29 Ekim denince sınıfa iki tane ip ger şunu as bunu tak, bayrak koy bunların dışında birşeyler olması lazım yani (Tuğçe G2, st. 98-120)".

Yapılan görüşmelerde öğrenciler disiplinlerarası bir eğitimin onların diğer derslerine de katkı sağladığını belirtmişlerdir. Çağla bu konudaki görüşlerini aktarırken diğer disiplinlere olan açılımın gösel kültür dersinde olduğu gibi alan dersleriyle birlikte ilerlemesi gerektiğini belirtmiş ve sözlerine şu şekilde devam etmiştir:

> "Mesela hani ayrı bir ders olarak sosyoloji felan değil de bizim derslerimizin içinde onlarla beraber olarak olmalı diğer disiplinler ve bütün dersler kesinlikle böyle disiplinlerarası olmalı. Olmalı yani mesela sanat tarihi dersinde böyle tarih tarih gösterilmesindense birbirleriyle bağdaştırılarak, hani neden böyle olduğu anlatılmalı aslında ayrı bir ders olarak olmasına gerek yok hani mesela sosyolojik olarak konuya bakılıp ve neden hani insanlar böyle yapmış bizim bu derste gördüğümüz gibi. Ders içerisinde olması zaten gerekli, hani böyle kalıp gibi anlatılmamalı (Çağla G2, st. 152-161)".

Tuğçe de yine sanat tarihi dersinden örnek vererek konu hakkındaki görüşlerini şu sözlerle aktarmıştır:

> Bu ders sanat eğitimine disiplinlerarası bir yaklaşım sundu (Gülüyor) sanat tarihi... mesela biz bu derste sosyal olaylarla birlikte düşündük, hani neden?, hani nasıl sanat akımları ortaya çıkıyor diye? Ama işte diğer derste sanat tarihi ve çağdaş sanatta mesela işte neymiş bir sanatçı varmış, bu sanatçının işi hangi akıma aitmiş, işte adı neymiş, birde işinin bir görseli, bu kadar. Sadece künyesi gibi. Ama o dönem toplumda ne olmuş neden bu sanatçı böyle yapmış yok. Bunun nedeni ne yok, işte kopuk ama bu derste böyle olmadı (Tuğçe G2, st. 309-315)".

Gerçekleştirilen görüşmelerde öğrenciler görsel kültür dersini kapsayıcı bulduklarını belirtmişlerdir. Bu dersin diğer dersleri de kapsayarak daha fazla katkı sağladığını Türkan "*Farklıydı. Daha etkili ve rahattı, zevkli geçti. Genel olarak daha çok şey kattığını düşünüyorum. Yani diğer dersleride kapsadı, güzel bir ders oldu (Türkan G2, st. 130-132)"* sözleriyle ifade etmiştir. Aynı şeklide Çağla da dersi kapsayıcı bulduğunu ve böylelikle diğer derslerde edindiği bilgilerinin de daha kalıcı

olduğunu *"Yani diğer derslerde gördüğümüz şeyler evet biraz daha oturdu ama yani birazcık daha vakit ayırılması gerekiyor bence çünkü geniş bir konu (Çağla G2, st. 257-259)"* sözleriyle aktarmıştır.

Ders öğrencilerin fikir alışverişinde bulunarak birbirlerini tanımalarını ve onların sosyal olaylar, medya ve sanat gibi konulara eleştirel sorgulamalar getirmelerini sağlamak amacıyla eleştirel pedogojiden faydalanılarak düzenlenmiştir. Öğrencilere bu ortamı sağlayabilmek adına dersler sınıf tartışmaları gerçekleştirilecek şekilde planlanmıştır. Gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerde öğrenciler görüşlerini aktarırken, dersin eleştiri ve tarışmaya dayalı yapısından memnun kaldıklarını, bu yolla kendilerini ve arkadaşlarını daha iyi tanıdıklarını belirtmişlerdir. Çisem'in görüşleri araştırmada bu konudaki hedeflenen amaçlara ulaşıldığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Çisem görsel kültür eğitiminin sanat bölümlerinde bir gereklilik olduğundan bahsederken, bu dersin olmasının sağlayacağı faydaları şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Yani birşeylerin bilincine varmada faydalı olur....ııı şimdi şöyle söyliyeyim; şimdi mesela birşeye bakıp çizdiğinizde, hani bizim bölüm olarak söylersek, onu sadece var olduğunu anlarız ama tartıştığımız zaman ve karşılıklı iletişim olduğu zaman bu daha bir etkili olur. Yani belki bilmediği birşeyi, ki ben burda çok şey öğrendim bu derste. Çok şey öğrendim bana birşeyler kattı yani. Yani sadece bu birşeye odaklanıp bilmek değil bu. Tartışıp, karşı tarafın da görüşlerini almak ki bu çok etkili bence. Hani birbirinden yararlanma. Ki böyle arkadaşlarımı dahi daha iyi tanıdım. Yani biz böyle bir tartışma ortamına hiç girmedik, yani günlük basit şeyler dışında, ama biz ilk defa hep beraber sanat üzerine çok şey konuştuk. Ve çok şey de öğrendik. Yani ben kendi adıma söyliyeyim bana katkısı oldu yani bu dersin çok (Çisem G2, st. 51-63)".

Çağla konuyla ilgili görüşlerini aktarırken görsel kültür dersiyle birlikte eleştirel bakmaya başladığını ve özellikle bundan dolayı, görsel kültür dersinin diğer derslerden faklı olduğunu belirtmiştir. Çağla bu konudaki fikirlerini, "Görsel Kültürü Haritalandırmak" etkinliğinde seçmiş olduğu "moda" kavramından ve seçmiş olduğu bu kavramdan yola çıkarak sanatsal çalışmasını oluştururken yaşadığı deneyimlerden örnek vererek açıklamıştır.

> "Farklıydı ama çok farklı değildi, daha önce gördüğümüz şeylerden alan dersleri ve eğitim dersleriyle birleşiyordu. Ama şöyle bir farklılığı var hani derste görmüş olduğumuz kavramları... hani topluma bir eleştiri olarak yaptığımız şeyler... yani eleştiri konusunda farklıydı, mesela "moda"yı işlediğimde yada "kadın"ı gördüğümüzde hani bunu eleştiri olarak nasıl sunarız? Toplumu bu konuda nasıl aydınlatabiliriz? Bunları nasıl gösterebiliriz? Bunları düşündük, yani bu farklıydı, burda sadece bakmıyoruz bunları eleştirerek yapıyoruz ve bu farklıydı yani. Güzel (Çağla G2, st. 183-192)".

Çisem de Çağla gibi tartışma ve eleştiri kısmının dersi farklı kıldığını şu sözlerle ifade etmiştir:

> Farklıydı yani evet. Bu derste daha çok konuşuyoruz mesela hani diğer derslerde de öğreniyoruz, uyguluyoruz felan ama bu derste daha çok birbirimizle iletişim de vardı mesela yani birbirimize söylemediğimiz şeyleri bu derste söyledik mesela olumlu ya da olumsuz ve birbirimizi daha iyi tanıdık yani aynı zamanda birikimlerimizi de (Çisem G2, st. 123-129)".

Çisem konuyla ilgili görüşlerini aktarırken, görsel kültür dersiyle birlikte eleştirel düşünmedeki eksik yanlarının farkına vardığını belirtmiş ve uygulamanın ilk haftalarında yaşanan, öğrencilerin araştırma ve okuma yapmak istememeleri problemine gönderme yaparak bu konuda öz eleştiriye başvurmuş, eleştiri konusunda kendisini geliştirmek için daha fazla okuma yapması gerektiğini belirtmiştir.

> "Yani belki eksikliklerim var evet benimde. Yani şöyle belirteyim kopuk kalıyoruz bazı şeylerde mesela eleştiri kısmında diyelim görsel kültür dersini alınca bu eksik yanlarımızı da gördük hani yapıyoruz, uyguluyoruz ama eleştiri kısmında onu tanımlama kısmında evet eksik yönlerimiz var hani bunu şöyle belirteyim; okumak ve daha içinde olmakla ilgili ama onuda pek yapamıyoruz yani en azından ben pek yapamıyorum kendi adıma...(Çisem G2, st. 60-70)".

Türkan derslerde gerçekleşen iletişimde, doğru veya yanlış aranmadığı için kendini rahat hissettiğini şu sözlerle açıklamıştır:

> Yani daha bir sohbet havasında geçti. Bizimde birşeyler söyleme hakkımız oldu yani doğru, yanlış aranmadı o rahattı. Yani diğer derslerde böle değil. Daha rahattı bu ders diğerlerine göre (Türkan G2, st. 133-138)".

Gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde öğrenciler aktif olduklarından dolayı dersi etkili bulduklarını belirtmişlerdir. Ulaş bu konudaki görüşlerini *"Bu ders tabi yani diğerlerinden daha etkin olduğumuz için ve tartışarak geçtiği için genelde daha etkili oldu, görsel üstüne fellan yoğunlaştığımız için (Ulaş G2, st. 90-92)"* sözleriyle ifade etmiştir. Aynı şeklde Çağla *"Öğrendiğiniz birşeyin üzerine uygulama yapmak, bunu uygulamaya dökmek daha güzel yani aktif bir öğrenme (Çağla G2, st. 430-432)"*ifadesiyle derste teoriyi pratiğe aktarabilmelerini aktif öğrenmeyle ilişkilendirmiştir.

Yapılandırmacı anlayışla oluşturulan görsel kültür uygulamasıyla öğencilerin aktif olarak derse katılması ve bu yolla daha kalıcı bir öğrenme sağlamaları hedeflenmiştir. Fulya'nın konuyla ilgili olarak ifade ettikleri bu amaçlara ulaşılmış olduğu şeklinde yorumlanabilir niteliktedir. Fulya konuyla ilgili görüşlerini aktarırken görsel kültür dersinin işlenişini diğer derslerin işlenişiyle karşılaştırarak, düz anlatımla geçen derslerde öğrendiklerini unuttuğunu fakat bu anlamda görsel kültür uygulamasının farklı olduğunu şu sözlerle belirtmiştir:

> "Burda sadece geliyor işte hoca anlatıyor. (...) Hani tabi ki aklımızda kalmıyor ama biliyoruz hani, geniş kapsamlı bir şekilde görmedim yani bir modernizm olsun. Evet hepsini gördük ama hepsini aklımızda tutamıyoruz, hani bir okuduğumuzda ya da bize bir sunum yapıldığında hepsi aynı geliyor. Yani görsel kültür dersi gibi daha aktif öğrenme olsa kesinlikle daha iyi olur o zaman kesin kalır akılda. Yani sadece sözel olarak anlatıldığı için pek birşey öğrenemedik yani öyle belirteyim (Fulya G2, st. 270-283)".

Güpse konuyla ilgili görüşlerini aktarırken, derste aktif olduğu için çağdaş sanatı daha iyi algıladığını şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Yani evet iyiydi teori olarak yani evet aktifdik işte bilmiyorum yaaa (Gülüyor) daha iyi olduğunu düşünüyorum çağdaş sanatı anlamamda, birşeyleri öğreniyoruz hemen ardından yapıyoruz, uyguluyoruz. Yani şimdi yaptığım hani eleştiri anlamında olcak hani...böyle daha iyi birşey yaptığımı hissediyorum yani, yapabiliyorum birşeyler (Gülüyor) bu iyi (Gülüyor) (Güpse G2, st. 264-269)".

Güpse konuyla ilgili olarak görüşlerini ifade ederken aktif öğrenmenin daha fazla ödev ve araştırma yapmaya yönlendirdiğini fakat bunun kendisine katkı

sağlayacağını belirtmiş ve anasanat atölye dersinde gerçekleştirilen görsel kültür uygulamasını diğer atölye dersleriyle karşılaştırarak, bu derste eleştiri yaptıklarını ve böylece daha aktif olduklarını şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Mesela diğer atölye dersinde yağlıboya yapıyoruz sadece ama bu ders daha eleştirel, eleştiri yapıyoruz daha çok. Bide mesela bu derste hep biz aktif olduk, yani bu derste diğerlerine oranla daha fazla aktiftik. Yani sürekli birşeyler yaptık, yapmaya çalıştık. Yani hani fazla ödev fazla araşırma oluyor ama iyi olacağını katkılı olacağını düşünüyorum (Güpse G2, st. 157-163)".

Aysun konuyla ilgili görüşerini aktarırken Güpse gibi aktif öğrenmenin daha fazla ödev yapmayı gerektirdiğini fakat olması gereken bir öğrenme olduğunu kendi geçmiş deneyimlerinden örnek vererek şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Aktif öğrenme kesinlikle olmalı ve desteklenmeli mesela tabi öğrenci olarak ödev yapmayı pek sevmiyoruz ama... mesela ben geçen yıl hep atölyedeydim çok çalıştım ve bir sonraki sene bunun faydasını çok gördüm. Ama çok yorucu oluyor tabi hani bazen bende aman klasik olsun hoca anlatsın gitsin felan istiyorum ama aslında bu dersteki gibi bir aktif öğrenme daha iyi tabi hani sonradan idrak ediyorsun ama (Gülüyor)... (Aysun G2, st. 33-39)".

Gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde öğrenciler görsel kültür uygulamasında teori ve pratiği birleştirdiklerini ve bunun kalıcı bir öğrenme sağladığını belirtmişlerdir. Mehmet aynı zamanda bu derste teori ve pratiğin birleştirilmesinin kendisinde daha kalıcı bir öğrenme sağladığını ve daha önce böyle bir ders almadığını şu sözlerle belirtmiştir:

> "Daha önce aldığım dersler gibi degildi. Daha önce aldığım dersler ya teorik oluyor yada pratik bunda teoriyle pratik karışık oldu daha iyi oldu yani yararlı oldu bizim için. Çünkü teoride öğrendiğimizi görsel olarak da desteklediğimiz zaman daha akılda kalıcı oluyor (Mehmet G1, st. 90-94)".

Ulaş derste gerçekleştirilen sınıf tartışmalarının ve uygulama etkinliğinin kendisine öğrendiklerini pratiğe çevirme kousunda yardımcı olduğunu ve cesaret verdiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

> Bizim öğrendiğimiz şeyleri uygulamak için bir fırsat olarak görüyorum yani, öğrendiğimiz şeyleri pratiğe çevirmek yani ne biliyim mesela bir derste not tutuk onları öğrendik sınava girdik ama bu konu hakkında kimse kimseyle konuşmadığı için yani ... kimin ne fikri var benim fikirlerim felan bu derste örneklerle, görsellerle açığa vurduk yani fikrimizi. Bu şekilde yani pratiğe dökmüş olduk bir anlamda. Mesela ilk haftalarda mesela siz bize anlattınız dersin içeriğini mesela kolaj felan yapabiliriz dediniz yani bizim gözümüz korkuyordu, yani fikirlerini kolaja yansıtmak açısından gözümüz korkuyordu ama şimdi mesela fikirlere sahip olduğumuz için yapabilirim mesela yapabiliriz. Yani teori ve pratiği birleştirebilen bir ders oldu gayet iyi oldu (Ulaş G2, st. 168-180)".

Fulya da aynı şekilde görsel kültür dersiyle birlikte teori ve pratiği birleştirebildiği için çağdaş sanatı anlamasında ve uygulamasında fayda sağladığını şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Görsel kültür dersi çağdaş sanatı anlamamda ve uygulamamda kesinlikle faydalı oldu. Yani uygulama etkinliğimizde mesela teoriği pratiğe aktarıyoruz bunlar birleşmiş oldu yani bunu yaptık (Fulya G2, st. 318-321)".

Görsel Kültür Çalışmasının Katkıları

Araştırma sorularından *"Sanat eğitiminde görsel kültür çalışmalarının uygulanışı konusunda öğrencilerin görüşleri nelerdir?"* sorusuna ilişkin olarak, öğrencilerin dersin katkılarına ilşkin görüşleri alınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilen verilerden aşağıdaki tabloda yer alan görüşlere ulaşılmıştır.

Tablo 34

Görsel Kültür Çalışmasının Katkılarına İlişkin Görüşler

Çalışmanın Katkıları
Öğretmenlik mesleğine bakış
Sanatsal bakış açılarına etkisi
Farkındalık yaratması
Kişisel gelişim sağlaması

Öğretmenlik mesleğine bakış. Araştırmanın 4. sorusunun alt amacı olan *"Görsel kültür Uygulaması öğrencilerin öğretmenlikle ilgili görüşlerini nasıl etkilemiştir?"* sorusuna ilişkin cevaplar aranmış ve gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeden elde edilen verilerle aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Öğrenciler ileriki öğretmenlik yaşantılarında görsel kültür dersini uygulamak istedikleri belirtmişlerdir. Konuyla ilgili düşüncelrini Mehmet "*İsterim tabiykide böyle bir ders vermek hiç yoktan daha biliçli bir toplum yetiştirmiş oluruz (Mehmet G1, st. 117-118)"* sözleriyle ifade etmiştir. Aynı zamanda öğrenciler görsel kültür dersinin kendilerinin öğretmenlik deneyimleri için faydalı olacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Çisem bu konudaki görüşlerini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Kesinlikle fayda sağlayacak bu ders. Bence sağlıyacak çünkü; yani belki herzaman ki konuşmamız olcak belki ama, resmi sadece bakıp çizmek yerine, onu tartışacağız çocuklarla ki tartışmamız da gerekiyor aslında. Hani daha bir derinlemesine olması gerekiyor. Sadece resim çizmek, oran-orantı öğretmek gibi birşey değil bu. Artık görsellleri ve görsel dili çözümlemekle ilgili. Yani bunu yapmamız lazım. Zaten öğrenciler de şuan çok aktif oldukları için. Medya mesela, çok yaşıyorlar bunu, dönem internet dönemi yani. Hatta bizim bilmediğimiz şeyleri onlar biliyor (Gülüyor) biz de zamanı takip etmiş oluruz (Gülüyor)(Çisem G2, st. 31-40)".

Tuğçe konuyla ilgili görüşlerini aktarırken bu derste öğrendikleriyle diğer insanları da bilinçlendirebiliceğini aynı zamanda kendisine genel kültür açısından da fayda sağladığını şu sözlerle aktarmıştır:

> "Sadece ezberliyoruz bazı şeylei bunları ne uygulamaya döküyoruz ne başka birşey, ne de işimize yarıyor ama bu derste yapmış olduğumuz şeyler bizim ileriki hayatımızda da hem de diğer insanlara yardımcı olmamız anlamında yani ne biliyim... en azından hani, bir konuşma arasında hem genel kültür olarak da işimize yarıyacaktır hem de daha farklı bakmamıza sebep oldu belki bu ders işte hayata karşı, medyaya karşı, görsel kültür zaten böyle birşey, herşeye karşı... (Tuğçe G2, st. 24-37)".

Görsel kültür uygulamasının ileriki öğretmenlik yaşamı için fayda sağlayacağını düşünen Güpse, görüşlerini şu şekilde aktarmıştır:

> "Evet fayda sağlar büyük ihtimalle bu ders öğretmenlik için. Yani şey işte...bir resme baktığında bir fotoğrafa baktığında, sadece hani ne gördüğünü değil, mesela bu resim

> sana ne düşündürüyor diye öğrenciye sormamız gerektiğini öğrendim. Diyelim bir tane reklamı gördü, reklamda şu ürünü satıyor yani o değil bu hani mesaj veriyor... (Güpse G2, st. 271-276)".

Mehmet konuyla ilgili görüşlerini aktarırken, görsel kültür eğitiminin günceli yakaladığı için verilmesi gerektiğini belirtmiş ve görüşünü sanat tarihinden bir örnekle aktarmıştır:

> "Çocukları şimdiki zamanımızdaki sorunlardan yola çıkıp yani sosyal olayları sanatla bağdaştırıp mesela klasik bir İsa resmiyle Bansky'nin alışveriş torbaları tutan İsa'sının arasında ilişki kurup bunu derste sunabiliriz yani gayet de güzel olur (Mehmet G1, st. 108-112)".

Aynı zamanda Mehmet, görsel kültür eğitiminin öğrenciler için daha akılda kalıcı olduğunu düşündüğünü şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Mesela popüler kültür, medya... mesela görsel kültür eğitimi olması bence daha iyi olur çocuğun aklında daha kalıcı olur. Güzel örnekler bulunabilir ve çocuğun aklında daha fazla yer edebilir diye düşünüyorum, çünkü hayattan bir kesit sunuyo çocuk onu yaşadıysa akılda daha kalıcı olur (Mehmet G1, st. 50-54)".

Türkan da bu konuda Mehmet gibi, görsel kültür eğitimiyle öğrencilerin gündelik yaşamlarına değinerek dikkatlerinin çekilebileceğini ve böylece dersin de öğrenciler için daha aktif ve aklıda kalıcı olacağnı belirterek görüşlerini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Yani etkinlik açısından ya da çocukların... Yani daha akılda kalıcı olduğu için yani böyle günlük olaylarla çocukların dikkati çekilebilir. Daha aktif oldu, daha akılda kalıcı oldu. Mesela o çizgi filimler, popüler kültür felan sınıf ortamında kullanılabilir. Bunlarla çocuğun dikkati çekilebilir. Mesela stajda şey yapıyorduk normal bir derste, performans ödevi yapıyor çocuklar mesela resim dersine geliyorlar, hepsi mesela bir çizgi film karakterini kartona çizmişler onun üzerinden oynuyorlardı. Ama bu dersle birlikte çocuklar eleştirel bir bakış açısı da kazanbilir (Türkan G1, st. 153-161)".

Fulya da, görsel kültür dersinin günceli yakalayabilmesinin hoşuna gittiğini ve bu sebepten böyle bir eğitimi vermek istediğini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Kesinlikle isterim bende böyle bir uygula yapmak. Resim dersi başlıbaşına önemli bir ders, terimleri felan olsun, uygulama olsun ama artık bunlar sıradan geliyor. Şimdi günümüzde olan olaylar da artık yani herkesin bildiği şeyler gibi geliyor ama bana göre önemli ve doğru olan eskiyle yeniyi birleştirmek en güzeli bence bu. Yani günceli ve günümüz şartlarını yakalayabilmesi hoşuma gitti bu sebepten uygulamak isterim (Fulya G1, st. 241-247)".

Güpse ileride görsel kültür eğitimi vermek istediğini belirtmiş ve böyle bir eğitimle insanların bilinçlendirileceğini belirtmiştir.

> "işte çocuklar hani kendini kaptırıyor ya çizgi film izlemeye, hani çocukları toplumda görsellere karşı bilinçlendirmek için çalışmalar yapmak, hemde toplumsal, siyasi olarak yani insanları bilinçlendirmek mümkün böyle bir eğitimle... (Güpse G1, st. 203-210)".

Tuğçe, görsel kültür eğitimi vererek insanlarda farkındalık yaratmak istediğini şu sözlerle dile getirmiştir:

> "Kesinlikle faydalı olcağını düşünüyorum yani ben..., umarım atanırım ve bunu biraz da şey için istiyorum insanlara hani bu anlamda bu gördüğümüz şeylerden de biraz etkilenerek bunların farkına vardırmak istiyorum hani ben bunu bir yarım dönemde aldım belki ama ben bunu onlara bir yıl boyunca 3-5 saatlik bir uygulama gibi hani biz nasıl başladık mesela görselleri yorumlatarak bunları neden böyle yapmışlardır, ya da bunları çocuklara sorgulatarak bunları anlatmak istiyorum (Tuğçe G1, st. 197-205)".

Güpse derste yaptığımız etkinliklerden örnekler vererek böyle bir eğitimi kendisinin de uygulayabileceğini öğrendiğini belirtmiş ve görüşlerini şu şekilde aktarmıştır:

> "Bana şey ıı kavram haritasının mesela ne olduğunu daha iyi kavradım, nasıl olacağını en azından biliyoruz, onu kendi öğrencilerimle de yapabilirim yani. Hani çocukları aktif bir hale getirmek için eleştiri yaptırma yöntemini kullanabilirim ve de mesela sizin dediğiniz gibi çocuğu sıkarak sadece sorular sorarak değil de oyun üzerinden felan eleştiri yaptırabilirim. Bunları yapabileceğimi öğrendim yani. Mesela dergi etkinliğinde dergileri okumadan bile yani resimlerin ne ifade ettiğini felan öğrendik. Yani evet bu dersin faydalı olduğunu düşünüyorum öğretmenlik yaşantımda (Güpse G1, st. 187-198)".

Çağla da benzer şekilde, "Uygulamada Görsel Kültür" etkinliğinde gerçekleştirdiği çalışmasını, öğrencilerinin de yapabileceğini, onların da eleştiri yapabileceklerini ve bu derste edindiklerini öğrencilerine aktarabileceğini belirterek görüşlerini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Evet tabi ki de olur bunları öğretmenlik yaşantımda da kullanabilirim öğrendiğim şeyleri aktarabilirim. Ki hani uygulamada yaptığım şeyleri mesela şu anda bunu öğrencilere de anlatıp eleştirel düşünme amaçlı, öğrencilere de yaptırılabilir mesela hani benim uygulamada yaptığım mesela kağıt bebekler, ortaokul düzeyindeki öğrenciler de yapabilir. Yani öğrencinin düşünmesi ve geliştirmesi gereken bir şey hani bunu eleştirel bir şekilde düşünüp yapabilmesi, yapabilir yani öğrencilere aktarılabilir bunlar (Çağla G1, st. 223-230)".

Görsel kültür eğitimini, öğrencilerin medyadan nasıl etkilendiğini gösterebilmek adına da uygulamak istediğini belirten Tuğçe düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Evet kesinlikle isterim bunu ve hani nasıl belirteyim? üzerine yazıyoruz orda ders planının hani uygulanış aşamasında ne gibi sorunlarla karşılaşacağımızı bilmiyoruz ya önümüze çıkan sorunları, aslında hani bizi şeye götürecek, o yaşlardaki küçücük çocuğun bile bunlardan ne kadar etkilendiğine. Bunu hani uygulasam... keşke uygulasam (Gülüyor) (Tuğçe G1, st. 218-223)".

Aysun konuyla ilgili görüşlerini aktarırken, görsel kültür ve kendi kültürümüz hakkında öğrencileri bilinçlendirmek istediğini belirtmiş ve bu konuda Öğretmenlik Deneyimi dersinde yaşadıklarından örnek vererek düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır:

> "Evet kesinlikle düşünsel olarak çocukların beyninde birşey işte görsel kültürün ne demek olduğunu, kendi kültürümüzde nelerin var olduğunu... mesela staja gittiğimiz okuldada geçen hafta ya da iki hafta önceydi ders kendi kültürümüzdü. İşte ordada hani sizinle birlikte dersi işlerken verdiğiniz örneklerden verdim bende çocuklara işte nazar boncuğu felan konuşmuştuk ya. Ve bunların hepsi direk aklımdaydı orda çocuklara anlattım (Gülüyor) işte böyle hepsi hayran hayran dinledi. O kadar güzeldi ki (Gülüyor) yani kesinlikle kullanıcam (Gülüyor) (Aysun G1, st. 170-178)".

Ulaş, görsel kültür eğitimiyle resim dersinin klasik yapısının dışına çıkılabileceğini ve bunun öğrencilerin farklı bakış açılarını ortaya koyan, yaratıcı

çalışmalar olabileceğini belirterek, "23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı" için uygulanabilecek bir etkinlik örneği vererek düşüncelerini paylaşmıştır:

> "Çocukların da fikir sahibi olabilmesi için eğlenceli vakit geçirmek için olabilir, mesela fotoğraf çektirmek çocuklara bulundukları çevrede. Yani resim dersi klasik olur sonuçta bir kağıt, pastel boya verip çocuğun önüne hadi 23 Nisan resmi çiz demek var birde 23 Nisanla ilgili dışarıda fotoğraf çek demek var. O daha iyi, daha bir yaratıcı olur sanki. Sonuçta resim kağıdı üstünde klasik şeyler çıkar yani bir kaç çocuk belki yaratıcı şeyler çıkartabilir belki ama fotoğraflarda herkesin bakış açısı farklı olur. Aynı şeyi çekmeleri hem mümkün değil, daha farklılık olcak ve daha yaratıcı olabilir diye düşünüyorum (Ulaş G1, st. 108-121)".

Gerçekleşen görüşmelerde öğrenciler konuyla ilgili görüşlerini aktarırken, görsel kültür eğitimi vermek istemelerine rağmen, günümüz eğitim sistemiyle ilgili bazı problemlere de değinmişlerdir. Çisem bu konudaki problemlerden bahsederken, öğretmenlik deneyimindeki gözlemlerinden de örnek vererek, ders saatlerinin yetersizliğine değinmiş ve bu konudaki endişelerini dile getirmiştir:

> "Düşünmüyorum ya...şu anki sistemde görsel sanatlar dersi sadece bir saat var, belki sonra değişcek ama şimdi bir saat mesela stajda gözlemlediğim kadarıyla öğretmen hiçbir şey veremiyor bir saatte. Mesela hoca konuyu anlatıyor biraz üstüne konuşuyorlar ve uygulama kalıyor haftaya. Mesela hani bende aynı durumda olsam yani ne verebilirim öğrenciye? Şu an çok eksik kalıyor yani. Sistemle ilgili problemler var ama ben görsel kültür dersi verebilirim bence yani (Çisem G1, st. 74-81)".

Çağla da konuyla ilgili görüşlerini paylaşırken, görsel kültür uygulaması yapmak istediğini fakat ders saatlerinin yetersiz kalabileceğinden bahsederek, görüşlerini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Yani Milli Eğitim bu konuya izin verirse anlatırım yani bide öğrencilere anlatmak istediğim süre yeterse kırk dakikada artık ne anlatabilirsem (Gülüyor) öğretmek istersem öğretirim yani neden olmasın. Yani okulda olursam da üniversitede olursam da vakit ayırıp öğrencilerime anlatmak isterim yani neden olmasın (Çağla G1, st. 234-240)".

Sanatsal bakış açılarına etkisi. Araştrmanın 4. sorusunun alt amacı olan *"Görsel kültür çalışması öğrencilerin sanatla ilgili görüşlerini nasıl etkilemiştir?"* sorusuna ilişkin cevaplar aranmış ve gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeden elde edilen verilerle aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Güpse konuyla ilgili görüşlerini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Görsel kültürün, yani hep aynı şeyi söylüyorum daaa. Görsel kültürün bir resim yapmak olmadığına yani hayatımızdaki herşeyin bir görsel kültüründe...birde herşeyin sanat olabileceğine, çöpten bile oluşabileceğine (Gülüyor) yani böyle şeyleri öğrendim (Güpse G2, st. 13-16)".

Türkan'da aynı şekilde, görsel kültür dersiyle birlikte sanatın daha geniş bir kavram olduğunu öğrendiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Evet sanatta herşey var bence. Sanat herşey olabilir, herşey sanat olabilir. Ama böyle şeylerin sanat olabileceği aklımın ucundan bile geçmezdi daha önce (Gülüyor) (Türkan G1, st. 251-255)".

Tuğçe, bu dersin sanata karşı kendisinde yarattığı farkındalıktan bahsederken kardeşiyle yaşadığı diyalogtan ve "Sanatçı İncelemesi" dersinde araştırma yaparken yaşadığı süreçten örnek vererek, sanatın düşündüğünden daha geniş bir kavram olduğunu farkettiğini ve bunun düşüncelerinde yarattığı değişimi şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Bir bakış açısı getirdi yani gerçekten çok önemli birşey yani. Ben mesela daha önce Merve'yle (kardeşi) konuşurken hani sanat akımlarından felan bahsederdim. Şimdi diyorum ki geçeceğim artık bunları yani, yani geçeceğim derken günümüzde artık bunlar yaşamıyor. Bunlar sanat olarak adlandırılmıyor. Hani tamam, konuştuğumuzda Merve şaşırdı, hani niye böyle diyon felan. Eee ben o zamana kadar öyle kapalı bir şekilde yetiştirilmişim burda. Ve hani açılınca alan... ne biliyim... hani o bir tane mesela kitaptan bahsetmiştim, kütüphnede fotokopi çektirdim felan Cindy Sherman ile ilgili sunumu hazırlarken orda mesela bakıyorum farklı bir kelime geçiyor hemen ona bakıyorum, ordan başka birşeye yönleniyor felan yok efendim yapmış kadınları değişik değişik eee biz bunları görmedik. Ve bu bana gerçekten çok büyük bir pencere açtı (Gülüyor)(Tuğçe UG, st. 297-310)".

Güpse konuyla ilgili görüşlerini aktarırken görsel kültür dersi ile birlikte kavramsal sanatı uygulayabildiğini gördüğünü ve sanatsal anlamda düşünmeyi öğrendiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Yani daha pasif gidecekti herşey bu ders olmasaydı, sadece resim gidecekti ama şimdi hani öğrendik yaa, düşündürmeyi öğrendik. Mesela kavramsal sanat mesela yapamayabilirdik ama yapabileceğimizi öğrendik. Daha gerçi en başındayız ama(Gülüyor)...Yapabiliriz bizde, hatta bunu normal sıradan bir insan bile yapabilirmiş, düşünceyle, sadece resim yapmasına gerek yok. Hani estetik dersinde de hani bunun gibi şeyler söylüyordu hoca bize ama. Biz sadece terim olarak biliyorduk, hiç böyle bir çalışmada bulunmadık. Ama bu derste bulunduk, uygulama çalışması bununla ilgiliydi (Güpse G2, st. 55-68)".

Çağla konuyla ilgili görüşlerini aktarırken çağdaş sanatın önemli özeleliklerine ve diline karşı fikir edinebildiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Yani böyle şeyler mesela yani eserlerinde mesaj iletmek Bansky gibi mesela evet en güzel örneklerden. Ya da hani o gazetecinin yaptığı şeyler, anlatmak istedikleri düşündürücüydü. Yani böyle görsel kültür. Modern olan, çağdaş sanat yani şimdiki zamanda daha baskın demek istediğim. artık hani mesaj vermek daha şey olmuş, baskın. Olmalıda bence, artık hani yapılan herşey artık estetik değil çünkü. Herşey "güzel" sanat değil (Çağla G2, st. 126-133)".

Tuğçe konuyla ilgili görüşlerini aktarırken görsel kültür dersindn sonra sanata ve resme karşı bakışının değiştiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Yani hani ben bir nesneye öyle birşey yüklerim ki bunu bile bir sanata çevirip insanlara sunabilirim. Yani aslında "herşeyle" ilişkili sanat bence. Öyle sınırlamak zaten kişinin hem yeteneğini hem özgürlüğünü sınırlamaktır o yüzden bu dersten sonra ben "resmin" nasıl diyim hani sadece tuval resimi sanat olarak algılayan bir kafa var ya, hani veya sadece resimde ürtilen işlerin resim dersinde olması gerektiği... Hani bu şekilde olmaması gerktiğini ve biz zaten bu derste de inanın bana, ben çağdaş sanat felan gördüm bu dersleri, ama hiç birinde bana gerçekten hani bu işin hani, tuval resminin veya o estetik algıların artık rönesansta kaldığından 500-400 yıl öncesinde kaldığından bahseden, bunu anlamama sebep olan bir ders olmadı. Hani o yüzden diyorum bu ders gerçekten "ders" olarak geldi (Tuğçe G2, st. 118-134)".

Çağla da konuyla ilgili görüşlerini paylaşırken, Tuğçe'nin bahsetmiş olduğu gibi almış oldukları eğitimde, sanatın daha eski tanımlarında kaldığını, güncel olana ulaşılamadığını belirtmiştir. Öğrencilerin bu görüşleri sanat eğitiminin önemli sorunlarından birine işaret etmesi açısından önem taşımaktadır. Görsel kültür uygulamasıyla birlikte bu problemin aşılabilmiş olması, araştırmanın amaçlarına ulaşılabildiğinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Çağla düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Yani evet Onbeşinci Yüzyılda kalmış gibi tanımlar. Yani hep bahsettiğimizde , resim yaptığımızda, örnek verdiğimizde hep eskilerden oluyor. Yani evet çoğunluk o oluyor insanların ilgisini çeken de o oluyor. Toplumumuzda, yani benim gördüğüm çevremdeki insanlarda genellikle hep bunlar oluyor, çağdaş sanata ait gösterdiğim birşeyi hiç beğenmiyorlar. Bu ne falan diyorlar, hatta kübizm bile onlar için hani bir şey değil ıııı bir sanat olmuyor. Geçmiş kültürler batı sanat tarihi onlar için daha seçilebilir, daha anlaşılabilir, gerçekçi olduğu için (...) ama bu derste anladım yani günümüzde yapılmak istenen ne? hani böyle daha farklı bir gözle bakıyorum yani hani. Eskiden çağdaş sanat dersini gördüğümden hani o kadar değildi ama şimdi daha iyi. Daha farklı bir açıyla bakıyorum yani şu anda (Çağla G1, st.318-322)".

Tuğçe derste işlediğimiz bazı konulardan örnekler vererek bu konulara dair fikir edinmenin ve eleştirel bakabilmenin, sanat üretiminde ve sanatı anlamada da faydalı olacağını şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Bazı şeyler sanatla ilgili çünkü bu mesela reklamlardan falan filan ortaya çıkan işler de var. Yani bunların sanat diye de karşımıza çıktığı oluyor. Yani ne biliyim bunlardan sanat oluşturuyoruz. Mesela ne biliyim Dada'dan bahsettik az önce değil mi? Kolaj tekniği var ve biz bunları oluşturmak için görselleri nereden alıyoruz? Mesela benim çalışmamda ben onu nereden aldım? Dergiden aldım. Dergi nedir? Medyadır...Ya da ne biliyim internetten ortamından ve o çocuk oyunlarından felan bahsettik, sanat belkide hani... bunları eleştirmek için bunları bilmek gerekiyor. Yani bunların zararlarını anlatmak için... biz sanata dönüştürerek anlatıyoruz. Veya ne biliyim bunların bizi rahatsız eden kısımlarını anlatmak için bunları bilmek gerekiyor, e bu yüzden de zaten bu dersin olması gerekmiyor mu? Gerekiyor (Gülüyor) (Tuğçe G2, st. 153-165)".

Çağla konuyla ilgili görüşlerini paylaşırken Çanakkale Bienali'nde yaşadığı deneyimden örnek vererek, görsel kültür dersinde edindikleriyle bienalde bulunan çalışmaları yorumlayabildiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Çanakkale Bienali'ni ziyaret ettim ve daha postmodern, çağdaş işler vardı. Tuval resmi yoktu hiç mesela. Bunarı yorumlamaya çalıştım kendimce. Başlarda zorlandım. Ama daha sonra işte mesela sizin dersiniz mesela eleştirel düşünmeme sebep oldu ve mesela şimdi düşündüğümde evet gerçekten o öyleymiş felan diyebiliyorum. Mesela ıii sizin derste gösterdiğiniz bir eser vardı büyük bir heykeldi şimdi adını hatırlamıyorum. Ona baktığımda mesela hiç birşey hissetmiyordum ama sizin dersinizden sonra mesela ona daha eleştirel bakabildiğimi düşünüyorum. Mesela şimdi eleştirel düşünebiliyorum ve bu tarz işler bana daha anlamlı geliyor (Çağla G1, st. 416-425)".

Türkan, görsel kültür dersiyle birlikte sanata karşı farklı bir bakış açısı geliştirdiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "(...)Yani mesela bir çok şey saçma geliyordu Pop Art'ta felan hani o kutular, ama mesela bu açıdan baktığımızda şu anda anlayabiliyorum. O zaman daha farklı bakıyordum. Bu dersi gördükten sonra değişti (Türkan G1, st. 110-113)".

Aynı zamanda Türkan, bu dersle birlikte popüler kültür, medya ve sanat arasında ilişki kurabildiğini ve bunun günümüz sanatını anlamasında ve uygulamasında faydalı olduğunu düşündüğünü şu sözlerle aktarmıştır:

> "Daha verimli oldu böyle. Sanki hepsinin işte popüler kültür, medya, sanat bunların birbirinin içindeymiş gibi olduğunu hissedebildik burda. Birde günümüz sanatını daha iyi anladım bu dersten sonra. Yani ne yapmaya çalıştıklarını. Ve güncel sanatı uygulamamda da daha etkili oldu. Yani pazarcıyı hiç sanat için çekeceğimi düşünmezdim (Gülüyor)(Türkan G1, st. 241-247)"

Çağla konuyla ilgili görüşlerini aktarırken, Görsel Kültürü Haritalandırmak etkinliğinde seçmiş oldukları kavramlar üstünden giderek sanatı daha iyi anladığını ve aynı zamanda bunun, gündelik yaşam ve sosyal olaylarla sanatı ilişkilenirmesine yardmcı olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Görsel kültür içerisinde gittiğimizde bakış açımız değişti, bence eğitimde böyle birşey olmalı yani kavramlar üzerinden gidince sanata daha gündelik yada sosyal olaylar üzerinden vs. sanata farklı bir bakış açısı sundu (Çağla G1, st. 87-90)".

Farkındalık yaratması. Gerçekleştrilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde öğrenciler görsel kültür dersinin sağladığı katkılardan bahsederken, bu dersle birlikte görsellere karşı farkındalık oluşturduklarını, farklı bakış açıları geliştirebildiklerini ve bu dersin kişisel gelişim sağladığını belirtmişlerdir. Tuğçe'nin konuyla ilgilli görüşleri dersin katkılarını özetler niteliktedir:

> "(...) Sadece ezberliyoruz bazı şeyleri, bunları ne uygulamaya döküyoruz ne başka birşey, ne de işimize yarıyor. Ama bu derste yapmış olduğumuz şeyler bizim ileriki hayatımızda da hem de diğer insanlara yardımcı olmamız anlamında yani ne biliyim... en azından hani, bir konuşma arasında hem genel kültür olarak da işimize yarıyacaktır. Hem de daha farklı bakmamıza sebep oldu bu ders işte hayata karşı, medyaya karşı, görsel kültür zaten böyle birşey, herşeyle ilgili... daha önce etrafta gezinirken hiç bu kadar farklı bakmıyordum... (Tuğçe G2, st. 24-32)"

Çisem görsel kültür dersiyle birlikte medyaya karşı farkındalık kazanırken aynı zamanda gündelik yaşamında karşılaştığı görsellere karşı da farkındalık oluşurduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Evet yani sosyal medyadaki şeyler felan herşey birbiriyle iletişim halindeydi. Bence yararlı oldu bu ders yani birde farkedemediğimiz şeyleri yani günlük, hergün karşımıza çıkan gördüğümüz şeylerin biraz daha farkına vardık bu dersle birlikte (Çisem G2, st. 150-153)".

Güpse düşüncelerini *"Görsel kültür eğitimi dersini alınca görsellere karşı daha farkındalığımız artar çünkü sonuçta (Güpse G1, st. 226-227)"* Sözleriyle aktarırken, Tuğçe, bu dersle birlikte görmeyi öğrendiğini belirtmiş ve sözlerine şu şekilde devam etmiştir:

> "Verimli buldum bu dersi (Gülüyor) ve bakmayı yani bazı şeylere nasıl bakmamız gerektiğini altındakini farkettirdi yani (...) Bu belki klasik bir cümledir belki ama ciddi anlamda görmeyi öğrendik. Neye nasıl bakmamız gerektiğini ve insanlara bunu nasıl anlatıp onları da biliçlendirmemiz gerektiğini, çünkü bu çok önemli bir şey aslında biz görüyoruz ediyoruz ama, mesela "Aaa kot alalım" diyoruz ama bir reklamında sana ne

> gibi şeyler empoze edilmeye çalışılıyor mesela bunları çekirdekten hani 1. 2. Sınıftan veriyorlar ya mesela İngilizce dersini onun gibi o zamandan verilmesi lazım (Tuğçe G1, st. 146-158)".

Mehmet konuyla ilgili görüşlerini aktarırken görsel kültür dersinin bir gereklilik olduğunu çünkü, görsel kültürün kapsadığı medyalara karşı farkındalık oluşturduğunu şu sözlerle aktarmıştır:

> "(...) bizim burdaki tartışmalarımızda da hep böyle şeyler çıktı yani. İşin aslını görmek için görsel kültür eğitimi verilmeli yani çünkü sonuçta haberdir, medyadır, sinema ve televizyondur bunların hepsi görsel kültüre girdiği için, yani medya felan hepsini kapsıyor yani ve ben görsel kültür eğitimi almak isterim her gördüğüme kanmamak için (Mehmet G1, st. 124-130)".

Tuğçe ders hakkındaki görüşlerini bildirirken, derste işlenen konuların onun için faldalı olduğunun farkına vardığını ve bu sebepten derse istekli bir şekilde katılım gösterdiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Bu aldığım bir "dersti" hani "ders" işe yarar birşey ve ben her hafta hani nerdeyse buraya güle oynaya geldim ve hani hazırladığım ödevlere de gerçekten önem verdim. Çünkü bunların benim için faydalı olduğunun farkına vardım. Yaptığım bir iş olarak gerçekten bana birşeyler kazandırdığının farkındaydım. Hakikatten diyorum ya (...) Yani ben yanlış, eksik yada beni sıkan birşey hatırlamıyorum yani (Tuğçe G2, st. 95-103)".

Gerçekleştirilen görüşmelerde öğrenciler medyaya karşı farkındalık geliştirdiklerini ve görsel kültür dersinin bu anlamda katkı sağladığını belirtmişlerdir. Ulaş bu konudaki düşüncelerini *"(...)Yani görsellere eleştirel açıdan daha iyi bakabiliriz bu dersi alınca. Artık bütün medyalar görseller üstüne kurulu sonuçta. Görsel kültür dersini de almamız daha fayda sağlar (Ulaş G1, st. 129-132)"* sözleriyle aktarmıştır. Çağla ise medyanın kullandığı dille sanatın dilini şu sözlerle yorumlamıştır:

> "Evet yani mesela fotoğraf diye geçilmemeli, teknoloji kötü olarak görülmemeli zaten resmin... yani yaptığımız resim de bir mesaj veriyor. Hani insanlar fotoğraf çekiyor onu haber olarak koyuyor mesela bir savaş sahnesini. Bizde yeri geldiğinde resmedebiliyoruz onu. Hani aralarında çok da bir fark yok hani biz resme döküyoruz

> onu başka bir dille anlatmaya çalışıyoruz duygu ve düşüncelerimizi. Onlar yazılı olarak da ifade ediyorlar, evet çok da bir fark yok aslında. Onlarda birazcık yanlı da olabiliyor ama...sanattan farklı bence bu noktada. Ama şöyle birşey var özne olarak var sanatçı sonuçta yapmak istediğini yapıyor bizde daha bireysellik var. Yani mesela her gazetenin başlığı altında işte Sabahtır, Milliyettir örnek veriyorum hani onların zaten o başlığının altına girdiğin zaman o firmanın altına girmiş oluyorsun ve ona göre yapmak zorundasın gittiğin yere seni gönderdiklerinde onların istediği gibi çekiyorsun fotoğrafı (Çağla G2, st. 165-181)".

Tuğçe görsel kültür dersi sayesinde medyaya karşı geliştirmiş olduğu farkındalıktan bahsederken, medayda yer alan bu görsellerin sosyal yaşamımıza kadar bizi etkilediğini, dolayısıyla dersin önemini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Kendimi bildiğimden beri almış olsaydım daha iyi olurdu. Çünkü gerçekten bu dizilerin, filmlerin, reklamların yani beni çok etkilediğini anladım. Bunun bana çocukluğumdan beri empoze edildiğini. Hani farkında olmadan bana bazı şeylerin doğal olduğu, dizilerle görsellerle yüklendiğini. Ya ne biliyim insan ilişkilerinde olsun, daha sonra reklamlarda görüyorsun, daha sonra sokakta panoda, billboard mu ne? Onlarda felan ama herkes bunların önünden geçerken bunlar normalmiş gibi bakıyor. Sosyal ilişkilerimizi bile etkiliyor yani orada yer alan bir görsel. Bu, bu kadar hayatımızda yer ediyorsa gerçekten bizim yani bu dersi almamızda fayda var (Tuğçe G2, st. 192-201)".

Aysun da bu dersin medyaya karşı sağladığı bilinçlenme sebebiyle diğer alanlarda da verilmesi gerektiğini ve sanat eğitimide daha da derinlemesine verilmesi gerektiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Bence olmalı, farklı bir bakış açısı geliştirebilmek için olmalı. Belki etrafında olan bitene çok fazla duyarlı olmayanlar için iyi bir başlangıç olabilir bence ve artık dikkatini vermeye çabalar. Mesela bir duraktaki reklam afişlerini, anlamı nedir?, Niçin? Tabi basit bir örnek ama en azından bunlara dikkatini verip, sorgulayabilir. Hatta her bölümde olmalı bu ders sonuçta herkes birşeyleri görerek... yani herkes medyayla içi içe. Televizyon izliyor herkes yani en azından biraz bilinçlenme olur. Yani bizim için yani sanat eğitimi alanlar için çok daha derinlemesine girilmesi gereken birşey ama diğer bölümlerdekiler için de hani bir farkındalık yaratmak için verilebilir (Aysun G2, st. 55-67)".

Türkan konuyla ilgili görüşlerini aktarırken kendisinde oluşan farkındalıktan yola çıkarak bu dersin daha erken çağlarda alınması gerektiğini belirtmiş ve sözlerine şu şekilde devam etmiştir:

> "(...) bu dersle birlikte çocuklar eleştirel bir bakış açısı da kazanabilir. Yani bizim bile öyle oldu yani mesela çizgi filmlerin ya da medyanın o kadar taraflı şeyler aşıladığını farketmiyordum. Baktıkça görüyor insan gerçekten. Birde kendi çocukluğumu düşündüm yani o yaşlarda izliyorsun, sonra evet bende bu duyguları besliyordum yani onu farkettim. Yani gerçekten beyinlerine yerleştiriyorlar çocukların. Onu mesela farketmemiştim (Türkan G1, st. 160-167)".

Gerçekleştirilen görüşmelerde öğrenciler görsel kültür dersi ile birlikte farklı bakış açıları kazandıklarını belirtmişlerdir. Tuğçe konuyla ilgili görüşlerini aktarırken, Yamuk Bakmak etkinliğine katılan konuklardan örnek vermiştir. Tuğçe konuyla ilgili görüşlerini şu sözlerle aktarmıştır:

> " (...)Faydalı buldum tabiyki. Az önce de bahsettim farklı bir şekilde ... hani farklı bir kişi ve farklı yaşanmışlıkları olan ve farklı kültürlerden ve disiplinlerden gelen konuklar... bu çok hoşuma gitmişti...hani dışardanda nasıl gözüktüğümüzü gördük ve bu bize belki şey de katar yani biz hakikatten böylemiydik diye sorgulatmaya götürür, farklı bakış açıları kazandırır. Bazen hani çünkü sorgulamadan kaptırıyorsun kendini sistemin içinde, hani bazı gazeteciler olsun bazı yazarlar, hani sana bunu gayet normal birşeymiş gibi, pış pışlarla seni yolda yürütüyorlar (Tuğçe G2, st. 320-348)".

Çisem konuyla ilgili görüşlerini aktarırken görsel kültür uygulamasının onda daha geniş bir kavramı çağrıştırdığını şu sözlerle ifade etmiştir:

> "(...) yani bizim yaptığımız bu görsel kültür dersi mesala hani biraz daha eleştiri.... yani eleştiri derken... bir objeye ya da medyaya daha farklı bakmamızı daha farklı tanımlamamızı sağlıyor bence. Ama resim iş öğretmenliğinde gördüğümüz... teknikleri öğreniyoruz mesela şu an hani çiziyoruz işte renkmiş, dokuymuş felan bunları görüyoruz ki gerekli tabi bunlar ama... (Çisem G1, st. 48-57)".

Kişisel gelişim sağlaması. Gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde öğrenciler görsel kültür uygulamasının kişisel gelişim için de katkı sağladığını

belirtmişlerdir. Çisem konuyla ilgili görüşlerini aktarırken, bu dersi kendi gelişimi için faydalı bulduğunu şu sözlerle belirtmiştir:

> "Farklı şeyleri görebildik bu dersle birlikte mesela hep aynı gödüğümüz şeylerin dışına çıkabildik. Daha önce görmediğim şeyleri burda görebildim yani, kendi gelişimim için iyi oldu bu. Biraz daha farklı düşünmemize daha farklı yollara gidebilmemize yardımcı oldu (Çisem G1, st. 232-236)".

Çağla, konuyla ilgili görüşlerini aktarırken sağladığı bu katkıdan dolayı görsel kültür dersinin diğer alanlarda da verilmesi gerektiğini belirtmiş ve "Yamuk Bakmak" etkinliğine katılan konuktan örnek vererek görüşlerini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "İletişim fakültesinde olabilir bu ders, mesela konuk hoca geldiğinde reklamlarda işte hani ayrıntıları açıklıyordu mesela hoca, yani iletişim için de bir gereklilik olabilir. hiç alakasız bölümlerde bile o insanların kişisel gelişimi için verilebilir. Moda ile ilgili bölümler olabilir. yani kavram haritasında bizim kullandığımız hangi başlıklar varsa onlarla ilgili bölümler olabilir (Çağla G2, st. 87-94)".

Fulya'da konuyla ilgli olarak, bu dersin sağladığı kişisel gelişimden bahsederken, bunun daha genele yayılmasını ve toplumu bilinçlendirmek adına Halk Eğitim Merkezlerinde de verilebileceğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Kesinlikle sanat eğitimi içerisinde yer alması gerektiğini düşünüyorum. Yani şu an hani biz yaptığımız bu derste sedece öğrenci olarak değil yani kendimizi de geliştirdik ve toplumu düşünerek yapıyoruz biz bunları eğitmen olduğumuz için. Kesinlikle ve kesinlikle bu hani nasıl diyim yani halk eğitim merkezlerinde bile bu şekide eğitim verilmeli diye düşünüyorum. Bu oraya bile yansıtılmalı diye düşünüyorum yani toplumsal bir bilinçlenme için. Çünkü artık hep sıradanlaştı. Aynı şeyler işte halk oyunları, işte resim dersi, yok dikiş nakış dersi, ama görsel kültürü bir eğitim olarak artık popülerleştirebilirler bence. Daha da toplumun içerisine girerek günümüz yaşantısını ortaya koyabilirler. Her şekilde yani görsel olarak (Fulya G1, st. 152-173)".

Mehmet,bu çalışmayı, klasik sanat eğitiminin dışına çıkabilmiş olmasından dolayı faydalı bulduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Bana çok şey kattığını söyleyebilirim güzel enteresan şeyler öğrendim. Genelde hep klasik şeyler gösteriliyor bize ki ben resim okuyan bir öğrenci olarak Bansky'yi bu zamana kadar hiç duymadım. Benim için çok faydalıydı yani (Mehmet G1, st. 83-87)".

Tuğçe konuyla ilgili görüşlerini paylaşırken, bu dersle birlikte yaşamında kullanbileceği bilgiler edindiği için dersi faydalı bulduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Faydalı buldum yani ders olarak ders bulum. Yani nasıl diyim işe yarar şeylerdi hayatta karşımıza çıkabilecek, hayatın içinden şeylerdi. Hiçbir zaman karşılaşmayacağımız gereksiz önemsiz bilgiler değildi. Gerksiz bilgiler değildiii... faydalı şeylerdiii..., evet öyle faydalı buldum ya (...) herşey var içinde (Gülüyor), hayatın içinden hani olan şeylerle oluşmuş bir ders yani...hani pragmatizmden felan bahsediyoruz ya "faydalı olan bilgi işe yarar" diye, onun gibi. İşimize yaramayacak hiç biryerde kullanmayacağımız ve ya unutacağımız şeyler değildi (Tuğçe G2, st. 10-22)".

Çisem toplumdaki eleştiri eksikliğinden bahsederek bu derste gerçekleştirilen eleştirel yorumları faydalı bulduğunu ve böylece sınıf arkadaşlarını da daha iyi tanıdığını şu sözlerle aktarmıştır:

> "(...) Yani nasıl belirteyim... bizim toplumumuzda kimse böyle rahat kalkıp konuşmaz yani böyle bir toplumda çıkıpta bir eleştiri yapmaz herhangi bir konuda, ama böyle bir sınıf ortamında mesela biz 13 kişiyiz birbirimizi çok iyi tanıyoruz ama birbirimizin fikirlerini pek bilmiyoruz bu ders biraz ona sebep oldu diyebilirim, birbirimizi daha iyi tanımamıza yani (Çisem G2, st. 153-159)".

Gerçekleştirilen görüşmelerden öğrencilerin görsel kültür dersini, yaşamakta oldukları döneme karşı kendilerini daha bilinçli kıldığı için bir gereklilik olarak gördükleri gözlemlenmiştir. Aynı zamanda öğrenciler, dersle ilgili önerilerinde de bahsetmiş oldukları gibi, aynı sebeplerden dolayı bu uygulamanın sanat eğitiminde olması gerektiği kadar diğer alanlarda da yer verilmesi gereken bir ders olduğunu belitmişlerdir.

Çalışmayla İlgili Öneriler

Araştırma sorularından *"Sanat eğitiminde görsel kültür çalışmalarının uygulanışı konusunda öğrencilerin görüşleri nelerdir?"* sorusuna ilişkin olarak, araştırma

uygulamasına yönelik öneriler geliştirebilmek amacıyla öğrencilere derse ilişkin önerilerinin neler olduğu sorulmuştur. Öğrenciler görüşlerinde dersin üniversitede daha önceki yıllarda verilmeye başlanması, her yıl verilen bir ders olması gerektiği, çağdaş sanat ve sanat eleştirisi gibi derslerin bu ders kapsamında verilebileceği, üniversite eğtiminden önce de bu dersin olması gerektiği ve sadece sanat eğitimiyle sınırlandırılmayıp diğer alanlarda verilmesinin uygun olacağı gibi önerilerde bulunmuşlardır. Tuğçe konuyla ilgili önerisini *"Yani siz bence bu ders için üniversite birden itibaren başlayın da insanlar harcanmadan işin aslını görerek büyüsün (Gülüyor) (Tuğçe G1, st. 312-313)"* sözleriyle paylaşmıştır. Aysun konuyla ilgili görüşlerini aktarırken, dersin üniversite 2. ve 3. verilmeye başlanmasını ve her yıl alınabilen bir ders olması gerektiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Yani aslında 4. Sınıfta yani son senede faydalı tabi ama sanki daha önce alınması gerekiyor gibi. Bir de dördüncü sınıf biliyorsunuz çok yoğun geçiyor. Tam anlamıyla kendinizi vermekle vermemek arasında biryerde kalıyorsunuz. Ama mesela 3. Sınıfta olabilir. 1. Sınıfta birşeyler yeni yeni oturmaya başlıyor belki biraz erken olabilir ama 2. ve 3. Sınıfta verilebilir bence. Daha faydalı olabilir. yani birde sadece 1 yıl değil daha sürekli bir ders olması gerekiyor bence de. Hatta bir dönemlik bir ders kesinlikle olmaması gerekiyor bence çünkü, içerisinde uygulama da var (Aysun G2, st. 73-81)".

Güpse, dersin üniversite 1 için erken olabileceğini belirtmiş ve ders saatinin haftada 4 saat olmasının uygun olabileceğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Birinci sınıftan başlayabilir ama biraz erken de olabilir. ikinci sınıftan başlayabilir. Mesela birinci sınıfta başlarlarsa mesela genel yapısını öğrenmiş olurlar, ikinci sınıfta da düşünmeye geçerler, dördüncü sınıfta da daha başarılı olurlar. Saat olarak da bence iki saatte bence...o kadar uzun bir saat değil, dört saat iyi olur bence (Güpse G2, st. 85-90)".

Damla konuyla ilgili görüşlerini, bu dersin 3. ve 4. sınıflarda olmasının uygun olduğunu ve dersin yapısına uygun bir derslik oluşturulması gerektiğini belirtmiştir.

> "Iıımmm yani üçüncü sınıfta başlayabilir, daha öncesinde olmaz bence. Yani üçüncü ve dördüncü olmalı ve birde uygulama ve teori aynı anda gitmeli bence. Yani çok fazla

> teorik olmayacak, çok da uygulmalı olmayacak. İkisi aynı anda eşit şekilde olmalı gibi geliyor bana. Bide bu ders için böyle ayrı bir labrotuvar yani kesinlikle olması gerekiyor bence. Yani mesela bu yoktu bizde birinci dönem. Yani kesinlikle böyle bir ortam olması gerekli yani, gerekli techizatın bulunduğu gerektiğinde hemen çıktı alınabilecek vs. dersin işleyişinin daha iyi olması için bu şart (Duygu G2, st. 50-58)".

Çağla da aynı şeklide bu dersin 1. sınıftan sonra verilmesinin daha uygun olacağını *"Üçüncü sınıfta olabilir hocam, çünkü sanat tarihi felan görmüş olur bir altyapısı olur (Çağla G2, st. 108-109)"* sözleriyle dile getirmiştir.Çisem kendi deneyimlerinden de yola çıkarak görsel kültür dersinin 2. sınıfta başlamasının öğrencinin sonraki yıllarda devam edecek olan dersle ilgili altyapı oluşturmasını ve dersin yöntemine alışmalarını sağlayacağını belirtmiştir. Çisem bunun sebebi olarak, kendisinin daha önce aktif eğitim gibi bu derste kullanılan yöntemlere alışkın olmadığı için zorlandığını, önyargı oluşturduğunu belirtmiştir. Çisem ayrıca çağdaş sanat ve sanat eleştirisi gibi derslerin görsel kültür dersi kapsamında verilebileceğini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Benceeee.... ikinci sınıftan itibaren başlamalı. Eğer üniversite için geçerliyse. Çünkü birinci sınıfta alışma döneminde daha tartışma felan, yani herkesin birbirini yeni tanıdığı bir dönem olduğu için, yani kendimden yola çıkarak söylüyorum ben. İkinci sınıfta biraz daha birşeylerin bilincinde olunuyor. Ki bunun içine eleştiri daha girmeli ki üçte ve dörtte daha iyi olabilmek için. Biz mesela yapmadık bunları. Tamam hani yapıyorduk bir şeyler belki ama kalkıp aktif olduğumuz bir alan yoktu. Daha önce aldığımız bir ders olsaydı bu şekilde bu yıl bu dersi, çok daha farklı işlerdik. Alışmadığımız bir yöntemdi, zor oldu, önyargı oldu başlarda. Yani bence kesinlikle konulmalı bu ders, çok daha fazla ilerletebilirdik. Olmalı yani bu ders. Sanat eleştirisi dersi aldık ama sadece yarım dönem, hani tatıştık orda da ama bu kadar etkili değildi yani. Yarım kalıyor herşey. Yani ikinci sınıfta mesela hani bu kadar ağır değil. Daha önceden başlasa mesela hani daha aşama aşama gidilir. Ondan sonra zaten dörtte de daha iyi olur. Mesela çağdaş sanat, sanat eleştirisi dersleri bu ders kapsamında da verilebilir. Daha etkili oluyor. Umarım böyle olur yani. Altyapı oluşturuldukça bu daha ileriye gidebilir yani. Mesela bazı arkadaşlarımız işte ben öğretmen olmayacağım diyor ama eleştiri kısmına geldiğimizde biz çok eksiğiz yani bunda, hani biraz daha devam ettirsek biz bunu daha aktif olduğumuz zaman, bir şeylerin biraz daha farkına vardığımız zaman daha bir ilerleriz diye düşünüyorum yani, bence öyle olur (Çisem G2, st. 89-114)".

Ulaş konuyla ilgili görüşlerini aktarırken dersin son sınıfta olmaması gerektiğini, çünkü çok yoğun olduklarını şu sözlerle aktarmıştır:

> "Son sınıflara olmamalı özellikle hocam. Yani çünkü çok doluyuz. Yağlı boyaları yetiştirmek için öğlen yemeğe bile gitmedim yani şu anda. Son sınıfta olmaması gerekiyor. Bence birinci sınıftan itibaren öğrenilmesi gereken bir ders. Yani biz son sınıfa gelmişiz. Tamam kabul ediyorum çoğu şeyi ben yeni öğrendim, belki ön yargılı baktık başta ama... (Ulaş G2, st. 81-86)".

Tuğçe konuyla ilgili görüşlerini paylaşırken, üniversitede dersin 3. Sınıfta olmasının uygun olacağını belirtmiş ve sebeplerini şu sözlerle açıklamıştır:

> "3. sınıfta daha iyi olabilir yani her ne kadar insanlar çok çalışmasa da KPSS ye yine de stres yapıyor, hemde o stresin arkasına saklanıyorlar. Bir de üçüncü sınıf olması... yani daha sadece 2 yıl eğitim almış olacak ve ne kadar o sisteme girmediyse o kadar değişime yatkın bir insan olur. 3. Sınıfta neyin nasıl olması gerektiğini en azından bu dersle öğrenir. Yani ve hani o sistemin içinde çok fazla bulunmadığından yani ona imkan verilmiş olur (Tuğçe G1, st. 84-96)".

Tuğçe'yle gerçekleştirilen 2. görüşmede bu konudaki düşüncelerinin değiştiği görülmüştür. Tuğçe konuyla ilgili görüşlerini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Ya biz dördüncü sınıfta, çocuğun gelişim dönemlerini de düşününce ya da somut olarak düşünmeye başladığından itibaren böyle bir dersin müfredatta yer alması gerekiyor...Neden üniversite? Ama altını çiziyorum bu üniversiteden önce alınmalı (Gülüyor) üniversiteye gelene kadar zaten sisteme uyarlar. Yani evet daha erken yaşlarda olması lazım ama...Yani evet çünkü çocuklar öyle böyle değil yani. Geçen bir haber okudum; 4 yaşında bir çocuk tablete aşırı düşkünmüş. Günün beş saaatini tablete ayırıyormuş. Ondan başka hiç birşeyle oynamıyormuş, elinden alınınca ağlama krizlerine giriyormuş. Yani bu çocuk beş yaşından itibaren böyle büyüyorsa ona uyum sağlıyorsa bu derse hayli hayli uyum sağlar. Yani böyle... Artık çocuklar bizim zamanımızdaki gibi değil daha farklı büyüyorlar, daha hızlı gelişiyorlar. Her anlamda yani. Ve yani ne biliyim üniversite içinse 1 den itibaren olmalı ve öyle 1 saat 2 saat değil yani ki zaten birde dersin işleniş şekli de böyle aktif olmalı "evet yavrum sunumda bu yazıyor bunu okuyalım" gibi olursa bu ders zaten hiçbir işe yaramaz. Yani en az 4 saat olması lazım. Çünkü insanlar derste sıralara oturup dinlemeyecekler. İletişim

> kuracaklar. İletişim kurarken de hani belli gruplar olması lazım yani çok kalabalık gruplara değil onun yerine hani, biz 13 kişiydik ama onun yerine hani 14 tanede olabilir (Gülüyor) yani öyle. Kişi sayısı grubun şeyine göre değişebilir. Ben artık sayısına kadar gittim (Gülüyor) (Tuğçe G2, st. 226-261)".

Birinci dönemin sonunda gerçekleştirilen ilk görüşmede Çağla, dersin ikinci dönem de devam etmesinin yararlı olacağını şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Yani ikinci dönem buna görsel kültür konusunda devam edeceksek gerçekten o zaman yani birşeyler oturabilir. Çünkü bunun üstüne daha eleştirel olacağız, daha blinçli olacagız, yani konuları bilmiş olacağız, yani benim için daha ilerleyici olacak daha oturmuş olacak (Çağla G1, st. 346-350)".

Gerçekleştirilen görüşmelerde öğrenciler, görsel kültür dersinin diğer alanlarda da olması gerektiğini belitmişlerdir. Tuğçe konuyla ilgili görüşlerini aktarırken, bu dersin eğitim fakültelerinde olması gerktiğini, çünkü burdan mezun olacak öğrencilerin ileriki öğretmenlik yaşantılarında bu bilgilerden faydalanabileceğini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Hııım sınıf öğretmenliği bölümünde olabilir bu ders. Ya eğitim alanındaki aslında, yani eğitim fakültelerinde bence bu ders olması lazım. Mesela gereksiz birsürü seçmeli ders var mesela. Geçen arkadaş bahsetti neymiş. Gökyüzü mü ne? Yani gereksiz demiyim ama. Hani gökyüzüne felan da bakıyoruz ama... gökyüzünden çok gazeteye bakıyorsun, internete bakıyorsun yani gerçekten internete Facebook'ta bir şeylere bakıyorsun. Yani ve senin üstünde bunların direk etkileri var ki bunlar özellikle istenmeyen etkiler. Yani o yüzden almaları gerekiyor bu dersi. Çünkü öğrenci yetiştirecek bu insanlar, geleceğin toplumunu... (Tuğçe G2, st. 176-185)".

Çisem konuyla ilgili önerilerini aktarırken, görsel kültür uygulamasının Güzel Sanatlar Fakülteleri, Sosyoloji Bölümleri ve İletişim Fakültelerinde de olması gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

> " (...) Yani bizim kendi bölümümüz yani biz burda sadece resim görüyoruz ve Güzel Sanatlar Fakültesi'nin de alması gerekiyor bence bu dersi. Yani bu eleştiri kısmı, bizim bütün Güzel Sanatlar Bölümleri için yani geçerli. Olması gerekiyor yani. Çünkü hepimiz bu alanla ilgileniyoruz kimimiz öğretmen olcak kimimiz belki sanatçı olcak, bu belli değil. Hani biz formasyon dersleri de alıyoruz ama bunun yanında bunun gibi

> eleştirel dersler de olmalı. Hani birde bizim konuştuğumuz şeyler günlük hayattan örneklerdi hep, mesela sosyolojiye çok değindik, o sebepten Sosyoloji Bölümlerinde de olabilir. hani medya felan onlarda da var bunlar, onlarda da olması gerekiyor bence, İletişim Fakültesi'nde de olabilir. mesela reklamları incelerken farkettik ki çokta bizim alanımızdan uzak değil, ortak bir görsellik var yani. Yani aslında çok ortak nokta var yani aynı şey (Çisem G1, st. 68-81)".

Yaşanan Sorunlar

Araştırmanın 5. Sorusu olan *"Gerçekleştirilen görsel kültür çalışmasına yönelik uygulamalarda yaşanan sorunlar nasıl çözümlenebilir?"* sorusuna ilişkin olarak görsel kültürü haritalandırmak etkinliği süresince yaşanan problemeler ve getirilen çözüm önerileri açıklanmaktadır. Öğrencilerin etkinlik süresince yaşadıkları problemler 3 tema altında toplanmıştır.

Tablo 35

Çalışmada Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşler

Sorunlar
Uygulamaya karşı önyargı
Görsel Kültürün ayrı bir ders olmaması
Fiziksel problemler

12 hafta devem eden etkinlik sürecinde, gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde elde edilen verilere öğrencilerin belirtmiş oldukları problemler geliştirilen eylem planıyla çözümlenmeye çalışılmıştır. Uygulamanın ilk haftalarında derse karşı yaşanan ilgisizliğin büyük oranda azaldığı gözlemlenmiştir. İlk haftalarda öğrencilerin bu yapıda bir ders daha önce almamış olmamalarının da etkisiyle; araştırma, okuma yapmaya karşı olan önyargılarını kırdıkları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin özellikle "Uygulamada Görsel Kültür" etkinliği ve Bahar Dönemi'nde devam eden uygulamada gerçekleştirilen "Yamuk Bakmak" etkinliği ile dersin yapısına da alışmış oldukları için bu önyargılardan kurtuldukları gözlemlenmiştir. Fulya'nın bu konudaki paylaşımı öğrencilerin görüşlerini özetler niteliktedir.

> "Evet daha öncede dediğim gibi ilk zamanlar dedim ki yaaa bu da neymiş böyle ne yapacağız biz? Hiç birşey bilmediğim için tabi bu konuda yani biz gördük ama sadece başlık olarak gördük görsel kültürü. Ama şuan içerisine girdiğimde gerçekten, yani şu an ilk okullarda bile verilmesi gereken bir ders olarak görüyorum. Ayrıca ayrı ve zorunlu bir ders olarak açılması gerekiyor bizim bölümümüzde bence, ben faydasını gördüm ondan söylüyorum yani, biraz geç oldu ama, anlamamız felan anlaşmazlıklar oldu önceleri. Hani arkadaşlarımızla felanda kendi aramızda tartıştığımızda hani diyoruz ki, hani aramızda o başta geçen tartışmalar olsa da evet gerçekten çok şey öğrendik yani. Yani biz sadece hani biraz fazla geldiğini düşündük başta herhalde ama şu an düşününce hani çok iyi oldu bu ders bizim için (Fulya G1, st. 177-188)".

Ulaş konuyla ilgili görüşlerini aktarırken bu dersin fayda sağlayacağını belirtmiş ve dersin başında yaşanan, araştırma ve okuma yapmaya karşı göstermiş olduğu tepkiye gönderme yaparak, eleştiri yapmak için daha fazla araştırma yapması gerektiğini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Bu ders tabi ki fayda sağlar ama tabi üzerine gitmem lazım yani burdaki öğrendiğim bilgilerle kalmaz sadece. Araştırmaya devam etmem lazım ki araştıramıyorum yani zamanım yok. Yani yorumlamayı öğrenmek için biraz daha çalışmam gerekiyor bence. Burda yaptığımız yorumlar yeterli midir bilmiyorum? Ama öğrenmek, uğraşmak gerekiyor yani biraz daha (Ulaş G2, st. 25-30)".

Ulaşın bu ifadesi başlarda yaşamış olduğu önyargıyı kırdığı ve bu konuda bir farkındalık oluşturabildiği şeklinde yorumlanabilir. Fulya ise dersin başında yaşanan problemlerin sistemden kaynaklı olduğunu belirtmiştir.

> "Yani işte en başta dersten rahatsız olduğumuzu sizde biliyorsunuz ki zaten tartışmalarımız felan da oldu hani bu biraz bizden birazda sistemden kaynaklandı ama şuan gerçekten yani şuan ki zamanı sorarsanız çok memnunuz. Yani şuan çok memnunum yaptığım işten felan ve bu zamana kadar yapmış olduğumuz şeylerden memnunum yani ama daha önce düşünürseniz evet biraz sıkıcıydı (Gülüyor) yani şikayetçi olduk herşeyden (Fulya G1, st. 343-350)".

Ulaş ise yaşanan problemleri son sınıf oldukları ve KPSS sınavı sebebiyle yaşadıkları strese bağlamış, dersin 1. ya da 2. Sınıfta olmasının daha uygun olabileceği önerisinde bulunmuştur.

> "(...) Çoğu şeyi, yani öğrendim. Sonuçta bizim hoşumuza gitti yani (...) Birinci sınıflarda en geç ikinci sınıflarda olması lazım. Bence...yani son senede olunca üstüne birşey konması zor ama 1 de ya da 2 de olursa daha iyi olabilir. KPSS stresi, resim yetiştirme derdi olunca böyle oluyor (Ulaş G2, st. 92-97)".

Fulya da aynı şekilde derste olan kopuklukları KPSS stersine bağlamıştır.

> "Ama bu yıl derslerde biraz kopukluklar oldu. Biraz da o bizim stresli olmamızdan kaynaklı galiba KPSS felan diye düşünüyoruz. Stres olduk hiç çalışamadık (Fulya G1, st. 14-16)".

Çağla derste yaşanan poblemlerin nedeninin, kendilerini anlatamamış olma ihtimaline bağlayarak düşüncelerini şu sözlerle aktarmıştır:

> "(...) konuşmalar hani kendimizi anlatamamış olabiliriz. Hani anlatmaya çalıştığımız o süre hani bizden dolayı süre çok uzamış olabilir. yani onda biraz problem yaşadık amaaa ııı hani ders işlenme programı güzel yani ders programı güzel (Çağla G1, st. 122-125)".

Son sınıfların 8 saatlik Anasanat Atölye dersinin ilk 4 saati gerçekleştirilen uygulamada öğrenciler, yaşanan problemlerin nedenini dersin ayrı bir ders olarak açılmadığına bağladığı görülmüştür. Öğrenciler atölye çalışmalarının aksadığı düşüncesiyle rahatsızlıklarını dile getirmişlerdir. Bu durum araştırmacı tarafından, dersin eğer isterlerse boş günleri olan Cuma günü yapılabileceği ya da bu boş günlerini atölye dersi olarak değerlendirebilecekleri, isterlerse bu konuda gerekli izni alabileceği önerisinde bulunulmuş fakat öğrenciler bunu istemediklerini belirtmişlerdir. Aysun konuyla ilgili görüşlerini şu sözlerle aktarmıştır:

> "Yani ilk başta şey geldi atölye dersinin içinde olması yani hani bir tane daha yağlı boya yapsam daha iyi olmaz mı? Diye düşündük. Biraz ekstra ve gereksizmiş gibi geldi. Ama içeriğine girince gerçekten değiştiğini ve insana kesinlikle birşeyler kattığını görünce orda evet dedim hani birşeyler var bunda. Başka bir dersin içinde olması kötü oldu ayrı bir ders olarak olsaydı daha iyi olurdu. Daha ciddiye alırdık baştan. O kensinlikle etkili oldu yani. Ama içerik olarak felan gerçekten faydalı bir ders (Aysun G1, st. 125-134)".

Çağla ise dersin içeriğini faydalı bulmasına rağmen bu konuda yaşadığı problemi şu sözlerle aktarmıştır:

> "Yaptığımız şey güzel ders içeriği ... uygun ama benim için ıımm ayrı bir ders olarak olmalıydı ayrı bir ciddiyetle ben bunu gerçekten öğrenmeliyim yani, çünkü ben bunun başında bunu sizin için olan bişey sandım, yani bu bir tez konusu bu öğrenmemiz gereken bir ders belki ama benim için hep havadaydı ... benim için oturmuş birşey değildi yani bir ciddiyetle gerçekten öğrenmek istediğim birşey olarak bakmadım, yani benim için tam oturmadı o yüzden (...) (Çağla G1, st. 339-350)".

Gerçekleştirilen görüşmelerde öğrenciler derste yaşanan problemlerin bazılarının fiziksel sorunlardan kaynaklandığını belirtmişlerdir. Görsel Kültürü Haritalandırmak etkinliğinin bulgularında bahsedilen bu sorunlar ikinci dönem, ders için görsel kültür atölyesi kurularak, teknolojik yetersizler de Anadolu Ünversitesi Bilimsel Araştırma Birimi tarafından sağlanan destekle çözümlenmiştir.

Fakat uygulamanın gerçekleştirildiği bölümün yer sıkıntısı sebebiyle Eğitim Fakültesi içinde değil de, Deniz Bilimleri Fakültesinde yer alıyor olması ve genel olarak ekipman eksikliği olmasından dolayı yaşanan problemler öğrenciler tarafından şu sözlerle aktarılmıştır:

> "Kesinlikle olmalı, mesela arkeolojiden de ders olmalı. Mesela GSF resim geçen sene Ziraat Fakültesi'nin içindeydi. Diğer bölümler İlahiyat Fakültesi'ndeydi yani hepsi kopuk kopuk. Yani müzik bölümü de dahil. Eğitim Fakültesi olduğumuz için biraz kopuyoruz mesela ama hepimiz aynı binada olsak daha farklı bir etkileşim olurdu. Böyle disiplinlerarası dersler olsaydı kesinlikle faydası olacağını düşünüyorum. Ben hiç böyle bir ders almadım (Aysun G2, st. 88-94)".

Çisem konuyla ilgili görüşlerini aktarırken bölümün konumundan kaynaklanan problemleri şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Mesela bizim burda güzel sanatlarla hiç bir bağımız yok mesela yani diğer alanlarla da bağımız olması lazım sonuçta sanatla ilgileniyoruz burda tamam yani öğretmenlik bizimki ama yani biraz daha içine girmemiz gerekiyor bizim, mesela bu kampüste olmamız da kötü çok kopuk burda mesela eğitim fakültesinden uzağız ve farklıyız güzel santalarla çok çok ayrıyız mesela hani onlarla bir arada olsak daha çok iş de üretebiliriz

> birbirini güdüler mesela, fikir alışverişi olur farklı çalışmalar farklı teknikler öğrenirdik yani ama şu an sadece gördüğümüzresim, baskı felan yani tamam bunlarda gerekli belki bizim için formasyon da alıyoruz ama bunlar yeterli değil bence (Çisem G1, st. 31-41)".

Çağla konuyla ilgili görüşlerini akatarırken bölümün fakülte dışında yer alıyor olmasından rahatsızlığını şu sözlerle aktarmıştır:

> "Yani güzel, okulumu ve eğimini seviyorum, bölümümü ve ıhmmm imkanların birazcık daha iyi olabileceğini düşünüyorum, yani bu Anabilim Dalının burda olması ve ekipman anlamında eksik olduğunu düşünüyorum kesinlikle. (Çağla G1, st. 20-23)".

Ulaş'da aynı şeklide bölümün teknolojik imkanlar bakımında yetersiz olduğnu şu sözlerle aktarmıştır:

> "Yani güzel değerlendiriyorum ama bizim bölümde biraz...atölyeler olsun temizlik bakımından ... yani atölye bakımından rahatsızım açıkcası. İmkanlarımız olsun teknolojik imkanlar olsun, yani düşük seviyede şu anda. Ben mesela Bolu'dan geldim buraya 1. Sınıftan sonra ve arada dağlar kadar fark var. Atölyeler felan güzel, bakımlı orda, çok fark var (Ulaş G1, st. 12-17)".

Çisem'de bölümde araç-gereç bakımından eksiklikleri olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Ama bazı konularda eksiklik var tabi mesela okulun araç- gerekler konusunda... mesela diger üniversitelerde okuyan arkadaşlarla konuştugum zaman bizim çok çok eksikliklerimiz var. Diğer üniversitelere göre aynı bölüm olmasına rağmen bizde çok eksiklik var (Çisem G1, st. 24-28)".

"Görsel Kültür" Algıları

Öğrencilerle gerçekleştirilen son yarı yapılandırılmış görüşmede, Onlardan kendilerince görsel kültürü tanımlamaları istenmiştir. Verdikleri tanımlardan öğrencilerin görsel kültüre karşı bir fikir oluşturabildikleri ve aynı zamanda oluşturdukları tanımlarını paylaşırken "düşündürme", "farkındalık yaratma", "bilinçlenme", "gereklilik" gibi kavramları kullandıkları gözelemlenmiştir. Çisem kendi tanımını şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Mesela baktığımız birşeyi farklı açılardan görmek gibi bir şey çağıştırmıştı yani fikirlerin farklılığı gibi. Yani görsel kültür diyince aklıma öyle birşey geliyor, yani bir şey üzerine herkes aynı şeyi düşünmüyor, farklı bakış açıları sergiliyor bu da hani öznellik katıyor bence (Çisem G1, st. 91-95)".

Aysun tanımını ifade ederken görsel kültürü öncelikle "algıladığım herşey" olarak ifade etmiş, sonrasında da bu algısının onda çağrışım yaratması ve onu düşündürmesi gerektirğini belirterek tanımını sırlandırmaya çalışmıştır.

> "Algıladığım herşey" diyeceğim ama çok geniş kapsamlı olcak. "gözümün gördüğü, algıladığım ve de bende düşünce de uyandıran, başka birşeyler çağrıştıran mesela". Yani mesela görsel birşey gördüm ama bende birşey uyandırıyor mu? Yani bir anlamı bir çağrışımı olması gerek, yani bende böyle bir şey yapması gerekiyor.... ve görebildiğim herşey (Aysun G2, st. 89-94)".

Ulaş tanımını gerekleştiriken görsel kültürün geniş bir alana yayıldığını ve bunu daraltmanın zor olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

> "Iıı göze hitap eden her şeydir diyebiliriz yani. Bir şey yani katagorize edemem veya küçültemem yani, baya geniş. İşte medyada, dergilerde, reklamlarda işte sanat eserlerinde olsun yani görüntüsüyle bizim kafamızda birşeyler oluşturan her obje, her nesne, her görsel olabilir (Ulaş G2, st. 100-104)".

Güpse ise tanımını paylaşırken görsel kültürün, hayatımızın içindeki herşey olduğunu vurgulayarak önemli bir noktaya değinmiştir.

> "Iımmm, daha doğrusu gördüğümüz herşey, yani adım attığımız...insanların giyimi, reklamlar, yani hayatımızın içindeki herşey...yani tam anlatamadım ama... (Güpse G2, st. 93-95)".

Görsel kültürü, görsellik üzerine tartışma yapmak, düşünmek olarak ifade eden Duygu tanımını şu sözlerle aktarmıştır:

> "Yani görsel kültür...biz sanat eğitimi alıyoruz burda yani herşey uygulama üstünden gidiyor. Yani görsel kültür bana göre, görsel şeyleri tartışmak. Yani sadece bakmak değil de bunun üstüne fikir yürütmek "Bu neden böyledir?", "Nasıl böyledir?" gibi...yani görseller üzerine düşünme gibi... uygulamada vardı ama daha çok aklımda

> kalan tartışması benim görsel kültürün, bide uygulamayı burda hep yapıyoruz. Yani nasıl anlatayım cümleleri toparlayabilir miyim? bilmiyorum da...ıımmmm...herşey görseldir ama gördüğümüz herşey görsel kültür değildir bence. Yani tartışma ortamı yaratabilirsin ama görsel kültüre girmesi var birde onun. Yani şimdi durup duruken bir tahta ile ilgili tartışma yaratamam ben mesela yani... yani çok abuk birşey olur yani... yani bir anlamı birşeyi olması gerekiyor (Duygu G2, st. 62-74)".

Görsel kültürü, bakıpta göremediğimiz şeylerin farkına varma, olarak ifade eden Çisem, tanımını şu sözlerle aktarmıştır:

> "Bence herşeydir. Bakıpta görmediğimiz şeylerin farkına varmaktır. Yada herzaman gördüğümüz ve bildiğimiz şeylerin farkına varmaktır. Ve bu da hani karşılıklı yani farkına vardırmak ya da tartışarak dediğim gibi yani bence herşey (Çisem G2, st. 124-127)".

Çağla ise görsel kültürü zaman içerisindeki değişimi yakalamak ve çağdaş sanatı anlamak olarak ifade etmiştir:

> "Yani geçmişten günümüze gelişme olabilir, birbirleriyle bağdaştırma olabilir, ilişkilendirme olabilir. ondan sonraaaa... çağımızda sanatın nasıl olduğunu, ne olduğunu anlamak olabilir (Çağla G2, st. 111-114)".

Görsel kültürü, görsellerin üzerimizdeki etkilerini anlayabilme ve böylece görsellere karşı bilinçlanme olarak tanımlayan Tuğçe, tanımını şu sözlerle aktarmıştır:

> "Hayatımızda yer alan farklı bir görsel şey...üzerimizdeki etkilerin nasıl etkili olduğunu...(Gülüyor) yani üzerimizdeki etkilerini okumamıza ve bilinçlenmemizi sağlayan ve bir tür farkındalık yaratan...virgül...(Gülüyor) nokta (Gülüyor) yok bir farkındalık yaratan bir gereklilik, işte gördüğümüz şeyler (Gülüyor) işte ilk cümlemin virgülden önceki kısmı...anladınız tamam (Gülüyor) (Tuğçe G2, st. 271-276)".

Yapılandırmacı eğtim anlayışına göre uygulanan derste öğrencilere görsel kültürün ne olduğuna dair hiç bir tanım verilmemiş bu bilgiyi kendilerinin yapılandırmaları hedeflenmiştir. Öğrencilerin vermiş oldukları bu tanımlardan, görsel kültürün ne olduğunu kavradıkları gözlemlenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgu ve sonuçları doğrultusunda varılan öneriler, uygulamaya yönelik ve ileride yapılacak çalışmalara yönelik olarak iki başlık altında toplanmıştır. Görsel kültürün sanat eğitimine nasıl dahil edilebileceği sorusuna yönelik aranan cevaplar, eylem araştırması yoluyla elde edilmeye çalışılmıştır. Uygulama aşaması 2012-2013 öğretim yılı Güz ve Bahar dönemi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde resim Anasanat Atölye dersini alan dördüncü sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında uygulanan görsel kültür çalışması etkinlik olarak gerçekleştirilmiştir. Bu etkinlikler "Görsel Kültürü Haritalandırmak" , " Uygulamada Görsel Kültür" ve " Yamuk Bakmak" olarak adlandırılmıştır. "Görsel Kültürü Haritalandırmak" etkinliği ilk 6 hafta sürmüş ve bu süreçte öğrenciler işbirliği içerisinde kavram haritası oluşturmuşlardır. "Uygulamada Görsel Kültür" etkinliği ise öğrencilerin sanatsal bir ürün oluşturmaları ve çalışmalarına dair gerçekleştirdikleri sunumlarını sınıfta paylaşmaları şeklinde gerçekleşmiştir. Son olarak "Yamuk Bakmak" etkinliği farklı alanlardan davet edilen uzmanlarla sınıf tartışmaları biçiminde gerçekleşmiştir. Araştırmanın sonuçları, araştırmanın sorularına bağlı olarak gerçekleştirilen üç etkinlik temel alınarak ortaya konulmuştur.

Sonuç

Araştırma amaçlarına ulaşmak için incelenen veriler dersin video kayıtları, yarı yapılandırılmış görüşmeler, araştırmacı günlüğü ve öğrenci günlükleri ile öğrencilerin gerçekleştirdikleri sanatsal üretimlerden elde edilmiştir. Veriler içerik analizi yoluyla çözümlenip yorumlanmıştır. Araştırma kapsamındaki bulgulardan yola çıkılarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Görsel kültürün geniş yapısı göz önünde bulundurularak planlanan etkinliklerde öğrencilerin konuya ilişkin görüş geliştirmelerini sağlayacak uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Bu etkinliklerin ilkinde öğrencilerin görsel kültürü yapılandırmaları adına gerçekleştirilen sunumlar aracılığıyla kendi kavramlarını seçmeleri sağlanmış ve uygulama öğrencilerin seçtikleri

kavramlara ve bu kavramlar arasındaki ilişkilere karşı farkındalık oluşturmalarıyla sonuçlanmıştır.

- Tüm uygulama öğrencilerin kendi görüşlerini geliştirmeleri adına sınıf tartışmaları şeklinde düzenlenmiş, araştırmacı öğrencileri tartışmalara yönlendirerek onları fikirlerini paylaşmaları için cesaretlendirmeye çalışmıştır. İlk aşamada öğrencilerin bu konuda çekimser davrandıkları, zamanla tartışmalara katılımlarının arttığı görülmüştür.
- Gerçekleştirilen sınıf tartışmalarında öğrencilerin kavramları hakkında araştırma yapmadıkları ve çağdaş sanat bilgilerinin yetersizliği görülmüş ve bu konuda araştırma yapmaya yönlendirilmişlerdir. İlk aşamada araştırma yapmayı, okumalar gerçekleştirmeyi ve sunum hazırlamayı red etmelerine rağmen, zamanla araştırma yapmaya başladıkları ve sanatçı incelemesi uygulaması dahilinde seçtikleri bir çağdaş sanatçı hakkında sunum hazırladıkları gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerin görsel kültürü ve seçtikleri kavramları anlamlandırabilmeleri, kavramlar arasında ilişkiler kurabilmeleri ve öğrencilerin kendi aralarındaki etkileşimi arttırmak adına işbirliği içerisinde kavram haritası oluşturulmuştur. Görsel kültür uygulaması süresince devam eden işbirliğiyle kavram haritası oluşturma sürecinin, öğrencilerin kendi aralarındaki etkileşimlerini artırırken, yeni bilgiler inşa etmede de onlara kolaylık sağladığı sonucuna varılmıştır.
- Öğrencilerin dersin başlarında kavramlar arasındaki ilişkileri kurmakta zorlandıkları fakat araştırmacının öğrencileri günlük deneyimlerinden faydalanmaya cesaretlendirmesinin de etkisiyle, kavramlar arasındaki bağlantıları kurmaya başladıkları gözlemlenmiştir.
- Kavramların ilişkilendirilmesi sırasında öğrencilerin sanat ve çağdaş sanata ilişkin yorumlar yaptıkları gözlemlenmiştir. Tartışmalar esnasında ve kavram haritasında sanatı teknoloji, yeniden üretim, popüler kültür, medya gibi kavramla ilişkilendirmişlerdir.
- Gerçekleştirilen kavram haritasıyla öğrencilerin kavramlar arasındaki ilişkileri kurarken bu kavramları farklı dönemlere ait sanat eserleri ve çağdaş sanat örnekleriyle ilişkilendirdikleri gözlemlenmiştir. Bu süreçte gerçekleşen

sınıf tartışmalarında öğrencilerin sanat, siyaset ve sosyal yaşam arasında bağlantılar oluşturdukları gözlemlenmiştir.

- Kavram haritası uygulaması ile öğrencilerin kavramlar arasında bağlantı kurmaya çalışırken aynı zamanda "sanat" ve "popüler kültür" gibi bazı kavramlar arasında da ayrım oluşturmaya çalışmakta oldukları ve bu doğrultuda sorgulamalar gerçekleştirdikleri görülmüştür.
- Uygulama sürecinde öğrencilere görsel kültür çalışmalarını öğretmenlik mesleklerinde kullanımı ile ilgili bakış açıları kazandırılmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin genel olarak görsel kültür eğitimi vermek istedikleri ve özellikle kavram haritası uygulamasının ileriki öğretmenlik deneyimlerine fayda sağlayacağını düşündükleri görülmüştür.
- Öğrencilerin imajların sosyal ve kültürel işlevlerine karşı farkındalık geliştirmeleri amacıyla medya incelemeleri gerçekleştirilmiş ve bu konuda eleştirel bir tutum sergilemeye başladıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin vermiş oldukları örnekleri günlük deneyimlerinden yola çıkarak oluşturdukları ve medya kavramını diğer birçok kavramla ilişkilendirmeye başladıkları görülmüştür.
- Uygulamalar çerçevesinde gerçekleşen sınıf tartışmalarında öğrencilerin yaşamakta oldukları topluma, kültüre veya etkilenmekte oldukları hakim kültürlere karşı eleştirel bir bakış açısı geliştirmeye başladıkları görülmüştür.
- Şehir yaşamında görsel kültür uygulaması ile öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmaya yatkın oldukları gözlemlenmiş ve bu uygulama ile öğrencilerin şehri güncel görsel kültür bağlamında değerlendirebildikleri, sanat ve tasarımı kentsel görsel kültür bağlamında düşünebildikleri görülmüştür.
- "Uygulamada Görsel Kültür" etkinliği ilk öğrencilerin sosyo-kültürel içerikleri kendi bireysel görüşleri çerçevesinde eleştirel bir gözle yorumladıkları ve yorumlarını tamamen kendilerinin belirledikleri bir yolla sanatsal olarak ifade edebildikleri görülmüştür.
- Öğrenciler, bu uygulamayla birlikte farklı sanatsal üretimler gerçekleştirebileceklerini ve bu anlamda deneyim kazandıklarını düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu uygulama ile sosyal içeriklere karşı

eleştirel bir sorgulamaya girmenin kendilerini ve birbirlerini tanıma anlamında da olumlu etkileri olduğunu ifade etmişlerdir.

- Görsel kültür çalışmalarıyla öğrencilerin çağdaş sanata karşı görüşlerinde değişim yaşandığı ve sanatın tuval resmi ve çizimden öteye genişlemekte olduğunu belirttikleri gözlemlenmiştir.
- Bu araştırmayla öğrencilerin çağdaş sanata karşı olan önyargılarını kırdıkları, çalışmalarının üretim sürecinde klasik estetik anlayışının sınırlarını zorladıkları ve kendilerini ifade ederken güncel sanat pratiklerinden faydalandıkları gözlemlenmiştir.
- Aynı zamanda malzeme seçiminde de günlük yaşamlarında karşılaştıkları objeleri sanatsal materyal olarak kullandıkları dikkat çekmiştir. Bu yolla öğrencilerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları bu objeleri eleştirel bir gözle yorumlayabildikleri görülmüştür.
- Öğrencilerin sanatsal çalışmalarını üretme aşamasında, düşünsel süreçlerden faydalandıkları ve bu doğrultuda gerekli araştırmaları yaptıkları gözlemlenmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin uygulamalarını bitirdikten sonra çalışmalarını sınıf arkadaşlarına sunmaları aşamasında çalışmalarının üretim sürecini ve düşünsel arka planını sözel ve yazınsal olarak ifade edebildikleri görülmüştür.
- Sanatsal üretimleri çerçevesinde gerçekleşen sınıf tartışmalarında öğrencilerin sanatı birçok konuyla ilişkilendirdikleri ve bu doğrultuda kendi yorumlarını oluşturdukları görülmüştür. Öğrencilerin bu tartışmalarda verdikleri örneklerle sanatı; günlük yaşamları, siyaset, toplumsal olaylar, kültür, toplumsal cinsiyet gibi kavramlarla ilişkilendikleri görülmüştür.
- Öğrencilerin "Uygulamada Görsel Kültür" etkinliği ile özellikle çağdaş sanat pratiklerini anlamlandırabildikleri gözlemlenmiştir. Öğrenciler bir önceki etkinlikte gerçekleştirdikleri sanatçı sunumlarında bunu teorik olarak öğrendiklerini ve bu etkinlikle birlikte bu bilgilerini pratiğe dökerek daha kalıcı bir öğrenme gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir.
- Gerçekleştirilen etkinliklerde, eleştirel pedogojiden yararlanılmasına ilişkin olarak öğrencilerin olumlu görüşler içerisinde oldukları gözlemlenmiştir. Öğrenciler, eleştirel yaklaşımın kullanımıyla kendilerine ait olan düşüncelere

ulaşabildiklerini ve bunun da çalışmalara bireysellik kattığını belirtmişlerdir. Aynı zamanda öğrenciler, eleştirel yaklaşımın uygulanması ile arkadaşlarının düşüncelerine dair bilgi edindiklerini ve bunun onların birbirlerini daha iyi tanımalarına yardımcı olan bir ortam oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

- "Yamuk Bakmak" etkinliği ile öğrencilerin görsel kültürü farklı disiplinlerin bakış açısından değerlendirmelerini sağlamak amaçlanmıştır. Öğrencilerin disiplinlerarası yaklaşımın, eğitimde kullanılmasının bir gereklilik olduğunu belirttikleri ve disiplinlerarası bir eğitim anlayışıyla dersler arasında bağlantı kurarak daha kalıcı bir öğrenme sağladıklarını belirtmişlerdir.
- Öğrencilerin görsel kültür çalışmalarıyla gerçekleştirilen uygulamayı diğer derslerinden farklı buldukları görülmüştür. Öğrenciler bu çalışmada daha aktif olduklarını, eleştiriler gerçekleştirerek kendilerini özgürce ifade edebildiklerini diğer disiplinlere açılım sağlayabildiklerini ve bu çalışmayla teori ve pratiği birleştirerek daha kalıcı bir öğrenme sağladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca sanatsal üretimlerini gerçekleştirirken yaşadıkları düşünsel süreçle daha anlamlı çalışmalar ürettiklerini ifade etmişlerdir.
- Öğrencilerin sanat eğitiminin görsel kültür çalışmaları ile desteklendiğinde daha içerikli bir ders olacağını belirttikleri ve görsel kültür çalışmalarıyla sanat eğitiminin klasik yapısının dışına çıkılabileceğini belirttikleri görülmüştür.
- Görsel kültür çalışmaları ile öğrencilerin görsellere karşı farkındalık oluşturduklarını, farklı bakış açıları geliştirebildikleri görülmüş ve öğrenciler bu dersin kendilerinde kişisel gelişim sağladığını ifade etmişlerdir.
- Görsel kültür çalışmaları ile öğrencilerin günümüz sanatını anlamasında ve uygulamasında fayda sağladığı görülmüştür.
- Öğrenciler görsel kültür eğitiminin, güncel sanatı anlamlandırmalarında katkı sağladığı gibi, yaşadıkları dönemin şartlarını anlamada ve bunlara eleştirel yorum getirmede de yararlı olduğunu ve bu sebepten bu dersin görsel sanatlar eğitiminde zorunlu bir ders olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca görsel kültür eğitimiyle güncel sosyal olaylara ve medyaya karşı kazandıkları farkındalıktan yola çıkarak bu eğitimin tüm alanlarda olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

- Araştırmada bölümde yaşanan fiziksel problemler ve teknolojik ekipman eksikliğinin bazı etkinliklerin uygulama sürecini etkilediği gözlemlenmiş ve bu problemler bir kısmı Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri desteğiyle çözümlenmiştir.

Öneriler

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Sanat eğitimi veren kurumlarda, diğer disiplinlere de açılımı sağlayacak doğrultuda, sosyo-kültürel alan ve çeşitli medyalar ile gerçekleşen gündelik görsel deneyimleri içeren, eleştirel bir yaklaşımı sağlayacak ders içerikleri geliştirilmelidir.
- Günümüz şartları göz önünde bulundurulduğunda, Görsel Sanatlar Eğitimi bölümlerinin Anasanat Atölye derslerinin teknik beceriye odaklanan yapısının yetersiz kaldığı görülmekte ve bu anlamda derslerin görsel kültür çalışmaları yoluyla desteklenmesi gerekmektedir.
- Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümlerindeki Sanat Tarihi, Sanat Eleştirisi ve Çağdaş Sanat gibi derslerle uygulamalı dersler arasındaki teori ve pratik arasındaki kopukluk, görsel kültür çalışmaları yoluyla giderilebilir.
- Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde yer alan derslerin yapısı eleştirel pedagoji, disiplinlerarası öğrenme, işbirlikli öğrenme gibi öğretim yaklaşımlarından faydalanılarak düzenlenmelidir.
- Görsel kültür; Resim, Heykel, Grafik ve bölüm dışındaki Moda Tasarımı, Endüstriyel Tasarım, İletişim Tasarımı , Sinema Televizyon, Mimarlık gibi alanları da kapsayacak şekilde ortak bir ders olarak verilmesi önerilebilir. Bu daha zengin bir görsel kültür dersi oluşturulmasına imkan tanırken bu alanlar arasındaki geçişkenliği de vurgulayarak sanat eğitiminin farklı alanlara açılımını sağlayacaktır.
- Görsel kültür çalışmalarının geniş bir alana yayılan yapısı göz önünde bulundurulduğunda, hem dersi verecek öğretim elemanının hem de öğrencilerin gerekli altyapıya sahip olmaları daha içerikli bir ders işlenmesini sağlayacaktır. Dolayısıyla eğitimci yetiştren kurumlarda görsel

kültür eğitiminin verilmesi, öğrencilerin günümüz dünyasını ve sanatını anlamlandırmalarına yardımcı olurken onları öğretmenlik deneyimleri açısından destekleyecektir.

- Günümüzde sanat eğitimi veren kurumlarda öğrencilerin sosyal içerikli konulara yönelmelerine, günümüz teknolojilerinin etkisiyle, sanatı ve görsel medyayı daha bilinçli bir şekilde yorumlamalarına ve böylece klasik eğitim anlayışının dışına çıkılabilmesine imkan tanıyacak eğitim ortamları oluşturulması gerekmektedir. Bu bağlamda görsel kültür çalışmalarının bu kurumlarda zorunlu bir ders olarak verilmesi önerilmektedir.
- Öğrencilerin etraflarını kuşatan görselleri yeniden yorumlayıp eleştirel yaklaşmaları ve görsel deneyimlerine yaratıcı cevaplar üretmeleri, gündelik deneyimler, popüler görsel kültür, sanat ve sanat üretimi arasındaki işlevsel bağlantıları ortaya çıkarabileceği için görsel kültür çalışmalarının sanat eğitimine dahil edilmesi önem taşımaktadır. Bugün ülkemizdeki sanatçı ve sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlara baktığımızda görsel kültür eğitimi çerçevesinde yürütülen derslerin yetersiz olduğu ve görsel kütür çalışmaları üstüne bölüm ya da fakülte bulunmadığı görülmektedir. Geleceğin sanatçı ve sanat eğitimcilerini görsel kültür çalışmalarından faydalanmaları ve bu doğrultuda kendilerini yetiştirebilmeleri için Türkiye'de görsel kültür çalışmalarına yönelik bölüm ve fakültelerin açılması gerekmektedir.

"11 hafta süren eylem araşırması sürecinin, bir eğitimci ve araştırmacı olarak bana çok yönlü katkıları olduğu düşüncesindeyim. Yaşamış olduğum bu deneyim bana, çalışmakta olduğum kurum, çalışma alanım olan görsel kültür eğitimi, uygulanmakta olan eğitim sistemi, öğrencilerin tutumları ve kendi eğitmenliğim gibi iç içe geçen birçok olguda düşünme olanağı ve bunlardan kaynaklanan problemleri çözebilmek adına ip uçları sağladı. Uygulamanın özellikle ilk üç haftası, öğrencilerin uygulamaya karşı önyargılarıyla başladı. Tabi ki bu durum benim de zaman zaman hevesimin kırılmasına sebep olsa da, problemlerin nedeni ve çözüm yolları konusunda düşünmem için daha fazla imkan sağladı. Yaşanan problemlerden birçoğunun sebebi öğrencilerin daha önceki eğitim yaşantılarında yapılandırmacı eğitim anlayışı kapsamında bir ders almamaları ya da aktif öğretim gibi yöntemlerin yanlış uygulamasından kaynaklanmaktaydı. Öğrencilerin, öncesinde çalışma hakkında bilgilendirilmelerine rağmen, çalışmanın uygulanışı, deneyim sahibi olmadıkları bir yöntemdi. Bu sebepten öğrenciler ilk etapta

reddetme eğiliminde oldular. Bu noktada öğrencilerin yönteme alışmasına yardımcı olmak için onları cesaretlendirmek ve bu süreçte onlara zaman tanımak gerekmekteydi. Yaşanan problemlerin diğer bir nedeni ise; bu çalışmanın da uygulanmış olduğu atöyle derslerinin sadece uygulamaya dayalı olarak yürütülmesi nedeniyle yaşanmış ve uygulanan görsel kültür çalışması, öğrenciler tarafından ilk aşamada teorik bir ders olarak algılanmıştır. Dolayısıyla bu durum, genel olarak okuma ve araştırma yapmaya karşı önyarlıgılı olan güzel sanatlar eğitimi öğrencileri tarafından olumsuz karşılanmış ve çalışmaya karşı onları ikna etmeyi zorlaştırmıştır. Ancak uygulama aşamasına geçilmesiyle birlikte, öğrencilerin, çalışmaya olan ilgilerinin yüksek oranda artması da bu görüşü destekler niteliktedir. Aynı zamanda uygulama aşamasından sonra öğrencilerin, teori olmadan uygulamanın eksik kalacağı yönündeki farkındalıklarının arttığı ve teoriye karşı olan önyargılarını kırmaya başladıkları görülmüştür. Diğer bir problem de, görsel kültür eğitiminin nasıl öğretilebileceğine ilişkin yeterli kaynak olmaması ve bir eğitmen olarak benim deneyimsizliğimdi. Her ne kadar teoride herşey çok tutarlı görünse de, öğrenciyle yüzyüze gelindiğinde ve sistemin koşulları da düşünüldüğünde bazı şeyler farklılık gösterebiliyor. Sonuç olarak diyebilirim ki, bu yöntemde bir araştırma gerçekleştirirken, yukarıda bahsettiklerim dışında, çalışma için bir atölye düzenlenmesine ve fiziksel koşulların yeterliliğine dikkat edilmelidir. Hazırlanan atölyede projeksiyon, bilgisayar gibi teknolojik ekipmanların ve internet bağlantısının olmasına özen gösterilmelidir. Özellikler kavram haritası gibi bir uygulama yapılacaksa, her hafta öğrencilerin renkli görsel getirmekten ekonomik anlamda şikayet ettikleri (görsellerini genellikle internetten bulduklarından, ve renkli çıktı almaları gerektiğinden dolayı) görüldüğü için, atölyede yazıcı da bulundurulabilir (AG, 02 Mayıs 2013)".

Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde öğrencilerin görsel kültürü nasıl öğretecekleri üstüne nicel veya nitel araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde yer alan Sanat Tarihi, Sanat Eleştirisi, Sanat Felsefesi, Çağdaş Sanat gibi dersler kapsamında Görsel Kültür çalışmaları gerçekleştirilebilir.
- Farklı alanlarda eğitim gören öğrencilerle (Görsel Sanatlar ve Tasarım alanları, Müzik, Sinema Televizyon, Sosyoloji, Mimarlık vb.) ortak bir sınf oluşturularak disiplinlerarası bir yaklaşımla görsel kültür çalışmaları gerçekleştirilebilir.

EKLER

EK A : İzin Formu 289
EK B : Ders İzlencesi..... 292
EK C : Etkinlik Takip Formu Örneği 299
EK D : Kontrol Listesi 301
EK E : Ürün Değerlendirme Formu..... 302
EK F : Öğrencilerle Gerçekleştirilen İlk Yarı Yapılandırılmış Görüşmenin Soruları .. 303
EK G : Öğrencilerin Sanatsal Üretimleri Sonrası Gerçekleştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşmenin Soruları..... 305
EK H : Öğrencilerle Gerçekleştirilen Üçüncü Yarı Yapılandırılmış Görüşmenin Soruları 306

EK A : İzin Formu

T. C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI

SAYI:B.30.2.ÇAÜ.0.12.00/903-496/02 **ÇANAKKALE**
KONU: Arş. Gör. Elvin KARAASLAN KLOSE 12.10.2012

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜM BAŞKANLIĞI'NA

Anabilim Dalımız Arş. Gör. Elvin KARAASLAN KLOSE'nin 10.10.2012 tarihli dilekçesinde belirtildiği üzere; doktora tezinin uygulamasını, Anasanat Atölye V'de yürütmesinde bir sakınca bulunmamaktadır.

Yrd. Doç. Dr. Fatih BALCI
Anabilim Dalı Başkanı

EK:1

T. C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜM BAŞKANLIĞI

SAYI:B.30.2.ÇAÜ.0.12.00/903-436
KONU: Arş. Gör. Elvin KARAASLAN KLOSE

ÇANAKKALE
12.10.2012

EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞI'NA

Bölümümüz Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Arş. Gör. Elvin KARAASLAN KLOSE ile ilgili Anabilim Dalı görüşü yazımız ekinde yer almaktadır.

Bilgilerinize arz ederim. Saygılarımla.

Yrd. Doç. Dr. Enver YOLCU
Bölüm Başkanı

EK:2

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞI

SAYI : B.30.2.ÇAÜ.0.12.00/929- 05011
KONU : Arş. Gör. Elvin KARAASLAN KLOSE

ÇANAKKALE
17.10.2012

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜM BAŞKANLIĞINA
(Resim - İş Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığı)

İlgi: 12.10.2012 tarih ve 496 sayılı yazınız;

Bölümünüz Resim - İş Eğitimi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi Elvin KARAASLAN KLOSE'nin, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yapmakta olduğu doktora eğitimi kapsamında hazırladığı tezin uygulamasını Bölümünüz Resim – İş Eğitimi Anabilim Dalı Anasanat Atölye V dersinde yürütme istemi uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Resim-İş Eğitimi
18.10.2012
Yrd. Doç. Dr. Enver YOLCU
Güzel Sanatlar Eğitimi
Bölüm Başkanı

Prof. Dr. Ramazan GÜLENDAM
Dekan V.

EK B : Ders İzlencesi

GÖRSEL KÜLTÜR ÇALIŞMASI 2012-2013 GÜZ YARIYILI PLANI			
HAFTA VE TARİH	**ADI**	**DERS İÇERİĞİ**	**HEDEF DAVRANIŞLAR**
1. Hafta 1 Ekim 2012 Pazartesi	**Giriş, Tanışma ve Görsel Kültür Nedir?**	• Derse giriş- kendini tanıtma-tez hakkında bilgilendirme-ders öğretim ve değerlendirme süreci hakkında bilgilendirme • Görsel Kültür Nedir? o *sınıf tartışması* • pp sunumu kapsanımda "*Tahmin Etme*" etkinliği (*pp sunumu ile görsel medyadan toplanmış örnekler (steryotiplerden, popüler kültüre, sanat tarihinden, magazin kültürüne, tarihi olaylardan işaret ve semboller vb.) sunulacak. Etkinlik kapsamında öğrencilerden bu görseller hakkında tahminde bulunmaları ve yorum yapmaları istenecek ve tartışmalar doğrultusunda kavram listesi çıkartılacak)* • Uygulama sonrasında hazırlanan kavram listesindeki kavramlar öğrencilere dağıtılır.	➢ Kavram olarak görsel kültürü anlamlandırabilir. ➢ Görsellik ve kültür kavramını sentezler. ➢ Bakmak ve görmek arasındaki ayrıcalığı ayırt edebilir. ➢ Gördüğünü tanımlama ve anlamlandırma algısını geliştirir. ➢ Görsel ifade biçimlerini tanıma ve yorumlayabilme. ➢ Görsel kültür kavramının tanımı ve kapsamı doğrultusunda kavramlar üretebilme.

2. Hafta 8 Ekim 2012 Pazartesi	**Kavramlarla Görsel Kültür**	• Kavramlar doğrultusunda sınıf tartışması *(Popüler kültür,medya ve teknoloji,tüketim, kadın, reklam, estetik ve sanat nedir?Günlük yaşantımızda bu kavramlara ilişkin görsellerle nerelerde karşılaşıyoruz ve bu kavramların sanatla ilişkisi nedir?* • Kavram haritası hakkında bilgilendirme ve Kavram haritasının oluşturulmaya başlanması. • bir sonraki derste yapılacaklar hakkında bilgilendirme • *(bir sonraki derse çeşitli medyalardan toplanmış kendi kavramları hakkında görseller getirmeleri istenir).*	➢ Görsel kültür imajlarını değerlendirebilmek için kişisel bir kavramsal çerçeve geliştirebilme. ➢ Sanatsal ve kültürel tasarımlara karşı eleştirel tutum geliştirebilme. ➢ Teknolojik gelişmeleri ve buna bağlı olarak değişen görselleştirme süreçlerini fark edebilme.
3. Hafta 15 Ekim 2012 Pazartesi	**İmajlarla Görsel Kültür**	• Getirilen görsellerin incelenmesi ve sınıf tartışması eşliğinde kavram haritası düzenlemesi	➢ Kavram haritası ile bu kavramlar arasındaki karmaşık ilişkiyi somutlaştırabilme. ➢ Görsel kültür imajları doğrultusunda ırk, sınıf, cinsiyet, kimlik gibi konularda fikir üretebilme.

4. Hafta 12 Kasım 2012 Pazartesi	**Medya ve Görsel kültür**	• Getirilen gazeteler, dergiler *(Erkek dergisi, kadın dergisi, çocuk dergisi, gençlik dergisi, sanat dergisi vb.)* İnternet siteleri doğrultusunda sınıf tartışması. • Kavramlar doğrultusunda getirilen görsellerin incelenmesi ve kavram haritası uygulamasının devamı.	➢ Güncel medyadaki temel kavramları ve dili değerlendirebilir. ➢ Medya, sanat ve kültür arasındaki ilişkiyi fark edebilme. ➢ Medya, popüler kültür ve tüketim pratikleri arasındaki ilişkiyi fark edebilme. ➢ Yaşamakta oldukları topluma, kültüre veya etkilenmekte oldukları hakim kültürlere karşı eleştirel bir bakış açısı geliştirebilme. ➢ Popüler kültür, medya, teknoloji, tüketim, reklam, estetik, cinsiyet, kimlik, seri üretim ve bunun gibi kavramlarla sanat ilişkisini yorumlayabilme. ➢ Sanat eğitimi için görsel kültürün önemini kavrama.
5. Hafta 26 Kasım 2012 Pazartesi	**Şehir'de Görsel Kültür**	• Öğrenciler yaşamakta oldukları şehirde (Çanakkale) kendi kavramları doğrultusunda toplamış oldukları görselleri sınıf ortamında sunarlar ve sınıf tartışmasına katılırlar. *(Şehirdeki sokaklar, caddeler, parklar, meydanlar, müzeler, tarihi binalar, AVM ler vb.)* • Kavramlar doğrultusunda getirilen görsellerin incelenmesi ve kavram haritası uygulamasının devamı.	➢ Güncel görsel kültürü anlama, yorumlama ve eleştirel çözümleme yapabilme. ➢ Sanat ve tasarımı kentsel görsel kültür bağlamında düşünebilme. ➢ Kentte karşılaştığı imgeleri mekansal bağlamında değerlendirebilme. ➢ Görsel kültürün toplumsal hayattaki önemini fark edebilme.

6. Hafta 3 Aralık 2012 Pazartesi	**Sanatçı İncelemesi**	• Günümüz Türk ve Yabancı sanatçı incelemesi doğrultusunda öğrencilerin (10 dk.) sunumlarını gerçekleştirmesi. • Kavramlar doğrultusunda getirilen görsellerin incelenmesi ve kavram haritası uygulamasının devamı.	➢ Çağdaş / güncel sanat pratiklerini anlayabilme. ➢ Sanat, iletişim ve toplum arasındaki organik ilşkileri çözümleyebilme.
7. Hafta 10 Aralık 2012 Pazartesi	**Uygulamada Görsel Kültür**	• Öğrenciler kendi kavramları doğrultusunda kazanmış oldukları birikimlerle sanatsal bir çalışma ortaya koyarlar. *(Bu çalışmalarda herhangi bir teknik ve malzeme sınırlaması yoktur, çalışmalr iki boyutlu veya üç boyutlu olabilir. kolaj, fotoğraf, video ve kavramsal çalışmalar olabileceği gibi poster, çizgi roman, web tasarımı gibi çalışmalarda olabilir.* • Kavramlar doğrultusunda getirilen görsellerin incelenmesi ve kavram haritası uygulamasının devamı. *(Bu aşamada öğrenciler yapmış oldukları çalışmaları da kavram haritasına ekleyebilirler).*	➢ Kendisini görsel olarak ifade edebilme. ➢ Sanat eserleri ve kendi yaşamları arasında bağlantı geliştirebilme. ➢ Bireysel ya da gruplar halinde, yerleştirme, video, performans vb. Sanatsal çalışmalar üretebilme.
8. Hafta 17 Aralık 2012 Pazartesi	**Uygulamada Görsel Kültür**	• Uygulamanın devamı ve öğrenilerin çalışmalarını sunmaları • Kavramlar doğrultusunda getirilen görsellerin incelenmesi ve kavram haritası uygulamasının devamı. *(Bu aşamada öğrenciler yapmış oldukları çalaışmaları da kavram haritasına ekleyebilirler).*	➢ Kendisini görsel olarak ifade edebilme. ➢ Kendisini sözel olarak ifade edebilme. ➢ Sanat eserleri ve kendi yaşamları arasında bağlantı geliştirebilme. ➢ Bireysel ya da gruplar halinde, yerleştirme, video, performans vb. Sanatsal çalışmalar üretebilme.

GÖRSEL KÜLTÜR ÇALIŞMASI 2012-2013 BAHAR YARIYILI PLANI			
HAFTA VE TARİH	**ADI**	**DERS İÇERİĞİ**	**HEDEF DAVRANIŞLAR**
9. Hafta 25 Mart 2013 Perşembe	**Reklam Analizi**	• Etkinliğimize konuk Öğretim Görevlisi olarak İletişim Fakültesin'nden katılan Ayşe BOZDAĞ'ın kendini tanıtması, • Reklamın ne olduğuna ve günümüzdeki önemine dair öğrencilere sorular yönlendirilerek sınıf tartışması şeklinde etkinliğe başlanması. • ulusal-uluslararası şirketlerin reklam tasarımında uyguladığı kültürel farklılık stratejileri kapsamında ticari reklam örnekleri gösteriminin gerçekleştirilmesi. • Reklam aralarında ve esnasında öğrencilerin sorularla farkındalıklarının arttırılması ve öğrtencileri sınıf tartışmasına yönlendirme.	➢ İmajların oluşturduğu sosyal bağlamı, temsil ettiği kültürel anlamları eleştirel olarak analiz edebilme. ➢ Reklam kültürünü; sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkiler bağlamında değerlendirebilme. ➢ Öğrencilerin gündelik yaşamlarından aşina oldukları güncel görsel kültür ve reklam kültürü referanslarıyla; medya, sanat, tasarım, tüketim gibi kavramları irdelemelerine fırsat tanımak. ➢ Reklam kültüründe temel algı ilkelerinin işleyişini görsel açıdan yorumlamayabilme. Mesela; inandırıcılık, ikna edicilik gibi mesajları farkedebilme. Pazarlanan ürünün; ürün bilgisi, hedef kitlesi (sosyo-ekonomik durum, yaş, vb.) ve kültürel referansları farkedebilme. ➢ Reklamlardaki cinsiyet rollerinin oluşumu ve sosyal yapının üretimini fark edebilme. ➢ Ürünün yada karakterlerin poz, duruş, kompozisyon gibi özellikelerini değerlendirirken, bunların sanat tarihindeki yağlı boya resim geleneğinde üretilmiş eserlerle benzerliklerini fark edebilme ve yeni teknolojilerle yeniden üretilen bu mesajları eleştirel bir gözle değerlendirebilme.

10. Hafta 28 Mart 2013 Perşembe	**Medya Analizi**	• Etkinliğimize konuk olarak katılan Gazeteci Henrik MANNİNEN'in kendini tanıtması, • Medya sektöründen ve farklı bir kültürden gelen bir birey olarak Henrik'in öğrencilerin sorularını cevaplaması, • Henrik'in öğrencilere kendi kültürleri ve medyaya yarşı tutumları hakkında sorular yönetmesi, • Gerçekleştirilen sınıf tartışması sonrasında Henrik'in karikatür ve ilistrasyon çalışmalarını öğrencilerle paylaşması • Sınıf tartışmasının devamı	➢ Öğrencilerin "dışarıdan" (outsider) bir bakış açısıyla Türkiye'nin imajına karşı fikir edinebilmeleri, ➢ Medya aracılığıyla seyircide oluşturulan stereotipler (kalıp-yargı) hakında fikir edinebilme, ➢ Öğrencilerin seyehat etmeleri ve farklı insanlarla kültürel etkileşimde bulunmalrını motive etmek, ➢ Kültürel etkileşimle, eleştirel düşünme yeteneklerini ve sanatsal ifadelerini geliştirebileceklerini fark edebilme, ➢ Eleştirel imaj üretiminin sanatsal eğitim almadan da geliştirilebilecegini fark edebilme, ➢ Sanatın dil ve kültür engelini aşan bir köprü olarak, gücünü fark edebilme.
11. Hafta 04 Nisan 2013 Perşembe	**Internet ve Görsel Kültür**	• Etkinliğimize konuk olarak katılan web tasarımcısı Björn KLOSE'nin kendini tanıtması, • Görsel kültürün üretimi, aktarımı ve tüketimini etkileyen en önemli ortamlardan bir olan internetten, konuyla ilgili örneklerin paylaşımı. • Paylaşılan örneklerle ilgili tartışma ortamı yaratılması	➢ İnteraktif iletişim araçlarında üretilen mesajları kavrayabilme, ➢ Medyalaşmış ortamlardaki hızlı değişimi fark edebilme, ➢ Kameralı cep telefonları gibi teknolojik araçlar ve Facebook gibi sosya medya platformları ile çevrelerindeki, katlanarak büyüyen görsel medya miktarını fark edebilme, ➢ Hızlı internet ağaları, bilgisayar, ucuz ve yaygın telefon kameraları ile hızlı görüntü işleme(instant editing) ve paylaşma imkanı sunan materyallerle iletişim hayatlarının nasıl görsele dayalı olduğunu fark edebilme, ➢ İnternet ve popüler kültürdeki, yüksek sanattan temellük edilmiş imajlarla oluşturulmuş görsel taklitler *visual memes** arasındaki

			geçişkenliği fark edebilme. * Richard Dawkins'in ortaya attığı kültürel iletim birimidir. Ona göre nesiller değiştikçe, kültürel ve sosyal içerik bir sonraki nesle memler tarafından aktarılmaktadır. Ezgiler, düşünceler, sloganlar, moda, mimari **mem** örnekleridir. Memler, geniş anlamda taklit(etkileşim) denebilecek bir süreç yoluyla, bir beyinden diğerine zıplayarak kendilerini çoğaltırlar.

Öğretim Yöntem ve Teknikleri :

➢ Soru-cevap, ➢ Anlatım ➢ Gezi – gözlem	➢ Tartışma ➢ Takım/Grup Çalşması	➢ Uygulama – Alıştırma ➢ Gösterme ➢ Beyin Fırtınası

EK C : Etkinlik Takip Formu Örneği

(1. HAFTA)

01 Ekim 2012 Pazartesi

Görsel Kültür Nedir?	EVET	KISMEN	HAYIR
Görsel Kültürün ne olduğuna dair fikir yürütür.			
Kendini sözlü olarak ifade edebilir.			
Konuya ilişkin sorular sorar.			
Konuya ilişkin neden-sonuç ilişkilerini tahmin eder.			
Konuya ilişkin kendine özgü düşünceler üretir.			
Düşüncelerini sınıf ortamında paylaşır.			
Kendi düşüncelerini savunur.			
Sınıftaki tartışmalara etkin olarak katılır.			
Görsel kültürün kapsamına dair fikir yürütür.			
Yaşadığı toplumdan ve güncel olaylardan örnekler verir.			
Bireysel ifade biçimlerindeki görsel dile dair fikir yürütür.			
Görselliğin günlük yaşantımızdaki yerine dair fikir yürütür.			
Konuya dair fikir üretirken almış olduğu eğitime dair bilgilerini kullanır.			
Teknolojinin görsel kültüre etkisine dair fikir yürütür.			
Görsel kültürün diğer alanlarla ilişkilerini tahmin eder.			
Görsel kültürün kapsamına dair fikir yürütür.			

(1. HAFTA)

01 Ekim 2012 Pazartesi

“Birşey Söyle!” Sunumu	**EVET**	**KISMEN**	**HAYIR**
Etkinlik kapsamında gerçekleşen sunumu izler.			
Kendini sözlü olarak ifade edebilir.			
Görsellere ilişkin kendine özgü düşünceler üretir.			
Düşüncelerini sınıf ortamında arkadaşlarıyla paylaşır.			
Kendi düşüncelerini savunur.			
Sınıftaki tartışmalara etkin olarak katılır.			
Arkadaşlarından gelen görüşleri dinler.			
Gördüğünü tanımlayıp, anlamlandırabilir.			
Görsellere dair fikir üretirken almış olduğu eğitime dair bilgilerini kullanır.			
Medyadaki görsel dili anlamlandırabilir.			
Görselleri eleştirel bir gözle yorumlayabilir.			
Görseller aracılığı ile sosyal ve siyası konularda fikrini paylaşabilir.			
Kullnanılan görsel dilin neden ve sonuçlarına dair fikir üretebilir.			
Görsellere dair fikir üretirken kendi kültürünü ve yaşantısından örnekler verir.			
Görsellerin üretimi ve tüketimine dair fikir üretebilir.			
Teknılojinin, görsellerin üretimi ve dağılımı konusundaki rolünün farkına varır.			
Kavram listesine katkıda bulunur.			
Etkinlik sonrasında kendi kavramını seçer.			

EK D : Kontrol Listesi

Ortam

Okul — Orta-Okul / Lise

Üniversite — **Lisans** / Lisans-Üstü — **4. sinif**

Eğitim Fakültelesi
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı

2 10

Amaç

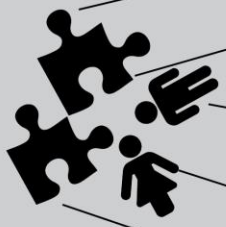

1. Görsel kültür çalışmaları sanat eğitimine nasıl dahil edilebilir?
2. Öğrencilerin imajların (görsellerin) sosyal ve kültürel işlevlerine karşı farkındalığının sağlanmasında görsel kültür çalışmalarından ne şekilde yararlanılabilir?
3. Öğrencilerin, sosyal olaylara karşı farkındalığı sanatsal üretimlerine nasıl yasımaktadır?
4. Sanat eğitiminde görsel kültür çalışmalarının uygulanışı konusunda öğrencilerin görüşleri nelerdir?
5. Gerçekleştirilen görsel kültür çalışmasına yönelik uygulamalarda yaşanan sorunlar nasıl çözümlenebilir?

Süreç

1	Giriş, Tanışma ve Görsel Kültür Nedir?	
2	Kavramlarla Görsel Kültür	
3	İmajlarla Görsel Kültür	
4	Medya ve Görsel Kültür	
5	Şehir'de Görsel Kültür	
6	Sanatçı İncelemesi	
7	Uygulamada Görsel Kültür	
8	Uygulamada Görsel Kültür	
9	Reklam Analizi	
10	Medya Analizi	
11	Internet ve Görsel Kültür	

EK E : Ürün Değerlendirme Formu

1. Çalışmasında güncel sosyal içeriklerinden faydalanabilme.
2. Sanat yoluyla güncel sosyal içeriklere eleştirel yorum getirebilme.
3. Çalışmalarıyla yaratıcı kültürel müdehaleler gerçekleştirebilme.
4. Çalışmasında günlük deneyimlerinden ve yaşadığı bireysel deneyimlerinden yararlanabilme.
5. Eleştirel sorgulamalarını yaratıcı yolla sunabilme.
6. Çalışmasında klasik estetik anlayışının dışına çıkabilme.
7. Sanatsal çalışmasını oluşturuken düşünsel süreçlerden yararlanma.
8. Çalışmasının üretim süreci ve düşünsel arka planını sözel ve yazınsal olarak ifade edebilme.
9. Çalışmasına uygun malzeme seçebilme.
10. Sanat yoluyla anlam üretebilme.
11. Güncel sanat pratiklerinden faydalanabilme.

EK F : Öğrencilerle Gerçekleştirilen İlk Yarı Yapılandırılmış Görüşmenin Soruları

I. KISIM

1. Genel olarak almış olduğun Resim-İş Öğretmenliği Eğitimini nasıl değerlendiriyorsun? Sence bu eğitimi nasıl olmalı?
2. Kendini görsel sanatlar öğretmeni olarak görüyormusun?
3. Almış olduğun Resim-İş Öğretmenliği eğitiminin ilerideki öğretmenlik yaşantında yeterlli olacağını düşünüyor musun?
4. Günümüz koşullarında disiplinlerarası bir eğitimin gerekliliğine inanıyor musun? Hiç böyle bir ders aldın mı? Nasıldı?
5. Bu dersten önce "Görsel Kültür" terimini duymuş muydun? Eğer evet ise bundan kısaca bahseder misin?
6. Görsel kültürün (popüler kültür, medya, fotograf, sinema, televizyon, bilgisayar görüntüleri, sosyal olaylar) sanat eğitimi ile ilişkili olduğunu ve ya sanat eğitimini ne yönde etkileyeceğini düşünüyorsun? Örnek vererek açıklar mısın?
7. Görsel kültür dersini genel anlamda nasıl buldun?
8. Üniversite öğrenimin boyunca almış olduğun diğer derslerden farklı mıydı? Nasıl?
9. En çok beğendiğin etkinlikler hangileriydi? Neden ?
10. En beğenmediğin etkinlikler hangileriydi? Neden?
11. İlerideki öğretmenlik yaşantında sana fayda sağlayacağını düşünüyor musun? Nasıl?
12. İlerideki öğretmenlik yaşantında böyle bir eğitim vermek ister miydin?

II. KISIM

1. Almış olduğun eğitimde sanat teorisine dayalı dersleri nasıl değerlendiriyorsun? Yeterli bululuyor musun? Seviyor musun?
2. Almış olduğun eğitimde pratiğe dayalı dersleri nasıl değerlendiriyorsun? Yeterli bululuyor musun? Seviyor musun?

3. Teoride öğrendiklerini pratiğe aktarabiliyor musun? Mesela çağdaş sanat dersinde öğrendiklerini atölye dersinde uyguluyor musun? Hayır ise, Neden? Evet ise, açıklar mısın?
4. Daha önce teori ve pratiği kapsayan bir ders aldın mı? Eğer evet ise nasıl değerlendiriyorsun?
5. Bu anlamda Görsel Kültür dersini nasıl değerlendiriyorsun? Mesela çağdaş sanatı anlamanda ve uygulamanda faydalı buldun mu?
6. Sanatın diğer disiplinlerle (popüler kültür, medya, fotograf, sinema, televizyon, bilgisayar görüntüleri, sosyal olaylar) ilişkili olduğunu düşünüyor musun?
7. Görsel Kültür dersi bu anlamda nasıl değerlendiriyorsun? Mesela yapmış olduğumuz kavram haritası bu ilişkileri kurmanda sana yardımcı oldu mu?
8. Başka eklemek istediğin birşey var mı?

EK G : Öğrencilerin Sanatsal Üretimleri Sonrası Gerçekleştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşmenin Soruları

1. Bu ders kapsamında üretmiş olduğun sanatsal çalışmanı nasıl değerlendiriyorsun?
2. Daha önce böyle bir çalışma yapmış mıydın?
3. Daha önce sanatsal üretimlerinde siyasi ya da sosyal olaylardan faydalanıyor muydun?
4. Bu çalışmanla nasıl bir mesaj iletmeye çalışıyorsun, ve bu mesaj senin için neden önemli?
5. Bu çalışmanın başarılı olduğunu düşünüyor musun? Neden?
6. Bu sanat projeni gerçekleştirirken ne öğrendin, sana ne kattı?
7. Bu deneyim hoşuna gitti mi? Neden açıklar mısın?
8. Bu projeyle sanata ve sanatçıya karşı bakış açın değişti mi? Nasıl açıklar mısın?
9. Kendini bir sanatçı olarak görüyor musun? Neden açıklar mısın?
10. Eklemek istediğin birşey var mı?

EK H : Öğrencilerle Gerçekleştirilen Üçüncü Yarı Yapılandırılmış Görüşmenin Soruları

1- Görsel kültür dersini genel anlamda nasıl buldun? Kısaca bahseder misin?

2- En çok beğendiğin etkinlikler hangileriydi? Neden ?

3- En beğenmediğin etkinlikler hangileriydi? Neden?

4- İlerideki öğretmenlik yaşantında sana fayda sağlayacağını düşünüyor musun? Nasıl?

5- Sanatın diğer disiplinlerle (popüler kültür, medya, fotograf, sinema, televizyon, bilgisayar görüntüleri, sosyal olaylar) ilişkili olduğunu düşünüyor musun?

6- Sence günümüz şartlarını düşününce görsel kütür eğitimi sanat bölümlerinde bir gereklilik mi? Neden ? Ne gibi faydaları olabilir?

7- Peki sence görsel kültür eğitimini diğer alanlarda okuyan insanlar da almalı mı? Mesela hangi bölimler? Neden?

8- Görsel kültür eğitimi dersi için bize herhangi bir önerin var mı? Mesela hangi sınıflarda alınmalı, kaç saatlik bir ders olmalı, uygulama kısmı nasıl olmalı? Yani sen olsan nasıl yapardın? Yada bu dersi nasıl, ne zaman almış olsaydın senin için daha iyi olurdu sence?

9- Sence "Görsel Kültür" nedir? Kısaca Bahsedermisin?

10- Görsel kültürün (popüler kültür, medya, fotograf, sinema, televizyon, bilgisayar görüntüleri, sosyal olaylar) sanat eğitimi ile ilişkili olduğunu düşünüyor musun? Neden ? Örnek vererek açıklar mısın?

11- Günümüz koşullarında disiplinlerarası bir eğitimin gerekliliğine inanıyor musun? Neden?

12- Bu anlamda Görsel Kültür dersini nasıl değerlendiriyorsun? Mesela sanat eğitimine disiplinlerarası bir yaklaşım sunabilir mi?

13- Peki bizim dersimizi bu anlamda nasıl değerlendiriyorsun? Hangi etkinlikler diğer disiplinlere açılım sağladı? Ve bu etkinlikleri yararlı buldun mu?

14- Peki bu dönem dersimize katılan konukları faydalı buldun mu? Kısaca bahseder misin?

15- Başka eklemek istediğin birşey var mı?

KAYNAKÇA

Akdağ, B. (2006). Alternatif Eğitim Modelleri. *Zil ve Teneffüs Dergisi*, *6*, 34–44.

All, A. C., & Huycke, L. I. (2007). Serial concept maps: tools for concept analysis. *The Journal of Nursing Education*, *46*(5), 217–224.

Althusser, L. (1989). *İdeoloji ve devletin ideolojik aygıtları*. (Y. Alp & M. Özışık, Trans.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Apple, M. W. (1995). *Education and power* (2nd ed.). New York: Routledge.

Arnheim, R. (2007). *Görsel düşünme*. (R. Öğdül, Trans.). İstanbul: Metis Yayınları.

Aronowitz, S., & Giroux, H. A. (1985). *Education Under Siege: The Conservative, Liberal and Radical Debate over Schooling* (1st ed.). London: Routledge.

Aronson, E. (Ed.). (1978). *The Jigsaw classroom*. Beverly Hills, Calif: Sage Publications.

Ausubel, D. P., Novak, J. D., & Hanesian, H. (1978). *Educational Psychology: A Cognitive View*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

Aydın, H. (2007). *Felsefi temelleri ışığında yapılandırmacılık*. Nobel Yayınları.

Aydın, I. (2005). *Öğretimde denetim: durum saptama değerlendirme ve geliştirme.* Ankara: Pegem Akademi.

Balcı, A. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Balkir, N. (2009). *Visual Culture in the Context of Turkey: Perceptions of Visual Culture in Turkish Pre-Service Art Teacher Preparation* (Doctoral dissertation). University of North Texas, Texas. Retrieved from UNT Theses and Dissertations. (ark:/67531/metadc9935)

Barnard, M. (2002). *Sanat, tasarım ve görsel kültür*. (G. Korkmaz, Trans.). Ankara: Ütopya.

Baudrillard, J. (1997). *Tuketim toplumu = La société de consommation*. (H. Deliceçaylı & F. Keskin, Trans.). İstanbul: Ayrıntı.

Belet, D., & Türkkan, B. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin Yazılı Anlatım ve Resimsel İfadelerinde Algı ve Gözlemlerini İfade Biçimleri (Avrupa Birliği Örneği). In *VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyum Bildiri Kitabı*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

Benjamin, W. (1969). Paris: capital of the nineteenth century. In *Perspecta* (pp. 165–172).

Brooks, J. G. (1999). *In search of understanding: the case for constructivist classrooms*. Alexandria, Va: Association for Supervision and Curriculum Development.

Buffington, M. L. (2008). What is Web 2.0 and How Can It Further Art Education? *Art Education, 61*(3), 36–41.

Caine, R. N., & Caine, G. (2002). *Beyin temelli öğrenme*. (G. Ülgen, Trans.). Ankara: Nobel.

Calhoun, C. J. (1995). *Critical social theory: culture, history, and the challenge of difference*. Cambridge, Mass: Blackwell.

Chiu, C.-H., Huang, C.-C., & Chang, W.-T. (2000). The evaluation and influence of interaction in network supported collaborative concept mapping. *Computers & Education, 34*(1), 17–25. doi:10.1016/S0360-1315(99)00025-1

Ciampaglia, S. (2011). *Critical pedagogy 2.0: Researching the visual culture of marketing with teenage co-researchers* (Doctoral dissertation). Northern Illinois University. Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses. (885619769)

Darts, D. G. (2005). *Visual culture jam: Art, pedagogy and creative resistance* (Doctoral dissertation). The University of British Columbia (Canada), Canada. Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses. (305352209)

Darts, D. G. (2006a). Art Education for a Change: Contemporary Issues and the Visual Arts. *Art Education*, *59*(5), 6–12.

Darts, D. G. (2006b). Head games : engaging popular visual culture. In P. Duncum (Ed.), *Visual culture in the art class: case studies* (pp. 99–108). Reston, VA: National Art Education Association.

Davis, J. R. (1995). *Interdisciplinary courses and team teaching: New arrangements for learning*. Phoenix, AZ: American Council on Education / Oryx Press.

Debord, G. (1967). *The society of the spectacle*. New York: Zone Books.

Deleuze, G., & Guattari, F. (1977). *Anti-Oedipus: capitalism and schizophrenia*. London: Continuum.

Demirel, O. (2009). *Kuramdan uygulamaya: eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Demirel, O., Seferoğlu, S., & Yağcı, E. (2001). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Derrida, J., & Stiegler, B. (2002). *Echographies of television: filmed interviews*. Cambridge, UK : Malden, MA: Polity Press ; Blackwell Publishers.

Dewey, J. (1996). *Demokrasi ve Eğitim*. (M. Salih Otaran, Trans.). Başarı Yayıncılık.

Doymuş, K., Şimşek, Ü., & Şimşek, U. (2005). Işbirlikçi Öğrenme Yöntemi Üzerine Derleme: I. Işbirlikçi Öğrenme Yöntemi Ve Yöntemle Ilgili Çalişmalar. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *7*(1), 59–83.

Duban, N. (2008). *İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersinin Sorgulamaya Dayalı Öğrenme Yaklaşımına Göre İşlenmesi: Bir Eylem Araştırması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Duncum, P. (2001). Visual Culture: Developments, Definitions, and Directions for Art Education. *Studies in Art Education*, *42*(2), 101–112.

Duncum, P. (2002). Visual Culture Art Education: Why, What and How. *International Journal of Art & Design Education*, *21*(1), 14–23. doi:10.1111/1468-5949.00292

Duncum, P. (2004). Visual culture isn't just visual: Multiliteracy, multimodality and meaning. *Studies in Art Education*, *45*, 252–264.

Duncum, P. (2006). *Visual culture in the art class: case studies*. Reston, VA: National Art Education Association.

Duru, M. K. (2007). *İlköğretim Fen Bilgisi Dersinde Beyin Fırtınası ile Öğretimin Başarıya, Kavram Öğrenmeye ve Bilişüstü Becerilere Etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisana Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Efland, A. D. (2005). Problems Confronting Visual Culture. *Art Education*, *58*(6), 35–40.

Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş: nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Erdem, E. (2001). *Program geliştirmede yapılandırmacılık yaklaşımı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Erdem, E., & Demirel, O. (2002). Program geliştirmede yapılandırmacılık yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *23*, 81–87.

Ferrance, E. (2000). *Action Research*. Providence, RI: LAB Northeast and Islands Regional Educational Laboratory At Brown University.

Fethe, C. B. (1973). A Philosophical Model for Interdisciplinary Programs. *Liberal Education*, *4*, 490–497.

Fischman, G. E., & McLaren, P. (2005). Rethinking critical pedagogy and the Gramscian and Freirean legacies: From organic to committed intellectuals or critical pedagogy, commitment, and praxis. *Cultural Studies ↔ Critical Methodologies*, *5*(4), 425–446.

Freedman, K. J. (2003). *Teaching visual culture: curriculum, aesthetics, and the social life of art*. New York; Reston, VA: Teachers College Press ; National Art Education Association.

Freire, P. (2006). *Ezilenlerin pedagojisi*. (D. Hattatoğlu & E. Özbek, Trans.). Istanbul: Ayrinti Yayinlari.

Freire, P., & Macedo, D. P. (1998). *Okuryazarlık: Sözcükleri ve dünyayı okuma*. (S. Ayhan, Trans.). Ankara: İmge Kitabevi.

Friedman, S. S. (2001). Academic feminism and interdisciplinarity. *Feminist Studies*, *27*(2), 504–509.

Geuss, R. (2002). *Eleştirel Teori: Habermas ve Frankfurt Okulu*. (F. Keskin, Trans.). İstanbul: Ayrıntı.

Giroux, H. A. (2007). *Eleştirel Pedagoji ve Neoliberalizm* (2nd ed.). İstanbul: Kalkedon.

Giroux, H. A. (2008). *Eleştirel Pedagojinin Vaadi*. Istanbul: Kalkedon.

Giroux, H. A., Apple, M., Harvey, D., Paulo, F., & McLaren, P. (2009). *Eleştirel pedagoji söyleşileri*. (E. C. Babaoğlu, Trans.). İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Giroux, H. A., & McLaren, P. (Eds.). (1994). *Between borders: pedagogy and the politics of cultural studies*. New York ; London: Routledge.

Giroux, H. A., & Simon, R. (1989). Popular Culture and Critical Pedagogy: Everyday Life as a Basis for Curriculum Knowledge. In H. A. Giroux & P. McLaren (Eds.), *Critical Pedagogy, the State, and Cultural Struggle* (pp. 236–252). New York: SUNY Press.

Gökçe, O. (1995). *İçerik Çözümlemesi* (2nd ed., no. 1). Konya: Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi Yayınları.

Gramsci, A. (1971). On Education. In G. N. Smith & Q. Hoare (Trans.), *Selections from the Prison Notebooks of Antonio Gramsci* (pp. 24–43). New York: International Publishers.

Gündoğdu, K., Ozan, C., & Taşgın, A. (2009). Eğitim Psikolojisi Dersinde Ayrılıp Birleşme (Jigsaw)Tekniğinin Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi. Presented at the XVIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İzmir: Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

Güneş, F. (2007). *Yapılandırıcı Yaklaşımla Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Gur-Ze'ev, I. (2005). Critical Theory, Critical Pedagogy and Diaspora today: Toward a New Critical Language in Education. In I. Gur-Ze'ev (Ed.), *Critical Theory and Critical Pedagogy Today - Toward a New Critical language in Education* (pp. 7–34). Haifa: Faculty of Education, University of Haifa.

Gutek, G. L. (2001). *Eğitime Felsefi Ve İdeolojik Yaklaşımlar*. (N. Kale, Trans.). Ankara: Ütopya Yayınları.

Harvey, D. (2003). *Postmodernliğin Durumu: Kültürel Değişimin Kökenleri*. (S. Savran, Trans.). İstanbul: Metis.

Heaney, T. (1995). Issues in Freirean pedagogy. *Thresholds in Education*, *31*(4).

Hein, G. E. (1991). Constructivist Learning Theory. In *The Museum and the Needs of People*. San Francisco: Institute for Enquiry.

Hsu, L.-L. (2004). Developing concept maps from problem-based learning scenario discussions. *Journal of Advanced Nursing*, *48*(5), 510–518. doi:10.1111/j.1365-2648.2004.03233.x

Hursh, B., Haas, P., & Moore, M. (1983). An interdisciplinary model to implement general education. *The Journal of Higher Education*, *54*(1), 42–59.

Jameson, F. (1989). Postmodernism and Consumer Society. In H. Foster (Ed.), *The anti-aesthetic: essays on postmodern culture* (pp. 111–125). Seattle: Bay Press.

Jameson, F. (2000). *Postmodernizm ya da geç kapitalizmin kültürel mantığı*. (N. Plümer & A. Gölcü, Trans.). Ankara: Nirengi Kitap.

Kamhi, M. M. (2004). Rescuing Art from Visual Culture Studies. *Arts Education Policy Review*, *106*(1), 25–31.

Keifer-Boyd, K. T. (2007). *Engaging visual culture*. Worchester, Mass: Davis Publications, Inc.

Kızılçelik, S. (2000). *Frankfurt Okulu* (1st ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.

Klein, J. T., & Newell, W. H. (1997). Advancing Interdisciplinary Studies. In J. Gaff & J. Ratcliff (Eds.), *Handbook of the Undergraduate Curriculum: A Comprehensive Guide to Purposes, Structures, Practices, and Change* (pp. 393–415). San Francisco: Jossey-Bass.

Köklü, N. (1993). Eylem Araştırması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *26*(2), 357–366. doi:10.1501/Egifak_0000000478

Köklü, N. (2001). Eğitim Eylem Araştırması: Öğretmen Araştırması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *34*(1), 35–43. doi:10.1501/Egifak_0000000040

Kuzu, A. (2005, May 16). *Oluşturmacılığa dayalı çevrimiçi destekli öğretim: Bir eylem araştırması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Kuzu, A. (2009). Öğretmen Yetiştirme ve Mesleki Gelişimde Eylem Araştırması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *2*(6), 425–433.

Lattuca, L. R. (2001). *Creating interdisciplinarity: interdisciplinary research and teaching among college and university faculty* (1st ed.). Nashville: Vanderbilt University Press.

Lattuca, L. R. (2002). Learning interdisciplinarity: Sociocultural perspectives on academic work. *The Journal of Higher Education*, *73*(6), 711–739.

Lattuca, L. R., Voigt, L. J., & Fath, K. Q. (2004). Does interdisciplinarity promote learning? Theoretical support and researchable questions. *The Review of Higher Education*, *28*(1), 23–48.

Leauby, B. A., & Brazina, P. (1998). Concept mapping: potential uses in accounting education. *Journal of Accounting Education*, *16*(1), 123–138. doi:10.1016/S0748-5751(98)00006-2

Manning, M. L., & Lucking, R. (1991). The What, Why, and How of Cooperative Learning. *Social Studies*, *82*(3), 120–24.

Mayring, P. (2000). *Nitel sosyal araştırmaya giriş: nitel düşünce için bir rehber*. (A. Gümüş & M. S. Duran, Trans.) (1st ed.). Adana: Baki Kitabevi.

McLaren, P. (2003a). Critical pedagogy: A look at the major concepts. In A. Darder, M. Baltodano, & R. D. Torres (Eds.), *The critical pedagogy reader* (pp. 68–96). New York: RoutledgeFalmer.

McLaren, P. (2003b). Revolutionary Pedagogy in Post-Revolutionary Times: Rethinking the Political Economy of Critical Education. *Educational Theory*, *48*(4), 151–184. doi:10.1111/j.1741-5446.1998.00431.x

McLaren, P. (2007). *Life in schools: an introduction to critical pedagogy in the foundations of education* (5th ed.). Boston: Pearson/Allyn and Bacon.

McLaren, P. L., & Kincheloe, J. (2007). The Future of the Past: Reflections on the Present State of Empire and Pedagogy. In P. L. McLaren & J. Kincheloe (Eds.), *Critical Pedagogy: Where Are We Now*. New York: Peter Lang Publishers.

McLuhan, M., & Powers, B. R. (2001). *Global köy: 21. yüzyılda yeryüzü yaşamında ve medyada meydana gelecek dönüşümler = The Global village*. (B. O. Düzgören, Trans.). İstanbul: Scala.

Mills, G. E. (2003). *Action research: a guide for the teacher researcher* (3rd ed.). Upper Saddle River, N.J: Pearson Merrill Prentice Hall.

Mirzoeff, N. (1998a). *The Visual Culture Reader* (1st ed.). New York: Routledge.

Mirzoeff, N. (1998b). What is Visual Culture? In *The Visual Culture Reader* (1st ed., pp. 3–14). New York: Routledge.

Morton, M. L. (2005). Practicing praxis: mentoring teachers in a low-income school through collaborative action research and transformative pedagogy. *Mentoring & Tutoring: Partnership in Learning*, *13*(1), 53–72. doi:10.1080/13611260500040278

Newell, W. H. (1983a). The Case for Interdisciplinary Studies: Response to Professor Benson's Five Arguments. *Issues in Integrative Studies*, *2*, 1–19.

Newell, W. H. (1983b). The Role of Interdisciplinary Studies in the Liberal Education of the 1980s. *Liberal Education*, *69*(3), 245–255.

Newell, W. H. (1990). Interdisciplinary curriculum development. *Issues in Integrative Studies*, *8*(1), 69–86.

Newell, W. H. (1992). Academic disciplines and undergraduate interdisciplinary education: Lessons from the School of Interdisciplinary Studies at Miami University, Ohio. *European Journal of Education*, *27*(1), 211–221.

Newell, W. H. (1994). Designing Interdisciplinary Courses. *New Directions for Teaching and Learning*, *58*, 35–51.

Newell, W. H., & Green, W. J. (1982). Defining and Teaching Interdisciplinary Studies. *Improving College and University Teaching*, *30*(1), 23–33.

Norton, L. (2009). *Action research in teaching and learning: a practical guide to conducting pedagogical research in universities*. London ; New York: Routledge.

Novak, J. D. (1990). Concept mapping: A useful tool for science education. *Journal of Research in Science Teaching*, *27*(10), 937–949. doi:10.1002/tea.3660271003

Novak, J. D. (1991). Clarify with concept maps: a tool for students and teachers alike. *The Science Teacher*, *58*, 45–49.

Novak, J. D. (1998). *Learning, creating, and using knowledge: concept maps as facilitative tools in schools and corporations* (1st ed.). Mahwah NJ: Erlbaum.

Novak, J. D., & Cañas, A. J. (2006). The Origins of the Concept Mapping Tool and the Continuing Evolution of the Tool. *Information Visualization*, *5*(3), 175–184. doi:10.1057/palgrave.ivs.9500126

Novak, J. D., & Cañas, A. J. (2008). *The Theory Underlying Concept Maps and How to Construct and Use Them* (Technical Report). Pensacola FL: Institute for Human and Machine Cognition.

Novak, J. D., & Gowin, D. B. (1984). *Learning how to learn*. Cambridge; New York: Cambridge University Press.

Parks, N. S. (2004). Bamboozled: A Visual Culture Text for Looking at Cultural Practices of Racism. *Art Education*, *57*(2), 14–18.

Putting pedagogical action research into the university context: what are the pressures? -- Why be a reflective practiti. (n.d.).

Repko, A. F. (2008). *Interdisciplinary research: process and theory* (1st ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

Rogoff, B. (2003). *The Cultural Nature of Human Development*. New York: Oxford University Press.

Rogoff, I. (1998). Studying Visual Culture. In N. Mirzoeff (Ed.), *The Visual Culture Reader* (1st ed., pp. 14–26). New York ; London: Routledge.

Ruddell, R. B., & Harris, P. (1989). A study of the relationship between influential teachers' prior knowledge and beliefs and teaching effectiveness: Developing higher order thinking in content areas. In S. McCormick & J. Zutell (Eds.), *National Reading Conference Yearbook Vol. 38* (pp. 461–472). National Reading Conference.

Saygın, Ö. (2003). *Lise l Biyoloji Dersi Hücre Konusu Öğretiminde Yapılandırmacı Yaklaşımın Etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Smith, K., & Sela, O. (2005). Action research as a bridge between pre-service teacher education and in-service professional development for students and teacher educators. *European Journal of Teacher Education*, *28*(3), 293–310. doi:10.1080/02619760500269418

Sohn, J. (2004). *Web-enhanced Art Education: Constructing Critical Interpretations of Visual Culture in Preservice Art Education* (Doctoral dissertation). The Pennsylvania State University. Retrieved from https://etda.libraries.psu.edu/paper/6327/1595

Spring, J. (1997). *Özgür Eğitim*. (A. Ekmekçi, Trans.). İstanbul: Ayrıntı.

Sweeny, R. W. (2004). Lines of Sight in the "Network Society": Simulation, Art Education, and a Digital Visual Culture. *Studies in Art Education*, *46*(1), 74–87.

Sweeny, R. W. (2006). Visual Culture of Control. *Studies in Art Education*, *47*(4), 294–307.

Tavin, K. M. (2003). Wrestling with Angels, Searching for Ghosts: Toward a Critical Pedagogy of Visual Culture. *Studies in Art Education*, *44*(3), 197–213.

Theriault, G. G. (2008). *"A new age of art": The effects of visual culture and technology on student attitudes about art and aesthetics* (M.S. dissertation). Southern Connecticut

State University, Connecticut. Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses. (304325142)

Türkkan, B. (2008, June 18). *İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Bağlamında Görsel Kültür Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Uzuner, Y., Icden, G., Girgin, U., Beral, A., & Kircaali-Iftar, G. (2005). An Examination of Impacts of Text Related Questions on Story Grammar Acquisition of Three Turkish Youths with Hearing Loss. *International Journal of Special Education*, *20*(2), 111–121.

Wulf, C. (2010). *Eğitim Bilimi: Yorumsamacı Yöntem, Görgül Araştırma, Eleştirel Teori*. (H. H. Aksoy, Trans.). Ankara: Dipnot.

Xie, L., Natsev, A., Kender, J. R., Hill, M., & Smith, J. R. (2011). Visual Memes in Social Media: Tracking Real-world News in YouTube Videos. In *Proceedings of the 19th ACM International Conference on Multimedia* (pp. 53–62). New York, NY, USA: ACM. doi:10.1145/2072298.2072307

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5th ed.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, M. (2007). Görsel Sanatlar Eğitiminde İşbirlikli Öğrenme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *15*(2), 747–756.

Žižek, S. (2004). *Yamuk bakmak: popüler kültürden Jacques Lacan'a giriş*. (T. Birkan, Trans.). İstanbul: Metis.